

vid. p. 16.

J. Mynde sculp.

k Xenophon Gal 3 N° 6

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΑΓΗΣΙΛΑΟΝ,

ΙΕΡΩΝ, Η ΤΥΡΑΝΝΙΚΟΣ,

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ,

ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ,

ΚΑΙ

ΠΟΡΟΙ, Η ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΟΔΩΝ.

GRÆCE & LATINE.

Recensuit BOLTON SIMPSON, A. M.
Coll. Reg. Oxon. Socius.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO,
Impensis JACOBI FLETCHER, *Oxon.*
Et *Londini*, GEORGII HAWKINS, Bibliop.
MDCCLIV.

11

MVSEVM
BRITAN
NICVM

EGREGIO VIRO,

ANDREÆ STONE, ARMIGERO,

EDUCATIONI

CELSISSIMI PRINCIPIS WALLIÆ

VICE-PRÆPOSITO;

ET IN HONORABILI EORUM CONSESSU,

QUI ORDINANDIS COMMERCII NEGOTIIS

PRÆSIDENT,

COMMISSARIO:

Novam Hanc Selectiorum Xenophontis

Opuſculorum Editionem,

Suâ Curâ Adornatam,

Eâ, quâ par eſt, Obſervantiâ

Dat Dicat Dedicat

BOLTON SIMPSON.

EGREGIO VIRO,

ANDREÆ STONE, ARMIGERO,

EDUCATIONI

CELSISSIMI PRINCIPIS WALLIÆ

VICE-PRÆPOSITO;

ET IN HONORABILI EORUM CONSESSU,

QUI ORDINANDIS COMMERCII NEGOTIIS

PRÆSIDENT,

COMMISSARIO;

Novam Hanc Selectiorum Xenophontis

Opusculorum Editionem,

Sua Cum Admiratione,

Et quæ par est Observantia

Dat Dicat Dedicat

BURTON SIMPSON.

Lectori S.

SElectiora quædam Xenophontis Opuſcula, Græcè & Latinè edita, variiſque Annotationibus, uti ſpero, elucidata, in manus tuas trado. In hâc Editione quid præſtitum ſit, quibuſve auxiliis munitus hanc adornavi, paucis accipe. — Verſionem Leunclavianam, jam caſtigatam & emendatam, ferè ſecutus ſum. Annotationes & varias Lectiones à Leunclavio, Stephano, Porto, & Cl. Hutchinſono in Ageſilao præcipuè, (addito ſemper Auctoris nomine) mutuatus ſum. Ex egregio opere N. Cragii de Republicâ Lacedæmoniorum plurima inſuper deprompſi. Indicem denique Verborum & Phraſium ad calcem operis adjeci — Hæc ſunt, de quibus, Lector Benevole, Te monendum eſſe velim.

Quod attinet ad laudes Auctoris noſtri, iis certè immorari inutile foret & ſupervacaneum: quippè quòd omnes, tàm Veteres, quàm Recentiores, uno ore Xenophontis Virtutes prædicare dignati ſunt. Non poſſum tamen non addere verba acutiſſimi Viri. — "Magnæ quædam, inquit, ac graves in primis

primis cauſæ ſunt quamobrem ab omni Hominum ætate ac genere Xenophontis monumenta ſtudiosè legi debeant. — Et Hiſtoriam ſcripſit; quâ nihil eſſe jucundius poteſt — Et optimarum Rerumpublicarum ſtatus depinxit; quo nihil præclarius — Et doctrinam, quæ eſt de Moribus, ex ſapientiſſimi viri Socratis ſcholis ac diſputationibus illuſtravit; quo nihil ad hominum vitam utilius — Et tuendæ Rei familiaris præcepta dedit; quod certè ad univerſos pertinet. Idem non ex eorum eſt Philoſophorum numero, qui alicubi in angulis & umbrâ, Culicis paſſus (ut ille quondam dixit) metiebantur: ſed res ampliſſimas Ipſe geſſit, & apud præcipuos ſui ſeculi Reges, Magiſtratus, Imperatores, ſummo in honore fuit. Quæ una profectò cauſa movere nos debebat, ut ſtatueremus ejus lectionem, non privatis tantùm Hominibus, ſed Illis etiam, qui loco ſupra mortales cæteros excelſo ſunt, inque Reipublicæ gubernatione verſantur, utiliſſimam eſſe."

Denique, Lector Benevole, ſi quid rectè videar præſtitiſſe, gaudebo; ſin minùs, hujus ſuſcepti operis non pœnitebit, ſi modò errata mihi benignè condones.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΛΟΓΟΣ

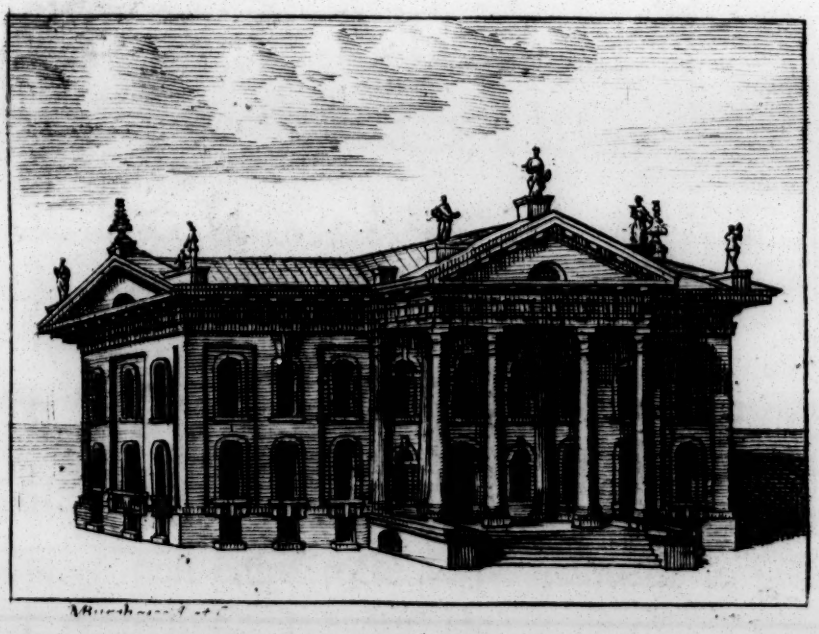
Εἰς ΑΓΗΣΙΛΑΟΝ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ.

XENOPHONTIS

ORATIO

DE AGESILAO REGE.

Επέθηκε τὴν ἀνυπόστατον ἀνάγκην ἀσκεῖν ἅπασαν
Πολιτικὴν Αρετήν. p. 206.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.

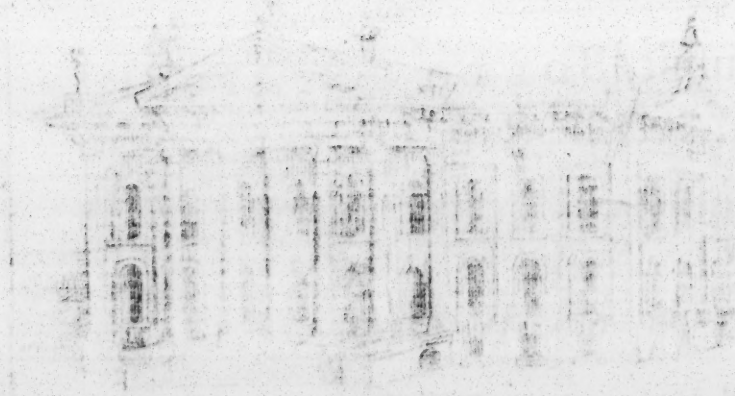
MDCCLIV.

Imprimatur,

GEO. HUDDESFORD,

Vice-Can. *Oxon.*

Maii 17. 1754.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΛΟΓΟΣ
Εἰς ΑΓΗΣΙΛΑΟΝ τὸν ΒΑΣΙΛΕΑ.

ΚΕΦ. α'.

ΟΙΔΑ μὲν ὅτι τὸ Ἀγησιλάου ἀρετῆς τε καὶ δόξης ἂν ῥᾴδιον ἄξιον ἔπαινον γεράψαι, ὅμως δ' ἐγχειρητέον· ἂν γὰρ ἀν καλῶς ἔχοι εἰ, ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο [1] ἂν δὲ μειόνων ἂν τυγχάνοι ἐπαίνων.

XENOPHONTIS
ORATIO
DE AGESILAO REGE.

CAP. I.

NOVI quidem non esse facile laudem Agesilai virtute ac gloriâ dignam scribere; nihilo tamen minùs *erit mihi hoc* conandum: non enim rectè se res habuerit si, quòd vir perfectè bonus fuerit, idcircò nè minores quidem consequatur laudes.

1 Forsan: τοῦτο δὲ μειόνων *Steph.*

Περὶ μὲν οὖν εὐφυείας αὐτῆς τί ἄν τις μεῖζον καὶ κάλλιον εἰπεῖν ἔχοι, ἢ ὅτι ἔτι καὶ νῦν [1] τοῖς θεογόνοις ὀνομαζομένοις ἀπομνημονεύεται ὁποσὸς ἀφ' Ηρακλέους ἐγένετο, καὶ τούτοις οὐκ ἰδιώταις, ἀλλ' ἐκ βασιλέων βασιλεῦσιν; Αλλὰ μὴν οὐδὲ ταύτῃ γ' ἄν τις ἔχοι καταμέμψασθαι αὐτούς, ὡς βασιλεύουσι μέν, πόλεως δὲ τῆς [2] ὀπιτυχούσης. ἀλλ' ὥσπερ τὸ γένος αὐτῶν τῆς πατρίδος ἐντιμότατον, οὕτω καὶ ἡ πόλις ἐν τῇ Ελλάδι ἐνδοξοτάτη· ὥστε οὐ δευτέρων θρωτεύουσιν, ἀλλ' ἡγεμόνων ἡγεμονεύουσι.

Τῇδε γοῦν καὶ κοινῇ ἄξιον ἐπαινέσαι τὴν τε πατρί-

De ipsius certè quidem generis nobilitate quid majus & honestius dicere quisquam possit, quàm quod hoc etiam tempore commemoratur quotus inter celebres majores *suos* ab *ipso* Hercule fuerit, eosque non privatos, sed reges *ortos* ex regibus? At verò nè hâc quidem in parte eos quisquam increpare possit, quòd reges sanè fuerint, at urbis obscuræ: sed quemadmodum eorum genus *inter alia* patriæ ornatissimum *est*, sic & urbs *ipsa* in Græciâ maximè *est* illustris: adeò ut non inter secundos primas obtinuerint, sed inter principes principe loco fuerint.

Hanc porrò ob causam æquum etiam *est* unà

1 Intell. σοῦ vel σὲ.

2 Nonnull. συντυχούσης. *malè.*

δα καὶ τὸ ἦθος αὐτῦ· ἥ τε γὰρ πόλις οὐδεπώποτε φθονήσασα τοῖς προτετιμῆσθαι αὐτοὺς, ἐπεχείρησε καταλῦσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν· οἵ τε βασιλεῖς οὐδεπώποτε μειζόνων ὠρέχθησαν, ἢ ἐφ' οἷσπερ ἐξ ἀρχῆς τὴν βασιλείαν παρέλαβον. τοιγαροῦν ἄλλη μὲν οὐδεμία ἀρχὴ φανερά ἐστι διαγεγενημένη ἀδιαπαύστως, οὔτε δημοκρατία, οὔτε ὀλιγαρχία, οὔτε τυραννὶς, οὔτε βασιλεία· αὕτη δὲ μόνη διαμένει συνεχὴς βασιλεία.

Ὡς γεμὴν καὶ πρὶν ἄρξαι ἄξιος ἦν βασιλείας ἐδόκει εἶναι Ἀγησίλαος, τάδε τὰ σημεῖα. ἐπεὶ γὰρ Ἄγις βασιλεὺς ὢν ἐτελεύτησεν, ἐρισάντων περὶ τῆς ἀρχῆς Λεωτυχίδα μὲν, ὡς

& patriam & genus ipſius laudare: quippe nunquam civitas invidiâ mota quòd *alios* honoribus anteïrent, eorum imperium evertere adgreſſa eſt; & reges nunquam majora concupivêre, quàm ferrent conditiones, quibus initio regnum acceperant. Itaque nullum ſanè aliud imperium reperitur, quod ſine diſtractione perduravit, neque democratia, neque oligarchia, neque tyrannis, neque regnum; hoc verò ſolum permanet regnum perpetuum.

Ageſilaum autem, antequam imperio potitus eſſet, dignum regno fuiſſe habitum, hæc ſunt indicia. Nam cùm Agis rex vivendi finem feciſſet, contendentibus de imperio Leotychidâ, ut

Αγιδος ὄντα υἱοῦ, Αγησιλάῳ δὲ, ὡς Αρχιδάμου, κρίναυσα ἡ πόλις ἀνεπιλημπτότερον τὸν Αγησίλαον καὶ τῷ γένει καὶ τῇ ἀρετῇ, τοῦτον ἐφήσατο βασιλέα. καίτοι τὸ ἐν τῇ κρατίστῃ πόλει ὑπὸ τῶν ἀρίστων κριθέντα τὸν κάλλιστον γέρως ἀξιωθῆναι, ποίων ἔτι τεκμηρίων δεόμενον τῆς γε, πρὶν ἄρξαι αὐτὸν, ἀρετῆς; Οσα μὲν ἐν τῇ βασιλείᾳ διεπράξατο, [1] νῦν διηγήσομαι· ἀπὸ γὰρ τῶν ἔργων καὶ τοὺς τρόπους αὐτοῦ κάλλιστα νομίζω καταδήλους ἔσεσθαι.

Αγησίλαος τοίνυν, ἔτι μὲν νέος ὢν, ἔτυχε τῆς βασιλείας. ἄρτι δ' ὄντος αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἐξηγγέλθη βασιλεὺς ὁ Περ-

Agidis filio, Ageſilao, ut Archidami, ubi civitas *ipſa* Ageſilaum magìs irreprehenſum tum genere tum virtute judicâſſet, hunc regem conſtituit. Atqui potentiſſimâ in urbe præmio pulcherrimo dignum à *viris* optimis judicatum fuiſſe, qualibus ampliùs indiget argumentis utique ejus, *quæ in eo eluxit*, antequam imperaret, virtutis? Quas verò res in regno *ſuo* perfecerit, jam commemorabo: nam rebus geſtis etiam mores ipſius pulcherrimè fore declaratos arbitror.

Ageſilaus itaque regnum, adhuc juvenis, conſequutus eſt. Cúmque recens imperio potitus eſſet, nuntiatum fuit Perſarum regem multas tum

1 MS. *Harl.* habet νῦν ἤδη.

σῶν ἀθροίζων καὶ ναυτικὸν καὶ πεζὸν πολὺ στράτευμα, ὡς ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. Βουλευομένων δὲ περὶ τούτων Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων, Ἀγησίλαος ὑπέστη, ἐὰν δῶσιν αὐτῷ [1] τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, [2] δισχιλίους δὲ Νεοδαμώδεις, εἰς ἑξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, διαβήσεσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ποιήσεσθαι εἰρήνην ποιησαι, ἢ, ἂν πολεμεῖν βούληται ὁ βάρβαρος, ἀσχολίαν αὐτῷ παρέξειν τοῦ στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. Εὐθὺς μὲν οὖν πολλοὶ πάνυ ἠγάσθησαν αὐτὸ τοῦτο [3] ὃ ἐπεθύμησαν, ἐπειδὴ ὁ Πέρσης πρόσθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα διέβη, ἀντιδιαβῆναι ἐπ' αὐτόν· τό, τε αἱρεῖσθαι ἐπιόντα μᾶλλον

navales tum pedeſtres copias, tanquam in Græcos *invaſurum*, cogere. Quibus de rebus cùm Lacedæmonii ac ſocii deliberarent, pollicitus eſt Ageſilaus ſe, ſi triginta Spartiatas ipſi darent, bis mille Neodamodes, ſociorum agmen ad ſex millia, trajecturum in Aſiam, operamque daturum ut pacem faceret, vel, ſi bellum gerere mallet barbarus, *tanta* ei negotia exhibiturum, ut ei exercitum contra Græcos ducere non vacaret. Confeſtim multi certè quidem vehementer admirati ſunt hoc ipſum quòd, cùm Perſa antehac in Græciam trajeciſſet, adverſùs eum viciſſim trajicere concupiſceret; tum quòd invadendo potiùs quàm

1 Vulg. πεντήκοντα. 2 Al. τριχιλίους.
3 In MSto *Harl.* deeſt τό.

ἢ ξυμμένοντα μάχεσθαι αὐτῷ· ἢ ὅτι ταῦτα δαπανῶντα βούλεσθαι μᾶλλον, ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων, πολεμεῖν· κάλλιστον δὲ πάντων ἐνόμιζετο, μὴ περὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ περὶ τῆς Ἀσίας τὸν ἀγῶνα καθίστασθαι.

Ἐπεί γε μὴν λαβὼν τὸ στράτευμα ἐξέπλευσε, πῶς ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξειεν ὡς ἐστρατήγησεν, ἢ εἰ αὐτὰ διηγήσαιτο, ἃ ἔπραξεν; Ἐν τοίνυν τῇ Ἀσίᾳ ἥδε πρώτη πρᾶξις ἐγένετο· Τισσαφέρνης μὲν ὤμοσεν Ἀγησιλάῳ, εἰ σπείσαιτο, ἕως ἔλθοιεν οὓς [1] πέμψειε πρὸς βασιλέα ἀγγέλους, διαπράξεσθαι αὐτῷ ἀφεθῆναι αὐτόνομους τὰς ἐν

sustinendo cum eo pugnare mallet; tum quòd *ità* bellum gerere vellet, ut ejus potiùs, quàm Græcorum, facultates absumeret: omnium autem pulcherrimum *esse* judicabatur, quòd non de Græciâ, sed de Asiâ certamen instituerat.

Posteaquam autem sumptis copiis *domo* enavigâsset, quonam quis modo clariùs demonstrare possit, quâ ratione munus imperatorium obivit, quàm si res ipsas, quas gessit, enarraverit? Hoc igitur in Asiâ primum fuit *ejus* facinus: Agesilao jusjurandum dederat Tissaphernes, si inducias pangeret, donec nuntii, quos ad regem miserat, redirent, effecturum se ipsi ut urbes Græcæ in

1 Πέμψοιεν *Steph.*

τῇ Ασίᾳ πόλεις Ελλωίδας· Αγησίλαος δὲ ἀντώμοσε σπονδὰς ἄξειν ἀδόλως, ὁ εἰσάμηνος τὴν τρέξεως τρεῖς μῆνας. Ο μὲν δὴ Τισσαφέρνης ἃ ὤμοσεν εὐθὺς ἐψεύσατο· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην ποιήσειν, στράτευμα πολὺ τῶν βασιλέως, [1] πρὸς ᾧ πρόσθεν εἶχε, μετεπέμπετο· Αγησίλαος δὲ, καίπερ αἰσθόμενος ταῦτα, ὅμως ἐνέμεινε τοῖς σπονδαῖς. Εμοὶ οὖν τοῦτο πρῶτον καλὸν δοκεῖ διαπράξασθαι, ὅτι Τισσαφέρνην μὲν ἐμφανίσας ἐπίορκον, ἄπιστον πᾶσιν ἐποίησεν· ἑαυτὸν δ' ἀναπιδείξας πρῶτον μὲν ὅρκοις ἐμπεδοῦντα, ἔπειτα σωθήκας μὴ ψευδόμενον, πάντας ἐποίησε

Aſiâ *ſitæ* ſui juris eſſe permitterentur: Ageſilaus viciſſim juraverat inducias ſe ſine dolo ſervaturum, tribus menſibus ad rem conficiendam definitis. Et Tiſſaphernes quidem fidem jurejurando firmatam mox fefellit: nam pro faciendâ pace, magnum, præter eum quem priùs habuit, exercitum à rege arceſſebat: at Ageſilaus, tametſi hæc animadverteret, nihilominus in induciis perſtitit. Quamobrem mihi primùm hoc præclarè perfeciſſe videtur, quòd cùm Tiſſaphernem perjurum palàm oſtendiſſet, ſuſpectam omnibus fidem ejus reddidit; ſeipſum contrà cùm primò jusjurandum conſtanter obſervare demonſtrâſſet, deinde fœdera minimè violare, effecit ut omnes

1 MS. *Harl.* dat πρὸς ὃ &c.

καὶ Ἕλληνας καὶ βαρβάρους θαῤῥοῦντας σωτήριον ἑαυτῷ, εἴ τι βούλοιτο.

Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ὅτι τῷ καταβάντι στρατεύματι, προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπίοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι, καὶ Λακεδαιμονίων οἱ πρόσθεν, πάλαι ἀχθεσθέντες φανερῶς ἐγένοντο, νομίζοντες μείονα τὴν παροῦσαν δύναμιν Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλέως παρασκευῆς εἶναι· Ἀγησίλαος δὲ πάλαι φαιδρῷ μὲν προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει τὰς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, ὅτι ὁπορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσαιτο, τοῖς δ' Ἕλλησι συμμάχους ἐποίησεν. Ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲν

tam Græci quàm Barbari fidentibus animis cum eo, ſi quid vellet, paciſcerentur.

Ubi verò Tiſſaphernes elatus animo ob exercitum qui *ad ſe* deſcenderat, bellum Ageſilao denuntiavit, ni Aſiâ excederet, cæteri quidem ſocii, & Lacedæmonii qui aderant, vehementer contriſtati palam adparebant, quòd copias, Ageſilao quæ aderant, regis adparatu minores eſſe putarent: At Ageſilaus hilari admodùm vultu legatos Tiſſapherni renuntiare juſſit, habere ſe magnam ipſi gratiam, quòd perjurio uſus ipſe quidem deos hoſtes ſibi parâſſet, Græcis verò belli ſocios effeciſſet. Dein militibus mox edixit, ad

στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν· ἅ ἦ πόλεσιν, εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν, προεῖπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. Ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἰωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλλησποντίοις πέμπειν πρὸς αὐτὸν εἰς Ἔφεσον τὰς συστρατευσομένας.

Ὁ μὲν οὖν Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἱππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγησίλαος, ἡ δὲ Καρία ἄφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἡδέως αὐτὸν ὀργίζεσθαι αὐτῷ μᾶλλον τῷ ἀπάτῃ, τῷ ὅντι νομίσας ἐπὶ τὸν αὑτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν ὁρμήσειν αὐτόν, τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε, τὸ δὲ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον παρήγαγε, νομίζων ἱκανὸς εἶναι

expeditionem utì ſe accingerent; & urbibus, ad quas ipſum in Cariam exercitum educentem accedere neceſſe erat, ut forum rerum venalium ſibi pararent, denuntiavit. Prætereà mandavit & Ionibus & Æolenſibus & Helleſpontiis ut Epheſum ad ſe mitterent eos, qui ſecum eſſent militaturi.

Et Tiſſaphernes quidem, tum quòd Ageſilaus ab equitatu non eſſet inſtructus, & Caria equitatui minùs eſſet apta, tum quòd eum ob fraudem ſuccenſere ſibi putaret, eum reverà ratus ad ipſius domum in Cariam irrupturum, univerſum peditatum eò tranſmiſit, equitatum verò in Mæandri planitiem circumduxit, cùm exiſtimaret

καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἕλληνας, πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι, εὐθὺς ἀντιστρέψας, ἐπὶ Φρυγίαν ἐπορεύετο· καὶ τάς τε ἐν τῇ πορείᾳ ἀπαντώσας δυνάμεις ἀναλαμβάνων ἦγε, καὶ τὰς πόλεις κατεστρέφετο, καὶ ἐμβαλὼν ἀπροσδοκήτως, παμπληθῆ χρήματα ἔλαβε.

Στρατηγικὸν οὖν καὶ τοῦτο ἐδόκει ἄνδρὶ ἐξαπατῆσαι, ὅτι, ἐπεὶ πόλεμος προερρήθη, καὶ τὸ ἐξαπατᾶν ὅσιόν τε καὶ δίκαιον ἐκ τούτου ἐγένετο, παῖδα ἀπέδειξε τὸν Τισσαφέρνην τῇ ἀπάτῃ, φρονίμως δὲ καὶ τοὺς φίλους ἐνταῦθα ἔδοξε πλουτίσαι. Ἐπεὶ γὰρ, ἅτε πολλὰ

posse se Græcos equitatu proculcare, priusquam ad *loca* equitibus incommoda pervenirent: Agesilaus autem, omisso in Cariam itinere, statim*que* in contrariam partem converso, in Phrygiam pergebat; & occurrentes in itinere copias adsumens *secum* ducebat, & urbes in potestatem suam redigebat, cúmque *illuc* præter expectationem irrupisset, permagnas opes cepit.

Atque hoc certè *viro* dignum artis imperatoriæ perito perfecisse videbatur, quòd, posteaquam bellum esset denuntiatum, & ex eo dolo uti fas & jus esset, Tissaphernem puerum dolo declaravit, & amicos prudenter hâc re locupletâsse visus est. Nam cùm omnia, propterea quòd

χρήματα εἰλῆφθαι, ἀνήιπροιντο τὰ πάντα ἐπωλεῖτο, τοῖς μὲν φίλοις προεῖπεν ὠνεῖσθαι, εἰπὼν ὅτι καταβήσοιτο ὅπη θάλασσαν ἐν τάχει ὃ στράτευμα κατάγων· τοὺς δὲ λαφυροπώλας ἐκέλευσε γραφομένους ὁπόσου τι πρίαιντο, προίεσθαι τὰ χρήματα· ὡς δὲ δὴν προτελέσαντες οἱ φίλοι αὐτοῦ, δὲ δημόσιον βλάψαντες, πάντες παμπληθῆ χρήματα ἔλαβον. Επὶ δὲ ὁπότε αὐτόμολοι, ὡς εἰκὸς, πρὸς βασιλέα ἴοιντες χρήματα ἐθέλοιεν ὑφηγεῖσθαι, καὶ ταῦτα ἐπεμέλετο ὡς διὰ τῶν φίλων [1] ἁλίσκοιντο· ὅπως ἅμα μὲν χρηματίζοιντο, ἅμα δὲ ἐνδοξότεροι γίγνοιντο. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα εὐθὺς πολλοὺς ἐργασὰς τῆς αὐτοῦ φιλίας ἐποίησατο.

magnæ opes captæ essent, vili pretio venderentur, amicos ut emerent præmonebat, aiens se citò exercitu *secum* deducto ad mare descensurum: manubiarum verò venditoribus imperavit ut scriberent quanti quid emerent, & res *illis* traderent: adeò ut ejus amici, cùm nihil priùs persolvissent, neque publicæ rei detrimentum intulissent, facultates permagnas universi consequerentur. Præterea cùm transfugæ, ut assolet, ad regem profecti viam ad opes *intervertendas* commonstrare vellent, curam adhibebat ut etiam *opes* eæ ab amicis caperentur; quò simul *illi* locupletarentur, simul illustriores fierent. Has certè quidem ob causas multos amicitiæ suæ studiosos reddidit.

1 Vulgò legitur ἀλίσκοιεν.

Γιγνώσκων δ' ὅτι ἡ μὲν πορθουμένη καὶ ἐρημουμένη χώρα οὐκ ἂν δυναίτο πολὺν χρόνον στράτευμα φέρειν, ἡ δ' οἰκουμένη μέν, ἀπειρομένη δὲ, [1] ἀένναον ἂν τὴν τροφὴν παρέχοι, ἐπεμέλετο οὐ μόνον τοῦ βίᾳ χειροῦσθαι σφᾶς ἐναντίους, ἀλλὰ καὶ τῷ φρονήματι περιάγεσθαι. Καὶ πολλάκις μὲν παρήνει τοῖς στρατιώταις τοὺς ἁλισκομένους μὴ ὡς ἀδίκους τιμωρεῖσθαι, ἀλλ' ὡς ἀνθρώπους ὄντας φυλάττειν· πολλάκις δ', ὁπότε [2] μεταστρατοπεδεύοιτο, εἰ αἴσθοιτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρὰ ἐμπόρων, (ἃ πολλοὶ ἐπώλουν, διὰ τὸ νομίζειν μὴ δύνασθαι ἂν φέρειν αὐτὰ καὶ τρέφειν) ἐπεμέλετο καὶ τού-

Cùm autem intelligeret regionem quidem vaſtatam & deſolatam non poſſe diu exercitum ſuſtinere, eam verò quæ habitaretur, & ſereretur, alimentum perenne ſuppeditare poſſe, curæ illi erat, ut non vi tantùm adverſarios in poteſtatem *ſuam* redigeret, ſed etiam lenitate *ad* ſe adliceret. Atque *adeo* militibus quidem ſæpè præcipiebat, ut captivos non ut reos injuriarum plecterent, ſed ut homines cuſtodirent; ſæpè etiam, quoties caſtra mutabat, ſi animadverteret parvos à mercatoribus puerulos *eſſe* relictos, (quos *ſanè* multi vendebant, propterea quòd exiſtimarent eos *ſe* ferre & nutrire non poſſe) horum quoque curam

1 *Ald.* ἀέναον.

2 *Leuncl.* & *Steph.* μετεστρατοπεδεύετο.

των, ὅπως συλλομίζοιντό τοι· τοῖς δ' αὖ διὰ γῆρας καταλειπομένοις ἀγχμαλώτοις, προσέταξεν ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν, ὡς μήτε ὑπὸ κυνῶν μήθ' ὑπὸ λύκων διαφθείροιντο· ὥστε οὐ μόνον οἱ ταῦτα ἀκουόμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἁλισκόμενοι εὐμενεῖς αὐτῷ ἐγίγνοντο. Ὁπόσας δὲ πόλεις προσαγάγοιτο, ἀφαιρῶν αὐτῶν ὅσα δοῦλοι δεσπόταις ὑπηρετοῦσι, προσέταττεν ὅσα ἐλεύθεροι ἄρχουσι πείθεσθαι· καὶ τῇ τοῦ κράτος ἀναλώτων τειχέων [1] τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπὸ [2] χεῖρα ἐποιεῖτο.

Ἐπεὶ μέντοι ἀνὰ τὰ πεδία οὐδὲ ἐν τῇ Φρυγίᾳ

agebat, ut aliquò deportarentur: ſi qui porrò captivi ob ſenectutem relinquerentur, *idoneis* præcepit ut eorum curam agerent, ut neque à canibus neque à lupis diſcerperentur: adeò ut non tantùm illi qui hæc audiebant, ſed ipſi etiam captivi benevolo in eum animo redderentur. Quaſcunque verò civitates *ad ſe* adtraheret, eis adimebat miniſteria *omnia* quæcunque ſervi dominis præſtant, & *ea* injungebat in quibus *homines* liberi magiſtratibus parent: & mœnia *quædam* vi inexpugnabilia ſuam in poteſtatem humanitate redigebat.

Cùm verò campeſtribus in locis nè in Phrygiâ

1 *Leunclav.* πνὰ τῇ.

2 MS. *Harl.* ὑπόχειρα.

ἐδύνατο στρατεύεσθαι, διὰ τὴν Φαρναβάζου ἱππείαν, ἔδοξεν αὐτῷ ἱππικὸν κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δεσπετεύοντα πολεμεῖν δέοι αὐτόν. Τοὺς μὲν οὖν πλουσιωτάτους [1] τῶν ἐκεῖ πόλεων ἱπποτροφεῖν κατέλεξε. Προεῖπε δὲ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὅπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὡς ἀξέσοιτο αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι· καὶ ἐποίησεν οὕτως ἕκαστον προθύμως μαστεύειν. Ἔταξε δὲ καὶ πόλεις, ἐξ ὧν δέοι τοὺς ἱππέας παρασκευάζειν, νομίζων ἐκ τῶν ἱπποτρόφων πόλεων εὐθὺς καὶ [2] φρονηματίας μᾶλλον ἂν ὀπὴ τῇ ἱππικῇ ἡνέσθαι. Καὶ τοῦτ' οὖν ἀγαστῶς ἔδοξε

quidem militare poſſet, propter equitatum Pharnabazi, viſum eſt ei copias *quaſdam* equeſtres comparandas eſſe, ut nè fugitivi more ei bellandum eſſet. Itaque ditiſſimos *quoſque* iis in urbibus, qui equos alerent, delegit. Prædixit etiam futurum ut, quicunque ſuppeditaret equum & arma & ſpectatæ virtutis virum, immunis eſſet à militiâ: atque ità effecit ut *hæc* quiſque libenter quæreret. Urbes item deſignavit, è quibus equites parandi eſſent, quòd exiſtimaret ex illis urbibus, quæ equorum forent altrices, mox etiam in re equeſtri maximè animoſos *quoſdam* orituros. Hoc certè etiam admirabiliter feciſſe vi-

1 MS. *Harl.* ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ.

2 *Leuncl.* φρονημοτίων. *malè.*

πρᾶξαι, ὅτι κατεσκεύασε τὸ ἱππικὸν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς ἐρρωμένον ἦν καὶ ἐνεργόν.

Ἐπειδὴ δὲ ἔαρ ἐπέφαινε, συνήγαγε πᾶν τὸ στράτευμα εἰς Ἔφεσον· ἀσκῆσαι δὲ καὶ αὐτὸ βουλόμενος, ἆθλά τε προὔθηκε καὶ ταῖς ἱππικαῖς τάξεσιν, [1] ἥτις κράτιστα ἂν ἱππεύοι, καὶ ταῖς ὁπλιτικαῖς, ἥτις ἂν ἄριστα μάσωτων ἔχοι· καὶ πελταστικαῖς δὲ καὶ τοξόταις ἆθλα προὔθηκεν, οἵτινες κράτιστοι τὰ προσήκοντα ἔργα φαίνοιντο. Ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὁρᾶν τὰ μὲν γυμνάσια μεστὰ τῶν ἀνδρῶν γυμναζομένων, τὸν δὲ ἱππόδρομον, ἱππέων ἱππαζομένων, τοὺς δὲ ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξό-

sus est, quòd equitatum sibi comparaverit, *idém*que statim & viribus valeret & *rebus gerendis* esset strenuus.

Posteaquam ver adpetiisset, copias omnes ad Ephesum coëgit; quas cùm etiam exercere vellet, præmia proposuit tum equestribus turmis, quæcunque peritissimè equitaverit, tum gravis armaturæ cohortibus, quæcunque corporibus forent optimè comparatis: peltastis quoque & sagittariis præmia proposuit, quicunque egregiè præstare viderentur *ea*, quæ ad *ipsorum* pertinerent officium. Secundùm hæc videre erat gymnasia plena viris sese exercentibus, hippodromum, equitibus equos agitantibus, jaculatores autem & sagit-

1 MS. *Harl.* ἅ τις.

τας ὑπὲ τοίχων ἰόντας. Ἀξίαν δὲ καὶ ὅλλω τιὼ πόλιν, ἐν ᾗ ἰὼν, θέας ἐποίησεν· ἥ τε γὰρ ἀγορὰ μεστὴ ἰὼ παντοδαπῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων ὠνίων· οἵ τε χαλκοτύποι καὶ ⓐ τέκτονες, καὶ ⓐ σιδηρεῖς καὶ σκυτεῖς καὶ [1] γραφεῖς, πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον· ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἂν ἡγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶ).

Ἐπερρώσθη δ' ἄν [2] τις καὶ κεῖνα ἰδὼν, Ἀγησίλαον μὲ πρῶτον, ἔπειτα ἢ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους τε, ὅπου ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἴοιεν, καὶ ἀναπθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι· ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοιεν, πολεμικὰ δὲ ἀσκοῖεν, πειθαρχίαν δὲ με-

tarios ordinibus in verſum porrectis incedentes. Sed & totam urbem, in quâ erat, ſpectatu dignam effecit: nam forum omnis generis armis & equis venalibus plenum erat; & fabri ærarii & fabri lignarii, & fabri ferrarii & ſutores & pictores, arma bellica parabant omnes: adeò ut urbem reverà belli officinam eſſe putâſſes.

Porrò animo aliquis eſſe confirmato potuiſſet illa quoque intuitus, Ageſilaum *utique* primùm, deinde milites etiam cæteros coronatos *eſſe*, cùm è gymnaſiis exirent, & coronas Dianæ ſuſpendere: nam ubi viri deos venerantur, & munera exercent bellica, & ad obedientiam præfectis præ-

1 Al. κναφεῖς *vel* γναφεῖς.

2 MS. *Harl.* habet ἄν κἀκεῖνο &c. ſine τις.

λετῷεν, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶ); Ἡγούμενος γὰρ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ῥώμην τινὰ ἐμβαλεῖν πρὸς τὸ μάχεσθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι τοὺς ὑπὸ τῶν ληστῶν ἁλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. Ὁρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μὲν, διὰ τὸ μηδέποτε σκυτέσθαι, πίονας δὲ καὶ ἀπόνους, διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὀχήμασι εἶναι, νόμιζον μηδὲν διοίσειν πόλεμον ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι. Προεῖπε γὰρ τοῦτο τοῖς στρατιώταις, ὡς εὐθὺς ἡγήσοιτο τὴν σωτομωτάτην διὰ τῶν κρατίστων χωρίων, ὅπως αὐτόθεν [1] ἤδη τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην παρασκευάζοιντο, ὡς ἀγωνιούμενοι.

ſtandam meditantur, quî non conſentaneum *eſt* ibi cuncta ſpe bonâ eſſe plena? Cùm item exiſtimaret contemptum hoſtium robur quoddam *animi* ad pugnandum excitaturum, præconibus edixit ut captos à prædonibus barbaros venderent nudos. Itaque milites, cùm albos quidem eos cernerent, propterea quòd ſe nunquam *veſtibus* exuerent, ſed pingues nullíſque laboribus exercitos, propterea quòd vehiculis ſemper uterentur, bellum *hoc* non aliud fore putârunt, atque ſi cum fœminis pugnandum eſſet. Prædixit hoc quoque militibus, *nimirum eos* ſe viâ maximè compendiariâ mox ducturum ad optimas regionis partes, ut jam indè ſic corpora ſua præpararent animúmque, quaſi pugnaturi.

1 Al. αὐτοῦ.

Ο μέντοι Τισσαφέρνης ταῦτα μὲ ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν, πάλιν βουλόμενον ἐξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν ᾧπερ ὄντι ἐμβαλεῖν. Τό, τε οὖν πεζὸν, καθάπερ ὁ πρόσθεν, εἰς Καρίαν διεβίβασε, καὶ ὁ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον κατέστησεν. Ο ὴ Αγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ', ὥσπερ προεῖπεν, εὐθὺς εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐχώρησε· καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος, πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ παρεῖχε· τῇ ὴ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ἦκον οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς.

Καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν ὁ ἡγεμὼν, διαβάντι τὸν Πακτωλὸν [1] ποταμὸν στρατοπεδεύεσθαι·

Verùm Tiſſaphernes hæc eum *ideò* dicere putavit, quòd rurſùs *ipſum* decipere vellet, *eúm*que adeò jam in Cariam impetum reverà facturum. Itaque peditatum, quemadmodum priùs *factum erat*, in Cariam traduxit, & equitatum in Mæandri planitie conſtituit. At Ageſilaus non mentitus eſt, ſed, ſicut prædixerat, Sardianum ſtatim in tractum profectus eſt: cúmque triduum per loca in quibus nulli erant hoſtes progrederetur, commeatum multum exercitui ſuppeditabat: die quarto venerunt hoſtium equites.

Atque dux *eorum* impedimentorum præfecto præcepit, ut Pactolo amne trajecto caſtra meta-

1 A *Leuncl.* malè abeſt vox ποταμὸν. *Hutch.*

αὐτοὶ δὲ καπιδόντες τοὺς τῶν Ελλήνων ἀκολούθους [1] ἐσπαρμένους καθ' ἁρπαγὴν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Αἰσθόμενος δὲ ὁ Αγησίλαος, βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἱππέας. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι, ὡς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο πάμπληθέσι τῶν ἱππέων τάξεσιν. Ενθα δὴ ὁ Αγησίλαος, γιγνώσκων ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις οὔπω πάρεστι τὸ πεζὸν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπεστὶ τῶν παρεσκευασμένων, καιρὸν ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δύναιτο. Σφαγιασάμενος οὖν, τὴν μὲν φάλαγγα εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς ἀντιτεταγμένους ἱππέας, ἐκ δὲ τῶν ὁπλιτῶν ἐκέλευσε [2] τοὺς δέκα ἀφ' ἥβης

retur: ipsi verò Græcorum adsectatores ad prædam rapiendam dispersos conspicati, ex eis multos interfecerunt. *Id* cùm animadvertisset Agesilaus, equites *suis* opem ferre jussit. Persæ contrà ubi auxilia viderunt, *in unum* confluxerunt *locum* & universas equitum turmas *iis* instructas opposuerunt. Ibi tum Agesilaus, cùm intelligeret peditatum hostibus necdum adesse, sibi verò nihil eorum quæ *ad bellum* parata erant deesse, opportunum pugnæ, si posset, conserendæ tempus duxit. Itaque cæsis victimis, rectà phalangem in equites adversùs instructos ducebat, jussitque eos ex gravis armaturæ militibus, qui ante *annos* decem pu-

1 Alii ἐσπερμένους.
2 Alii πυὰς ἀφ'.

θεῖν ὁμόσε αὐτῷ, τοῖς δὲ πελταστὰῖς εἶπε δρόμῳ ὑφηγεῖσθαι. παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν [1] ἐμβάλλειν, ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἑπομένου.

Τοὺς μὲν δὴ ἱππέας ἐδέξαντο οἱ ἀγαθοὶ τῶν Περσῶν· ἐπειδὴ δὲ ἅμα [2] πάντα τὰ δεινὰ πρὸς αὐτοὺς, ἐνέκλινον, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δὲ ἄλλοι ἔφευγον· οἱ δὲ Ἕλληνες ἑπόμενοι αἱροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐφ' ἁρπαγὴν ἐτράποντο· ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἔχων κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέ-

bertatem exceſſerant, ſecum unà currere, atque peltaſtis præcepit ut curſu præcederent: equitibus etiam denuntiavit ut impetum facerent, ſéque *adeò* totúmque exercitum ſequuturum *pollicitus*.

Et equitum quidem *impetum* exceperunt ex Perſis *quotquot erant* fortes: at ubi ſimul omnia terribilia in eos invadebant, *ſe* inclinârunt, eorúmque nonnulli in flumen deciderunt, alii in fugam ſe converterunt: *quos* inſequuti Græci etiam caſtra eorum capiunt. Ac peltaſtæ quidem, utì fit, ad prædam ſe convertebant: Ageſilaus autem undique omnia tenens tum amica tum hoſ-

1 *Steph.* ἐμβαλεῖν.
2 *Leuncl.* ἅμα δεινά.

μια, περιεστρατοπεδεύσατο. Ως δ' ἤκουσε τοὺς πολεμίους ταράττεσθαι, διὰ τὸ αἰτιᾶσθαι ἀλλήλους τοῦ γεγενημένου, εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ Σάρδεις· καὶ ἐκεῖ ἅμα μὲν ἔκαιε καὶ ἐπόρθει τὰ περὶ τὸ ἄστυ, ἅμα δὲ καὶ κηρύγματι ἐδήλου, τοὺς μὲν ἐλευθερίας δεομένους ὡς πρὸς σύμμαχον αὐτὸν παρεῖναι· εἰ δέ τινες τὴν Ασίαν ἑαυτῶν ποιοῦνται, [1] πρὸς τὸ ἐλευθεροῦν τοὺς διακεινομένους σὺν ὅπλοις πάρεῖναι.

Επεὶ μηδὲ τότε ἀντεξήει, ἀδεῶς δὴ τὸ ἀπὸ τούτου ἐστρατεύετο, καὶ μὲν πρόσθεν προσκυνεῖν Ελλήνας ἀναγκάζομένους ὁρῶν τιμωμένους ὑφ' ὧν ὑβρί-

tilia, caſtris *ea* circumdedit. Cúmque perturbari hoſtes audiîſſet, propterea quòd alii alios de eo quod acciderat accuſarent, confeſtim Sardes *exercitum* duxit: atque ibi ſimul quæ circùm urbem *erant* exurebat & vaſtabat, ſimul etiam edicto *præconis voce promulgato* declarabat, ad ſe eos, qui libertatem deſiderarent, tanquam auxiliatorem accedere *debere*: quòd ſi qui Aſiam *eſſe* ſuam exiſtiment, ad liberandum *eam*, qui *cum illis* decernerent armatos adeſſe *dixit*.

Cùm verò nemo adverſus *eum* prodiret, abſque metu ſanè deinceps exercitum ducebat, cùm Græcos quidem, qui priùs venerari *Perſas* cogeren-

1 MS. *Harl.* πρὸς τῷ ἐλευθεροῦν ἅς.

ζοντο· τοὺς δ' ἀξιοῦσθαι καὶ τὰς τῶν θεῶν τιμὰς καρποῦσθαι, τούτους ποιήσας μηδ' ἀντιβλέπειν τοῖς Ἕλλησι δύασθαι· καὶ τὴν μὲν τῶν φίλων χώραν ἀδήωτον παρέχων, τὴν δὲ τῶν πολεμίων οὕτω καρπώμενος, ὥστε ἐν δυοῖν ἐτοῖν πλέον τῶν ἑκατὸν ταλάντων τῷ θεῷ ἐν Δελφοῖς δεκάτην ἀποθῦσαι.

Ὁ μὴν τοι Περσῶν βασιλεὺς, νομίσας Τισσαφέρνην αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας, ἀπέτεμεν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὰ μὲν τῶν βαρβάρων ἔτι ἀθυμότερα ἐγένετο, τὰ δὲ Ἀγησιλάου πολὺ ἐρρωμενέστερα· ἀπὸ πάντων γὰρ τῶν ἐθνῶν ἐπρεσβεύοντο πρὸς

tur, *ab iis ipsis* honore adfici, à quibus contumelioſè tractati fuerant, videret; cùm effeciſſet ut ii, qui deorum etiam honoribus frui voluiſſent, nè quidem intueri Græcos poſſent; cúmque amicorum quidem agrum à vaſtatione tutum præſtaret, ex hoſtium verò *agro* fructus *tantos* perciperet, ut intrà biennium decimam deo apud Delphos centum talentis ampliorem conſecraret.

Verùm rex Perſarum, arbitratus Tiſſaphernis culpâ factum, quòd res ſuæ malè procederent, miſſo Tithrauſte, caput ei præcîdit. Secundùm hoc res barbarorum magìs etiam deſperatæ fiebant, Ageſilai multò firmiores: nam ab omnibus nationibus legati de amicitiâ ineundâ miſſi

φιλίας, πολλοὶ ἢ καὶ ἀφίσανλο πρὸς αὐτὸν, ὀρεγόμενοι τῆς ἐλευθερίας· ὥστε σὐκέλι Ελλήνων μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων πολλῶν ἡγεμὼν ἦν Αγησίλαος.

Αξιόν γε μὴν καὶ ἐντεῦθεν ὑπερβαλλόντως ἄγαθαι αὐτοῦ, ὅτις ἄρχων μὲν παμπόλλων ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλεων, ἄρχων ἢ καὶ νήσων, (ἐπεὶ καὶ ὃ ναυικὸν παρεσκεύασεν αὐτῷ ἡ πόλις) αὐξανόμενος καὶ εὐκλείᾳ καὶ δυνάμει, πρὸν δ' αὐτῷ πολλοῖς [1] καὶ ἀγαθοῖς χρῆσθαι ὅ, τι ἐβούλετο, πρὸς δὲ τούτοις, ὃ μέγιστον, ὀπτανῶν καὶ ἐλπίζων καλαλύσειν τ' ὀπὶ τ' Ελλάδα πραλεύσας πρότερον ἀρχὴν, ὅμως ὑπ' ὀδενὸς

erant, multi etiam ad eum deficiebant, libertatis cupidi; adeò ut non jam Græcorum tantùm, ſed multorum etiam barbarorum dux eſſet Ageſilaus.

Æquum verò *eſt* hinc etiam eum eximiè admirari, qui cùm permultarum in continente civitatum imperium obtineret, inſulis item imperaret, (nam ei copias quoque navales adtribuerat civitas) cùm & famæ celebritate & potentiâ creviſſet, nactuſque eſſet poteſtatem multis pro arbitrio commodis utendi, ac prætereà, quod maximum *erat*, animo meditaretur ſperaretque futurum ut imperium everteret *illud*, quod priùs Græciæ bellum intulerat, nihilominùs harum rerum

1 Καὶ in quodam libro perperam omittitur. *Hutch.*

τύπων ἐκρατήθη· ἀλλ', ἐπειδὴ ἦλθεν αὐτῷ ἀπὸ τῶν οἴκοι [1] τελῶν βοηθεῖν τῇ πατρίδι, ἐπείθετο τῇ πόλει, οὐδὲν διαφερόντως ἢ εἰ ἐν τῷ [2] ἐφορείῳ ἔτυχεν ἐστηκὼς μόνος πρὸς τοὺς πέντε· μάλα ἔνδηλον ποιῶν ὡς οὔτε ἂν πᾶσαν γῆν δέξαιτο ἀντὶ πατρίδος, οὔτε τοὺς ὀφελίμους ἀντὶ τῶν ἀρχαίων φίλων, οὔτε αἰσχρὰ καὶ ἀκίνδυνα κέρδη μᾶλλον, ἢ μετὰ κινδύνων τὰ καλὰ καὶ δίκαια.

Ὅσον γε μὴν χρόνον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἔμεινε, πῶς οὐκ ἀξιεπαίνου βασιλέως καὶ τοῦτ' ἔργον ἐπεδείξατο, ὅτις πρὸς ἁπάσας πόλεις, ἐφ' ἃς [3] ἄρχων ἐξέπλευσε, σασια-

nullâ victus est; sed ubi ab iis, qui domi magistratus obtinebant, *nuntius* ei venisset, ut patriæ opem ferret, parebat civitati, non aliter atque si *tunc* fortè solus in Ephororum curiâ propter quinque *viros* constitisset; *eâ re* apertissimè declarans se neque terram universam patriæ, neque *posteriùs* adquisitos amicis veteribus, nec turpia lucra nulloque cum periculo conjuncta honestis ac justis, quæ periculum habeant, anteferre.

Quamdiu verò in imperio mansit, quî non etiam hoc regis laude digni facinus edidit, qui, cùm civitates omnes, ad quas cum imperio *domo* enavigaverat, intestinis seditionibus laborantes ac-

1 Τελῶν ὁ ἐπισκόπων. *Leuncl.* 2 Alii ἐν τῷ φορεῖ.
3 MS. *Harl.* ἄρξων.

ζόσας, διὰ ὃ τὰς πολιτείας κινηθῆναι, ἐπεὶ οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἀρχῆς ἔληξαν, ἐποίησεν ὡς ἄνευ φυγῆς καὶ θανάτων, ἕως αὐτὸς ἦρξεν, ὁμονόως πολιτευομένας καὶ εὐδαίμονας τὰς πόλεις διατελέσαι; Τοιγαροῦν ἡ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνες οὐχ ὡς ἄρχοντος μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς πατρὸς καὶ ἑταίρου ἀπιόντος αὐτοῦ ἐλυποῦντο. Καὶ τέλος ἐδήλωσαν ὅτι οὐ πλαστὴν τὴν φιλίαν προείχοντο· ἐθελόντοι γοῦν ἀπὸ συνεβοήθησαν τῇ Λακεδαίμονι, καὶ ταῦτα, εἰδότες ὅτι ἂν χείροσιν ἑαυτῶν δέησι μάχεσθαι. Τῶν μὲν δὴ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πραγμάτων τοῦτο τέλος ἐγένετο.

cepiſſet, propterea quòd rerum publicarum ſtatus mutati eſſent, poſteaquam Athenienſium imperio finis impoſitus fuerat, perfecerit ut abſque exilio & cædibus, quamdiu ipſe aderat, concorditer perpetuò adminiſtrarentur & felices eſſent civitates? Itaque Græci in Aſiâ *ſiti* diſceſſum ejus non tanquam principis ſolùm, ſed etiam ut patris ac ſodalis dolebant. Ac tandem declarabant non fictum ſe ſtudium præbuiſſe: quippe ſponte cum eo profecti ſunt ad ferendum Lacedæmoni ſuppetias, tametſi ſcirent ſibi non adverſùs ſe deteriores eſſe pugnandum. Et hic quidem rerum in Aſiâ geſtarum finis fuit.

ΚΕΦ. β'.

Διαβὰς δὲ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύετο διὰ τῶν αὐτῶν ἐθνῶν, ἅπερ ὁ Πέρσης τῷ στρατεύματι πολλῷ· καὶ ἣν ἐνιαυσίαν ὁδὸν ὁ βάρβαρος ἐποιήσατο, ταύτην μείον ἢ ἐν μηνὶ κατήνυσεν ὁ Ἀγησίλαος· οὐ γὰρ ὡς ὑστερήσειε τῆς πατρίδος ἐπεθυμεῖτο.

Ἐπεὶ δὲ [1] ἐξαμείψας Μακεδονίαν, εἰς Θετταλίαν ἀφίκετο, Λαρισσαῖοι μὲν, καὶ Κρανώνιοι, καὶ Σκοτουσαῖοι, καὶ Φαρσάλιοι σύμμαχοι ὄντες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες δὲ Θεσσαλοὶ, πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες τότε ὄν-

CAP. II.

CÆterùm Helleſpontum cùm trajeciſſet, per eaſdem nationes iter faciebat, per quas Perſarum rex ingenti cum exercitu: & quod iter in annum *totum* extraxerat barbarus, illud minori quàm menſis ſpatio confecit Ageſilaus: non enim in animum inducebat ut patriæ ſeriùs adeſſet.

Poſteaquam autem Macedoniâ peragratâ, in Theſſaliam pervenit, Lariſſæi, & Cranonii, & Scotuſæi, & Pharſalii Bœotorum ſocii, omnéſque adeò Theſſali, præterquam quotquot eorum exules

1 *Heſych.* ἐξαμείψας, ἐκτελέσας, πορεύσεται.

τες ἐτύγχανον, ἐκακόργουν οὗτοι ἐφεπόμενοι. Ο δὲ [1] τέως μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ ὃ στράτευμα, τοὺς ἡμίσεις μὲν ἔμπροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δὲ ἐπ' οὐρᾶν ἔχων τῶν ἱππέων· ἐπεὶ δ' ἐκώλυον τῆς πορείας αὐτὸν οἱ Θετταλοὶ [2] ἐπιθέμενοι τοῖς ὄπισθεν, ἀπέπεμπεν ἐπ' οὐρᾶν ἢ ὃ ἀπὸ τοῦ πρηγμένου στρατεύματος, [3] πλὴν τῶν περὶ αὐτόν.

Ως δὲ παρετάξαντο ἀλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοὶ νομίσαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἱππομαχεῖν, [4] τρέψαντες βάδην ἀπεχώρουν· οἱ δὲ μάλ' ἀφρόνως ἐφεί-

tunc fortè erant, insequentes *eum* infestabant. Ac ille quidem priùs copias agmine duxerat quadrato, cùm partem equitum dimidiam à fronte, dimidiam à tergo haberet: verùm ubi Thessali extremos adorti itinere eum prohibebant, partem eorum qui primo *erant* in agmine, exceptis iis qui circa ipsum *erant*, ad agmen ultimum mittit.

Cúmque acies altera adversùs alteram instructa consisteret, Thessali minùs commodè se prælio equestri cum gravis armaturæ militibus congressuros arbitrati, converso agmine pedetentim abibant: at illi imprudenter admodum *eos* insequ-

1 *Suid.* τέως· οἱ ῥήτορες ἐπὶ τοῦ πρότερον, ἢ πάλαι.
2 *Leuncl.* ἐκθέμενοι. malè.
3 Alii ἢ τὸ περὶ αὐτόν. MS. *Harl.* ἑαυτόν.
4 Vulgo τρέψαντες. intel. ἑαυτούς.

ποντο. Γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἃ ἑκάτεροι ἡμάρτανον, ᾧπερ ἔπεμπε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν μάλα εὐρώστους ἱππέας, καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις παραγγέλλειν, καὶ αὐτοὺς διώκειν κατὰ κράτος, καὶ μηκέτι δοιῶαι αὐτοῖς ἀναστροφήν. Οἱ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐλαύνοντας, ἃ μὲν αὐτῶν οὐδ' ἀνέστρεψαν, ἃ δὲ, καὶ ἀναστρέφειν πειρώμενοι, πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους, ἡλίσκοντο. Πολύχαρμος μὲντοι ὁ Φαρσάλιος ἱππαρχῶν ἀνέστρεψέ τε, καὶ μαχόμενος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀπεθνήσκει. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, φυγὴ γίνεται ἰδέα· ὥστ' ἃ μὲν ἀπέθνησκον αὐτῶν, ἃ δὲ καὶ

bantur. Ageſilaus autem cùm animadvertiſſet quæ peccaverant utrique, equites qui circùm ipſum erant admodum robuſtos mittit, *eóſ*que jubet tum aliis *id* denuntiare, tum ipſos totis viribus *hoſtes* perſequi, nec iis ampliùs ſe convertendi poteſtatem dare. *Eos* ut Theſſali præter opinionem equos agitare viderunt, ex iis alii quidem ſe non converterunt, alii verò, ſe dum convertere conabantur, cùm equos tranſverſos haberent, capiebantur. Polycharmus verò Pharſalius equitum præfectus ſeſe convertit, & dum *unà* cum iis qui circùm ipſum *erant* pugnabat, interfectus eſt. Hoc autem ubi accidiſſet, fuga ingens facta fuit; adeò ut ex iis alii interirent, alii

ζῶντες ἡλίσκοντο· ἔσησαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν, πρὶν ὅπι τῷ ὄρει τῶν Ανθρακέων ἐγένοντο.

Καὶ τότε μὲν δὴ ὁ Αγησίλαος τρόπαιόν τε ἔστησατο μεταξὺ Πραντὸς καὶ Ναρθακίου, καὶ αὖθι κατέμεινε, μάλα ἡδόμενος τῷ ἔργῳ, ὅτι τὸς μέγιστον φρονοῦντας ἐφ' ἱππικῇ, ἐνεκήκει σὺν ᾧ αὐτὸς ἐμηχανήσατο ἱππικῷ· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὑπερβάλλων τὰ Αχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη, τὴν λοιπὴν ἤδη πᾶσαν διὰ φιλίας ἐπορεύθη εἰς τὰ τῶν Βοιωτῶν ὅρια. Ενταῦθα δὴ ἀνιστεταγμένους εὑρὼν Θηβαίους, Αθηναίους, Κορινθίους, Αργείους, Αἰνιᾶνας, Εὐβοέας, καὶ Λοκροὺς ἀμφοτέρους, οὐδὲν ἐμέλλησεν, ἀλλ' εὐθὺς φανερὸς ἀντιπαρέτατο, Λακε-

vivi caperentur; nec priùs certè ſubſtitêre, quàm ad montem Anthracenſium perveniſſent.

Ac tunc quidem Ageſilaus tropæum ſtatuit inter Prantem & Narthacium, atque manſit ibi, valdè facinore delectatus, quòd eos, qui ſe maximè ob rem equeſtrem efferebant, eo cum equitatu viciſſet, quem ipſe inſtituerat: poſtridie Achaïcis Pthiæ montibus ſuperatis, reliquum jam totum *iter* per *regionem* amicam fecit ad Bœotorum fines. Ibi cùm in acie adverſùs *ſe* inſtructâ conſiſtentes reperiſſet Thebanos, Athenienſes, Corinthios, Argivos, Ænianas, Eubœos, & Locros utroſque, nihil cunctatus eſt, at aciem contrà apertè inſtruebat, cùm moram Lacedæmo-

δαιμονίων μὲ ἔχων μόραν καὶ [1] ἥμισυ, τὴν δ' αὐτόθεν συμμάχων Φωκέας καὶ Ορχομενίους μόνους, [2] τὸ, τ' ἄλλο στράτευμα, ὅπερ ἠγάγετο αὐτός.

Καὶ οὐ τοῦτο λέξων ἔρχομαι, ὡς πολὺ μὲν ἐλάττους, πολὺ δὲ χείρονας ἔχων, ὅμως [3] συνέβαλεν· (εἰ γὰρ ταῦτα λέγοιμι, Αγησίλαόν τ' ἄν μοι δοκῶ ἄφρονα ἀποφαίνειν, καὶ ἐμαυτὸν μωρὸν, εἰ ἐπαινοίην τὸν περὶ τῶν μεγίστων εἰκῆ κινδυνεύοντα) ἀλλὰ μᾶλλον τὰ δ' αὐτοῦ ἄγαμαι, ὅτι πλῆθός τε οὐδὲν μεῖον ἢ τὸ τῶν πολεμίων παρεσκεύασατο, ὥπλισέ τε οὕτως, ὡς ἅπαν-

niorum & dimidiam *alterius* partem haberet, ex ſociis autem, *qui* iis in locis *habitant*, Phocenſes & Orchomenios ſolos, cæteráſque, quas ipſe ducebat, copias.

Nec jam hoc dicturus ſum, quòd cùm multò pauciores, multò deteriores haberet, nihilominus conflixerit; (nam ſi hæc dicam, Ageſilaum mihi videar amentem declarare, ac meipſum ſtultum, ſi *hominem* laudem temerè rebus de maximis periclitantem) ſed hoc in eo potiùs admiror, quòd multitudinem hoſtium numero non minorem comparaverit, & ſic armis inſtruxerit, ut om-

1 Intell. μέρος.
2 Vulg. τὸ δ' ἄλλο.
3 Al. συνέβαλλεν.

τα μὲ χαλκὸν, ἅπαντα δὲ [1] φοίνικα φαίνεσθαι. Επεμελήθη δὲ, ὅπως οἱ στρατιῶται τὰς πόνους [2] δυνήσοιντο ὑποφέρειν· ἐνέπλησε δὲ καὶ φρονήματος τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὡς ἱκανοὶ εἶεν τοὺς ὕπνους δέοι μάχεσθαι· ἔτι δὲ φιλονεικίαν ἐνέβαλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς μετ' αὐτὸν, ὅπως ἕκαστοι αὐτῶν ἄριστοι φαίνοιντο. Ελπίδων γεμὴν πάντας ἐνέπλησεν, ὡς πᾶσι πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔσοιτο, εἰ ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνοιντο· νομίζων ἐκ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων προθυμοτάτους τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι· καὶ μέντοι οὐκ ἐψεύσθη.

Διηγήσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καὶ γὰρ ἐγένετο

nia *merum* æs, omnia *mera* purpura viderentur. Id etiam operam dederat, ut milites labores perferre poſſent: quin & animos eorum *tantâ* impleverat elatione, ut ad pugnandum adverſùs quoſcunque opus foret idonei eſſent: prætereà contentionem mutuam inter ſuos excitaverat, ut eorum ſinguli præſtantiſſimos ſe palàm præberent. Spe porrò impleverat omnes, omnibus multa ceſſura bona, ſi viros ſe fortes præſtarent: quippe exiſtimabat *exercitum* ex ejuſmodi hominibus *conflatum* promptiſſimè cum hoſtibus pugnaturum: nec ſanè hæc eum fefellit opinio.

Pugnam quoque narrabo; etenim *talis* fuit,

1 *Ald.* & *Flor.* malè dant φοινικῆ.

2 Al. δυνήσαιντο.

οἷαπερ οὐκ ἄλλη τῶν ἐφ' ἡμῶν. Συνῆσαν μὲν γὰρ εἰς τὸ κατὰ Κορώνειαν πεδίον, οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ, ἀπὸ θαλάττης Κηφισοῦ, οἱ δὲ σὺν τοῖς Θηβαίοις, ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος. Ἑώρων δὲ τάς τε φάλαγγας ἀλλήλων μάλα ἰσομάλους· ἱππεῖς δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἦσαν ἑκατέρων ἰσοπληθεῖς. Εἶχε δὲ ὁ Ἀγησίλαος μὲν τὸ δεξιὸν κέρας μὲν ἑαυτῷ, Ὀρχομενίοις δὲ ἔσχατοι ἦσαν αὐτῷ τοῦ εὐωνύμου. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον. Σωιόντων δὲ, τέως μὲν σιγὴ πολλὴ ἦν ἀπ' ἀμφοτέρων· ἡνίκα δὲ ἀπεῖχον ἀλλήλων ὅσον σάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ ὁμόσε ἐφέροντο. Ὡς

qualis alia noſtro ævo nulla. Nam in campum apud Coroneam convenerunt, Ageſilaus quidem cum ſuis à Cephiſſo, Thebani verò cum ſuis, ab Helicone. Videbant autem phalanges utrinque ſuas admodum *in prælio committendo* pares; propéque etiam equites ex utrâque parte numero pares erant. Ageſilaus *cornu* dextrum ſui tenebat *exercitûs*, in lævo ejus poſtremi erant Orchomenii. Contrà Thebani ipſi in dextro erant *cornu*, Argivi lævum eorum tenebant. Ac *iis* congredientibus, primùm quidem ab utrâque parte magnum erat ſilentium: cùm verò à ſe invicem ſtadii circiter ſpatio abeſſent, Thebani clamore ſublato curſu ad manus conſerendas ferebantur. At

ᾗ τριῶν ἔτι πλέθρων ὄντων, ἀντεξέδραμον ἀπὸ τῆς Ἀγησιλάου φάλαγγος, [1] ὧν Ἡιππίδας ἐξενάγει. Ἦσαν δ' αὐτοὶ τῶν τε ἐξ οἴκου αὐτῷ συστρατευσαμένων, καὶ τῶν [2] Κυρείων τινὲς, καὶ Ἴωνες δὲ, καὶ Αἰολεῖς, καὶ Ἑλλησπόντιοι ἐχόμενοι· καὶ πάντες οὗτοι τῶν στρεκδραμόντων τε ἐγίνοντο, καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι ἐτρέψαντο τὸ καθ' ἑαυτούς. Ἀργεῖοι μὲν οὐκ ἐδέξαντο τὸν ἀμφ' Ἀγησίλαον, ἀλλ' ἔφυγον ὅπῃ τὴ Ἑλικῶνα· κἀνταῦθα οἱ μέν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἤδη τὸν Ἀγησίλαον· ἀγγέλλει δέ τις αὐτῷ ὅτι Θηβαῖοι τοὺς Ὀρχομενίους διακόψαντες, ἐν τοῖς σκυλο-

ubi tria inter utroſque adhuc eſſent plethra, ab Ageſilai phalange adverſi currebant, quos Herippidas ducebat. Erant autem ii ex illis *alii* qui domo ſecum in expeditionem fuerant profecti, pars de iis qui Cyrum ſequuti fuerant, & Iones & Æolenſes & Helleſpontii *his* vicini: atque hi omnes illorum erant *in numero* qui unà excurrerunt; ac ad haſtam cùm veniſſent, *cornu* ſibi oppoſitum in fugam verterunt. Argivi quidem illorum impetum, qui apud Ageſilaum erant, non ſuſtinuêre, ſed ad Helicona fugâ ſe receperunt; atque ibi tum ex peregrinis *militibus* nonnulli Ageſilaum jam coronabant: at ei quidam nuntiat Thebanos, perruptis Orchomeniis, in impedi-

1 Scil. ξένων. 2 Nonull. Κυρειῶν — in his erat ipſe *Xenoph.* vid *Plut.* T. 1. p. 605.

φόβοις εἰσί. Καὶ ὁ μὲν εὐθὺς ἐξελίξας τὴν φάλαγγα ἦγεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον σφῶν συμμάχους πρὸς τῷ Ελικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, ἐχώρουν ἐρρωμένως.

Ενταῦθα δὴ Αγησίλαον ἀνδρεῖον μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφιλόγως· ὃ μέντοι εἵλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα. Εξὸν γὰρ αὐτῷ [1] πρέπτ τοὺς διαπίπτοντας, ἑπομένῳ χειρῶσθαι τοὺς ὄπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος [2] συνέρραξε τοῖς Θηβαίοις· καὶ συμβάλλοντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. Καὶ κραυγὴ μὲν οὐδεμία πρῶτον, οὐ μὴν οὐδὲ σιγή· φωνὴ δέ τις ἦν τοιαύτη, οἵαν ὀργή

mentis verſari. Itaque in eos phalangem ſtatim evolutam ducebat; Thebani contrà cùm ſocios *ſuos* ad Helicona fugiſſe viderent, quòd ad ſuos elabi vellent, fortibus animis *eò* tendebant.

Hìc Ageſilaum ſanè fortem adpellare ſine controverſiâ licet; verùm tutiſſima certè non elegit. Nam cùm, dimiſſis illis qui elabi conabantur, ſequi poſſet & ultimos capere, non hoc fecit, ſed adverſâ fronte cum Thebanis conflixit: atque *adeò* colliſis clypeis impellebantur, pugnabant, interficiebant, interficiebantur. Ac nullus quidem *excitatus* erat clamor, neque tamen *erat* ſilentium; ſed ejuſmodi quidam ſonus, qualem ira

1 *Ald.* & *Flor.* παριῶντι.

2 *Heſych.* Συρράσσει, συμπίπτει.

τε καὶ μάχη ἐδέήσοιτ' ἄν. Τέλος δὲ, τῶν Θηβαίων οἱ μὲ διαπίπτουσι πρὸς τὸν Ἑλικῶνα, πολλοὶ δ' ἀποχωρῶντες ἀπέθανον.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν νίκη σὺν Ἀγησιλάῳ ἐγένετο, τετρωμένος δ' αὐτὸς προσωλίσθη πρὸς τὴ φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἱππέων, λέγουσιν αὐτῷ ὅτι τῶν πολεμίων ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς ὅπλοις ὑπὸ [1] τῷ ναῷ εἰσί· καὶ ἠρώτων, τί χρὴ ποιεῖν. Ὁ δὲ, καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων πάντοσε καὶ παντοίοις ὅπλοις, ὅμως οὐκ ἐπελάθετο θείων, ἀλλ' ἐᾶν τε ἀπιέναι ὅποι βούλοιντο ἐκέλευε, καὶ ἀδικεῖν οὐκ [2] εἴα·

præliúmque poſſet efficere. Tandem, Thebanorum alii ad Heliconem elabuntur, multi dum abſcedunt occubuerunt.

Poſteaquam autem victoria ceſſit Ageſilao, & ipſe vulneratus ad phalangem adlatus eſt, quidam ex equitibus cùm *eò* adequitâſſent, ei dicunt ex hoſtibus octoginta armatos eſſe ſub templo; quidque *de his* faciendum eſſet, interrogabant. Ille verò, quanquam multis adfectus erat ab omni *corporis* parte vulneribus *iiſ*que omnis generis armis *inflictis*, non tamen numinis obliviſcebatur, ſed imperabat utì copiam eis facerent abeundi quò vellent, nec lædere *eos* ſinebat *quenquam*;

1 Scil. *Minervæ*.

2 Alii οὐκ ἔνα. malé.

καὶ προπέμψαι ἐπέταξε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἱππεῖς ἕως τε ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγένοντο.

Ἐπεί γε μὴν ἔληξεν ἡ μάχη, ἦν δὴ θεάσασθαι, ἔνθα συνέπεσον ἀλλήλοις, τὴν μὲν γῆν αἵματι πεφυρμένην, νεκροὺς δὲ κειμένους φιλίους καὶ πολεμίους μεῖ' ἀλλήλων, ἀσπίδας δὲ διατεθρυμμένας, δόρατα συντεθραυσμένα, ἐγχειρίδια γυμνὰ κουλεῶν, τὰ μὲν χαμαί, τὰ δ' ἐν [1] σώμασι, τὰ δ' ἔτι μετὰ χεῖρας. Τότε μὲν οὖν (καὶ γὰρ ἦν ἤδη ὀψέ) συνελκύσαντες τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς εἴσω φάλαγγος, ἐδειπνοποιήσαντο καὶ ἐκοιμήθησαν· περὶ δὲ Γύλον τὸν πολέμαρχον πρω-

equitibus etiam *qui* circùm ipſum *erant* præcepit ut *eos* deducerent, donec ad *locum* tutum perveniſſent.

Finito verò prælio videre erat *illo in loco*, ubi pugnam inter ſe conſeruerunt, terram ſanguine perfuſam, cadavera tam amica quàm hoſtilia inter ſe jacentia, clypeos diſruptos, haſtas confractas, pugiones vaginis nudos, partim humi, partim in corporibus, partim *ipſis* adhuc in manibus. Ac tum quidem (etenim *diei* jam veſper erat) tractis hoſtium cadaveribus intrà phalangem, cœnam ſumpſerunt & quieti ſe dederunt: *poſtridie* autem manè Gylum polemarchum exer-

1 Vulg. σώμαλι.

τάξαι τε ἐκέλευσε ὅ τρόπαιον ἵσασθαι, καὶ τεθραιον ἱσασθαι, καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ [1] θεῷ, καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. Καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκα, ἐπισπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι. Καὶ ὅπως δὴ αἵ τε σπονδαὶ γένοιντο, καὶ ὁ Ἀγησίλαος οἴκαδε ἀπεχώρει, ἑλόμενος ἀντὶ τοῦ μέγιστος εἶναι ἐν τῇ Ἀσίᾳ, οἴκοι τὰ νόμιμα μὴ ἄρχειν, τὰ νόμιμα ὑπ' ἄρχεσθαι.

Ἐκ δὲ τούτου [2] καταγνόντες τοὺς Ἀργείους τὰ μὲν οἴκοι καρπουμένους, Κόρινθον δὲ προσειληφότας, ἡδομένους δὲ τῷ πολέμῳ, στρατεύει ἐπ' αὐτούς· καὶ δηώσας πᾶσαν αὐτῶν

citum inſtruere juſſit & tropæum ſtatuere, omnes etiam coronis dei in honorem ſe redimire, & tibicines cunctos tibiis canere. Atque hæc quidem illi fecerunt; at Thebani præcone miſſo petebant ut per inducias cadavera ſepelirent. Itaque fiunt induciæ, ac domum Ageſilaus diſcedit, cùm mallet domi potiùs ex inſtitutis *patriæ* imperare, ex *iiſdem* inſtitutis imperio ſubjici, quàm in Aſiâ maximus eſſe.

Deinde verò cùm animadvertiſſet Argivos rebus frui domeſticis, Corinthúmque *ipſorum ditioni* adjeciſſe, & bello delectari, expeditionem adverſùs eos ſuſcipit; cúmque omnem eorum

1 Scil. *Apollini.*

2 *Leunclav.* & alii καταγνόντες. malè.

τ' χώραν, εὐθὺς ἐκεῖθεν ὑπερβαλὼν κατὰ τὰ μετὰ εἰς Κόρινθον, αἱρεῖ τὰ ὅπλα ὃ Λέχαιον τείνοντα τείχη· καὶ ἀναπετάσας τὰ Πελοποννήσου τὰς πύλας, οὕτως οἴκαδε ἀπελθὼν εἰς τὰ Ὑακίνθια, ὅπου ἐτάχθη ὑπὸ τῶ χορεποιῶ, τὸν παιᾶνα τῷ θεῷ συνεπετέλει.

Ἐκ τούτου δὲ αἰσθανόμενος τοὺς Κορινθίους πάντα μὲν τὰ κτήνη ἐν τῷ Πειραίῳ σῳζομένους, μέγιστον δὲ ἡγησάμενος, ὅτι Βοιωτοὶ ταύτῃ ἐκ Κρεύσιος ὁρμώμενοι εὐπετῶς τοῖς Κορινθίοις [1] παρεγίγνοντο, στρατεύει ὅπῃ ὁ Πειραιεύς. Ἰδὼν δὲ ὑπὸ πολλῶν φυλαττόμενον, ὡς ἐνδιδομένης τὸ πόλεως, ἐξ ἀρίστου μετεσταδοπεδεύετο [2] πρὸς ὃ ἄστυ.

agrum vastâssĕt, mox indè superatis angustiis ad Corinthum *progressus*, muros Lechæum usque pertinentes capit; & patefactis Peloponnesi portis, domum ità demum reversus ad Hyacinthia, quo constitutus erat loco à chori magistro, pæana deo unà *cum aliis* absolvebat.

Post hæc cùm intelligeret Corinthios omnia pecora in Piræo servare, ac maximum *quiddam* duceret quòd hâc Bœoti è Creusi profecti facilè se cum Corinthiis conjungerent, Piræum versùs copias ducit. Cùm autem *Piræum* multis custodiri videret, quasi civitas ad deditionem spectaret, à prandio motis castris ad urbem pergebat.

1 Sic MSti. Al. ἐγίγνοντο.

2 Scil. ad Corinthum.

Αἰσθόμενος δὲ, ὑπὸ νύκτα βεβοηθηκότας ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὴν πόλιν [1] παρυδὸν, ὑποστρέψας ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, αἱρεῖ τὸν Πείραιον, ἔρημον εὑρὼν φυλακῆς· καὶ τἆλλα τὰ ἐνόντα λαμβάνει, καὶ τὰ [2] τείχη, ἃ ἐνετετείχιστο· ταῦτα δὲ ποιήσας, οἴκαδε ἀπεχώρησε.

Μετὰ δὲ ταῦτα προθύμων ὄντων τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν συμμαχίαν, καὶ δεομένων συστρατεύειν αὐτοῖς εἰς Ἀκαρνανίαν, καὶ ἐπιθεμένων ἐν στενοῖς τῶν Ἀκαρνάνων, καταλαβὼν τοῖς ψιλοῖς τὰ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν, μάχην συνάπτει· καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας αὐτῶν, τρόπαιον ἔστησε· καὶ ἅτε προ-

Cùm autem animadvertiſſet ſub noctem è Piræo *cuſtodes* omnibus viribus in urbem opis ferendæ cauſâ ſe contuliſſe, primâ luce converſo itinere, Piræum capit, quem à præſidio deſertum offenderat; atque tum alia quæ in eo erant capit, tum caſtella quæ *iſthic* inſtaurata fuerant: hæc autem cùm feciſſet, domum diſceſſit.

Poſt hæc cùm Achæi animis eſſent ad ſocietatem inclinatis, & ut ſecum in Acarnaniam expeditionem ſuſciperet orarent, Acarnanéſque *eos* in *viarum* anguſtiis adgrederentur, occupatis per levis armaturæ milites ſuperioribus locis, pugnam *cum eis* conſerit: ac cùm ex iis multos interfeciſſet, tropæum ſtatuit; neque priùs finem

1 MS. *Harl.* habet παρυδίᾳ.

2 *Leuncl.* ἃ ἀνατετείχιστο.

ϱον ἔλιξε, πεὶν μὲν Αχαιοῖς φίλους ἐποίησεν Ακαρνᾶνας, ϰ᾽ Αἰτωλούς, ϰ᾽ Αρϱείους, ἑαυτῷ ϑ᾽ ϰ᾽ συμμάχους. Επειδὴ ϑ᾽ εἰρήνης ἐπεθυμήσαντες ὁ πολέμιοι ἐπρεσϐεύοντο, Αγησίλαος ἀντεῖπε τῇ εἰρήνῃ, ἕως σὺν διὰ [1] Λακεδαιμονίους φυγόντας Κορινθίων ϰ᾽ Θηϐαίων ἠνάγκασε τὰς πόλεις οἴκαδε καταδέξαϑαι. Υστερον δ᾽ αὖ ϰ᾽ Φλιασίων τοὺς μετὰ Λακεδαιμονίους φυγόντας κατήγαγεν, αὐτὸς στρατευσάμενος ἐπὶ Φλιοῦντα.

Εἰ δέ τις ἄλλῃ πη ταῦτα μέμφεται, ἀλλ᾽ οὖν φιλεταιρείᾳ γε πεπραχϑέντα φανερά ἐστι. Καὶ γὰρ ἐπεὶ τοὺς ἐν Θήϐαις τ᾽ Λακεδαιμονίων κατέκτανον ὁ

fecit, quàm Achæis Acarnanas & Ætolos & Argivos amicos, ſibi ipſi ſocios etiam reddidiſſet. Ubi verò hoſtes pacis cupidi legatos *qui eam peterent* miſerunt, Ageſilaus paci refragatus eſt, donec civitates coëgiſſet ut eos ex Corinthiis & Thebanis, qui ob Lacedæmonios exulabant, domum reducerent. Deinde ex Phliaſiis etiam eos, qui ob Lacedæmonios exulabant, reduxit, cùm expeditionem adverſùs Phliuntem ipſe ſuſcepiſſet.

Quòd ſi quis hæc aliâ quâdam ratione vituperat, certè tamen præ amicorum *ſociorúmve* ſtudio geſta fuiſſe conſtat. Etenim cùm ex Lacedæmo-

1 *Ald.* & *Flor.* dant τὸς Λακεδαιμονίους.

ὀλιγίοι, βοηθῶν αὖ τούτοις ἐφαίνετο ἐπὶ τὰς Θήβας. Εὑρὼν δὲ ἀποτεταφρευμένα καὶ ἀπεςαυρωμένα ἅπαντα, ὑφορᾶς τὰς Κυνὸς κεφαλὰς, ἐδῄου τὴν χώραν μέχρι τοῦ ἄστεως, προέχων καὶ ἐν πεδίῳ ἢ ἀνὰ τὰ ὄρη μάχεσθαι Θηβαίοις, εἰ βούλοιντο. Ἐςράτευσε δὲ καὶ τῷ ὑπιόντι πάλιν ἔτει ἐπὶ Θήβας· καὶ ὑπερβὰς τὰ κατὰ Σκῶλον ςαυρώματα καὶ τάφρους, ἐδῄωσε τὰ λοιπὰ τῆς Βοιωτίας.

Τὰ μὲν δὴ μέχρι τότε κοινῇ αὐτός τε καὶ ἡ πόλις εὐτύχει· ὅσα γε μὴν μετὰ τοῦτο σφάλματα ἐῤῥύη, οὐδεὶς ἂν εἴποι ὡς Ἀγησιλάου ἡγεμόνος ἐπράχθη. Ἐπεὶ δὲ, αὐτοῖς ἐν

niis quoſdam *qui* Thebis *erant* adverſarii necâſſent, ut iis etiam ſuccurreret adverſus Thebas exercitum ducit. Cúmque foſſis omnia vallíſque *in terram depactis* munita reperiſſet, ſuperatis Cynocephalis ad urbem uſque vaſtabat agrum, factâ Thebanis pugnæ copiâ tam in planitie quàm in montibus, ſi *pugnare* vellent. Rurſum anno quoque ſequenti adverſùs Thebas exercitum duxit; & ſuperatis vallis foſſíſque ad Scolum, reliquas Bœotiæ partes vaſtavit.

Et hactenus quidem ipſe communiter cum civitate proſperâ uſus eſt fortunâ: quicunque verò deinceps caſus adverſi acciderunt, nemo *eos* Ageſilai ductu accidiſſe dixerit. Ubi autem, apud

Λεύκτροις συμφορᾶς γεγενημένης, καταφρόνουσι τὸν τῶν Τεγεάτῶν φίλων καὶ ξένων αὐτῷ οἱ ἀντίπαλοι σὺν Μαντινεῦσι, σπουδαιοτάτων ἤδη Βοιωτῶν τε πάντων καὶ Ἀρκάδων καὶ Ἠλείων, στρατεύει σὺν μόρᾳ, πολλῶν νομιζόντων οὐδ' ἂν ἐξελθεῖν Λακεδαιμονίους πολλῷ χρόνου ἐκ τῆς αὑτῶν· δῃώσας δὲ τὴν χώραν τῶν καταφρονούντων τὸν φίλων, ὅπως αὖ οἴκαδε ἀπεχώρησεν. Ἀπὸ γε μὴν τούτου δὴ τὴν Λακεδαίμονα στρατευσαμένων Ἀρκάδων τε πάντων καὶ Ἀργείων, καὶ Ἠλείων, καὶ Βοιωτῶν, καὶ σὺν αὐτοῖς Φωκέων, καὶ Λοκρῶν ἀμφοτέρων, καὶ Θεσσαλῶν, καὶ Αἰνιάνων, καὶ Ἀκαρνάνων, καὶ Εὐβοέων, πρὸς δὲ τούτοις ἀφεστηκότων μὲν τῶν δούλων, πολλῶν δὲ

Leuctra calamitate ab iis acceptâ, amicos & hoſpites ipſius Tegeæ necare cœperunt adverſarii cum Mantinenſibus, Bœotis jam omnibus & Arcadibus & Eleis inter ſe conſociatis, moram *unam* in expeditionem educit, exiſtimantibus multis longo tempore Lacedæmonios ex ipſorum *agro* non egreſſuros: cúmque vaſtâſſet regionem eorum qui amicos *ipſius* occiderant, ità demum rurſus domum diſceſſit. Deinde verò Arcadibus omnibus & Argivis, & Eleis, & Bœotis, & Phocenſibus cum iis, & utriſque Locris, & Theſſalis, & Ænianibus, & Acarnanibus & Euboeis, adverſùs Lacedæmona cum exercitu progreſſis, cùm ſervi prætereà multæque civitates finitimæ

περιοικίδων πόλεων, καὶ αὐτῶν Σπαρτιατῶν δὲ μειόνων ἀπολωλότων ἐν τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ ἢ λειπομένων, ὅμως διεφύλαξε τὴν πόλιν, καὶ ταῦτα, ἀτείχιστον ἔσαν· ὅπου μὴ παντὶ πλεῖον ἂν εἶχον οἱ πολέμιοι, δοκεῖ ἐξάγων ἐνταῦθα, ὅπου ἦν οἱ πολῖται πλέον ἔξειν ἔμελλον, εὐρώστως ἀποτεταγμένος· νομίζων, εἰς μὲν τὸ πλατὺ ἐξιὼν πάντοθεν ἂν περιέχεσθαι, ἐν δὲ τοῖς στενοῖς καὶ ὑπερδεξίοις τόποις ὑπομένων, ᾧ παντὶ κρατεῖν ἄν.

Επεὶ γοῦν ἀπεχώρησε τὸ στράτευμα, πῶς οὐκ ἂν φαίη τις αὐτὸν χρῆσθαι εὐγνωμόνως ἑαυτῷ; Ως γὰρ τοῦ στρατεύεσθαι [1] αὐτὸν καὶ πεζῇ καὶ ἐφ' ἵππων ἀπ-

defeciſſent, ac Spartiatarum non pauciores in *commiſſo* apud Leuctra prælio fuiſſent interemti, quàm ſupereſſent, nihilominus urbem tutatus eſt, quanquam ſine muris eſſet: cùm non eò quidem, ubi hoſtes rebus omnibus ſuperiores fuerint, *ſuos* educeret, ſed ubi cives ſuperiores futuri erant, fortiter inſtructos teneret; quippe quòd exiſtimaret, in ſpatioſum ſi *quem* locum egrederetur, undique cingi *ſe* poſſe, ſin anguſtis & ſuperioribus in locis permaneret, rebus omnibus ſuperiorem *ſe* futurum.

Cùm verò exercitus diſceſſiſſet, quidni dixerit aliquis eum ità ſe geſſiſſe, ut virum ſe bonum præberet? Nam cùm ſenectus eum à militiâ tam

1 In nonnull. deeſt αὐτόν.

ἔργειν ἤδη τὸ γῆρας, χρημάτων δὲ ἐώρα τὴν πόλιν δεομένην, εἰ μέλλοι σύμμαχόν τινα ἕξειν, ὅπῃ τὸ πρεπόντως ταῦτα ἑαυτὸν ἔταξε. Καὶ ὅσα μὲν ἐδύνατο, οἴκοι μένων ἐμηχανᾶτο· ἃ δὲ καιρὸς ἦν, οὐκ ὤκνει μελετᾶν· ὅθ' ἡγεῖτο, εἰ μέλλοι τὴν πόλιν ὠφελήσειν, πρεσβευτὴς ἐκπορευόμενος ἀντὶ στρατηγοῦ. Ὅμως δὲ καὶ ἐν τῇ πρεσβείᾳ μεγάλων στρατηγῶν ἔργα διεπράξατο. Αὐτοφραδάτης γάρ τε πολιορκῶν [1] ἐν Ἄσσῳ Ἀριοβαρζάνην σύμμαχον ὄντα, δείσας Ἀγησίλαον, φεύγων ᾤχετο· Κότυς δ' αὖ Σηστὸν πολιορκῶν, Ἀριοβαρζάνου ἔτι οὖσαν, λύσας καὶ οὗτος τὴν πολιορκίαν ἀ-

pedeſtri quàm equeſtri jam arceret, ac civitatem pecuniis indigere cerneret, ſi quem vellet ſocium habere, harum ipſe parandarum onus in ſe recepit. Et quæcunque quidem poterat, domi manens moliebatur; quæque pro occaſione *datâ* erant *facienda*, adgredi non gravabatur: neque erubeſcebat, modò civitati profuturus eſſet, pro imperatore legatus exire. Veruntamen in legatione *ipſâ* magni imperatoris exſequutus eſt munera. Nam cùm Autophradates Ariobarzanen, qui *ejus* erat ſocius, apud Aſſum obſideret, Ageſilaum veritus, fugâ *indè* abivit: Cotys item cùm Seſtum obſideret, Ariobarzanis quod adhuc erat *oppidum*, & ipſe ſolutâ obſidione diſ-

1 *Ald.* & *Flor.* ἐν Νάσσῳ.

πολλάζη· ὥς' ὄκ ἀλόγως ϗ ἀπὸ τ προσβείας τρόπαιον τ̃ πολεμίων εἰσήκει αὐτῷ. Μαύσωλός γε μὴν τ̃ θάλασσαν ἑκατὸν ναυσὶ πολιορκῶν ἀμφότερα τὰ χωρία ταῦτα, ὑκέτι δείσας, ἀλλὰ πειθθεὶς, ἀπέπλευσεν οἴκαδε.

Ἀξια [1] θαύματος διεπράξατο· οἵτε γὰρ εὖ ποιθθέναι νομίζοντες ὑπ' αὐτ̃, ϗ οἱ φεύγοντες αὐτὸν, χρήματα ἀμφότεροι ἔδοσαν. Ταχέως γε μὴν καὶ Μαύσωλος διὰ τ πρόθεν Ἀγησιλάϝ ξενίαν συμβαλόμθυος καὶ ὕτος χρήματα τῇ Λακεδαίμονι, ἀπέπεμψαν αὐτὸν οἴκαδε, πομπὴν δόντες μεγαλοπρεπῆ.

Ἐκ δ τούτϝ ἤδη μὲν ἐγεγόνει ἔτη ἀμφὶ τὰ ὀγδήκον-

ceſſit; adeò ut non ſine cauſâ tropæum ei ob hoſtes *ſuperatos* etiam ex legatione ſtatutum fuerit. Porrò cùm Mauſolus mari centum navibus utrumque locum hunc obſideret, non item metu adductus, ſed ſuaſu, domum cum claſſe diſceſſit.

Res *certè* dignas admiratione geſſit: nam & illi qui ab eo ſe beneficio adfectos putabant, & qui fugiebant eum, utrique pecunias *ei* dabant. Celeriter autem & Mauſolus cùm ob priſtinum *ſuum* cum Ageſilao hoſpitium pecunias Lacedæmoni utendas dediſſet, eum dimiſêre domum, addito comitatu magnifico.

Poſteà verò annos jam fermè octoginta natus

1 Ἀξια δὲ *Steph.*

τα· καταναοήσας δὲ [1] τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα ὁρμῶντα τῷ Πέρσῃ πολεμεῖν, καὶ πολλοὺς μὲν πεζοὺς, πολλοὺς δὲ ἱππέας, πολλὰ δὲ χρήματα ἔχοντα, ἄσμενος ἤκουσεν ὅτι μετεπέμπετο αὐτὸν, καὶ ταῦτα, ἡγεμονίαν ὑποσχνούμενος. Ενόμιζε γὰρ τῇ αὐτῇ ὁρμῇ τῷ μὲν Αἰγυπτίῳ χάριν ἀποδώσειν ἀνθ' ὧν εὐηργετήκει τὴν Λακεδαίμονα, τοὺς δ' ἐν τῇ Ασίᾳ Ελληνας πάλιν ἐλευθερώσειν, τῷ δὲ Πέρσῃ δίκην ὁπιθήσειν καὶ τῶν πρόσθεν, καὶ ὅτι νῦν σύμμαχος εἶναι φάσκων, ἐπέταττε Μεσσήνην ἀφιέναι. Επεὶ μέντοι ὁ μεταπεμψάμενος οὐκ ἀπεδίδου τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ, ὁ μὲν Αγησίλαος, ὡς τὸ

erat: cúmque animadvertiſſet, regem Ægyptiorum Perſæ bellum inferre cupere, & multos pedites, multos equites, multas pecunias habere, libenter *illum* ſe arceſſere audivit, præſertim, quòd ducis *ei* munus polliceretur. Exiſtimabat enim eâdem profectione ſe gratiam Ægyptio pro collatis in Lacedæmonem beneficiis relaturum, Græcoſque in Aſiâ *ſitos* rurſus liberaturum, ac Perſæ pœnam irrogaturum tum ob *injurias* anteà factas, tum quòd eo tempore ſe ſocium eſſe profeſſus, Meſſenen *Lacedæmonios* dimittere juſſiſſet. Poſteaquam verò ille, qui *eum* arceſſiverat, ducis ei munus non adtribuebat, Ageſilaus, ut qui

1 MS. *Harl.* τῶν.

μέγιστον ἐξηπατημένος, ἐφρόντιζε τί δεῖ ποιεῖν. Ἐκ τούτου δὲ πρῶτον μὲν οἱ δίχα στρατευόμενοι τῶν Αἰγυπτίων ἀφίστανται τοῦ βασιλέως· ἔπειτα ἤδη καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀπέλιπον αὐτόν. Καὶ αὐτὸς μὲν δείσας, ἀπεχώρησε φυγῇ εἰς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης· οἱ δ' Αἰγύπτιοι στασιάζοντες, δισσοὺς βασιλέας αἱροῦνται.

Ἐνταῦθα δὴ Ἀγησίλαος γνοὺς, ὅτι εἰ μὲν [1] μηδετέρῳ συλλήψοιτο, μαθὼν ὁδέτερος λύσῃ τοῖς Ἕλλησιν, ἀγορὰν δὲ οὐδέτερος παρέξει, ὁποτερὸς τ' ἂν κρατήσῃ, οὗτος ἐχθρὸς ἔσαι· εἰ δὲ τῷ ἑτέρῳ συλλήψοιτο, οὗτός γε εὖ παθὼν, ὡς τὸ εἰκὸς, φίλος ἔσοιτο· οὕτω δὲ κεί-

maximè *fuerat* deceptus, quid faciendum eſſet cogitabat. Hinc ex Ægyptiis primùm ii, qui ſeorſum militabant, à rege deficiunt; deinde & alii omnes eum deſeruerunt. Atque ipſe quidem metu permotus, Sidonem Phœniciæ *urbem* fugâ ſe recepit: at Ægyptii, commotâ inter ipſos ſeditione, reges duos creant.

Ibi tum Ageſilaus, qui futurum intelligeret ut, ſi neutri opitularetur, Græcis neuter ſtipendium ſolveret, neuter *rerum venalium* forum ſuppeditaret, & utercunque ſuperior evaderet, is hoſtis eſſet; ſin alteri opitularetur, is, quòd beneficium acceperat, ceu par *eſſet*, amicus eſſet; facto de-

1 MS. *Harl.* μηδ' ἑτέρῳ.

νας, ὁπότερος φιλέλλην μᾶλλον ἐδόκει εἶναι, πραλευσάμενος μετὰ τούτου, τὸν μὲν μισέλληνα μάχῃ νικήσας κεκτῆται, τὸν δ' ἕτερον συγκαθίστησι· καὶ φίλον ποιήσας τῇ Λακεδαίμονι, καὶ χρήματα πολλὰ πορισάμενος, οὕτως ἀπέπλει οἴκαδε, καίπερ μέσου χειμῶνος ὄντος, σπεύδων ὡς μὴ ἀργὸς ἡ πόλις εἰς τὸ ἐπιὸν θέρος πρὸς τοὺς πολεμίους γένοιτο.

mum judicio uter Græcorum magìs ſtudioſus eſſe videretur, cum hoc in bellum profectus, Græcorum *illum* oſorem prælio victum capit, alterum *in regno* conſtituit; *eúm*que cùm Lacedæmoni amicum feciſſet, multáſque pecunias accepiſſet, domum tandem *indè* navigat, quanquam mediâ hyeme, *idcircò* feſtinans nè ſequenti æſtate civitas foret adverſùs hoſtes otioſa.

ΚΕΦ. γ'.

ΚΑΙ ταῦτα μὲν δὴ εἴρηται, ὅσα τοῦ ἐκείνου ἔργων μὴ πλείστων μαρτύρων ἐπεδέχθη· τὰ γὰρ τοιαῦτα δ' τεκμηρίων προσδεῖται, ἀλλ' ἀναμνῆσαι μόνον ἀρκεῖ, καὶ εὐθὺς πιστεύεται. Νῦν δὲ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀρετὴν πειράσομαι δηλοῦν, δι' ἣν ταῦτα ἔπραττε, καὶ πάντων τ' καλῶν ἦρα, καὶ πάντα αἰσχρὰ [1] ἐδίωκεν.

Ἀγησίλαος γοῦν τὰ μὲν θεῖα ὅπως ἐσέβετο, ὡς καὶ οἱ πολέμιοι τοὺς ἐκείνου ὅρκους καὶ τὰς ἐκείνου σπονδὰς πιστοτέρας

CAP. III.

ET hæc quidem certè de iis rebus dicta ſunt, quarum erant plurimi teſtes dum ab eo geſtæ erant: nam res ejuſmodi argumentis non egent, ſed *eas* tantùm in memoriam revocare ſat eſt, ac ſtatim fidem merentur. Jam verò virtutem, ejus *quæ fuerat* in animo, indicare conabor, quâ res haſce gerebat, & honeſta diligebat omnia, & turpia omnia *à ſe* avertebat.

Ageſilaus utique ità res divinas venerabatur, ut etiam hoſtes unumquodque ejus jusjurandum ejúſque fœdera majorem mereri fidem arbitra-

1 MS. *Harl.* ἐξεδίωκεν.

ἐνόμιζον, ἢ τὴν ἑαυτῶν φιλίαν. Καὶ τοῖς ἑαυτῶν μὲν ἄνθρωσι εἰς ταυτὸν ἰέναι, Ἀγησιλάῳ δὲ αὐτοὺς ἐνεχείριζον. Ὅπως δ' μή τις ἀπιστῇ, καὶ ὀνομάσαι βούλομαι τοὺς ἐπιφανεστάτους αὐτῶν.

Σπιθριδάτης μέν γε ὁ Πέρσης, εἰδὼς ὅτι Φαρνάβαζος γῆμαι μὲν τὴν βασιλέως ἐπεφεύγει θυγατέρα, τὴν δ' αὐτοῦ ἄνδρ γάμου λαβεῖν ἐβούλετο, ὕβριν νομίσας τοῦτο, Ἀγησιλάῳ ἑαυτὸν, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὴν δύναμιν ἐνεχείρισε. Κότυς δὲ, ὁ τῶν Παφλαγόνων ἄρχων, βασιλεῖ μὲν οὐκ ὑπήκουσε δεξιὰν πέμποντι, φοβούμενος, μὴ ληφθεὶς, ἢ χρήματα πολ-

rentur, quàm ipſorum *inter ſe* amicitiam. Et ſuis quidem cum *hominibus* in eundem *locum* convenire verebantur, at Ageſilao in manus *ipſimet* ſe tradebant. Ut nè quis autem fidem *mihi* deneget, eorum illuſtriſſimos nominatim etiam recenſere volo.

Spithridates certè quidem Perſa, cùm ſciret Pharnabazum id agere ut filiam regis uxorem duceret, at ipſius *filiam* ſine nuptiis ſumere velle, ratus hoc contumelioſè *adversùs ſe* patratum *fore*, Ageſilao ſeipſum & uxorem & liberos & facultates in manus tradidit. Et Cotys, Paphlagonum princeps, regi quidem dextram mittenti non paruit, veritus nè, ſi comprehenderetur, vel pecuniis

λὰ ἀποτίσειεν, ἢ καὶ ἀποθάνοι· Ἀγησιλάου δὲ καὶ οὕτως ταῖς σπονδαῖς πιστεύσας, εἰς ὃ στρατόπεδόν τε ἦλθε, καὶ συμμαχίαν ποιησάμενος, εἵλετο σὺν Ἀγησιλάῳ στρατεύεσθαι, χιλίους μὲν ἱππέας, διχιλίους δὲ πελτοφόρους ἔχων.

Ἀφίκετο δὲ καὶ Φαρνάβαζος Ἀγησιλάῳ εἰς λόγους, ᾧ διωμολόγησεν, εἰ μὴ αὐτὸς πάσης [1] τῆς στρατιᾶς στρατηγὸς καταστάθείη, ἀποστήσεσθαι βασιλέως· ἰὼ μύτοι ἐγὼ γένωμαι στρατηγὸς, ἔφη, πολεμήσω σοι, ὦ Ἀγησίλαε, ἕως ἂν ἐγὼ δυώμαι κράτιστα. Καὶ ταῦτα λέγων ὤετο μηδὲν ἂν παράσπονδον παθεῖν. Οὕτω μέγα καὶ

magnis multaretur, vel etiam interficeretur: verùm & hic Ageſilai fœderibus cùm fidem habuiſſet, tum in caſtra *ejus* venit, tum initâ ſocietate, cum Ageſilao militare maluit, cùm quidem equites mille, bis mille qui geſtarent peltas haberet.

Quin Pharnabazus etiam cum Ageſilao in colloquium venit, & confeſſus eſt, ſe, ni totius exercitûs conſtitueretur dux, à rege defecturum: verùm ego ſi dux creer, inquit, fortiſſimè bellum adverſùs te, Ageſilae, geram, quamdiu potero. Atque hæc cùm diceret, credebat nihil uſu ſibi contra fœdera venturum. Adeò magna &

1 *Steph. & Leuncl.* τῆς στρατηγίας.

καλὸν κτῆμα τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι, καὶ ἀνδρὶ δὴ στρατηγῷ, ὅ ὅσιόν τε καὶ πιστὸν εἶναί τε καὶ ὄντα ἐγνῶσθαι. Καὶ περὶ μὲν εὐσεβείας ταῦτα.

ΚΕΦ. δ'.

ΠΕΡΙ γε μὴν τῶν εἰς χρήματα δικαιοσύνης ποῖα ἄν τις μείζω τεκμήρια ἔχοι τῶνδε; Ὑπὸ γὰρ Ἀγησιλάου τέρεως μὲν οὐδεὶς ἀδίκως πώποτε ἐνεκάλεσεν, εὖ δὲ πεπονθέναι πολλοὶ πολλὰ ὡμολόγουν. Ὅτῳ δὲ ἡδὺ τὰ αὑτοῦ διδόναι ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων, πῶς ἂν οὗτος ἐθέλοι τὰ ἀλλότρια ἀποστερεῖν, ἐφ' ᾧ κακόδοξος εἴη;

præclara poſſeſſio eſt cùm in aliis omnibus, tum in duce certè, religioſum eſſe ac fidei ſervantem *talém*que, *talis* cùm ſit, cognitum eſſe. Atque hæc quidem de *Ageſilai* pietate.

CAP. IV.

JUſtitiæ verò ad pecunias *quod attinet* qualia quis argumenta hiſce majora proferre poſſit? Nimirum ab Ageſilao nemo unquam ullâ ſe re ſpoliatum eſſe queſtus eſt, at multi multa fatebantur ab eo ſe accepiſſe beneficia. Cuicunque verò dulce eſt ſua hominum ad utilitatem largiri, quî velit is aliena auferre, quò malè audiat?

Εἰ γὰρ χρημάτων ὀπθυμοίη, πολὺ ἀπραγμονέστερον τὰ αὑτῦ φυλάττειν, ἢ τὰ μὴ προσήκοντα λαμβάνειν. Ος γ' δὴ χ' χάριτας ἀποστερεῖν μὴ ἐθέλοι, ὧν οὐκ εἰσὶ δίκαι πρὸς τ' μὴ ἀποδιδόντα, πῶς ἄ γε χ' νόμος κωλύει, ἐθέλοι ἂν ἀποστερεῖν; Αγησίλαος γ' ὀ μόνον ὃ μὴ ἀποδιδόναι χάριτας ἄδικον ἔκεινεν, ἀλλὰ καὶ ὃ μὴ πολὺ μείζους τ' μείζω δυνάμενον.

Τὰ γεμὴν τῆς πόλεως κλέπτειν πῶς ἄν τις αὐτὸν εἰκότως αἰτιάσαιτο, ὃς καὶ τὰς αὐτῷ χάριτας ὀφειλομένας τῇ πατρίδι καρποῦσθαι παρεδίδου; Τὸ δ', ὁπότε βούλοιτο εὖ ποιεῖν ἢ πόλιν ἢ φίλους χρήμασι,

Nam ſi pecuniarum cupidus ſit, longè minoris *eſt* negotii ſua ſervare, quàm quæ ſua non ſunt capere. Qui porrò nolit gratiis *quenquam* privarè *pro iis*, in quibus pœnæ non ſunt in eum qui non referat *conſtitutæ*, quî pro iis *ille*, in quibus etiam lex *ingratum* eſſe vetat, *eas* denegare velit? Ageſilaus autem non tantùm injuſtum *eſſe* judicabat non referre gratias, ſed *hoc* etiam, ſi is *nimirum* qui plus poſſet, non longè majores *quoque gratias* referret.

Jam verò peculatûs quî poſſit aliquis eum meritò accuſare, qui beneficia ſibi debita patriæ fruenda conceſſerit? Quòd autem, cùm pecuniis benè mereri vel de civitate vel de amicis volebat,

δύναιτο παρ' ἑτέρων λαμβάνοντα ὠφελεῖν, ἆρ' τοῦτο οὐ μέγα τεκμήριον ἐγκρατείας χρημάτων; Εἰ γὰρ ἐπώλει τὰς χάριτας, ἢ μισθοῦ εὐηργέτει, οὐδεὶς ἂν οὐδὲν ὀφείλειν αὐτῷ ἐνόμισεν· ἀλλ' οἱ τοιαῦτα εὖ πεπονθότες, ὅτι ἀεὶ ἡδέως ὑπηρετοῦσι τῷ εὐεργέτῃ, καὶ διότι εὖ ἔπαθον, καὶ διότι τοιοῦτοι ἄξιοι εἶναι δοκοῦσι τὸν καταθέμενον χάριτα φυλάττειν. Ὅστις δὲ χρῆται καὶ σὺν αὐλῷ ἡναίῳ μισονεκτεῖν, ἢ σὺν αὐτῷ ἀδίκῳ πλέον ἔχειν, πῶς οὗτος οὐκ ἂν πολὺ τὴν αἰσχροκέρδειαν ἀποφύγοι; [1] Ἐκεῖνος τοίνυν κριθεὶς ὑπὸ τῆς πόλεως [2] ἅπαντα

ab aliis *eas* accipiendo juvare poterat, annon & hoc magnum eſt argumentum animi pecuniis abſtinentis? Nam ſi venderet beneficia, vel mercedis gratiâ beneficus eſſet, nemo ſe quidquam ei debere putâſſet: at qui gratìs beneficium acceperunt, libenter illi ſemper auctori beneficii obſequuntur, tum quòd beneficio ſint adfecti, tum quòd digni crediti ſint, qui beneficii depoſitum cuſtodiant. Quicunque porrò minus habere malebat cum veris generoſæ mentis indiciis, quàm plus habere cum ipſâ injuſtitiæ notâ, quî non ille à turpis lucri cupiditate multùm abhorrebat? Atqui ille cùm à civitate judicatus fuerit *legiti-*

1 *Scil.* Ageſilaus.

2 *Scil.* χρήματα.

ἔχειν τὰ Ἀγιδος, τὰ ἡμίσεα τοῖς ἀπὸ μητρὸς αὐτῷ ὁμογόνοις μετέδωκεν, ὅτι πενομένους αὐτοὺς ἑώρα. Ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ, πᾶσα μάρτυς ἡ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις. Διδόντος δ' αὐτῷ πάμπολλα δῶρα Τιθραύστου, εἰ ἀπέλθοι ἐκ τῆς χώρας, ἀπεκρίνατο ὁ Ἀγησίλαος, Ὦ Τιθραύστα, νομίζεται παρ' ἡμῖν, τῷ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι τὰ στρατιὰν, ἢ ἑαυτὸν πλουτίζειν, καὶ ἀπὸ τῶν πολεμίων λάφυρα [1] μᾶλλον ἢ δῶρα λαμβάνειν.

mus poſſeſſor omnium Agidis *facultatum*, partem *earum* dimidiam cum maternis ejus cognatis communicavit, quòd eos paupertate premi videret. Hæc autem *eſſe* vera, teſtis univerſa Lacedæmoniorum *eſt* civitas. Cùm verò dona ei permulta Tithrauſtes offerret, ſi regione excederet, reſpondit Ageſilaus, Exiſtimatur apud nos, Tithrauſta, honeſtius imperatori eſſe exercitum, quàm ſeipſum ditare, & ab hoſtibus ſpolia potiùs quàm dona capere.

1 MS. *Harl.* μᾶλλον πειρᾶσθαι &c.

ΚΕΦ. ε'.

ΑΛΛΑ μὴν καὶ ὅσαι γε ἡδοναὶ πολλῶν κρατοῦσιν ἀνθρώπων, [1] ποίας οἶδέ τις Ἀγησίλαον ἡττηθέντα; ὃς μέθης μὲν ἀπεχέσθαι ὁμοίως ᾤετο χρῆναι καὶ [2] μανίας, σίτων δ' ὑπὲρ καιρὸν ὁμοίως ὡς καὶ ἀργίας. Διμοιρίαν γε μὴν λαμβάνων ἐν ταῖς θοίναις, οὐχ ὅτου ἀμφοτέραις ἐχρῆτο, ἀλλὰ ἀφαπέμπων, θατέραν αὐτῷ κατέλιπε· νομίζων βασιλῆ τοῦτο διπλασιαθῆναι, οὐχὶ πλησμονῆς ἕνεκα, ἀλλ' ὅπως ἔχοι καὶ τούτῳ τιμᾶν, εἴ τινα βούλοιτο. Οὐ μὴν ὕπνῳ γε δεσπότῃ, ἀλλ' ἀρχομένῳ ὑπὸ

CAP. V.

CÆterùm à quânam *earum voluptatum*, quæ voluptates multos ſanè vincunt homines, Ageſilaum quis ſuperatum vidit? qui ab ebrietate perinde abſtinendum putabat atque ab inſaniâ, à cibis immodicis perinde atque à deſidiâ. Cùm autem portionem in conviviis duplicem acciperet, non ille utrâque utebatur, ſed hinc indè mittens, neutram ſibi relinquebat: quippe exiſtimabat regi eam duplicari, non ſatietatis cauſâ, ſed ut eâ etiam poſſet, ſi quem vellet, honorare. Nec ſomno quidem *ut* domino, ſed eo qui ne-

1 MS. *Harl.* ποίας.

2 Vulgò λαμπρείας & ἀμαρτίας pro ἀργίας.

τῶν πραξέων ἐχρῆτο. Καὶ εὐνὴν γε εἰ μὴ τ' συνόντων φαυλοτάτην ἔχοι, αἰδούμενος οὐκ ἄδηλος ἦν· ἡγεῖτο γὰρ ἄρχοντι πρέπειν, οὐ μαλακίαν, ἀλλὰ καρτερίαν, τ' ἰδιωτῶν περιεῖναι. Τάδε μὴν τοι πλεονεκτῶν οὐκ ἠξίου, ὁ μὲν τῷ θέρει, τοῦ ἡλίου, ὁ δὲ τῷ χειμῶνι, τ' ψύχους. Καὶ μὴν εἴ ποτε μοχθοῦσαν στρατιὰν συμβαίη, ἑκὼν ἐπόνει παρὰ τὰς ἄλλας· νομίζων πάντα τὰ τοιαῦτα πρᾳότητα εἶναι τοῖς στρατιώταις. Ὡς δὲ συντόμως εἰπεῖν, Ἀγησίλαος πόνων μὲν ἠγάλλετο, ῥᾳστώνην δὲ πάμπαν οὐ προσίετο.

Περί γε μὴν ἀφροδισίων ἐγκρατείας αὐτοῦ, ἆρ' οὐκ

gotiis ſubjiceretur *ipſius* utebatur. Atque lectum ſanè niſi inter familiares viliſſimum haberet, non obſcurum erat ipſum pudore adfici: exiſtimabat enim principem decere, non mollitie ſed tolerantiâ, privatis præſtare. Horum tamen majorem habere partem eum non pudebat, *nimirum* per æſtatem, ſolis, per hyemem, frigoris. Et ſanè ſi aliquando uſus veniret ut exercitus laboribus premeretur, ſponte ſuâ præter cæteros laborabat; quippe arbitrabatur ejuſmodi omnia militibus eſſe ſolatio. Ut autem ſummatim dicam, inter laborandum quidem exſultabat Ageſilaus, inertiam verò omnino non admittebat.

De ipſius porrò rebus in venereis continentiâ

εἰ μή τῳ ἄλλῳ, ἀλλὰ θαύματος ἕνεκα, ἄξιον μνησθῆναι; Τὸ μὲν γὰρ, ὧν μὴ ἐπεθύμησεν, ἀπέχεσθαι, ἀνθρώπινον ἄν τις φαίη εἶναι· τὸ δὲ, Μεγαβάτου τοῦ Σπιθριδάτου παιδὸς ἐρασθέντα, (ὥσπερ ἂν τοῦ καλλίστου ἡ σφοδροτάτη φύσις ἐραθείη) ἔπειτα ἡνίκα (ἐν[1] ὄντος τοῖς Πέρσαις φιλεῖν οὓς ἂν τιμῶσιν) ἐπεχείρησε καὶ ὁ Μεγαβάτης φιλῆσαι τὸν Ἀγησίλαον, διαμάχεσθαι ἀνὰ κράτος τὸ μὴ φιληθῆναι, ἆρ' οὐ τοῦτό γε ἤδη τὸ σωφρόνημα καὶ λίαν μανικόν; Ἐπεὶ δὲ ὥσπερ ἀτιμασθῆναι νομίσας ὁ Μεγαβάτης τοῦ λοιποῦ οὐκέτι φιλεῖν ἐπεί-

nonne ſi nullius aliûs, ſaltem admirationis cauſâ, æquum *ſit* mentionem facere? Nam quòd ab iis, quæ non expeteret, ſeſe abſtinuerit, *id quidem* ex humani generis naturâ *factum* eſſe dicere poſſit aliquis: quòd verò, Megabatis Spithridatæ filii amore captus, (quemadmodum pulcherrimum vegetiſſima natura deamare poſſet) deinde cùm (ſiquidem Perſis mos erat patrius *eos* oſculari, quos honore adficere vellent) adgrederetur etiam Megabates Ageſilaum oſculari, nè oſculum *ipſi* daretur *id* totis viribus pugnaverit, nonne hoc jam certè facinus *eſt* pudicum atque egregium valdé? Cùm verò Megabates, quaſi qui deſpectum ſe putaret, non jam deinceps ampliùs *eum* oſ-

1 Supple ἦθος.

ἐᾶτο, προσφέρῃ πού λόγον τῶν ἑταίρων ὁ Ἀγησίλαος πεί-θειν τὸν Μεγαβάτῃ πάλιν τιμᾶν αὐτόν. Ἐρομένου δὲ τοῦ ἑταίρου, ἢν πεισθῇ ὁ Μεγαβάτης, εἰ φιλήσῃ, ἐνταῦθα ἀμαυρώσας ὁ Ἀγησίλαος, εἶπεν ὅτι· ἀλλ' εἰ μέλλοιμί γε αὖτις μάλα καλλίστος τε καὶ ἰσχυρότατος καὶ τάχιστος ἀνθρώπων ἔσεσθαι· μάχεσθαί γε μέντοι πάλιν τὴν αὐτὴν μάχην, ὄμνυμι πάντας τοὺς θεοὺς μᾶλλον βούλεσθαι, ἢ πάντα μοι, ὅσα ὁρῶ, χρύσεα γένεσθαι.

Καὶ ὅτι μὲ δὴ ὑπολαμβάνουσί τινες ταῦτα οὐκ ἀγνοῶ· ἐγὼ μέντοι δοκῶ εἰδέναι, ὅτι πολὺ πλέονες τῶν πολεμίων,

cular adgrederetur, quendam ex ſodalibus *ejus* adpellat Ageſilaus de perſuadendo Megabate, ut rurſum honore ſe adficeret. Sodale autem quærente, ſi pareret Megabates, an *ipſum* oſculaturus eſſet, hìc cùm Ageſilaus *parumper* obticuerat, ſic *tandem* loquutus eſt; non ſi confeſtim & formoſiſſimus & robuſtiſſimus & celerrimus hominum ſanè futurus ſim: ſed tamen pugnam rurſus eandem pugnare me malle deos omnes juro, quàm mihi omnia, quæ cerno, aurea fieri.

Atque hæc quidem nonnullos ſuſpecta habere non ignoro; & ego verò ſcire videor multò plures hoſtium quàm ejuſmodi *adfectuum* vic-

ἢ τῶν τοιούτων, δυώμενα κρατεῖν. Αλλὰ ταῦτα μὲν ὀλίγων εἰδότων, πολλοῖς ἔξεστιν ἀπιστεῖν· [1] τάδε πάντες ὑπίσμεθα, ὅτι ἥκιστα μὲν ἃ ὑπεφανέστατοι τῶν ἀνθρώπων λανθάνουσιν ὅ, τι ἂν ποιῶσιν· Αγησίλαον δέ τι τοιοῦτον οὔτε ἰδὼν πώποτε οὐδεὶς ἀνήγγειλεν, οὔτε εἰκάζων πρὸ ἂν ἔδοξε λέγειν.

Καὶ γὰρ εἰς οἰκίαν μὲν οὐδεμίαν ἰδίᾳ ἐν ἀποδημίᾳ κατήγετο, ἀεὶ δ' ἢ ἐν ἱερῷ, ἔνθα δὴ ἀδύνατον τὰ τοιαῦτα πρᾶξαι, ἢ ἐν φανερῷ, μάρτυρας τοὺς πάντων ὀφθαλμοὺς τῆς σωφροσύνης ποιούμενος. Εἰ δ' ἐγὼ ταῦτα ψεύδομαι, ἀντία τῆς Ελλάδος ἐπιορ-

tores posse evadere. Atqui cùm pauci hæc cognoscant, multis licet fidem negare: id verò scimus omnes, *nimirum* minimè latere quidquid egerint homines illustrissimi; at Agesilaum aliquid ejusmodi designâsse nemo unquam vel conspicatus narravit, vel, si conjecturâ nixus *suspicaretur*, probabilia dicere visus fuerit.

Etenim nullam in domum privatim, dum peregrè erat, divertebat, verùm semper vel in fano *aliquo* erat, ubi fieri certè non potest ut talia quis patret, vel in propatulo, *adeò* ut suæ pudicitiæ testes faceret omnium oculos. Quòd si de his ego mentior, Græciâ *iis* contraria sciente, nihil

1 Vulgò legitur ἀ Ν.

μὴν, ἐκεῖνον μὲν ὅδε ἐπαινῶ, ἐμαυτὸν δὲ ψέγω.

ΚΕΦ. ϛ'.

ΑΝδρείας γε μὴν ἀφανῆ τεκμήρια μοι δοκεῖ παραχέαθαι, ὑφιστάμενος ἀεὶ πολεμεῖν πρὸς τοὺς ἰσχυροτάτους τῶν ἐχθρῶν τῇ τε πόλει καὶ τῇ Ἑλλάδι, ἐν δὲ τοῖς πρὸς τούτους ἀγῶσι πρῶτον [1] ἀεὶ ἑαυτὸν τάττων. Ἐνθα γε μὴν ἠθέλησαν αὐτῷ οἱ πολέμιοι μάχην συνάψαι, ἢ φόβῳ πεφάμενος νίκης ἔλυχεν, ἀλλὰ μάχῃ ἀνιτύπῳ κρατήσας τρόπαιον ἔστησε, ἀθάνατα ἀεὶ τὰ ἑαυτῆ

ipsi quidem laudis tribuo, meipsum verò vitupero.

CAP. VI.

PORrò fortitudinis argumenta non obscura mihi *quidem* exhibuisse videtur, cùm semper ad gerendum adversùs hostes tum civitatis *suæ* tum Græciæ potentissimos bellum se obtulerit, & in certaminibus cum iis primâ se in acie collocârit. Ubi verò hostes manum cum eo conserere voluerunt, non *ità* demum, cùm *ipsos* timore *perculsos* in fugam verterat, victoriam adeptus est, sed cùm prælio pertinaci superior discessérat, tropæum statuit, immortalibus virtutis suæ mo-

1 Forsan ἀεά. *Leuncl.*

ἀρετῆς μνημεῖα καταλιπών, σαφῆ δὲ καὶ αὐτὸς σημεῖα ἀπενεγκάμενος τῷ θυμῷ μάχεσθαι· ὥς γε οὐκ ἀκούοντας, ἀλλ' ὁρῶντας ἐξιὼν αὐτῷ τὴν ψυχὴν δοκιμάζειν. Τρόπαια μὲν Ἀγησιλάου οὐχ [1] ὅσα ἐστήσατο, ἀλλ' ὅσα ἐστρατεύσατο, δίκαιον νομίζειν. Μεῖον μὲν γὰρ οὐδὲν ἐκεῖνο ἔτει, ὅτι οὐκ ἤθελον αὐτῷ οἱ πολέμιοι μάχεσθαι, ἀκινδυνότερον δὲ καὶ συμφορώτερον τῇ τε πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις· καὶ οὐ τοῖς ἀγῶσι δὲ οὐδὲν ἧττον τοὺς ἀκονιτὶ, ἢ τοὺς διὰ μάχης νικῶντας, στεφανοῦσι.

Τὴν γοῦν σοφίαν αὐτοῦ ποίαν τινὰ ἐκείνου πράξεων οὐκ ἐπιδεικνύουσιν; ὃς τῇ μὲν πατρίδι οὕτως

numentis relictis, cùm ipſe ſigna manifeſta auferret, quòd animoſè pugnaret: adeò ut non audiendo, ſed intuendo liceret animum ejus explorare. Tropæa verò Ageſilai non *ea* ſolùm quæ ſtatuit, ſed quaſcunque ſuſcepit expeditiones, putare æquum eſt. Neque enim *propterea* minùs victoriam reportabat, quòd cum eo hoſtes dimicare nollent, ſed minori cum periculo majoríque tum civitati *ſuæ* tum ſociis utilitate *adlatâ*: imò etiam in certaminibus non minùs eos qui ſine pulvere, quàm qui pugnando vincunt, coronare ſolent.

Cæterùm ejus ſapientiam quænam ex illius actionibus non demonſtrant? qui ſic ſe erga pa-

1 Intell. μόνον.

ἐχρῆτο, ὥστε μάλιστα πειθόμενος [1] ἑτέροις προθύμως ὢν, ἀπροφασίστους τοὺς φίλους ἐκέκτητο· τοὺς δέ γε στρατιώτας ἅμα πειθομένους καὶ φιλοῦντας αὐτὸν παρεῖχε. Καίτοι πῶς ἂν ἰσχυροτέρα γένοιτο φάλαγξ, ἢ διὰ τὸ μὴ πείθεσθαι εὔτακτος οὖσα, διὰ δὲ τὸ φιλεῖν τὸν ἄρχοντα πιστῶς παροῦσα;

Τοὺς γοῦν πολεμίους εἶχε ψέγειν μὲν οὐ δυναμένους, μισεῖν δὲ ἀναγκαζομένους· τοὺς γὰρ συμμάχους ἀεὶ πλέον ἔχειν αὐτῶν ἐμηχανᾶτο, ἐξαπατῶν μὲν ὅπου καιρὸς εἴη, φθάνων δὲ ὅπου τάχους δέοι, λήθων δὲ ὅπου

triam gerebat, ut cùm maximè alacri ad parendum aliis esset animo, amicos sibi qui nullâ, *quo minùs ei adessent*, excusatione uterentur, comparaverit: milites autem dicto simul audientes & sui amantes reddidit. Atqui quonam pacto phalanx esse firmior possit, quàm si propter obedientiam ordinem servet, & propter amorem erga imperatorem fideliter *ei* præstò sit?

Porrò hostes habuit, *eum* qui vituperare non poterant, at qui odio habere cogebantur: semper enim *id* moliebatur, ut sociorum melior esset quàm illorum conditio, quippe quos dolis falleret, ubi tempus *iis utendum esse moneret*, & anteverteret ubi celeritate opus esset, cùm lateret

1 MS. *Harl.* ἑπαίροις.

τοῦτο συμφέρῃ, πάντα δὲ ταναντία ποιῇς τοὺς πολεμίους, ἢ ποιῇς τοὺς φίλους ὑπιτηδεύων. Καὶ γὰρ νυκτὶ μὲν ὅσαπερ ἡμέρᾳ ἐχρῆτο, ἡμέρᾳ δὲ ὅσαπερ νυκτί, πολλάκις ἄδηλος γιγνόμενος ὅπου τε εἴη, καὶ ὅπου ἴοι, ἢ ὅ, τι ποιήσοι· ὥστε ἢ [1] τὰ ἰσχυρὰ ἀνώχυρα τοῖς ἐχθροῖς καθίστη, τὰ μὲν παριὼν, τὰ δὲ ὑπερβαίνων, τὰ δὲ κλέπτων. Ὁπότε γεμιὼ πορεύοιτο, εἰδὼς ὅτι ἔξεστι τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι, εἰ βούλοιντο, συντεταγμένον μὲν οὕτως ἦγε τὸ στράτευμα, ὡς ἂν ὑπικουρεῖν μάλιστα ἑαυτῷ δύναιτο, ἡσύχως δ' ὥσπερ ἂν παρθένος ἡ σωφρονεστάτη προβαίνοι· νομίζων [2] ἐν τῷ τοιούτῳ τό,

etiam ubi hoc ex uſu foret, atque *adeò* omnia in hoſtes contraria, ac in amicos inſtitueret. Etenim nocte perinde ac die utebatur, die perinde ac nocte, cùm ſæpè ubi eſſet, & quò iret, & quid faceret, non conſtaret: adeò ut etiam munita *loca* redderet immunita, partim prætereundo, partim ſuperando, partim occupando furtim. Quoties autem iter faceret, quia ſciret hoſtibus pugnandi poteſtatem eſſe, ſi vellent, ità inſtructum ducebat exercitum, ut ſibi ipſi maximè opem ferre poſſet, placidéque perinde ut virgo pudiciſſima procederet: quippe qui exiſtimabat in ejuſ-

1 Forſan τὰ ἐχυρά. *Hutchins.*

2 Scil. συλλάγμασι.

τε ἀτρεμές, καὶ ἀνεκπληκτόταζον, καὶ ἀθρυβεστόταζον, καὶ ἀναμαρτητότατον, καὶ δυσεπιβουλευτότατον εἶναι. Τοιγαροῦν τοιαῦτα ποιῶν, τοῖς μὲν πολεμίοις δεινὸς ἰὼν, τοῖς δὲ φίλοις θάρσος καὶ ῥώμην ἐνεποίει· ὥστε ἀκαταφρόνητος μὲν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διετέλεσεν, ἀζήμιος δὲ ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἀμεμπτος δὲ ὑπὸ τῶν φίλων, πολυερασότατος δὲ καὶ [1] πολυεπαινότατος ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων.

modi *ſuorum ordine* & quietem *eorum* & ſummam à terrore & tumultuatione & peccatis & inſidiis vacuitatem eſſe *ſitam*. Quare dum hæc faceret, hoſtibus quidem erat formidoloſus, at amicis fiduciam *animi*que robur addebat: adeò ut ſemper à contemptu inter hoſtes vacaret, inter cives multæ *omnis*, inter amicos vituperationis expers *ſemper eſſet*, ab omnibus autem hominibus longè amabiliſſimus & laude longè digniſſimus *haberetur*.

1 MS. *Harl.* dat πολυεπαινετώτατος.

ΚΕΦ. ζ'.

Ως γεμὴν φιλόπολις ἦν, καθ' ἓν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γεγράφειν· οἶομαι γὰρ ὑδὲν ἔτι τῶν πεπραγμένων ἀπὸ, ὅ, τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει· ὡς δ' ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, ἅπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι Ἀγησίλαος ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα [1] ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, ὑ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὐφασίζετο· ἀλλὰ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, ὅ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν.

CAP. VII.

CÆterùm quàm civitatis *ſuæ* ſtudioſus fuerit, ſingulatim ſcribere longum fuerit: nihil enim eſſe arbitror ex iis quæ ab eo geſta erant, quod eò non tendat: ut verò brevi dicam, ſcimus omnes Ageſilaum, ubicunque ſe profuturum patriæ putaret, non labores ſubterfugiſſe, non à periculis receſſiſſe, non peperciſſe opibus, non corporis, non ſenectutis excuſatione uſum fuiſſe; quinimò regis hoc boni officium eſſe ducebat, ut quamplurimis beneficiis *ſibi* ſubjectos adficiat.

1 MS. *Harl.* πατρίδα π &c.

Εν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει, φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις πειθόμενον. Τίς γὰρ ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν, ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον; τίς δ' ἂν ἡγούμενος μειονεκτεῖν, νεώτερόν τι ἐπεχείρησε ποιεῖν, εἰδὼς τὸν βασιλέα νομίμως καὶ τὸ κρατεῖσθαι φέροντα; ὡς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει, ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας, προσεφέρετο. Ελοιδορεῖτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἐτίμα δ' εἴ τι καλὸν πράσσοιεν, παίζατο δ' εἴ τις συμφορὰ συμβαίνοι· ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἡγούμενος πολίτην, ἐπαινεῖν

In maximis autem commodis *quæ* patriæ *adtulit*, hoc etiam ejus *beneficium* ego pono, quòd cùm in civitate plurimum poſſet, maximè *tamen* legibus ſe ſervire declararet. Nam quis *tandem* obedientiam recuſare voluiſſet, cùm regem *eis* obtemperantem videret? quis, quòd deteriore ſe exiſtimaret eſſe conditione, novi aliquid moliri tentâſſet, cùm regem pati ſciret, ut ſibi etiam legitimè imperaretur? qui in illos etiam, qui *ab eo* in civitate diſſidebant, quemadmodum pater erga liberos, ſe gerebat. Nam de delictis *eos* objurgabat, honore adficiebat ſi quid præclari geſſiſſent, ferebat auxilium ſi qua accidiſſet calamitas; cùm civem nullum pro inimico haberet,

δὲ πάντας ἐθέλων, σώζεσθαι δὲ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δὲ πᾶσι, εἰ καὶ ὁ μικροῦ ἄξιος ἀπόλοιτο. Εἰ δ' ἐν τοῖς νόμοις ἠρεμοῦντες διαμένοιεν, δῆλος ἦν εὐδαίμονα μὲν αἰεὶ ἔσεσθαι τὴν πατρίδα λογιζόμενος, ἰσχυρὰν δὲ τότε, ὅταν οἱ Ἕλληνες σωφρονῶσιν.

Εἰ γεμὴν αὖ καλὸν Ἕλληνα ὄντα φιλέλληνα εἴη, τίνα τὶς εἶδεν ἄλλον σεμνότερον ἢ πόλιν οὐκ ἐθέλοντα αἱρεῖν, ὅτε μὴ οἴηται σωφρονήσειν, ἢ συμφορὰν νομίζοντα τὸ νικᾶν ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας πολέμῳ; Ἐκεῖνος τοίνυν, ἀγγελίας μὲν ἐλθούσης αὐτῷ, ὡς ἐν τῇ ἐν Κορίνθῳ μάχῃ ὀκτὼ μὲν Λακεδαιμονίων, ἐγγὺς δὲ τῶν πολεμίων

omnes collaudare vellet, ſervari omnes pro lucro duceret, & *contrà* in damno poneret, ſi quis etiam parvi pretii *homo* periiſſet. Quòd ſi in legibus quieti permanerent, palàm erat eum patriam uſque beatam fore cenſuiſſe, tum verò potentem, quandocunque Græci frugi eſſent.

Si porrò præclarum *eſt* Græcum *hominem* Græci nominis eſſe ſtudioſum, quem quis alium vidit ducem, qui vel urbem capere nollet, cùm eam ſe vaſtaturum putaret, vel pro calamitate duceret, in bello adverſùs Græcos *geſto* victoriâ potiri? Ageſilaus quidem certè, cùm nuntius ei veniſſet, in pugnâ Corinthi *commiſſâ* de Lacedæmoniis quidem octo *duntaxat*, hoſtium verò pro-

μύριοι τεθνᾶσιν, οὐκ ἐφηθεὶς φανερὸς ἐγένετο, ἀλλ' εἶπεν ἄρα, Φεῦ ὦ Ἑλλὰς, ὁπότε ἃ νῦν τεθνηκότες ἱκανοὶ ἦσαν ζῶντες νικᾶν μαχόμενοι πάντας βαρβάρους. Κορινθίων γε μὴν τῶν φυγόντων, λεγόντων ὅτι ἐνδιδοῖτο αὐτοῖς ἡ πόλις, καὶ μηχανὰς ἐπιδεικνυόντων, αἷς πάντες ἤλπιζον ἑλεῖν τὰ τείχη, οὐκ ἤθελε προσβάλλειν, λέγων, ὅτι οὐκ ἀνδραποδίζεσθαι δεῖ Ἑλλήνιδας πόλεις, ἀλλὰ σωφρονίζειν· εἰ δὲ τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἔφη, ἡμῶν αὐτῶν ἀφανιοῦμεν, ὁρᾶν χρὴ μὴ οὐκ [1]ἔχωμεν μεθ' ὅτου τῶν βαρβάρων κρατήσομεν.

pemodum decem millia interiiſſe, clarè ſignificabat nullam indè ſe lætitiam percepiſſe, verùm, Heu Græcia, aiebat utique, cùm qui nunc interierunt, vivi barbaros omnes prælio vincere potuiſſent. Cùm autem exules Corinthii dicerent civitatem ipſis ſe dedere velle, ac machinas oſtenderent, quibus mœnia ſe capturos ſperabant omnes, *eam* adoriri noluit, aiens civitates Græcas non eſſe in ſervitutem redigendas, ſed ad ſanam mentem reducendas: quòd ſi eos, inquit, qui ex noſtrûm ipſorum numero *aliquid* delinquant, è medio ſuſtulerimus, videndum eſt nè quo barbaros ſuperemus non habeamus.

1 MS. *Harl.* ἕξομεν &c.

Εἰ δ' αὖ καλὸν καὶ Μισοπέρσην εἶναι, ὅτι καὶ ὁ πάλαι ἐξεστράτευσεν [1] ὡς δουλωσόμενος τὴν Ἑλλάδα, καὶ [2] ὁ νῦν συμμαχεῖ μὲν τούτοις, μὴ ὁποτέρων ἂν οἴηται μείζω βλάψειν, δωρεῖται δ' ἐκείνοις ὃς ἂν νομίζῃ λαβόντας πλεῖστα κακὰ τὴν Ἑλλάδα ποιήσειν, εἰρήνῃ δὲ συμπεφάτθαι, ἐξ ἧς ἂν ἥκιστα μάλις' ἂν ἡμᾶς ἀλλήλοις πολεμήσειν· (ὁρῶσι μὲν οὖν ἅπαντες ταῦτα) ἐπεμελήθη δέ τις ἄλλος πώποτε πλὴν Ἀγησίλαου, ἢ ὅπως [3] τι φῦλον ἀποστήσεται τοῦ Πέρσου, ἢ ὅπως τὸ ἀποστὰν μὴ ἀπόλῃ, ἢ τὸ ἀπολωλὸς ὡς καὶ βασιλεὺς κακὰ ἔχων μὴ δώσειν τοῖς Ἕλλησι

Rurſus ſi præclarum *eſt* Perſam odio proſequi, proptereà quòd is, qui olim *ſummi imperii potitus eſt*, exercitum eduxerat *eo conſilio* ut Græciam in ſervitutem redigeret, & qui nunc *rerum potitur*, auxilium fert iis, quibuſcum *conjunctus* majora ſe damna *ei* illaturum exiſtimet, munera dat illis, quos putet iis acceptis plurima Græcis detrimenta illaturos, paci conficiendæ operam accommodat, ex quâ noſmet inter nos maximè bellum geſturos cenſeat; (hæc quidem certè vident omnes) quis alius unquam, præterquam Ageſilaus, curam adhibuit vel ut natio aliqua à Perſâ deficeret, vel ut quæ defeciſſet non periret, vel omnino ut rex malis preſſus Græcis negotium

1 Vulgò ὡς δουλωσόμενος, καὶ ὁ &c. 2 Scil. Artaxerxes.
3 MS. *Harl.* φῦλόν τι &c.

πράγματα παρέχειν; ὃς καὶ πολεμούσης τῆς πατρίδος τοὺς Ἕλληνας, ὅμως ὅ γε κοινοῦ ἀγαθοῦ τῇ Ἑλλάδι οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐξέπλευσεν ὅ, τι δύναιτο κακὸν ποιήσων τὸν βάρβαρον.

ΚΕΦ. η'.

ΑΛΛΑ μὴν ἄξιόν γε αὐτοῦ καὶ τὸ εὐχαρι μὴ σιωπᾶσθαι· ᾧ γε ὑπαρχούσης μὲν τιμῆς, [1] παρούσης δὲ δυνάμεως, τοῖς δὲ τούτοις βασιλείας, καὶ ταύτης οὐκ ἐπιβουλευομένης, ἀλλ' ἀγαπωμένης, τὸ μὲν μεγάλαυχον οὐκ ἂν εἶδέ τις, τὸ δὲ φιλόστορ-

facessere non posset? qui patriâ etiam *suâ* bellum adversùs Græcos gerente, nihilominùs communem Græciæ utilitatem non neglexit, sed *domo* enavigavit barbarum pro viribus suis malè multaturus.

CAP. VIII.

AT verò est operæ certè pretium suavitatem etiam ejus *ingenii* non silentio præterire; *in quo*, cùm honore sanè potiretur & potentiâ, regno prætereà, eóque non insidiis petito, sed *ab omnibus* adprobato, jactantiæ indicia nemo videre potuit, at ingenium ad suos diligendos propen-

1 In *Ald.* & *Flor.* legitur ὑπαρχούσης.

γον, καὶ θεραπευτικὸν τῶν φίλων, καὶ μὴ ζητῶν κατενόησεν ἄν. Καὶ μὲν μετεῖχε μὲν ἥδιστα παιδικῶν λόγων, συνεπαίδαζε δὲ ὧν ὅ, τι δέοι φίλοις· ἦν δὲ τὸ, εὔελπις, καὶ εὔθυμος, καὶ ἀεὶ ἱλαρὸς εἶναι, πολλοὺς ἐποίει μὴ τοῦ διαπεράξασθαί τι μόνου ἕνεκα πλησιάζειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἥδιον διημερεύειν. Ἦκιστα δ' ἂν οἷός μεγαληγορεῖν, ὅμως τῶν ἐπαινούντων αὐτοὺς ἥ βαρέως ἤκουεν, ἡγούμενος βλάπτειν ἥδεν αὐτοὺς, ὑπισχνεῖσθαι δὲ ἄνδρας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι.

Ἀλλὰ μὲν καὶ τῇ μεγαλογνωμοσύνῃ γε ὡς εὐκαί-

sum, & amicos colendi ſtudium, *quivis* etiam aliud agens animadvertere potuiſſet. Quinetiam cum *ſuis* libentiſſimè ſermones habebat puerilem ſimplicitatem præ ſe ferentes, & operam cum amicis in rebus quibuſcunque opus eſſet diligenter navabat: & quia bonâ ſpe plenus, alacri animo & hilaris ſemper erat, efficiebat ut multi *ad eum* familiariter accederent, non tantùm ut aliquid impetrarent, ſed utì jucundiùs diem traducerent. Cùm autem minimè is eſſet qui *ſe* jactaret, nihilominùs haud gravatim audiebat *eos* qui ſeipſos laudarent, quòd eos nihil injurii facere putaret, & polliceri ſtrenuos *ſe* viros futuros.

Cæterùm nec *id* omittendum, quàm opportu-

ρως ἐχρῆτο, οὐ μεγαλειπέον. Ἐκεῖνος γὰρ, ὅτ' ἦλθεν αὐτῷ ἐπιστολὴ παρὰ βασιλέως, ἣν ὁ μὲν Καλλίᾳ τῷ Λακεδαιμονίου Πέρσης ἤνεγκε περὶ ξενίας τε καὶ φιλίας αὐτοῦ, ταύτην μὲν οὐκ ἐδέξατο, τῷ δὲ φέροντι εἶπεν ἀπαγγεῖλαι βασιλεῖ, ὡς ἰδίᾳ μὲν πρὸς αὐτὸν οὐδὲν δέοι ἐπιστολὰς πέμπειν· ἢν δὲ φίλος τῇ Λακεδαίμονι, καὶ τῇ Ἑλλάδι εὔνους ὢν φαίνηται, ὅτι καὶ αὐτὸς φίλος ἀνὰ κράτος αὐτῷ ἔσοιτο· ἰὼ μήτοι, ἔφη, ἐπιβουλεύων ἁλίσκηται, μηδ' ἂν πάνυ πολλὰς ἐπιστολὰς δέχωμαι, φίλον ἕξειν με οἰέσθω. Ἐγὼ οὖν καὶ τοῦτο ἐπαινῶ Ἀγησιλάου, τὸ, πρὸς τὸ ἀρέσκειν τοῖς Ἕλλησιν, ὑβρίζειν τ' βασι-

nè animi ſanè magnitudine uti ſoleret. Ille enim, cùm à rege ei veniſſet epiſtola, quam is Perſa, *qui* cum Calliâ *erat* Lacedæmonio, adtulerat de hoſpitio atque amicitiâ ejus *perſcriptam*, eam non accepit, ſed illum qui *eandem* adtulerat, regi renuntiare juſſit, nihil opus eſſe epiſtolas ad ſe privatim mittere; quòd ſi Lacedæmoni ſe amicum & Græciæ benevolum declararet, ipſum quoque ei pro virili parte amicum futurum: verùm ſi deprehenſus fuerit, ait, inſidiis ſtruendis occupatus, nè ſe, etiamſi epiſtolas admodum multas *ab eo* acceperim, amicum me habiturum exiſtimet. Igitur hoc etiam Ageſilai *factum* laudo, quòd, ut Græcis placeret, hoſpitium regis aſper-

λέως ξενίαν. Ἀγαμαι ἢ κἀκεῖνο ὅτι ὐχ ὁπότερος πλείω τε χρήματα ἔχοι, καὶ πλειόνων ἄρχει, τούτῳ ἠνήσατο μεῖζον φρονητέον εἶναι, ἀλλ' ὁπότερος αὐτός τε ἀμείνων εἴη, καὶ ἀμεινόνων ἡγοῖτο.

Ἐπαινῶ δὲ κἀκεῖνο τῆς προνοίας αὐτοῦ, ὅτι νομίζων ἀγαθὸν τῇ Ἑλλάδι ἀφίστασθαι τοὺς βασιλέως ὡς πλείστους σατράπας, οὐκ ἐκρατήθη οὔθ' ὑπὸ δώρων οὔθ' ὑπὸ τῆς βασιλέως ῥώμης, [1] ἐθελήσας ξενωθῆναι αὐτῷ· ἀλλ' ἐφυλάξατο μὴ ἄπιστος γενέσθαι τοῖς ἀφίστασθαι βουλομένοις. Ἐκεῖνο γεμιῶ αὐτοῦ τίς οὐκ ἂν ἀγασθείη; ὁ μὲν γὰρ Πέρσης, νομίζων, ἢν χρήματα πλεῖ-

natus ſit. Illud quoque admiror, quòd non uter plures haberet pecùnias ac pluribus imperaret, ei majores ſpiritus gerendos eſſe arbitraretur, ſed *ei*, qui tum ipſe melior eſſet tum melioribus præeſſet.

Prætereà & illud providentiæ ipſius *exemplum* laudo, quòd, cùm Græciæ utile duceret, quamplurimos à rege ſatrapas deficere, non vel muneribus vel potentiâ regis fuerit victus, ut ei hoſpitio jungi vellet; ſed caverit nè is fieret cujus illis, qui *à rege* deficere vellent, ſuſpecta eſſet fides. Quis illud porrò in ipſo non miretur? Perſa utique, proptereà quòd arbitraretur, ſi plurimas

1 Forſan ἐθελήσαντος — ut referatur ad βασιλέως. *H.*

ται ἔχῃ, πάνθ' ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσεσθαι, ἀφ' τοῦτο πᾶν μὲν ὃ ἐν ἀνθρώποις χρυσίον, πᾶν δὲ τὸ ἀργύρειον, πάντα δὲ τὰ πολυτελέστατα, ἐπειρᾶτο πρὸς ἑαυτὸν ἀθροίζειν· [1] ὁ δὲ οὕτως ἀντεσκεύασατο τὸν οἶκον, ὥστε τούτων μηδενὸς προσδεῖσθαι.

Εἰ δέ τις ταῦτα ἀπιστεῖ, ἰδέτω μὲν οἷα οἰκία ἦρκει αὐτῷ, θεάσθω δὲ τὰς θύρας αὐτοῦ· εἰκάσειε γὰρ ἄν τις ἔτι ταύτας ἐκείνας εἶναι, ἅσπερ Ἀριστόδημος [2] ὁ Ἡρακλέους, ὅτε [3] κατῆλθε, λαβὼν ἐπεσήσατο· πειράσθω ἢ θεάσασθαι τὴν ἔνδον καλλωπισμόν· ἐννοησάτω ἢ, ὡς ἐθέλοι ἂν

haberet pecunias, omnia ſe ſuam in poteſtatem redacturum, idcircò quidquid *eſſet* inter homines auri, quidquid argenti, quidquid maximi pretii rerum, id totum ad ſe cogere conabatur; at ille contrà domum ſuam ſic inſtruebat, ut horum nullo egeret.

Quòd ſi quis hæc fide minus digna putet, *is velim* adſpiciat qualis ei domus ſuffecerit, fores etiam ejus intueatur: nam ſuſpicari quis poſſit has adhuc illas *ipſas* eſſe, quas Ariſtodemus ab Hercule *oriundus*, cùm *Spartam* rediit, ſumptas ſtatuerit: conetur *idem* domeſticam ſupellectilem ſpectare; atque *ipſe* ſecum cogitet quo pacto in

1 *Scil.* Ageſilaus. 2 Intell. ἀπόγονος vel ἔκγονος. *H.*
3 Supple, εἰς Πελοπόννησον. *H.*

ταῖς θυσίαις· ἀκουσάτω δὲ ὡς ὀπὶ πολιτικοῦ κανάθρᾳ κατήῃ εἰς Ἀμύκλας. Τοιγαροῦν οὕτως ἐφαρμόσας τὰς δαπάνας ταῖς προσόδοις, οὐδὲν ἠναγκάζετο χρημάτων ἕνεκα ἄδικον πράττειν. Καίτοι καλὸν μὲν δοκεῖ εἶναι, τείχη ἀνάλωτα κτᾶσθαι ἢ τὰ πολεμίων· πολὺ μέντοι ἔγωγε κάλλιον κρίνω, τὸ τὴν αὑτῶ ψυχὴν ἀνάλωτον κατασκευάσαι καὶ ἢ τὰ χρημάτων, καὶ ἢ τὰ ἡδονῶν, ἢ ἢ τὰ φόβου.

sacrificiis epularetur; audiat eum ad Amyclas in canathro civico descendisse. Cùm igitur sumptus ad reditus ità adcommodaret, injusti nihil pecuniarum causâ facere cogebatur. Atque præclarum *quiddam* esse videtur, muros habere hostibus inexpugnabiles: verùm ego certè multò præclarius esse judico, *ità* suum animum parare, *ut* & pecuniis, & voluptatibus, & formidini sit inexpugnabilis.

ΚΕΦ. θ'.

ΑΛΛΑ μὴν ἐρῶ γε ὡς καὶ τὸν τρόπον ὑπεστήσατο τῇ τῶ Πέρσω ἀλαζονείᾳ. Πρῶτον γάρ, ὁ μὲν τῷ σπανίως ὁρᾶσθαι ἐσεμνύνετο· Ἀγησίλαος δὲ τῷ ἀεὶ ἐμφανὴς εἶναι ἠγάλλετο, νομίζων αἰσχρουργίᾳ μὲν τὸ ἀφανίζεσθαι πρέπειν, [1] τῷ δὲ εἰς καλλος βίῳ τὸ φῶς μᾶλλον κόσμον παρέχειν· ἔπειτα δὲ, ὁ μὲν τῷ δυσπρόσοδος εἶναι ἐσεμνύνετο, ὁ δὲ τῷ πᾶσιν εὐπρόσοδος εἶναι ἔχαιρε. Καὶ ὁ μὲν ἡδρύνε-

CAP. IX.

AT verò exponam quo pacto mores etiam Persæ fastui repugnantes instituit. Primùm enim, ille glorioſiùs se efferebat, quòd rarò conſpiceretur; at *in eo* Ageſilaus exultabat, quòd ſemper *hominum* in conſpectu verſaretur, quippe exiſtimabat factis turpibus convenire, ut in occulto lateant, at vitæ ad honeſtatem *inſtitutæ* lucem *ipſam* potiùs ornamentum conciliare: deinde, gravitatem ille captabat *ex eo* quòd difficilis ad eum eſſet aditus, gaudebat hic quòd facilis ad ſe omnibus eſſet aditus. At ille ſplen-

1 Intell. διοικηθέντι. *H.*

το τῷ βαδέως διαπράττειν, ὁ δὲ τότε μάλιστα ἔχαιρεν, ὁπόταν τάχιστα τυχόντας, ὧν δέοιντο, ἀποπέμποι.

Αλλὰ μὴν καὶ τὴν εὐπάθειαν ὅσῳ ῥᾴονα καὶ εὐπορωτέραν Αγησίλαος ἐπετήδευσεν, ἄξιον κατανοῆσαι· τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται μαχεύοντες, τί ἂν ἡδέως πίοι· μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι· ὅπως γε μὴν καταδάρθοι, οὐδ' ἂν εἴποι τις ὅσα πραγματεύονται· Αγησίλαος δ', διὰ τὸ φιλόπονος εἶναι, πᾶν μὲν τὸ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πᾶν δὲ τὸ συντυχὸν ἡδέως ἤσθιεν· εἰς δὲ τὸ

dorem indè ſibi colligebat, quòd *negotia* tardè conficeret, hic tum maximè lætabatur, cùm *homines* ea, quæ cupiebant, celerrimè conſequutos dimitteret.

Atqui operæ pretium eſt conſiderare, quantò faciliorem ac magis parabilem voluptatem Ageſilaus conſectaretur: ſunt enim Perſæ qui terram univerſam circumeunt, quid jucundè bibat quæritantes; innumeri *alii* artificioſè parant quod cum voluptate edat: ut porrò dormiat, nè quidem dicere quis poſſit quàm multa moliantur: at Ageſilaus, quòd patiens laboris eſſet, quidquid aderat cum voluptate bibebat, quidquid oblatum fortè fuiſſet, cum voluptate comedebat; ut autem ſua-

ἀσμένως κοιμηθείη, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ. Καὶ ταῦτα οὐ μόνον πρόσθεν ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμούμενος ἠγάλλετο, ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς εὐφροσύναις ἀναστρέφοιτο· τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, συνελκυστέον αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἐσχάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα. [1] Εὔφρανον δὴ καὶ τάδε, ὅτι αὐτὸς μὲν ἤδη τῇ τῶν θεῶν [2] κατασκευῇ δυνάμενος ἀλύπως χρῆσθαι· τὸν δὲ ἑώρα φεύγοντα μὲν θάλπη, φεύγοντα δὲ ψύχη· δι' ἀσθένειαν ψυχῆς, οὐκ ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ θηρίων τῶν ἀσθενεστάτων βίον μιμούμενον.

viter ſomno frueretur, quivis ei locus erat idoneus. Atque hæc non modò dum faceret gaudebat, ſed lætitiâ etiam exultabat quoties cogitaret ſe quidem mediis in voluptatibus verſari; *illum* verò barbarum videret, ſi abſque triſtitiâ vivere vellet, neceſſe habere ut ab *extremis* terræ finibus ea contraheret, de quibus voluptatem capturus eſſet. Quin hæc etiam *eum* delectabant, quòd ſe quidem ſciret abſque animi ægritudine poſſe deûm diſpoſitione uti; illum verò videret æſtus fugere, fugere frigora; *ac* propter imbecillitatem animi, non fortium virorum, ſed debiliſſimarum beſtiarum vitam imitari.

1 MS. *Harl.* εὔφραινε δὲ αὐτόν.

2 Intell. τῶν ὡρῶν, i. e. *anni temporum. H.*

Ἐκεῖνο γεμὴν πῶς ἂ καλὸν ϗ μεγαλόγνωμον, τὸ αὐτὸν μὲν ἀνδρὸς ἔργοις καὶ κτήμασι κοσμεῖν ⓦ ἑαυτῷ οἶκον, κυύας τε πολλὰς θηρευτὰς καὶ ἵππους πολεμιστηρίους τρέφοντα· Κυϊσκαν δὲ ἀδελφὴν οὖσαν πεῖσαι ἁρματοτροφεῖν, καὶ ἐπιδεῖξαι, νικώσης αὐτῆς, ὅτι ὃ θρέμμα τοῦτο οὐκ ἀνδραγαθίας, ἀλλὰ πλούτου ἐπίδειγμά ἐστι; Τόδε γεμὴν πῶς ἂ σαφῶς πρὸς τὸ γενναῖον ἔγνω, ὅτι ἅρματι μὲν νικήσας τοὺς ἰδιώτας, [1] οὐδὲ ὀνομαστότερ ⓒ ἂν γένοιτο· εἰ δὲ φίλων μὲν πάντων μάλιστα τὴν πόλιν ἔχοι, πλείστους δὲ φίλους καὶ ἀρίστους ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κέκτηται, νικῶν δὲ τὴν μὲν πατρίδα

Illud quidem certè quî non præclarum ac magni animi *indicium erat*, quòd ipſe factis viro dignis & rebus partis domum ſuam ornaret, cùm multos canes venaticos & equos ad bellicos uſus aptos aleret; & Cyniſcæ ſorori ut equos currui jungendos aleret perſuaſerit, eâque vincente, demonſtrârit his alendis non fortitudinis ſed divitiarum *editum* eſſe ſpecimen? Hoc verò quî non *ille* manifeſtè ex generoſâ animi indole ſtatuit, ſe *nempe*, *homines* ſi privatos curru vicerit, nequaquam clariorem fore; at ſi civitatem haberet amiciſſimam, amicos plurimos optimóſque per univerſum terrarum orbem comparâſſet, patriam

1 Forſan ἐδέν. *H.*

καὶ σοὶ ἑταίρους εὐεργετῶν, τοὺς δὲ ἀντιπάλους τιμωρόμενος, ὅπι ὄντως ἂν εἴη νικηφόρος τῶν καλλίστων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀγωνισμάτων, καὶ ὀνομαστότατος καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας γένοιτ' ἄν;

ΚΕΦ. ι'.

ΕΓΩ μὲν οὖν τοιαῦτα ἐπαινῶ Ἀγησίλαον· ταῦτα γὰρ οὐχ ὥσπερ εἰ θησαυρῷ τις ἐντύχοι, πλουσιώτερος μὲν ἂν εἴη, οἰκονομικώτερος δὲ οὐδὲν ἄν· καὶ εἰ νόσου δὲ πολεμίους ἐμπεσούσης κρατήσειεν, εὐτυχέστερος μὲν ἂν εἴη, στρατηγικώτερος δ' οὐδὲν ἄν· ὁ δὲ χαρ-

& ſodales beneficiis, adverſarios ulciſcendo ſuperâſſet, reapſe pulcherrimis ac magnificentiſſimis in certaminibus victorem ſe futurum, futurum etiam tum vivum tum mortuum clariſſimum?

CAP. X.

OB res ejuſmodi certè quidem Ageſilaum laudo: hæc enim non *ità ſunt* veluti ſi quis theſaurum fortè reperiat, opulentior quidem fuerit, nihilo tamen rei familiaris adminiſtrandæ peritior; & ſi morbo hoſtes invadente victoriâ potiatur, felicior quidem fuerit, nihilo tamen arte imperatoriâ inſtructior: qui verò *laborum* tole-

πεία μὴ σφφτεύων, ἔνθα πονεῖν καιρὸς, ἀλκῇ δὲ, ὕπῃ ἀνδρείας ἀγὼν, γνώμη δὲ, ὅπου βυλῆς ἔργον, ὅτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀνὴρ ἀγαθὸς πανπελῶς ἂν νομίζεσθαι. Εἰ δὲ καλὸν εὕρημα ἀνθρώποις ςάθμη ϗ κανὼν πρὸς τὸ ἀγαθὰ ἐργάζεσθαι, καλὸν ἄν μοι [1] δοκεῖ ἡ Ἀγησιλάϗ ἀρετὴ παράδειγμα φυέσθαι τοῖς ἀνδραγαθίαν ἀσκεῖν βυλομένοις. Τίς γὰρ ἂν ἢ θεοσεβὴς μιμύμενος, ἀνόσιος φύοιτο· ἢ δίκαιον, ἄδικος· ἢ σώφρονα, ὑβριςὴς· ἢ ἐγκρατῆ, ἀκρατὴς; ϗ γὰρ δὴ ὑϗ ὅτως ὅπῃ τῷ ἄλλων βασιλεύειν, ὡς ὅπῃ τῷ ἑαυτῆ ἄρχειν ἐμεγαλύνετο· ὑϗ' ὅπῃ τῷ πρὸς τὰς

rantiâ præstat *aliis*, ubi laborem perferendi tempus est, & robore, ubi fortitudinis est certamen, & prudentiâ, ubi consilium res poscit, is mihi quidem videtur meritò vir omnino bonus existimandus. Quòd si amussis & norma *sint* inventum hominibus commodum ad efficienda præclara *opera*, mihi egregium exemplum Agesilai virtus exstitisse videtur iis, qui fortitudinem exercere volunt. Nam quis impius fiat, qui religiosum imitatur; vel qui justum, injustus; vel qui modestum, petulans; vel qui temperantem, intemperans? Etenim *Agesilaus* non tam *in eo* quòd aliorum rex esset, quàm quòd imperare sibi ipsi posset, gloriabatur; neque *in eo* quòd adver-

1 Vulgò δοκᾶ ἄναγ.

πολεμίους, ἀλλ' ὅτι τὸ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν ἡγεῖσθαι τοῖς πολίταις.

Αλλὰ μὴν, ὅτι τελευτήκως ἐπαινεῖται, τοῦτο ἕνεκα θρήνου τις τοῦτον τὸν λόγον νομισάτω, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐγκώμιον. Πρῶτον μὲν ἅπερ ζῶν ἤκουε, ταῦτα καὶ νῦν λέγεται περὶ αὐτοῦ· ἔπειτα ἦ, τί καὶ πλέον θρήνου ἄπεστιν, ἢ βίος τε εὐκλεὴς καὶ θάνατος ὡραῖος; ἐγκωμίων ἢ τί ἀξιώτερον, ἢ νῖκαί τε αἱ κάλλισται, καὶ ἔργα τὰ πλείστου ἄξια; Δικαίως δ' ἂν ἐκεῖνός γε μακαρίζοιτο, ὃς εὐθὺς μὲν ἐκ παιδὸς ἐρασθεὶς τοῦ εὐκλεοῦς ἡμέρας, ἔτυχε τούτου μάλιστα τῶν καθ' ἑαυτόν· φιλοτιμότατος ἦ πεφυ-

sùs hoſtes, ſed quòd ad omnem virtutem civibus *ſuis* dux eſſet.

Enimverò quòd à morte laudatur, non idcircò quiſquam orationem hanc *eſſe* lamentationem putet, ſed multò magìs laudationem. Nam primùm quæ vivus audiebat, ea nunc etiam de ipſo commemorantur: deinde, quid à lamentatione longiùs abeſt, quàm glorioſa vita & mors tempeſtiva? quid laudationibus item convenientiùs, quàm victoriæ pulcherrimæ maximíque pretii facinora? Ac jure quidem ille beatus prædicetur, qui ſtatim à puero celebris evadendi cupiditate incenſus, id præcipuè *quod concupivit* præter *omnes* ætatis ſuæ *viros* conſequutus eſt; & cùm honoris natu-

κὼς, ἀήττητος διετέλεσεν, ἐπεὶ βασιλεὺς ἐγένετο· ἀφικόμενος δὲ ὅπῃ [1] τὸ μήκιστον ἀνθρωπίνου αἰῶνος, ἀναμάρτητος ἐτελεύτησε καὶ πρὸς τούτους ὧν ἡγεῖτο, καὶ πρὸς ἐκείνους οἷς ἐπολέμει.

ΚΕΦ. ια'.

Βούλομαι δὴ καὶ ἐν κεφαλαίοις ἐπανελθεῖν τιὼ ἀρετὴν αὐτοῦ, ὡς ἂν ὁ ἔπαινος εὐμνημονεύτερος ἔχοι.

Ἀγησίλαον μὲν ἱερὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς πολεμίοις ἐσέβετο, ἡγούμενος σὺν θεοῖς ἂν ἧττον ἐν τῇ πολεμίᾳ χρῆναι, ἢ ἐν τῇ φιλίᾳ συμμάχους ποιεῖσθαι· ἱκέλας δὲ θεῶν

râ eſſet cupidiſſimus, perpetuò invictus exſtitit, ex quo rex factus fuit; cúmque longiſſimum vitæ humanæ *terminum* adtigiſſet, inculpatus obiit tum ab iis quibus præerat, tum ab iis adverſùs quos bellum gerebat.

CAP. XI.

Libet autem virtutem ejus ſummatim repetere, quò faciliùs *hæc* laudatio memoriæ inhæreat. Ageſilaus delubra etiam hoſtium in agro *ſita* venerabatur, quippe qui exiſtimaret deorum auxilia non minùs in hoſtili quàm pacato *ſolo* quærenda eſſe: eos autem, qui ad deos

1 Intell. τέρμα.

σθδὲ ἐχθροὺς ἐδιάζετο, νομίζων ἄλογον εἶ) τοὺς μὲν ἐξ ἱερῶν κλέπτοντας, ἱεροσύλους καλεῖν· τοὺς δὲ βωμοῦ ἱκέτας ἀποσπῶντας, εὐσεβεῖς ἡγεῖσθαι. Ἐκεῖνο γεμιὼ ὑμνῶν οὔποτ' ἔληγεν, ὡς τοὺς θεοὺς οἴοιτο οὐδὲν ἧττον ὁσίοις ἔργοις ἢ ἁγνοῖς ἱεροῖς ἥδεσθαι. Ἀλλὰ μιὼ καὶ ὁπότε εὐτυχοίη, οὐκ ἀνθρώπων ὑπερεφέρει, ἀλλὰ θεοῖς χάριν ἤδε· καὶ θαρρῶν πλείονα ἔθυσεν, ἢ ὀκνῶν ἠύχετο· εἴθιστο δὲ φοβούμενος μὲ, ἱλαρὸς φαίνεσθ, εὐτυχῶν δὲ, ἥμερος εἶ).

Τῶν γεμὴν φίλων ὐ τὺς δυνατωτάτους, ἀλλὰ τὺς

ſuppliciter accederent, non, *ſi* hoſtes *eſſent*, violabat, quòd abſurdum eſſe duceret eos, qui è fanis *aliquid* furto ſubtrahant, ſacrilegos adpellare; eos autem, qui ſupplices ab aris avellant, pro religioſis habere. Porrò nunquam ille prædicare deſinebat ſe deos arbitrari non minùs factis piis quàm ſacrificiis puris delectari. Quinetiam fortunâ quoties utebatur proſperâ, non homines contemnebat, ſed diis habebat gratias; & cùm bono eſſet animo plures mactabat hoſtias quàm, cùm ſuis metueret rebus, voverat: adſuetus etiam erat, cùm in metu eſſet, hilaritatem præ ſe ferre, cùm proſperâ uteretur fortunâ, mitis eſſe.

Ex amicis porrò non potentiſſimos ſed promp-

προθυμοτάτους μάλιστα ἠσπάζετο· ἐμίσει δὲ οὐκ εἴ τις κακῶς πάσχων ἠμύνετο, ἀλλ' εἴ τις εὐεργετούμενος ἀχάριστος φαίνοιτο· ἔχαιρε δὲ τοὺς μὲν αἰσχροκερδεῖς πένητας ὁρῶν, τοὺς δὲ δικαίους πλουσίους ποιῶν· βουλόμενος τῇ δικαιοσύνῃ τῆς ἀδικίας κερδαλεωτέραν καθιστάναι. Ἠσκει δὲ ξυνομιλεῖν μὲν παντοδαποῖς, χρῆσθαι δὲ τοῖς ἀγαθοῖς. Ὁπότε δὲ ψεγόντων ἢ ἐπαινούντων τινὰς ἀκούοι, οὐχ ἧττον ᾤετο καταμανθάνειν τοὺς λέγοντας τρόπους, ἢ περὶ ὧν λέγοιεν. Καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ φίλων ἐξαπατωμένους οὐκ ἔψεγε, τοὺς δὲ ὑπὸ πολεμίων, πάμπαν κατεμέμφετο. Καὶ ὃ μὲ ἀπι-

tissimos maximè amplectebatur: odio prosequebatur, non eum, qui læsus se ulciscebatur, sed eum, qui beneficiis adfectus ingratum se declarabat: gaudebat quoties turpis quidem lucri avidos videbat pauperes, justos verò quoties locupletavit; utpote qui justitiam injustitiâ lucrosiorem efficere volebat. Cum omnis generis hominibus versari, bonis uti solebat. Cúmque *eos* qui vituperabant aliquos vel laudabant audiret, non minùs eorum se mores pernoscere, quàm eorum, de quibus verba facerent, existimabat. Atque eos quidem, qui per amicos deciperentur, non vituperabat, qui verò per hostes, eos omnino reprehendebat. Ac diffidentes quidem fallere, sa-

φοῦντας ἐξαπατᾶν, σοφὸν ἔκεινε, τὸ δὲ πιστεύοντας, ἀνόσιον.

Επαινούμενος δὲ ἔχαιρεν ὑπὸ τῶν καὶ ψέγειν ἐθελόντων τὰ μὴ ἀρεστὰ, καὶ τῶν παῤῥησιαζομένων ὅδενα ἤχθαιρε· τὰς δὲ [1] κρυψίνους ὥσπερ ἐνέδρας ἐφυλάττετο. Τοὺς γεμὼ ψιθύρους μᾶλλον, ἢ σὺν κλέπτας ἐμίσει, μείζω ζημίαν ἡγούμενος, φίλων ἢ χρημάτων στερίσκεσθαι. Καὶ τὰς μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτίας ῥᾳθύμως ἔφερε, τὰς δὲ τῶν ἀρχόντων μεγάλας ἦγε· κείνων, τοὺς μὲν ὀλίγα, τοὺς δὲ πολλὰ κακῶς ψηφισθέναι. Τῇ δὲ βασι-

pientis esse judicabat, at fidem habentes, impium.

Si ab iis laudaretur, qui vellent etiam vituperare quæ minùs *ipsis* placerent, gaudebat; & eorum, qui liberè, *quod sentiebant*, dicebant, neminem odio habebat: at ab iis, qui mentem suam astutè celant, tanquam ab insidiis sibi cavebat. Cæterùm calumniatores majori prosequebatur odio, quàm fures; quippe qui majus esse detrimentum duceret, amicis quàm rebus *suis* spoliari. Atque privatorum quidem *hominum* peccata miti ferebat animo, principum verò magna censebat; quòd illos paucorum, multorum hos malorum esse auctores judicaret. Regno non desi-

1 Κρυψίνους, δόλιος, πανοῦργος. *Hesych.*

λείᾳ προσήκειν νόμισεν οὐ ῥᾳδιουργίαν, ἀλλὰ καλοκαγαθίαν.

Καὶ τῦ μὲν σώματος εἰκόνα στήσασθαι ἀπέχεθ, πολλῶν αὐτῷ τῦτο δωρεῖσθαι θελόντων· τῆς δὲ ψυχῆς ὑδέποτε ἐπαύεθ μνημεῖα διαπονύμενος· ἡγύμενος ὃ μὲ, ἀνδριαντοποιῶν, τὸ δὲ, αὐτῦ ἔργον εἶ)· καὶ τὸ μὲ, πλουσίων, τὸ δὲ, τῶν ἀγαθῶν. Χρήμασι γεμὶ οὐ μόνον δικαίως, ἀλλὰ καὶ ἐλευθερίως ἐχρῆτο· τῷ μὲ δικαίῳ ἀρκεῖν ἡγύμενος τὸ ἐᾶν τὰ ἀλλότρια, τῷ δὲ ἐλευθερίῳ καὶ [1] τῶν ἑαυτοῦ προσωφελητέον εἶ). Αἰεὶ δ' δεισιδαίμων ἰὼ, νομίζων τοὺς μὲν καλῶς ζῶντας, ὕπω εὐδαίμονας·

diam, ſed abſolutam probitatem convenire putabat.

Et à ſtatuendâ quidem corporis imagine abſtinebat, multis id *honoris* ei largiri volentibus: animi verò monumenta nunquam elaborare deſinebat; quippe qui arbitrabatur illud ſtatuariorum, hoc ſui ipſius opus eſſe; atque illud, divitum, hoc, bonorum. Facultatibus non juſtè tantùm, ſed etiam liberaliter utebatur; utpote qui *homini* juſto ſatìs eſſe ducebat, ab alienis abſtinere, liberalem etiam de ſuis utilitatem *aliis* adferre debere. Semper autem deorum metu tenebatur, cùm honeſtè quidem viventes, necdum felices;

1 Supple οὐ τῶν &c.

τὰς δ' εὐκλεῶς τελευτηκότας, ἤδη μακαρίας. Μείζω ἢ συμφορὰν ἔκεινε τὸ, γιγνώσκοντα, ἢ ἀγνοουμένα, ἀμελεῖν τῶν ἀγαθῶν· δόξης δὲ σφόδρα ἦρα, ἧς οὐκ ἐξεπόνει τὰ ἴδια· μετ' ὀλίγων δέ μοι ἐδόκει ἀνθρώπων ὑπ' καρτερείαν τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' εὐπάθειαν νομίζειν. Ἐπαινούμενος γοῦν ἔχαιρε μᾶλλον ἢ χρήματα κτώμενος. Ἀλλὰ μὴν ἀνδρείαν γε τὸ πλέον μετ' εὐβουλίας, ἢ μετὰ κινδύνων ἐπεδείκνυτο· καὶ σοφίαν ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγῳ ἤσκει.

Πρᾴοτατος γεμὴν φίλοις ὢν, ἐχθροῖς φοβερώτατος ἦν· καὶ πόνοις μάλιστα ἀντέχων, ἑταίροις ἥδιστα ὑπεῖ-

eos verò, qui glorioſè mortem oppetiiſſent, jam beatos exiſtimaret. Majorem autem eſſe calamitatem judicabat, ſcientem, quàm inſcium res præclaras negligere: gloriæ nullius amore tenebatur, cui quæ propria eſſent non elaboraret: cum paucis hominibus mihi videbatur exiſtimare virtutem non tolerantiam eſſe, ſed voluptatem. Si laudaretur certè magìs gaudebat, quàm ſi opes acquiſiviſſet. At verò fortitudinem potiùs cum conſilio quàm periculis oſtendebat; & ſapientiam re magìs quàm verbo exercebat.

Porrò cùm in amicos eſſet mitiſſimus, inimicis maximo erat terrori: cúmque labores in primis toleraret, ſodalibus *tamen* libentiſſimè cede-

κε, καλῶν ἔργων μᾶλλον ἢ τῶν καλῶν σωμάτων ἐπιθυμῶν. Ἐν μὲν τοῖς εὐπραξίαις σωφρονεῖν ἐπιστάμενος, ἐν τοῖς δεινοῖς εὐθαρσὴς ἐδύνατο εἶναι. Καὶ τὸ εὔχαρι οὐ σκώμμασιν, ἀλλὰ τρόπῳ ἐπετήδευε· καὶ ὃ μεγαλόφρων ὢν οὐκ ὕβρει, ἀλλὰ σὺν γνώμῃ ἐχρῆτο. Τῶν μὲν ὑπερφυῶς καταφρονῶν, τῶν μετρίων ταπεινότερος ἦν· καὶ γὰρ ἐκαλλωπίζετο τῇ μὲν ἀμφὶ τὸ σῶμα φαυλότητι, τῷ δ' ἀμφὶ τὸ στράτευμα κόσμῳ, τῷ δ' αὐτὸς ὡς ἐλαχίστων δεῖσθαι, τῷ δὲ τοὺς φίλους ὡς πλείστα ὠφελεῖν. Πρὸς δὲ τούτοις, βαρύτατος μὲν ἀνταγωνιστὴς ἦν, κουφότατος δὲ, κρατήσας· ἐχθροῖς μὲν δυσεξαπάτη-

bat, magìs actiones pulchras quàm corpora pulchra deſiderans. In rebus utique ſecundis modeſtè ſe gerere callens, in adverſis ſpei plenus eſſe poterat. Atque urbanitatem non dicteriis, ſed moribus ſtudioſè colebat: & animi magnitudine non cum injuriâ *petulanter illatâ*, ſed cum prudentiâ utebatur. Jactatores certè cùm contemneret, modeſtis erat ſubmiſſior: etenim de vili corporis cultu, de pulchro exercitûs *ſui* ordine, de eo etiam quòd ipſe quàm pauciſſimis egeret, & amicis quamplurimùm prodeſſet, gloriabatur. Ad hæc, graviſſimus quidem erat *dum certaret* adverſarius, ubi verò victoriâ potitus eſſet, leniſſimus: ab inimicis difficulter circumve-

τος, φίλοις δὲ [1] εὐπαραπιστότατος· αἰεὶ δὲ πιθὴς τὰ τῶν ἵλων ἀσφαλῶς, αἰεὶ ἀμαυρῶν τὰ τῶν πολεμίων ἔργον εἶχεν. Ἐκεῖνον μὲν συγγενεῖς φιλοκηδεμόνα ἐκάλουν· ὃ δὲ χρώμενοι, ἀπεφάσιζον· ὃ δ' ὠφελήσαντές τι, μνήμονα· οἱ δ' ἀδικούμενοι, ἐπίκουρον· ὃ γε μὴν συγκινδυνεύοντες, μετὰ θεοὺς σωτῆρα.

Δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ τόδε μόνος ἀνθρώπων ἐπιδεῖξαι, ὅτι ἡ μὲν τοῦ σώματος ἰσχὺς γηράσκει, ἡ δὲ τῆς ψυχῆς ῥώμη τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀγήρατός ἐστιν. Ἐκεῖνος γοῦν οὐκ ἀπεῖπε μεγάλῳ καὶ καλῷ ἐφιέμε-

niri poterat, ab amicis facillimè in falsam persuasionem adducebatur: semper autem amicorum res in tuto collocans, ut hostium semper extingueret id agebat. Illum cognati propinquorum studiosum nominabant, qui eo utebantur, *amicum* sine tergiversatione; qui aliquid officii præstitissent, memorem; injuriâ læsi, adjutorem; qui verò periculum unà *cum eo* adibant, post deos servatorem.

Et mihi sanè videtur etiam solus ex hominibus demonstrâsse, corporis quidem vires senescere, sed animi robur in viris fortibus senectutis esse expers. Ille certè magnam præclarámque famam

1 *Steph. & Leuncl.* εὐπαραπειστότατος.

νος δόξαν, ἕως τὸ σῶμα φέρειν ἠδύνατο τὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ῥώμην. Τοιγαροῦν ποίας οὐ νεότητος κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας ἐφάνη; τίς μὲν γὰρ τοῖς ἐχθροῖς, ἀκμάζων, οὕτω φοβερὸς ἦν, ὡς Ἀγησίλαος, τὸ μήκιστον τοῦ αἰῶνος ἔχων; τίνος δ' ἐκποδὼν ἡμένου μᾶλλον ἥδησαν οἱ πολέμιοι, ἢ Ἀγησιλάου, καίπερ γηραιοῦ τελευτήσαντος; τίς δὲ συμμάχοις θάρσος παρέσχεν, ὅσον Ἀγησίλαος, καίπερ ἤδη πρὸς τῷ τέρματι τοῦ βίου ὤν; τίνα ἢ νέον ἂν φίλοι πλέον ἐπόθησαν, ἢ Ἀγησίλαον γηραιὸν ἀποθανόντα;

Οὕτω δὴ τελέως ὁ ἀνὴρ τῇ πατρίδι ὠφέλιμος ὢν διε-

adpetere non deſtitit, quamdiu corpus animi ipſius robur ferre poterat. Quâ igitur juventute non illius ſenecta præſtantior adparuit? Quis enim, ætate florens, hoſtibus tam fuit terribilis, quàm Ageſilaus, cùm *jam* ultimum vitæ *terminum* adtingeret? Quonam è medio ſublato magìs gaviſi ſunt hoſtes, quàm Ageſilao, tametſi ſenex *vitam* finiviſſet? Quis *tantum* fiduciæ ſociis præbuit, quantum Ageſilaus, licèt ad vitæ jam terminum perveniſſet? Quem amici juvenem magìs deſiderârunt, quàm Ageſilaum, qui ſenex mortem obîerat?

Is autem adeò perfectè ſemper patriæ fuit uti-

γένετο, ὡς καὶ τελευτηκὼς ἤδη, ἔτι μεγαλείως ὠφελῶν τὴν πόλιν εἰς τὴν ἀΐδιον οἴκησιν κατηγάγετο· μνημεῖα μὲν τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κλησάμενος, τῆς δὲ βασιλικῆς ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυχών.

lis, ut etiam jam defunctus, magnopere adhuc civitatem juvans ad æternum domicilium deductus eſt; monumenta quidem virtutis ſuæ per univerſum terrarum orbem adeptus, ſepulturam verò regiam in patriâ conſequutus.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΙΕΡΩΝ,

Η ΤΥΡΑΝΝΙΚΟΣ.

ΚΕΦ. α'.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον· σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν, εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· ἆρ' ἄν μοι ἐθελήσαις, ὦ Ἱέρων, διηγήσασθαι, ἃ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; καὶ ποῖα ταῦτ' ἐστὶν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὁποῖα δὴ ἐγὼ βέλ-

XENOPHONTIS

HIERO,

SIVE DE REGNO.

CAP. I.

VENIEBAT aliquando ad regem Hieronem poeta Simonides: quumque otium obtigisset utrique, Simonides hoc modo loquutus est: Vellesne mihi exponere, mi Hiero, quæ consentaneum est rectiùs te scire, quàm me? Et cujusmodi sunt illa, inquit Hiero, quæ rectiùs ego sci-

πον ἂν εἰδείην σοῦ οὕτως ὄντος σοφοῦ ἀνδρός; Οἶδά σε, ἔφη, ἐγὼ καὶ ἰδιώτην γεγενημένον, καὶ νῦν τύραννον ὄντα. Εἰκὸς οὖν, ἀμφοτέρων πεπειραμένον, κἀγὼ εἰδέναι σε μᾶλλον ἐμοῦ, ᾗ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ὁ ἰδιωτικὸς βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώποις. Τί οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, οὐχὶ καὶ σὺ, ἐπεὶ νῦν γε ἔτι ἰδιώτης εἶ, [1]ὑπομνήσειάς με τὰ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ; οὕτω γὰρ ἄν σοι οἶμαι μάλιστα ἐγὼ δύναθαι δηλοῦν τὰ διαφέροντα ἐν ἑκατέρᾳ.

Οὕτω δὴ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας ἔγωγε, ὦ Ἱέρων, δοκῶ μοι καταμεμαθηκέναι ᾗ μὲν

licet noverim, quàm tu, qui vir es tam ſapiens? Equidem, ait, ſcio te privatâ *fortunâ* uſum fuiſſe, ac nunc eſſe regem. Quapropter conſentaneum eſt te, qui utraque ſis expertus, rectiùs me ſcire, quo pacto vita tum regia, tum privata, quod voluptates ac moleſtias humanas *attinet*, differant. Quid igitur? ait Hiero, non tu quoque, quum hoc tempore ſis adhuc homo privatus, revocare mihi poſſis in memoriam ea, quæ ſunt in vitâ privatâ? Nam ita equidem maximè futurum arbitror, ut quæ in utrâque diſcrimina ſunt, indicare poſſim.

Quamobrem in hunc modum Simonides dicere cœpit: animadvertiſſe mihi videor, Hiero, pri-

1 Ὑπέμνησάς με. *Steph.*

τ' ὀφθαλμῶν ὁρέμασιν ἡδομένους τε καὶ ἀχθομένους· ἀφὶ δὲ τῶν ὤτων, ἀκούσμασι· διὰ τῆ τῶν ῥινῶν, ὀσμαῖς· διὰ τῆ δ' στόματος, σίτοις τε καὶ ποτοῖς· τὰ δὲ ἀφροδίσια, δι' ὧν δὴ πάντες ὀπτιζόμεθα. Τὰ δὲ ψῦχη καὶ θάλπη, καὶ σκληρὰ καὶ μαλακὰ, καὶ κοῦφα καὶ βαρέα, ὅλῳ τῷ σώματί μοι δοκοῦμεν, ἔφη, κρίνοντες, ἥδεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς. Ἀγαθοῖς τῆ καὶ κακοῖς ἔστι μὲ ὅτε δι' αὐτῆς τῆς ψυχῆς μοι δοκοῦμεν ἥδεσθαι, ὅτε δ' αὖ λυπεῖσθαι· ἔστι δὲ ὅτε κοινῇ καὶ ἀφό τε τῆς ψυχῆς καὶ ἀφὸ τοῦ σώματος. Τῷ δὲ ὕπνῳ ὅτι μὲν ἡδόμεθα, δοκῶ μοι αἰσθάνεσθαι· ὅπως τῆ, καὶ ᾧ τινι καὶ ὁπότε, ταῦτα

vatos homines iis rebus, quæ ſub adſpectum cadunt, vel cum voluptate, vel cum moleſtiâ per oculos adfici: per aures iis, quæ auribus *percipiuntur:* per nares, odoribus: per os, cibo & potu: rebus venereis per ea, quæ omnibus nota ſunt. Frigora verò, & calores, & dura & mollia, & levia & gravia, toto corpore dijudicare mihi videmur, atque ita *deinde* vel delectationem, vel moleſtiam ex eis percipere. Bonis autem, ac malis nonnunquam per animum vel delectari, vel de iiſdem adfici moleſtiâ videmur: nonnunquam communiter per animum & corpus. Somno delectari nos, ipſe me ſenſus docere videtur: quo autem pacto, & quo ſomno, & quando, ea

μᾶλλόν πως, ἔφη, δοκῶ μοι ἀγνοεῖν. Καὶ ὄδ' ἴσως τοῦτο θαυμαστὸν, εἰ τὰ ἐν ᾧ ἐγρηγορέναι σαφεστέρας ἡμῖν τὰς αἰσθήσεις παρέχεται, ἢ τὰ ἐν τῷ ὕπνῳ.

Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων ἀπεκρίνατο· ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ἔξω τούτων ὧν εἴρηκας σύ γε, οὐδ', ὅπως αἰσθοιτό τινος ἄλλου ὁ τύραννος, ἔχοιμ' ἂν εἰπεῖν. Ὥστε μέχρι γε τούτου σὺκ οἶδ' εἴ τινι διαφέρει ὁ τυραννικὸς βίος τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· Ἀλλ' ἐν τοῖσδε, ἔφη, διαφέρει. Πολλαπλάσια μὲν δι' ἑκάστου τούτων εὐφραίνεται, πολὺ δὲ μείω τὰ λυπηρὰ ἔχει. Καὶ ὁ Ἱέρων εἶπεν· οὐχ

verò magis, inquit, ignorare mihi videor. Nec fortaſſe mirum putari debet, quæ vigilantibus nobis accidant, evidentiores nobis ſenſus ſui præbere, quàm quæ per ſomnum.

Ad ea reſpondebat Hiero: ego ſanè, mi Simonides, haud poſſim dicere, quo pacto rex aliud quid ſentire poſſit, extra illa, quæ tu commemoraſti. Quo fit, ut hactenus quidem haud ſciam, an aliquod inter regiam & privatam vitam diſcrimen ſit. Tum Simonides: at in his ipſis, ait, regiæ vitæ diſcrimen eſt. Nam multis partibus majorem ex his ſingulis voluptatem percipit, & moleſtiarum minus habet. Et Hiero: non

1 Al. ὄδ' ὅπως ἂν αἴσθ.

οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ταῦτα· ἀλλ' εὖ ἴσθι, ὅτι πολὺ μείω εὐφραίνονται οἱ τύραννοι τῶν μετρίως διαγόντων ἰδιωτῶν, πολὺ δὲ πλείω καὶ μείζω λυποῦνται. Ἄπιστα λέγεις, ἔφη ὁ Σιμωνίδης. Εἰ γὰρ οὕτω ταῦτ' ἔχοι, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν, καὶ ταῦτα τῶν δοκούντων ἱκανωτάτων ἀνδρῶν εἶναι; πῶς δὲ πάντες ἐζήλουν ἂν τοὺς τυράννους; Οπι ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Ιέρων, ἄπειροί ὄντες ἀμφοτέρων τῶν ἔργων σκοποῦνται τοῦτο αὐτό. Ἐγὼ δὴ πειράσομαί σε διδάσκειν, ὅπι ἀληθῆ λέγω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ὄψεως. Ενλεῦθεν γὰρ καὶ σὲ δοκῶ μεμνῆσθαι ἀρξάμενον λέγειν.

ita ſe res habet, ait, mi Simonides, ſed ſcire debēs, reges multò minus delectationis capere, quàm privatos homines, qui quidem vitam mediocrem agunt, ac multo plures majoreſque moleſtias ſentire. Dicis tu quidem incredibilia, inquit Simonides. Nam ſi hæc eſſet harum rerum ratio, cur multi regnandi eſſent cupidi, & quidem ii, qui homines videntur eſſe rerum maximè periti? Quî fieret, ut univerſi reges admirarentur? Quia profectò vitam, inquit Hiero, utramque non experti, de regiâ conſiderationem inſtituunt. Ego verò enitar te docere, me verum dicere, facto à viſu initio. Nam meminiſſe videor, inde te quoque exorſum eſſe.

Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἀφ' ἧς ὄψεως θεάμασι λογιζόμενος, εὑρίσκω μειονεκτοῦντας τοὺς τυράννους. Αλλα μέν γε ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἐστὶν ἀξιοθέατα. Επὶ ἃ τῶν ἐχόντων ἃ μὴ ἰδιῶται ἔρχονται, καὶ εἰς πόλεις ἃς ἂν βούλωνται, θεαμάτων ἕνεκα, καὶ εἰς τὰς κοινὰς πανηγύρεις, ἔνθα [1] τὰ ἀξιοθέατα δοκεῖ εἶναι ἀνθρώποις, [2] συναγείρεται. Οἱ δὲ τύραννοι οὐ μάλα ἀμφὶ θεωρίας ἔχουσιν. Οὔτε γὰρ ἰέναι αὐτοῖς ἀσφαλὲς, ὅπου μὴ κρείττονες τῶν παρόντων μέλλουσιν ἕσεσθαι, οὔτε τὰ οἴκοι κέκτηνται ἐχυρὰ, ὥστε ἄλλοις παρακαταθεμένους ἀποδημεῖν. Φοβε-

Primùm enim, quum mecum ipſe ratiocinando verſor in iis quæ oculis cernuntur, deteriorem eſſe regum conditionem reperio. Sunt aliis atque aliis in regionibus alia ſpectatu digna, ad quæ ſingula privati homines accedunt, tam in urbes, quas volunt, ſpectaculorum cauſâ; quàm ad conventus publicos, in quibus colliguntur, quæ digna eſſe ſpectatu mortalibus videntur. Reges verò ſpectaculis non admodùm occupantur. Nam neque tutum eſt ipſis eò pergere, ubi non ſuperiores illis futuri ſunt, qui iſtic adſunt: neque res ipſorum domi tam tuto ſunt loco, ut iis aliorum fidei creditis, peregrè proficiſci poſſint. Nam me-

1 Al. τὰ ἀξιοθέατα.

2 Forſan συναγείρεσθαι.

ἐὰν γὰρ, μὴ ἅμα τε σφηθῶσι τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀδυνατοι γένωνται τιμωρήσασθαι τοὺς ἀδικήσαντας. Εἴποις οὖν ἂν ἴσως σὺ· ἀλλ' ἆρα ἔρχεται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα ἢ οἴκοι μένουσι. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σιμωνίδη, ὀλίγα τε τῶν πολλῶν· ἢ ταῦτα τοιαῦτα ὄντα οὕτω πάμια πωλεῖται τοῖς τυράννοις, ὥστε οἱ ἐπιδεικνύμενοι ἢ ὅ, τιοῦν, ἀξιοῦσι πολλαπλάσια λαβόντες ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀπιέναι πρὸς τοὺς τυράννους, ἢ ὅσα ἐν παντὶ τῷ βίῳ παρὰ πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων κτῶνται.

Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· ἀλλ' εἰ τοῖς θεάμασι μειονεκτεῖτε, διά γε τοι τῆς ἀκοῆς πλεονεκτεῖτε. Ἐπεὶ τοῦ

tuendum eſt, ne ſimul & imperio ſpolientur; & ulciſcendi eos, à quibus ſunt læſi, facultatem amittant. Fortaſſè tu dixeris: at enim ſpectacula nihilominùs eis veniunt, etiamſi domi maneant. Sanè quàm pauca, mi Simonides, de multis: atque etiam quum hujuſmodi ſint, tanti venduntur regibus; ut qui aliquid exhibent, quidquid tandem id fuerit, multò majoribus præmiis brevi tempore acceptis à rege diſcedere velint, quàm per omnem vitam à cæteris hominibus univerſis comparent.

Et Simonides: quòd ſi maximè quod adtinet ſpectacula, deterior eſt veſtra conditio; ſaltem plus voluptatis auribus percipitis. Nam quod u-

μὴ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου οὔποτε ἀπορίζητε. Πάντες γὰρ οἱ παρόντες ὑμῖν πάντα καὶ ὅσα ἐὰν λέγητε, καὶ ὅσα ἐὰν ποιῆτε, ἐπαινοῦσι. Τοῦ δ' αὖ χαλεπωτάτου ἀκροάματος, λοιδορίας, ἀνήκοοί ἐστε. Οὐδεὶς γὰρ ἐθέλει τυράννου κατ' ὀφθαλμοὺς κατηγορεῖν. Καὶ ὁ Ἱέρων εἶπε· καὶ τί οἴει, ἔφη, τοὺς μὴ λέγοντας κακῶς εὐφραίνειν, ὅταν εἰδῇ τις σαφῶς, ὅτι οἱ σιωπῶντες ὅτοι [1] πάντες κακὰ νοοῦσι τῷ τυράννῳ; ἢ σοὶ ἐπαινοῦντας τί δοκεῖς εὐφραίνειν, ὅτῳ ὑποπτοι ὦσιν ἕνεκα τοῦ κολακεύειν σοὶ ἐπαίνους ποιεῖσθαι; Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· τοῦτο μὲν δὴ ναὶ μὰ τὸν Δία ἔγωγέ σοι, Ἱέρων,

num eſt jucundiſſimum acroama, nunquam laudes vobis deſunt. Omnes enim familiares veſtri omnia, quæcunque vel dicitis, vel facitis, prædicant. Quod verò longè moleſtiſſimum auditu quiddam eſt, convicia, nunquam auditis. Nemo enim regem in os accuſare vult. Ad ea Hiero: quid verò putas, inquit, voluptatis illos adferre, qui non maledicunt, quum notum alicui eſt omninò, hos omnes, qui tacent, mala de tyranno cogitare? Vel quid adferre delectationis putas illos laudatores, quum ſuſpecti ſunt, nè fortè laudationes illas adſentandi cauſâ inſtituant? Ad ea Simonides: equidem hoc profectò, inquit, tibi

1 πάντες πάντα κακά. *Stob.*

πάνυ συγχωρῶ, σοῦ ἐπαίνους ᾠδὰς τῶν ἐλευθεροτάτων ἡδίστους εἶναι. Ἀλλ' ὁρᾷς, ὡς ἐκεῖνό γε οὐκ ἂν ἔτι πείσαις ἀνθρώπων οὐδένα, ὡς ὑ δι' ὧν τρεφόμεθα οἱ ἄνθρωποι, πολὺ πλείω ὑμεῖς ἐν αὐτοῖς εὐφραίνεσθε. Καὶ οἶδά γ', ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ὅτι τοῦτῳ κελεύουσιν οἱ τύραννοι, ἥδιον ἡμᾶς καὶ πίνειν καὶ ἐσθίειν τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι δοκοῦσι καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν δειπνῆσαι τὸ ἡμῖν παρατιθέμενον δεῖπνον, ἢ τὸ ἑαυτοῖς. Τὸ γὰρ τὰ εἰωθότα ὑπερβάλλον, τοῦτο παρέχει τὰς ἡδονάς. Διὸ καὶ πάντες ἄνθρωποι ἡδέως προσδέχονται τὰς ἑορτὰς, πλὴν οἱ τύραννοι. Ἐκπλεῳ γὰρ αὐτοῖς ἀεὶ παρεσκευασμένα, οὐδεμίαν

concedo, mi Hiero; laudes, quæ ab hominibus maximè liberis proficiſcantur, jucundiſſimas eſſe. Sed vides nunquam te perſuaſurum ulli hominum, non multò plus ex iis vos delectationis capere, per quæ homines alimur. Novi, ait *Hiero*, mi Simonides, de hoc ſtatuere maximam hominum partem, ſuavius nos & bibere, & veſci, quàm privatos: quòd & ipſis videatur eſſe jucundius eam cœnam ſumere, quæ nobis adponitur, quàm quæ ipſis. Etenim quod uſitata excedit, id voluptates ſuppeditat. *Quæ quidem eſt cauſa*, quamobrem univerſi homines magnâ cum voluptate dies feſtos opperiantur, extra ſolos reges. Nam illorum menſæ ſemper inſtructæ magnâ rerum copiâ,

ἐν τ ἑορταῖς ἔχουσιν αἱ τραπέζαι αὐτῶν ὀπίδοσιν. Ωστε ταύτῃ πρῶτον τῇ εὐφροσύνῃ τ ἐλπίδος μειονεκτοῦσι τ ἰδιωτῶν.

Επειτα δ', ἔφη, ἐκεῖνο εὖ οἶδ', ὅτι καὶ σὺ ἔμπειρος εἶ, ὅτι ὅσῳ ἂν πλείω τις πρόσθηται τὰ περιττὰ τῶν ἱκανῶν, τοσούτῳ ῥᾶσον κόρος ἐμπίπλει τ ἐδωδῆς. Ωστε καὶ τῷ χρόνῳ τῆς [1] ἡδονῆς μειονεκτεῖ πρόσθεν θέμενος πολλὰ τῶν μετρίως ἀφαιτωμένων. Αλλὰ ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σιμωνίδης, ὅσον ἂν χρόνον ἡ ψυχὴ προσίηται, τοῦτο πολὺ μᾶλλον ἥδονται οἱ τ πολυτελεστέραις παρασκευαῖς τρεφόμενοι τῶν τὰ εὐτελέστερα παρατιθεμένων. Οὐκοῦν,

incrementum feſtis diebus nullum habent. Quò fit, ut primùm ſpei voluptate à privatis hominibus ſuperentur.

Deindè ſcio te quoque expertum eſſe, fieri, ut quantò plura quis adpoſuerit, quæ modum excedant illorum, quæ ſatis fuiſſent, tantò citius ſatietas cibi nos capiat. Itaque ipſo etiam tempore minus voluptatis percipit is, qui adponit multa, quàm quiſquam eorum, qui modicè victitant. At profectò, inquit Simonides, quàm diù admittit cibum animus, tàm diù majorem voluptatem capiunt, qui ſumtuoſo adparatu nutriuntur, quàm qui viliora quædam adponunt. An non igitur,

1 Εδωδῆς μειονεκτᾶς. *Steph.*

ἔφη ὁ Ἱέρων, ὦ Σιμωνίδη, τὸν ἑκάστῳ ἡδόμενον μάλιστα, τοῦτον οἴει καὶ ἐρωτικώτατα ἔχειν τοῦ ἔργου τούτου; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἦ οὖν ὁρᾷς τι τοὺς τυράννους ἥδιον ὅτι τὴν ἑαυτῶν ἀπολαυσιδὴν ἴόντας ἢ τοὺς ἰδιώτας ὅτι τὴν ἑαυτῶν; οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ἔγωγε οὖν, ἀλλὰ καὶ ἀηδεστέρους, ὡς πολλοῖς ἂν δόξειε.

Τί γάρ; ἔφη ὁ Ἱέρων, τὰ πολλὰ ταῦτα μηχανήματα κατανενόηκας ἃ προτίθεται τοῖς τυράννοις, ὀξέα, καὶ δεικτέα, καὶ τρυφερά, καὶ τὰ τούτων ἀδελφά; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, καὶ πάνυ γέ μοι δοκοῦσι παρὰ φύσιν εἶναι ταῦτα ἀνθρώποις. Ἀλλό τι οὖν οἴει, ἔφη ὁ Ἱέρων, ταῦτα τὰ ἐδέσματα εἶναι,

mi Simonides, ait Hiero, putas eum, qui re aliquâ delectatur, vehementiſſimo *ac maximo* ejus rei amore teneri? Omninò, inquit. An ergò vides majori reges cum voluptate ad cibum ipſis adparatum accedere, quàm privatos homines ad ſuum? Nequaquam certè, ait: immò etiam injucundius, ut pleriſque videri poſſit.

Quid? ait Hiero, num multa illa magnâque arte elaborata conſideraſti, quæ regibus adponuntur, acria, mordacia, acerba, & quæ his germana ſunt? Maximè, ait Simonides, & quidem mihi planè videntur eſſe præter hominum naturam. Ergone putas, inquit Hiero, hæc edulia quiddam eſſe

ἢ μαλακῆς καὶ ἀσθενούσης τρυφῆς ψυχῆς ἐπιθυμήματα; ἐπεὶ εὖ οἶδ' ἔγωγε, ὅτι ⓐ ἡδέως ἐσθίοντες, καὶ σύ που οἶσθα, ὅτι οὐδὲν προσδέονται τούτων τῶν σοφισμάτων.

Ἀλλὰ μήτοι, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, τῶν τε πολυτελῶν ὀσμῶν τούτων, αἷς χρίεσθε, τοὺς πλησιάζοντας οἶμαι μᾶλλον ἀπολαύειν, ἢ αὐτοὺς ὑμᾶς· ὥσπερ γε καὶ [1] τῶν ἀχαείτων ὀσμῶν οὐκ αὐτὸς ὁ βεβρωκὼς αἰσθάνεται, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ πλησιάζοντες. Οὕτω μέντοι, ἔφη ὁ Ἱέρων, καὶ τῶν σίτων ὁ μὲ ἔχων παντοδαπὰ ἀεὶ, οὐδὲν μᾶλλον πόθου αὐτῶν λαμβάνει· ὁ δὲ ἀσθμίσας τινὸς, οὗτός ἐστιν ὁ μετὰ χαρᾶς [2] ἐμπιμπλάμενος, ὅταν αὐτῷ προφανῇ τι. Κινδυνεύουσιν, ἔφη

aliud, quàm mollis & languentis præ deliciis animi cupiditates? Nam certò scio, neque tu fortassis ignoras, eos, qui jucundè vescantur, istis artificiosis inventis non indigere.

At verò, ait Simonides, etiam sumptuosis illis odoribus, quibus ungimini, magis arbitror familiares vestros frui, quàm vos ipsos: quemadmodùm odores ingratos quoque non sentit is, qui ederit; sed illi potiùs, qui cum eo versantur. Sic igitur, ait Hiero, qui varios semper cibos habet, nullos cum adpetitione sumit: at cui rarò quid obvenit, is verò est, qui cum lætitiâ satiatur, quùm quid ei objicitur. Videntur, ait Si-

1 *Leuncl.* ἀχαείων &c. 2 Forsan πιμπλάμενος.

ὁ Σιμωνίδης, αἱ τῶν ἀφροδισίων μόνον ὑμῖν ἀπολαύσεις τοῦ τυραννεῖν τὰς ἐπιθυμίας παρέχειν. Ἐν γὰρ τούτῳ ἔξεστιν ὑμῖν, ὅ, τι ἂν κάλλιστον ἴδητε, τούτῳ συνεῖναι. Νῦν δή, ἔφη ὁ Ἱέρων, εἰρηκας ἐν ᾧ (σαφ' ἴσθι) μετεσχετοῦμεν τῶν ἰδιωτῶν. Πρῶτον μὲν γὰρ γάμῳ ὁ μὲν ἐκ μειζόνων δήπου καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει κάλλιστος δοκεῖ εἶναι, καὶ παρέχειν πως τῷ γήμαντι φιλοτιμίαν μεθ' ἡδονῆς· δεύτερον δέ, ὁ ἐκ τῶν ὁμοίων. Ὁ δὲ ἐκ τῶν φαυλοτέρων, πάνυ ἄτιμός τε καὶ ἄχρηστος νομίζεται.

Τῷ τοίνυν τυράννῳ, ἂν [2] μὴ ξένην γήμῃ, ἀνάγκη ἐκ

monides, tantùm rei venereæ fruitiones in vobis regnandi cupiditates excitare. Nam hâc in parte licet vobis, ut quodcunque pulcherrimum videritis, cum eo conſuescatis. Dixiſti tu modò quiddam, ait Hiero, in quo ſcire debes, nos à privatis hominibus ſuperari. Primùm enim conjugium, quod cum majoribus contrahitur, nimirum & propter opes & potentiam longè pulcherrimum eſſe videtur; & ei, qui ducit uxorem, cum voluptate quandam dignitatem ſuppeditare. Altero loco eſt id, quod inter æquales contrahitur. Quod autem ex vilioribus conſtat, planè ignominioſum & inutile putatur.

Rex ergò, ſi exteram non duxerit, ex inferio-

1 Al. παρέχει τῷ γήμαντι. 2 Al. ἂν μὴ μὲν &c.

μειόνων γαμεῖν. Ωστε τὸ ἀγαπητὸν ὑ πάνυ ἀπὸ τοῦ γινέται. Πολὺ δὴ καὶ αἱ θεραπεῖαι αἱ ἀπὸ τῶν μέσων φρονούσων γυναικῶν εὐφραίνουσι μάλιστα· αἱ δὲ ὑπὸ τῶν δούλων, παρούσαι μὲν οὐδέν τι ἀγαπῶνται, ἐὰν δέ τι ἐλλείπωσι, δεινὰς ὀργὰς καὶ λύπας ἐμποιοῦσιν. Εν δὲ τοῖς παιδικοῖς ἀφροδισίοις ἔτι αὖ πολὺ μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς τεκνοποιοῖς μειονεκτεῖ τῶν εὐφροσυνῶν ὁ τύραννος. Οπ γὰ τὰ μετ' ἔρωτος ἀφροδίσια πολὺ διαφερόντως εὐφραίνει, πάντες δή που ὁπιζάμεθα. Ο δὲ ἔρως πολὺ αὖ ἐθέλει ἥκιστα τῷ τυράννῳ ἐγγίγνεσθαι. Οὐ γὰρ τῶ ἑτοίμων ἥδε) ἔρως ἐφιέμενος, ἀλλὰ τῶ ἐλπιζομένων. Ωσπερ

ribus uxorem ducat neceſſe eſt. Quò fit, ut non admodùm id conſequatur, quo contentus ſit. At verò coli à feminis, quæ maximos ſpiritus gerant, maximè voluptati eſt: ab iis autem, quæ ſervæ noſtræ ſunt, ſi colamur, non admodùm ſatisfit animo; ſin autem, graves ea res iras ac moleſtias in nobis excitat. Jam aliis in amoribus etiam multò minus voluptatum rex percipit, quàm in iis, quibus ſoboles procreatur. Scimus enim omnes congreſſus venereos, cum amore conjunctos, eximiam voluptatem adferre. Verùm amor in nullorum animis minùs excitatur, quàm regis. Non enim amori jucundum eſt illa expetere, quæ in promptu ſunt, ſed quæ ſperantur. Itaque

οὖν [1] ἄν τις ἄπειρος ὢν δίψους, τοῦ πιεῖν οὐκ ἂν ἀπολαύοι, οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὢν ἔρωτος, ἀπείρως ἔχει τῶν ἡδίστων ἀφροδισίων.

Ο μὲν οὖν Ιέρων οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Σιμωνίδης ἐπιγελάσας· πῶς λέγεις; ἔφη, ὦ Ιέρων. Τυράννῳ γὲ φὴς παιδικῶν ἔρωτας ἐμφύεσθαι; πῶς μὰ σὺ, ἔφη, ἐρᾷς Δαϊλόχου τοῦ καλλίστου ὀνομαζομένου; Οτι μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, οὐ τοῦ ἑτοίμου πρὸ αὐτοῦ δεκάζεσθαι εἰ τυχεῖν, τοῦτο μάλιστα ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ οὗ ἥκιστα τυράννῳ προσήκοντος κατεργάσασθαι. Εγὼ γὰρ δὴ ἐρῶ μὲν Δαϊλόχου, ὥσπερ ἴσως ἀναγκάζει ἡ φύσις ἀνθρώπου δεῖσθαι

perindè atque is, qui ſitim expertus non eſt, potu non fruitur: ſic etiam is, qui amorem non eſt expertus, longè ſuaviſſimæ veneris eſt expers.

Hujuſmodi erant, quæ ab Hierone dicerentur, ad quæ riſu Simonides ſublato; Quid ais, inquit, Hiero? Negas tu regum in animis excitari amores pueriles? Quî fit, quòd tu Dailochum, quem formoſiſſimum vocant, amas? Quia, mi Simonides, ait, profectò non id potiſſimùm concupiſco, quod ab ipſo impetraturus facilè videor: ſed quod efficere, regis eſt à conditione alienum. Etenim Dailochum equidem amo propter ea, quæ fortaſsè cogit hominis natura petere

1 *Leuncl.* οὐκ ἄπις ἄπειρος.

παρὰ τ̃ καλῶν· τ̃των ἢ, ὧν ἐρᾷ τυχεῖν, μ̃ᾳ μ̃ φιλίας
καὶ παρὰ βυλομένυ πάνυ ἰσχυρῶς ὀπθυμῶ τυγχάνειν· βία
ἢ λαμβάνειν π̃ρ' αὐτ̃ ἧσσον ἄν μοι δοκῶ ὀπθυμεῖν, ἢ ἐ-
μαυτὸν κακόν τι ποιεῖν. Παρὰ μ̃ γ̀ πολεμίων ἀκόντων
λαμβάνειν πάντων ἥδιστον ἔγωγε νομίζω τ̃ει), παρὰ ἢ παι-
δικῶν βουλομένων ἥδιστα, οἶμαι, αἱ χάριτές εἰσιν. Εὐ-
θὺς γὰρ π̃ρὸ τοῦ ἀντιφιλοῦντ@ ἡδεῖαι μὲν αἱ ἀντι-
βλέψεις, ἡδεῖαι δὲ αἱ ἐρωτήσεις, ἡδεῖαι δὲ αἱ ἀποκρί-
σεις, ἥδιστα δὲ καὶ ἐπαφροδιτώτα) αἱ μάχαι τε καὶ ἔριδες.
Τὸ ἢ ἀκόντων παιδικῶν ἀπολαύειν, λεπταγία, ἔφη, ἔμοι-
γε δοκεῖ ἐοικέναι μᾶλλον, ἢ ἀφροδισίοις. Καίτοι π̃ῷ μ̃

à formosis: ea verò, quæ consequi cupio, sicut à volente, ac mutuâ cum amicitiâ mihi evenire vehementer desidero: ita vi ab eo sumere minùs mihi velle videor, quàm meipsum lædere. Nam hostibus invitis aliquid eripere, jucundissimum equidem esse arbitror: & gratificationes, quæ ab amoribus ultrò contingunt, suavissimæ sunt, meâ quidem sententiâ. Statim enim redamantis adspectus mutuus gratus est, gratæ interrogationes, gratæ responsiones, gratissimæ ac inprimis jucundæ pugnæ & contentiones. At amoribus invitis frui, quiddam prædationi similius esse videtur, quàm rei venereæ. Immò prædoni voluptates

λησῃ πρέχει τινὰς ὅμως ἡδονὰς τό, τε κέρδος, καὶ τὸ ἀνιᾶν τὸν ἐχθρόν· ὃ ἦ, οὗ ἂν ἐρᾷ τις, τούτῳ ἥδεσθαι ἀνιωμένῳ, καὶ φιλουῦντα μισεῖσθαι, καὶ ἅπτεσθαι ἀχθομένου, πῶς οὐχὶ τοῦτο ἤδη δυσχερὲς τὸ πάθημα καὶ οἰκτρόν;

Καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰδιώτῃ εὐθὺς τεκμήριόν ἐστιν, ὅταν ὁ ἐρώμενός τι ὑπουργῇ, ὅτι ὡς φιλῶν χαρίζεται, ἀφ' ὃ εἰδέναι ὅτι ἀδεμιᾶς ἀνάγκης οὔσης ὑπηρετῇ. Τῷ δὲ τυράννῳ οὔποτ' ἔστι πιστεῦσαι, ὡς φιλεῖται. Ἐπιστάμεθα γὰρ [1] αὖ τοὺς ἀφ' φόβου ὑπηρετοῦντας, ὡς ἥ μάλιστ' ἂν δύωνται ἐξεικάζουσιν αὐ-

quaſdam lucrum ipſum ſuppeditat, & quod moleſtiâ hoſtem adficiat: quùm voluptatem ex eo, quod aliquis amet, moleſtiam ſentiente percipere, atque amantem eſſe in odio; gravitérque ferentem adtingere, quo pacto non moleſtum deplorandumque malum ſit?

Nam homini privato mox argumento eſt, quùm qui amatur, obſequentem ſe præbet, fieri hoc tanquam ab amante gratificandi ſtudio; ſcit enim illum id nullâ neceſſitate cogente præſtare. Verùm tyrannus nunquam diligi ſe, credere poteſt. Novimus enim illos, qui metûs cauſâ obſequuntur, quàm poſſunt maximè ſe ita gerere,

1 Forſan αὐτὸς δὲ &c.

τὰς τ' τῶν φιλούντων ὑπουργίαις. Καὶ τοίνυν αἱ ὀλιγαρχίαι ἐξ ὀλίγων πλέονες τοῖς τυράννοις εἰσὶν, ἢ ἀπὸ τ' μάλιστα φιλεῖν αὐτὰς προσποιησαμένων.

ΚΕΦ. β'.

ΠΡΟΣ ταῦτα εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· ἀλλὰ ταῦτα μὲ σάφ' ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ), ἃ σὺ λέγεις. Πολλοὺς γὰρ, ἔφη, ἔγωγε ὁρῶ τ' δοκούντων ἀνδρῶν εἶ) ἐκόντας μειονεκτοῦντας καὶ σίτων, καὶ ποτῶν, καὶ ὄψων, καὶ ἀφροδισίων γε ἀπεχομένους. Αλλ' ἐν ἐκείνοις γε πολὺ διαφέρει τ' ἰδιωτῶν, ὅτι μεγάλα μὲ ἐπινοεῖτε, ταχὺ

ut amantium obsequia repræsentent. Itaque tyrannis insidiæ ab aliis nullæ tam sunt frequentes, quàm ab iis, qui maximè se amare simulant.

CAP. II.

AD ea Simonides: videntur, inquit, hæc quæ tu profers, admodùm exigua esse. Nam multos equidem video viros hominum opinione egregios, qui suâ sponte sunt aliis inferiores, quod cibos attinet, quod potum, quod obsonia; atque etiam venereis à voluptatibus abstinent. Verùm in illis multum inter privatos homines ac vos interest, quod & magnas res animo concipitis, &

ἢ κατεργάζεσθε. Πλεῖσα ἢ τὰ περιαυτὰ ἔχετε, κέκλησθε δὲ διαφέροντας μὲν ἀρετῇ ἵππους, διαφέροντα δὲ καὶ ὅπλα, ὑπερέχοντα ἢ κόσμον γυναιξὶ, μεγαλοπρεπεστάτας δ' οἰκίας, καὶ παύλας καλεσκευασμένας τοῖς πλείστου ἀξίοις· ἔτι ἢ πλήθει καὶ ἐπιστήμαις θεράποντας ἀρίστους κέκλησθε· ἰσχυρόταται ἢ ἐστὲ κακῶσαι μὲν ἐχθρούς, ὀνῆσαι ἢ φίλους.

Πρὸς ταῦτα δὲ ὁ Ἱέρων εἶπεν· ἀλλὰ τὸ μὲν πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, ὦ Σιμωνίδη, ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τῆς τυραννίδος, οὐδέν τι θαυμάζω. Μάλα γὰρ ὁ ὄχλος μοι δοκεῖ δοξάζειν ὁρῶν καὶ εὐδαίμονάς τινας εἶναι, καὶ ἀθλίους. Ἡ ἢ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα πολλοῦ ἄξια κτή-

celeriter conficitis. Habetis & abundantem rerum copiam, equos insigni virtute, arma pulchritudine eximia, mundum pro uxoribus egregium, ædes magnificentissimas, easque maximi pretii rebus instructas. Sunt item vobis famuli plurimi, & artium cognitione præstantissimi. Potestas vobis est maxima tum lædendi hostes, tum commodandi amicis.

Ad quæ Hiero: sed enim vulgò mortalium, mi Simonides, à regno perstringi oculos, equidem non miror. Nam vulgus hominum valdè mihi videtur ex iis, quæ sub ejus oculos cadunt, opinionem de quorundam felicitate & infelicitate concipere. At regnum eas res, quæ maximi esse

μαλα τῆ ἐι), ἀνεπιτυμένα θεαῖς φανερὰ πᾶσι παρέχε). τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν τῆ ψυχαῖς τῶ τυράννων κέκτηνται ἀποκεκρυμμένα, ἔνθα περ καὶ ὁ εὐδαιμονεῖν καὶ ὁ [1] κακοδαιμονεῖν τοῖς ἀνθρώποις ἀπόκειται. Τὸ μὲν δὴ ὁ πλῆθος περὶ τούτων λελήθεναι, ὥσπερ εἶπον, οὐ θαυμάζω· τὸ δὲ καὶ ὑμᾶς ταῦτ' ἀγνοεῖν, οἱ διὰ τὸ γνώμης δοκεῖτε θεαῖς κάλλιον, ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ πλεῖστα τῶν θεαμάτων, τοῦτό μοι δοκεῖ θαυμαστὸν εἶ).

Ἐγὼ δὲ πεπειραμένος σαφῶς οἶδα, ὦ Σιμωνίδη, καὶ λέγω σοι, ὅτι οἱ τύραννοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐλάχιστα μετέχουσι, τῶν δὲ μεγίστων κακῶν πλεῖστα κέκτηνται). Αὐτίκα

pretii videntur, explicatas palàm ſpectandas omnibus exhibet: quæ verò moleſta ſunt, ea regum in animis occulta tenet, in quibus & felicitas & infelicitas hominum ſita eſt. Quamobrem hæc multitudinem latere non miror, ut dixi: ſed vobis quoque ignota eſſe, qui animi judicio maximâ ex parte res pulchrius contemplari videmini, quàm oculis, mihi quidem mirum eſt.

Ego verò experiundo planè cognovi, mi Simonides, ac tibi dico, reges maximorum bonorum minimè participes fieri, & graviſſimorum malorum inſignem habere copiam. Protinùs

1 Al. κακοδαιμονᾶν.

γὰρ, εἰ μὲν εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον τοῖς τυράννοις μέτεστιν· εἰ δὲ πόλεμος μέγα κακὸν, τούτου πλεῖστον μέρος οἱ τύραννοι μετέχουσιν.

Εὐθὺς γὰρ τοῖς μὲν ἰδιώταις, ἂν μὴ ἡ πόλις αὐτῶν κοινὸν πόλεμον πολεμῇ, ἔξεστιν ὅποι ἂν βούλωνται πορεύεσθαι, μηδὲν φοβουμένοις μή τις αὐτοὺς ἀποκλείνῃ· οἱ δὲ τύραννοι πάντες πανταχῇ ὡς μὰ πολεμίας πορεύονται. Αὐτοί τε γοῦν ὡπλισμένοι οἴονται ἀνάγκην εἶναι διάγειν, καὶ ἄλλους ὁπλοφόρους ἀεὶ συμπεριάγεσθαι. Επειτα δὲ οἱ μὲν ἰδιῶται, ἐὰν καὶ στρατεύωνταί που εἰς πολεμίαν, ἀλλ' οὖν ἐπειδάν γε ἔλθωσιν οἴκαδε, ἀσφά-

enim, si pax magnum hominibus esse bonum videtur, quàm minimùm ejus participes sunt reges: si bellum ingens est malum, maxima ejus pars ad reges pertinet.

Primùm hominibus privatis, si non ipsorum civitas bellum publicum suscipiat, quocunque lubet, abire licet; nihil metuentibus, nè quis eis vitam adimat: reges verò universi ubique tanquam per hostium fines proficiscuntur. Itaque necessarium putant, ut & ipsi armati sint, & armatos semper secum circumducant. Deindè privati homines, licèt hostilem in agrum militatum abeant, nihilominùs ubi domum redierunt, esse

λειφθῆναι σφίσιν ἡγοῦνται εἶναι. Οἱ δὲ τύραννοι ἐπειδὰν εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν ἀφίκωνται, τότε ἐν πλείοσι πολεμίοις ἵστασιν ὄντες. Ἐὰν δὲ δὴ καὶ ἄλλοι στρατεύωσιν εἰς τὴν πόλιν κρείττονες, ἐὰν ἔξω τοῦ τείχους τύχωσιν ὄντες ἢ ἥσσονες, ἐν κινδύνῳ δοκοῦσιν εἶναι· ἀλλ' ἐπειδάν γε εἴσω τοῦ ἐρύματος ἔλθωσιν, ἐν ἀσφαλείᾳ πάντες νομίζουσι καθεστάναι. Ὁ δὲ τύραννος οὐδ' ἐπειδὰν εἴσω τῆς οἰκίας παρέλθῃ, ἐν ἀκινδύνῳ ἐστίν, ἀλλ' ἐνταῦθα δὴ καὶ μάλιστα φυλακτέον οἴεται εἶναι.

Ἔπειτα τοῖς μὲν ἰδιώταις καὶ διὰ συμβόλων καὶ δι' εἰρήνης γίγνεται πολέμου ἀνάπαυσις· τοῖς δὲ τυράννοις οὔ-

tutos ſeſe arbitrantur. At tyranni poſteaquam ad civitatem ſuam pervenerint, inter hoſtes ſe plurimos eſſe ſciunt. Quòd ſi qui potentiores adverſùs urbem aliquam expeditionem ſuſcipiant, ac minùs potentes fortè extra mœnia fuerint; eſſe quidem illi videntur in periculo: verùm poſteaquam intra munitionem ſeſe receperint, omnes in tuto ſe eſſe credunt. Tyrannus autem nè tum quidem, cùm domum ingreſſus fuerit, expers eſt periculi; omninóque iſtic maximè ſibi cavendum arbitratur.

Prætereà privati homines, per fœdera & pacem, belli moleſtiâ liberantur: regibus verò ne-

τε εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννουμένους γίγνεται, ὅτε σπονδαῖς ἄν πολὺ πιστεύσας ὁ τύραννος θαρρήσειε. Καὶ πόλεμοι μὲν δή εἰσιν, οὕς τε αἱ πόλεις πολεμοῦσι, καὶ οὓς ἃ τύραννοι πρὸς τοὺς βεβιασμένους. Τούτων δὴ τῶν πολέμων ὅσα μὲν ἔχει χαλεπὰ [1] ὁ σωὼν ταῖς πόλεσι, ταῦτα καὶ ὁ τύραννος ἔχει. Καὶ γὰρ ἐν ὅπλοις δεῖ εἶ) ἀμφοτέρους, καὶ φυλάττεσθαι, καὶ κινδυνεύειν, καὶ, ἄν τι πάθωσι κακὸν ἡττηθέντες, λυποῦνται ὅπερ τύτοις ἑκάτεροι.

Μέχρι μὲν δὴ τούτου ἴσοι [2] οἱ πόλεμοι. Ἃ δ' ἔχουσιν ἡδέα ἃ σωίοντες ταῖς πόλεσι πρὸς τὰς πόλεις,

que pax ab iis, qui premuntur eorum imperio, conceditur; neque quiſquam tyrannus confidentèr fœderibus habere fidem auſit. Sunt item bella, quæ à civitatibus, & alia, quæ à regibus adverſùs illos, quos vi oppreſſerunt, geruntur. At ex his bellis quæcunque gravia moleſtaque redeunt ad eum, qui civitatum partes ſequitur, ea cadunt etiam in tyrannum. Nam utroſque neceſſe eſt in armis eſſe, cavere ſibi, adire pericula, & ſi quid calamitatis victis accidat, utrique dolent.

Atque hactenùs paria ſunt *utriuſque* bella. Quæ verò illis jucunda accidunt, qui civitatum ſtant à

1 *Steph.* σωὼ ταῖς πόλεσι. 2 Al. οἱ πολέμιοι.

ταῦτα ὐκέτι ἔχουσιν οἱ τύραννοι. Αἱ μὲ γὰρ πόλεις δήπου, ὅταν κρατήσωσι μάχῃ τῶν ἀναντίων, ὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν, ὅσην μὲν ἡδονὴν ἔχουσιν ἐν τῷ τρέψασθαι τὺς πολεμίους, ὅσην δ' ἐν τῷ διώκειν, ὅσην δ' ἐν τῷ ἀποκτείνειν τὺς πολεμίους· ὡς δὲ γαυροῦνται ὑπὲ τῷ ἔργῳ, ὡς δὲ δόξαν λαμπρὰν ἀναλαμβάνουσιν, ὡς δ' εὐφραίνονται τὴν πόλιν νομίζοντες νὐξηκέναι. Ἑκαστος δέ τις προσποιεῖται καὶ τῆς βυλῆς μετεσχηκέναι, καὶ πλείστους ἀπεκτονέναι. Χαλεπὸν δὲ εὑρεῖν, ὅπου ὐκὶ καὶ ὑπερεύδουσι, πλέονας φάσκοντες ἀπεκτονέναι, ἢ ὅσοι ἂν τῷ ὄντι ἀποθάνωσιν. Οὕτω καλόν τι αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι [1] τὸ πόλιν νικᾶν.

partibus, apud civitates; ea tyranni non habent. Etenim urbes, cùm adverſarios pugnâ vincunt, dici facilè non poteſt, quantum voluptatis ex eo percipiant, quòd in fugam hoſtes egerint; quantum in perſequendo, quantum in occidendis hoſtibus: quàm ob ipſum facinus exſultent, quàm inſignem gloriam ſibi vindicent, quàm *propterea* gaudeant, quòd rempublicam amplificâſſe ſe exiſtimant. Arrogat quiſque ſibi, quòd & conſilii particeps fuerit, & plurimos interfecerit. Ac difficultèr invenias, ubi non etiam falſò quædam addant; cùm plures ſe interemiſſe prædicant, quàm reipſâ ceciderint. Adeò res ipſis eſſe præclara videtur, civitatem victoriâ potiri.

1 Al. τὸ πολὺ νικᾶν.

Ο ὁ τύραννος, ὅταν ὑποπτεύσῃ, ἢ αἰσθανόμενος τῷ ὄντι ἀντιπραττομένους τινὰς ἀποκτείνῃ, οἶδεν ὅτι οὐκ [1] αὔξει ὅλην τὴν πόλιν, ὑποπτεύει τε ὅτι μειόνων ἄρξει, φαιδρός τε οὐ δύναται εἶναι, οὐδὲ μεγαλύνεται ὑπὲ τῷ ἔργῳ. Ἀλλὰ ἢ μειοῖ καθ' ὅσον ἂν δύνηται ὃ γεγενημένον, ἢ ἀπολογεῖται ἅμα σπάτιλων, ὡς οὐκ ἀδικῶν πεποίηκεν. Οὕτως οὐδ' αὐτῷ δοκεῖ καλὰ τὰ ποιούμενα εἶναι. Καὶ ὅταν ἀποθάνωσιν οὓς ἐφοβήθη, οὐδέν τι μᾶλλον τούτου θαῤῥεῖ, ἀλλὰ φυλάττεται ἔτι μᾶλλον, ἢ τὸ πρόσθεν. Καὶ πόλεμον μὲν δὴ τοιοῦτον ἔχων διατελεῖ ὁ τύραννος, ὃν ἐγὼ δηλῶ.

Tyrannus autem, cùm vel propter ſuſpiciones ſuas, vel quòd reverà quoſdam adverſùs ſe moliri quid deprehenderit, nonnullos interficit; totam ſe urbem non amplificaturum novit, & ſcit etiam paucioribus ſe imperaturum, neque poteſt eſſe hilaris, neque ſe magnificè ob facinus ipſum effert. Immò quantùm poteſt, extenuat rem geſtam, & inter agendum purgat ſeſe, quaſi non per injuriam id fecerit. Uſque adeò nè ipſi quidem honeſta, quæ facit, eſſe videntur. Quòd ſi etiam moriantur ii, quos metuit, nihilo magis fidenti eſt animo; ſed plus etiam ſibi, quàm priùs, cavet. Atque hoc modo tyrannus bello perpetuo vexatur, ut indicavi.

1 Al. αὔξει ὅλην &c.

ΚΕΦ. γ'.

ΦΙλίας δ' αὖ καταθέασαι [1] ἧς κοινωνοῦσιν οἱ τύραννοι. Πρῶτον μέν, εἰ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώποις ἡ φιλία, τοῦτο ἐπισκεψώμεθα.

Ος γὰρ ἂν φιλῆται δήπου ὑπό τινων, ἡδέως μὲν τοῦτον οἱ φιλοῦντες πάρόντα ὁρῶσιν, ἡδέως δ' εὖ ποιοῦσι, ποθοῦσι δ' ἂν ἀπόντα, ἥδιστα δὲ πάλιν τυγχάνοντα δέχονται, συνήδονται δ' ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἀγαθοῖς, συναπιχθοῦσι δέ, ἐάν τι σφαλλόμενον ὁρῶσιν. Οὐ μὴν λέληθεν ἥδε τὰς πόλεις, ὅτι ἡ φιλία μέγιστον ἀγαθὸν καὶ ἥδιστον ἀνθρώποις ἐστί. Μό-

CAP. III.

JAM mihi velim etiam amicitias, quarum tyranni participes ſunt, inſpicias. Primùm, an magnum amicitia bonum ſit hominibus, conſideremus.

Nam ſi quis ab aliquibus diligatur, eum adeſſe ſibi lubentèr vident ii, qui diligunt; lubentèr eidem benefaciunt, abſentem deſiderant, redeuntem jucundiſſimè excipiunt, voluptatem ex rebus ipſius proſperis communem percipiunt, opem unà ferunt, ſi quid adverſi accidere videant. Nec ignorant urbes, amicitiam maximum ſuaviſſimumque bonum hominibus eſſe. Ita-

1 *Leuncl.* ἃς κ.

νθς γῶν τὺς μοιχοὺς νομίζθσι πολλαὶ τ̃ πόλεων [1] νηποινὰ ἀποκτείνειν, δηλονότι διὰ ταῦτα, ὅτι λυμαντῆρας αὐτὺς νομίζθσι τ̃ τ̃ γυναικῶν φιλίας τοῖς τὺς ἄνδρας εἶναι. Ἐπεὶ ὅταν γε ἀφροδισιαθῇ κατὰ συμφορά̀ν τινα γυνὴ, οὐδὲν ἧττον τύτου ἕνεκεν τιμῶσιν αὐτὰς ἅ ἄνδρες, ἐά̀ν περ ἡ φιλία δοκῇ αὐτοῖς ἀκήρατος διαμθ́ειν.

Τοσοῦτον δέ τι ἀγαθὸν κείνω ἔγωγε τὸ φιλεῖθαι εἶναι, ὥστε νομίζω τῷ ὄντι αὐτόματα ἀγαθὰ τῷ φιλθμένῳ γίγνεθαι καὶ τοῖς θεῶν ὑ παρὰ ἀνθρώπων. Καὶ τούτου τοίνυν τ̃ κτήματ@ τοιούτου ὄντ@ μειονεκτοῦσιν ἅ τύραννοι πάντων μάλιςα. Εἰ δὲ βούλει, ὦ

que pleriſque in urbibus ea lex valet, ut ſolos adulteros occidere liceat impunè; nimirùm propterea, quòd eos uxorum erga maritos amicitiæ corruptores eſſe exiſtiment. Nam cùm mulieres caſu quodam congreſſu venereo ſunt uſæ, nihilominùs id quod adtinet, apud maritos in honore ſunt, ſi quidem amicitia inter ipſos inviolata conſtare putetur.

Tantum autem bonum eſſe judico amari, ut exiſtimem ei, qui diligitur, tum à diis, tum ab hominibus ultrò bona quædam contingere. Atque in hâc tali poſſeſſione deterior imprimis eſt regum, quàm aliorum conditio. Quòd ſi, mi

1 Al. νηποινεὶ, καὶ νηποινῆ.

Σιμωνίδη, εἰδέναι ὅτι ἀληθῆ λέγω, ὧδε ἐπίσκεψαι. Βεβαιόταται μὲν γὰρ δήπου δοκοῦσι φιλίαι εἶναι γονεῦσι πρὸς παῖδας, καὶ παισὶ πρὸς γονεῖς, καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀδελφούς, καὶ γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας, καὶ ἑταίροις πρὸς ἑταίρους. Εἰ τοίνυν ἐθέλεις καταναοεῖν, εὑρήσεις μὲν τοὺς ἰδιώτας ὑπὸ τούτων μάλιστα φιλουμένους, τοὺς δὲ τυράννους πολλοὺς μὲν παῖδας ἑαυτῶν [1] ἀπεκτονότας, πολλοὺς δ' ὑπὸ παίδων ἀπολωλότας, πολλοὺς δὲ ἀδελφοὺς ἐν τυραννίσιν ἀλλήλοφόνους γεγενημένους, πολλοὺς δὲ καὶ ὑπὸ γυναικῶν τῶν ἑαυτῶν τυράννους διεφθαρμένους, καὶ ὑπὸ ἑταίρων γε τῶν μάλιστα δοκούντων φίλων εἶναι.

Simonides, ſcire vis, num vera loquar, ſic rem conſiderato. Firmiſſimæ videntur eſſe amicitiæ parentum erga liberos, liberûm erga parentes, fratrum erga fratres, uxorum erga maritos, ſodalium erga ſodales. Quod ſi ergò rem animadvertere voles, invenies privatos homines ab his maximè diligi; cùm interim complures tyranni liberos ſuos occiderint, complures ſuis à liberis interfecti ſint, multi fratres in uſurpatione tyrannidum mutuis ſe cædibus confecerint, multi denique tyranni tum ab uxoribus ſuis, tum ſodalibus, qui amiciſſimi viderentur, interempti ſint.

1 *Steph.* ἀπεκτονηκότας.

Οἵτινες οὖν ὑπὸ τῶν φύσει σεφυκότων μάλιστα φιλεῖσθαι καὶ νόμῳ συναναγκασμένων οὕτω μισοῦνται, πῶς ὑπ' ἄλλου γέ τινος οἴεσθαι χρὴ αὐτοὺς φιλεῖσθαι;

ΚΕΦ. δ'.

ΑΛΛΑ μὴν ᾧ πίστεως ὅσης ἐλάχιστον μετέχει, πῶς οὐχὶ μεγάλου ἀγαθοῦ μετοκτεῖ; ποία μὲν γὰρ ξυνουσία ἡδεῖα ἄνευ πίστεως τοῖς πρὸς ἀλλήλους; ποία δ' ἂν ἀνδρὶ γυναικὶ τερπνὴ ἄνευ πίστεως ὁμιλία; ποῖος δὲ θεράπων ἡδὺς ἀπιστούμενος;

Qui ergò apud illos, quos ut maximè diligamus, à naturâ comparatum eſt, ſimul legibus etiam ad hoc nos compellentibus, tanto ſunt in odio: quo pacto exiſtimandum eſt, eos ab alio quopiam diligi?

CAP. IV.

PRætereà cui quàm minimum fidei habetur, quî non magno in bono cæteris inferior eſt? Nam quæ tandem familiaritas abſque fide mutuâ jucunda fuerit? quæ inter virum ac feminam abſque fide conſuetudo delectationem habere poteſt? quis miniſter gratus fuerit, ſi fides ei non habeatur?

Καὶ τάτα τοίνυν, τοῦ πιστῶς πρὸς τινας ἔχειν, ἐλάχιστον μέτεστι τυράννῳ· ὁπότε γε οὔτε σιτίοις κρατίστοις, οὔτε ποτοῖς πιστεύων ἅψαιτ', ἀλλὰ καὶ τάτων πρὶν ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς, τοὺς διακόνους πρῶτον κελεύσας ἅπτεσθαι, ἅψασθαι τὸ ἀπιστεῖν μὴ καὶ ἐν τάτοις κακόν τι φάγωσιν ἢ πίωσιν. Αλλὰ μὴν καὶ αἱ παλλακίδες τοῖς μὲ ἄλλοις ἀνθρώποις πλείστου ἄξιαι. Πολῖται γὰρ δορυφοροῦσι μὲν ἀλλήλους ἄνδρα μάθοις ἂν τοὺς δούλους, δορυφοροῦσι δ' ἐπὶ τοὺς κακούργους, ὑπὲρ τᾶς μηδένα τῶν πολιτῶν βιαίῳ θανάτῳ ἀποθνήσκειν. Οὕτω δὲ πόρρω προελήλυθασι φυλακῆς, ὥστε πεποίηνται πολλοὶ νόμον τῷ μιαιφόνῳ

Itaque hoc etiam, nimirùm ut fidem quis aliis habeat, parum admodùm ad tyrannum pertinet: quando ſic vivit, ut neque præſtantiſſimis cibis, neque potui fidem habere poſſit; ſed primùm famulos deguſtare hos jubet antequam diis primitiæ offerantur, idque propter diffidentiam, ne fortè vel in his mali aliquid aut comedat, aut bibat. Quinetiam patria ſua cuique reliquorum hominum maximo eſt in pretio. Nam cives mutuo ſe quaſi ſatellitio quodam ſine ſtipendio adversùs ſervos tuentur, itemque adversùs facinoroſos, ut ne quis civium morte violentâ è medio tollatur. Atque hâc in cuſtodiâ mutuâ cives eò ſunt progreſſi, ut à multis lata lex ſit; quâ ſan-

μηδὲ τ' σωόντα καθαρεύειν. Ωστε καὶ τὰς πατρίδας ἀσφαλῶς ἕκαστος βιοτεύει τ' πολιτῶν.

Τοῖς δὲ τυράννοις καὶ τοῦτο ἔμπαλιν ἀντέστραπται. Αντὶ γὰρ τ' τιμωρεῖν αἱ πόλεις αὐτοῖς μεγάλως τιμῶσι τὸν ἀποκτείναντα τύραννον· καὶ ἀντί γε τοῦ εἴργειν ἐκ τῶν ἱερῶν, ὥσπερ τοὺς τῶν ἰδιωτῶν φονέας, ἀντὶ τούτου καὶ εἰκόνας ἐν τοῖς ἱεροῖς ἱστᾶσιν αἱ πόλεις τῶν τοιοῦτο ποιησάντων.

Εἰ δὴ σὺ οἴει, ὡς πλείω ἔχων τ' ἰδιωτῶν κτήματα ὁ τύραννος, καὶ τοῦτο καὶ πλείω ἀπ' αὐτῶν εὐφραίνεται, οὐδὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ἀλλ' ὥσ-

citur, ut ne is quidem purus habeatur, qui cum homicidâ verſetur. Quò fit, ut beneficio patriæ ſuæ quiſque civium tutò vivat.

At in tyrannis contraria ratio eſt. Tantum enim abeſt, ut horum mortem civitates ulciſcantur; ut etiam magnis honoribus eum adficiant, qui tyrannum interfecerit: tantum item abeſt, ut à ſacris eos arceant, quemadmodùm ſolent interfectores privatorum hominum; ut etiam imagines tale quid deſignantium in templis ſtatuant.

Quòd ſi tu tyrannum exiſtimas, propterea quòd fortunas, quàm privati homines, ampliores habeat, etiam majorem ex eis voluptatem percipere; ne id quidem ita ſe habet, mi Simonides, ſed

περ ἀθληταὶ οὐχ ὅταν ἰδιωτῶν γένωνται κρείττονες, τοῦτο αὐτοὺς εὐφραίνει, ἀλλ' ὅταν τῶν ἀνταγωνιστῶν ἥττωσι, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾷ· οὕτω καὶ ὁ τύραννος, οὐχ ὅταν τῶν ἰδιωτῶν πλείω φαύλως ἔχων, τότ' εὐφραίνεται, ἀλλ' ὅταν ἑτέρων τυράννων ἐλάττω ἔχῃ, τούτῳ λυπεῖται. Τούτους γὰρ ἀνταγωνιστὰς ἡγεῖται αὑτῷ εἶναι.

Οὐδέ γε ῥᾴδιόν τι γίγνεται τῷ τυράννῳ, ἢ τῷ ἰδιώτῃ, ὧν ἐπιθυμεῖ. Ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης οἰκίας, ἢ ἀγροῦ, ἢ οἰκέτου ἐπιθυμεῖ· ὁ δὲ τύραννος, ἢ πόλεων, ἢ χώρας πολλῆς, ἢ λιμένων, ἢ ἀκροπόλεων ἰσχυρῶν· ἃ ἐστι πολὺ χαλεπώτερα καὶ ἐπικινδυνώτερα κατερ-

quemadmodùm athletæ non cùm imperitos ſuperant, lætantur; ſed ubi ab adverſariis ſuperantur, tum ſcilicet ingenti moleſtiâ adficiuntur: ſic & tyrannus non cùm plura poſſidere videtur, quàm privati homines, gaudet; ſed magnum ex eo dolorem percipit, ſi minus, quàm tyranni cæteri, habeat. Nam hos in opibus adverſarios ſuos eſſe ſtatuit.

Neque citiùs tyranno, quod concupiſcit, obtingit, quàm homini privato. Homo enim privatus vel domum, vel fundum, vel ſervum adpetit: tyrannus autem vel oppida, vel regionem amplam, vel portus, vel munitas arces: quæ quidem majori cum difficultate ac periculo adqui-

γάσασθαι τῶν ἰδιωτικῶν ὀπιθυμημάτων. Ἀλλὰ μέντοι καὶ πένητας ὄψει οὐχ οὕτως ὀλίγους τῶν [1] ἰδιωτῶν, ὡς πολλοὺς τῶν τυράννων. Οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κέκτηται, οὔτε τὰ ἱκανὰ, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ, πολλά ἐστι, τὰ δὲ τῶν ἱκανῶν ἐλλείποντα, ὀλίγα. Τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἢ τοσαῦτα ἱκανά ἐστιν εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα, ἢ τῷ ἰδιώτῃ. Τοῖς μὲν γὰρ ἰδιώταις ἔξεστι τὰς δαπάνας σωστέμνειν εἰς τὰ καθ' ἡμέραν, ὅπη βούλονται· τοῖς δὲ τυράννοις οὐκ ἐνδέχεται. Αἱ γὰρ μέγισται αὐτοῖς δαπάναι καὶ ἀναγκαιόταται εἰς τὰς τῆς ψυχῆς

runtur, quàm quæ privati homines concupiſcunt. Quinetiam non tam paucos, inter homines privatos, pauperes videbis, quàm multos, inter tyrannos. Quippè numero nec ea, quæ multa ſunt, nec quæ ſufficiunt, æſtimantur, ſed ex uſu. Quò fit, ut quæ ſuperant ultra id, quod ſatis eſt, multa ſint; quæ verò ſunt infra id, quod ſufficit, pauca. Tyranno igitur multis partibus plura minus ad neceſſarios ſumptus ſufficiunt, quàm homini privato. Nam privatis licet præcidere ſumptus quotidianos, ex animi arbitratu: quod in tyranno locum non habet. Etenim maximos ſumptus, eoſque ſummè neceſſarios in excubias vitæ

1 Al. ἰδιωτικῶν.

φυλακάς εἰσι· τὸ δὲ [1] τούτων σωτέμνειν, ὄλεθρος δοκεῖ εἶναι.

Ἔπειτα δὲ ὅσοι μὲν δυνανται ἔχειν ἀπὸ τῶν δικαίων, ὅσων δέον, τί τούτους οἰκτείρει τις ὡς πένητας; ὅσοι δ' ἀναγκάζονται δι' ἔνδειαν κακόν τι καὶ αἰσχρὸν μηχανώμενοι ζῆν, πῶς οὐ τούτους ἀθλίους ἄν τις, καὶ πένητας δικαίως νομίζοι; Οἱ τύραννοι τοίνυν ἀναγκάζονται πλείστα συλᾶν ἀδίκως καὶ ἱερὰ, καὶ ἀνθρώπους, ἅμα δ' εἰς τὰς ἀναγκαίας δαπάνας ἀεὶ προσδεῖσθαι χρημάτων. Ὥσπερ γὰρ πολέμου ὄντος, ἀεὶ ἀναγκάζονται στράτευμα τρέφειν, ἢ ἀπολωλέναι.

faciunt; de quibus ſi quid decidatur, id cum ipſorum exitio conjunctum eſſe videtur.

Deindè quicunque habere juſtâ ratione poſſunt, quantum requirunt, cur eos quis miſeretur ut inopes? at qui ob egeſtatem malum ac turpe quid excogitare, de quo vivant, coguntur; cur non illos & miſeros, & pauperes eſſe, meritò quis exiſtimet? At enim tyranni plurimis rebus per injuriam, tum fana, tum homines ſpoliare coguntur; propterea quòd ipſis ad ſumptus neceſſarios ſemper pecuniis opus ſit. Etenim perindè ac ſi bellum geratur, vel copias ſemper alant, vel intereant, neceſſe eſt.

1 Al. τούτων π σ.

ΚΕΦ. ε'.

Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὦ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. Γιγνώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἧττον τῶν ἰδιωτῶν τοὺς κοσμίους γε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους, τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἀγαθοὺς, φοβοῦνται· τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκεν· τοὺς δὲ σοφοὺς, μήτι μηχανήσωνται· τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑφ' αὐτῶν πρᾶγματεῖσθαι. Ὅταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ἐκπεξάρωνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι, ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ

CAP. V.

EXponam verò tibi, mi Simonides, etiam aliam quandam regum ſanè gravem calamitatem. Etenim non minus norunt, quàm privati homines, quinam egregii viri ſint, & ſapientes, & juſti; ſed cùm eos ſuſpicere deberent, metuunt; fortes quidem, ne quid libertatis cauſâ audeant; ſapientes, ne quid artificioſè moliantur; juſtos, ne plebs eos ſibi præeſſe cupiat. Cùm verò hujuſmodi homines è medio propter metum ſuſtulerint, quinam alii ſunt ipſis reliqui, quorum ſcilicet uti *operâ* poſſunt, quàm injuſti, in-

ἀνδραποδώδεις; οἱ μὲ ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται, ὥσπερ οἱ τύραννοι, τὰς πόλεις, μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι, ἐγκαλεῖς αὐτῶν γένωνται· οἱ δ' ἀκαλεῖς, ἐς εἰς ὃ παρὸν ἐξουσίας ἕνεκα· οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι ὑπ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. Χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲ ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι.

Ετι δὲ φιλόπολιν μὲν ἀνάγκη καὶ τὸν τύραννον εἶναι· ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὔτ' ἂν σώζεσθαι δύναιτο, οὔτ' εὐδαιμονεῖν. Η δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐγκαλεῖν. Οὔτε γὰρ ἀλκίμους, ὅτ' εὐό-

temperantes, ſerviles? Injuſti, quòd his fides habeatur, utpote qui metuunt æquè, ac tyranni, nè ad libertatem urbes adſpirent, ac ipſos ſuam in poteſtatem redigant: intemperantes, ob præſentem poteſtatem: ſerviles, quòd nè ipſi quidem liberi eſſe cupiant. Quapropter equidem arbitror, hanc etiam calamitatem gravem eſſe, quòd alios quidem viros bonos eſſe ducant, aliis verò uti cogantur.

Prætereà neceſſe eſt, etiam tyrannum civitatis ſuæ ſtudioſum eſſe, quippè qui abſque civitate neque ſalvus eſſe poſſit, neque beatus. At cogit eadem tyrannis quoſdam, ut patriam quoque ſuam culpâ gravent. Nec enim cives ſuos fortes

πλους χαίρουσι τοὺς πολίτας παρασκευάζοντες, ἀλλὰ τοὺς ξένους δυνατωτέρους τῶν πολιτῶν ποιοῦντες ἥδονται μᾶλλον, καὶ τούτοις χρῶνται δορυφόροις. Αλλὰ μὴν οὐδ' ἂν εὐετηρίων γενομένων ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν γίγνηται, οὐδὲ τότε [1] συγχαίρει ὁ τύραννος. Ενδεεστέρους γὰρ οἴεται ταπεινοτέρους αὐτοῖς [2] οἴονται χρῆναι.

efficere, nec armis inſtruere gaudent; ſed magis ipſis volupe eſt, exterorum potentiam ſupra cives amplificare, atque his ſatellitum loco utuntur. Quinetiam cùm proventus annonæ benignior omnium bonorum ubertatem adfert, nè tum quidem tyrannus communem cum cæteris voluptatem percipit. Exiſtimat enim, ſuos in rerum inopiâ humilioribus animis futuros.

1 *Leuncl.* συγχώρει ὁ τ. 2 Al. οἴεται.

ΚΕΦ. ϛ'.

Βούλομαι δέ σοι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ἐκείνας τὰς εὐφροσύνας δηλῶσαι, ὅσαις ἐγὼ χρώμενος ὅτ' ἦν ἰδιώτης· νῦν, ἐπειδὴ τύραννος ἐφρόμην, αὐαθάνομαι στερόμενος αὐτῶν. Ἐγὼ γὰρ ξυνῆν μὲν ἡλικιώταις ἡδόμενος ἡδομένοις ἐμοί· συνῆν δ' ἐμαυτῷ, ὁπότε ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι. Διῆγον δ' ἐν συμποσίοις πολλάκις μὲν μέχρι οὗ ἐπιλαθέσθαι πάντων, εἴπερ χαλεπὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἦν, πολλάκις δὲ μέχρι οὗ ᾠδαῖς τε, καὶ θαλίαις, καὶ χορεῖς τὴν ψυχὴν συγκαταμιγῆναι, πολλάκις δ' μέχρι κοινῆς ἐπιθυμίας ἐμῆς τε καὶ τῶν παρόντων.

CAP. VI.

VOLO autem tibi, mi Simonides, etiam illas voluptates exponere, quibuſcunque, dum privatus adhuc eſſem, utebar: ſpoliatus eis, utì *quidem* animadverto, poſteaquam regnum adeptus ſum. Verſabar cum æqualibus, quorum ego conſuetudine delectabar, ſicut & illi meâ: verſabar & mecum ſolo, ſi quando quietem expeterem. Aderam ſæpenumerò conviviis eò uſque, dum omnium obliviſcerer, quæ hominum in vitâ moleſta eveniunt; ſæpenumerò dum cantilenis, hilaritatibus, choreis animum commiſcerem; ſæpenumerò quamdiù tum mihi, tum iis, qui aderant, collubitum fuiſſet.

Νῦν δὲ ἀπεστέρημαι μὲν τῶν ἡδομένων ἐμοὶ, ἅμα τὸ δούλους ἀντὶ φίλων ἔχειν τοὺς ἑταίρους· ἀπεστέρημαι δ' αὖ τοῦ ἡδέως ἐκείνοις ὁμιλεῖν, ἅμα τὸ μηδεμίαν ὁρᾶν εὔνοιαν ἐμοὶ παρ' αὐτῶν. Μέθην δὲ καὶ ὕπνον ὁμοίως ἐνέδρα φυλάττομαι. Τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὲ ὄχλον, φοβεῖσθαι δ' ἐρημίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς φυλάττοντας, καὶ μήτ' ἀνόπλους ἐθέλειν ἔχειν περὶ αὑτὸν, μήθ' ὡπλισμένους ἡδέως θεᾶσθαι, πῶς οὐκ ἀργαλέον ὂν πρᾶγμα; Ετι δὲ ξένοις μᾶλλον μὲν ἢ πολίταις πιστεύειν, βαρβάροις τε μᾶλλον ἢ Ελλησιν, ὀπιθυμεῖν δὲ σὺν

Nunc verò ſpoliatus iis ſum, quæ mihi jucunda erant; idque propterea, quòd amicorum loco, ſervorum ſodalitio utar: ſum item ſpoliatus dulci eorum conſuetudine, propterea quòd nullam in eis ampliùs erga me benevolentiam perſpiciam. Ebrietatem & ſomnum non aliter, atque inſidias, vito. Jam quòd hominum turbam metuo, quòd è contrario ſolitudinem; quòd cuſtodum abſentiam, quòd ipſos etiam cuſtodes; quòd neque inermes eos circum me habere volo, neque armatos lubenter adſpicio; quo pacto non res eſt ærumnoſa? Prætereà plus exteris habere fidei, quàm civibus; barbaris, quàm Græcis; cu-

1 Al. δ' αὐτὸς τῶ.

μὴ ἐλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν ἐλευθέρους, οὐ πάντά σοι ταῦτα δοκεῖ ψυχῆς ὑπὸ φόβων καταπεπλῆσθαι τεκμήρια εἶναι;

Ὁ γέ τοι φόβος οὐ μόνον αὐτὸς ἐν τοῖς ψυχαῖς λυπηρός ἐστιν· ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἡδέων συμπαρακολουθῶν λυμεών γίγνεται. Εἰ δὴ καὶ σὺ πολεμικῶν ἔμπειρος εἶ, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ἤδη ποτὲ πολεμίᾳ φάλαγγι πλήσιον ἀντετάξω, ἀναμνήσθητι ποῖον μέν τινα σῖτον ἔφαγες ἐν ἐκείνῃ τῇ χειμῶνι, ποῖον δέ τινα ὕπνον ἐκοιμῶ. Οἷα μὲν τοι σοι τότ' ἦν τὰ λυπηρά, τοιαῦτ' ἐστὶ τὰ τῶν τυράννων, καὶ ἔτι δεινότερα. Οὐ γὰρ ἐξ ἐν-

pere ingenuis hominibus ut ſervis uti, contráque cogi ad concedendum ſervis libertatem; hæc omnia non tibi eſſe videntur indicia perculſi à terroribus animi?

Neque ſolùm metus ipſe in animis moleſtiam doloremque creat; ſed etiam exiſtit voluptatum omnium quoddam exitium, dum me comitatur. Quòd ſi tu quoque, Simonides, res bellicas expertus es, atque aliquando adverſùs hoſtilem phalangem in acie conſtitiſti; quantum id temporis cibi ſumſeris recordare, qualique ſomno ſis uſus. Nimirùm quales tum moleſtias experiebaris, tales tyranni experiuntur, atque etiam graviores. Non

αντίας μόνον, ἀλλὰ καὶ πάνθεν μολεμίους ὁρᾶν νομίζουσιν οἱ τύραννοι.

Ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ Σιμωνίδης, Ὑπολαβὼν εἶπεν· ὑπέρευ μοι δοκεῖς ἔνια λέγειν. Ὁ γὰρ πόλεμος φοβερὸν μέν· ἀλλ' ὅμως, ὦ Ἱέρων, ἡμεῖς τε ὅταν ὦμεν ἐν στρατιᾷ, φύλακας προκαθιζάμενοι, παρ' ἄριστα δείπνου τε καὶ ὕπνου τυγχάνομεν. Καὶ ὁ Ἱέρων ἔφη· ναὶ μὰ Δία, ὦ Σιμωνίδη· αὐτῶν μὲν γὰρ προφυλάττουσιν οἱ νόμοι, ὥστε σὲ ἑαυτῶν φοβεῖν, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν. Οἱ δὲ τύραννοι μισθῷ φύλακας ἔχουσιν, ὥσπερ θερισάς. Καὶ δεῖ μὲ δήπου τοὺς φύλακας μηδὲν ἧττον ποιεῖν δύνασθαι, ὡς πιστοὺς εἶναι· πιστὸν δὲ

enim ſolùm ex adverſo, ſed omni ex parte hoſtes videre ſe putant tyranni.

Quæ cùm Simonides audiviſſet: Videris, inquit, mihi quædam optimè dicere. Bellum enim terribile quidem illud eſt, ſed tamen nos cùm militamus, Hiero, excubiis ante caſtra collocatis, ſecurè tum cœnamus, tum dormimus. Et Hiero inquit; Ita eſt profectò, Simonides: Nimirùm leges ante illos ipſos excubant, quo fit, ut & ſuo, & veſtro nomine in metu ſint. At tyranni cuſtodes habent ſtipendio conductos, perindè ac meſſores. Et requiritur ſanè potiſſimùm ab illis cuſtodibus fides; verùm fidelem unum cuſtodem

1 Al. λαγχάνομεν.

ἕνα πολὺ χαλεπώτερον εὑρεῖν, ἢ πάνυ πολλοὺς ἐργάτας ὁποίου βούλῃ ἔργου· ἄλλως τε καὶ ὁπόταν χρημάτων μὲ ἕνεκα πρῶσιν ⓐ φυλάττοντες, ἐξῇ δ' αὐτοῖς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολὺ πλείω λαβεῖν ἀποκτείνασι τὸν τύραννον, ἢ ὅσα πολλὼ χρόνον φυλάττοντες παρὰ τ' τυράννυ λαμβάνουσι.

Ο δ' ἐζήλωσας ἡμᾶς, ὡς τὰς μὲ φίλους μάλιστα εὖ ποιεῖν δυνάμεθα, τοὺς δ' ἐχθροὺς πάντων μάλιστα χειρούμεθα, ὧδὲ ταῦθ' ὕπως ἔχῃ. Φίλους μὲ γὰρ πῶς ἂν νομίσαις ποτὲ εὖ ποιεῖν, ὅταν εὖ εἰδῇς, ὅτι ὁ τὰ πλεῖστα λαμβάνων παρὰ σοῦ, ἥδιστ' ἂν ὡς τάχιστα ἐξ ὀφθαλ-

multo difficilius inveneris, quàm multos admodùm operarios, quodvis tandem opus exerceant: præsertim si custodes, quos diximus, pecuniæ causâ adsint, atque liceat eis, interfecto tyranno, multo majorem pecuniæ vim exiguo tempore consequi, quàm, diù pro tyranno excubantes, *ab eo* accipiant.

Jam quòd felices nos prædicasti, ut qui amicos maximè beneficiis adficere possimus, & hostes facillimè nostram in potestatem redigere; nè id quidem ita comparatum est. Nam quo pacto existimare possis unquam de amicis benè te promeriturum, si planè noris eum, qui accipit abs te plurima, lubentissimè tuo ex conspectu abire

μῶν σου γένοιτο; ὅ, τι γὰρ ἄν τις λάβῃ παρὰ τοῦ τυράννου, οὐδεὶς οὐδὲν αὐτῷ νομίζει, πρὶν ἂν ἔξω τῆς τυραννίδος γένηται. Ἐχθροὺς δ' αὖ πῶς ἂν φαίης μάλιστα τοῖς τυράννοις ἐξεῖναι χειροῦσθαι, ὅταν εὖ εἰδῶσιν, ὅτι ἐχθροὶ αὐτῶν εἰσι πάντες ἀεὶ τυραννούμενοι; τούτους δὴ μήτε καταπτείνειν ἅπαντας, μήτε δεσμοῦσθαι οἷόν τε. Ἢ πόσων δὴ ἔτι ἄρξει; ἀλλ' εἰδότα, ὅτι ἐχθροί εἰσι, τούτους ἅμα μὲν φυλάττεσθαί τε δεῖ, καὶ χρῆσθαι δ' αὐτοῖς ἀναγκάζεσθαι.

Εὖ δ' ἴσθι καὶ τοῦτο, ὦ Σιμωνίδη, ὅτι καὶ οὓς τῶν πολιτῶν δεδίασι, χαλεπῶς μὲν αὐτοὺς ζῶντας ὁρῶ-

quamprimùm cupere? Quidquid enim abs tyranno quis accipit, ejus nihil esse suum arbitratur, priusquàm ex illius potestate evaserit. Et quo pacto dicere possis, tyrannis facultatem imprimis non deesse, redigendi hostes in potestatem suam, cùm certo sciant, omnes illos se hostes habere, qui eorum imperio subjecti sunt? At illos omnes, neque occidere, neque vinculis constringere possunt. Nam in quos tandem imperium esset? Nimirùm necesse est, eum non ignorantem, se illos hostes habere, simul & cavere sibi ab eis, & operâ tamen ipsorum uti.

Hoc quoque scire debes, mi Simonides, à tyrannis etiam illos cives, quos metuant, magnâ

σι, χαλεπῶς δ' ἀποκλείνυσιν. Ωσπερ γὰρ καὶ ἵππος, εἰ ἀγαθὸς μὲ εἴη, φοβερὸς δὲ μὴ ἀνήκεστόν τι ποιήσῃ, χαλεπῶς μὲν ἄν τις αὐτὸν ἀποκλείναι, ἅμα τ' ἀρετὴν, χαλεπῶς δὲ ζῶντι χρῷτο, εὐλαβούμενος μή τι ἀνήκεστον ἐν τοῖς κινδύνοις ἐργάσηται. Καὶ τἆλλά γε κτήματα, ὅσα χαλεπὰ μὲν, χρήσιμα δ' ἐστὶν, ὁμοίως ἅπαντα λυπεῖ μὲ τοὺς κεκτημένους, λυπεῖ δὲ ἀπαλλαττομένους.

cum moleſtiâ vivos adſpici, neque cum minore occidi. Perindè atque equum, qui bonus quidem ille ſit, metuatur autem, nè quod immedicabile det malum, haud facilè quis ob virtutem interficit, nec facilè eo vivo utitur; dum cavet, nè in periculis malum inſanabile ſibi creet. Itidem res aliæ, quæcunque moleſtiam quandam cum utilitate conjunctam habent, tum poſſidentibus, tum abjicientibus eas dolorem adferunt.

ΚΕΦ. ζ'.

ΕΠΕΙ ἤ ταῦτα αὐτῷ ἤκουσεν ὁ Σιμωνίδης, εἶπεν· Εοικεν, ἔφη, ὦ Ιέρων, μέγα τι εἶ) ἡ τιμὴ, ἧς ὀρεγόμενοι οἱ ἄνθρωποι πάντα μὲ πόνον ὑποδύονται, πάντα ἤ κίνδυνον ὑπομένουσι. Καὶ ὑμεῖς, ὡς ἔοικε, τοσαῦτα φράγμαλα ἐχούσης, ὁπόσα λέγεις, ἡ τυραννίδος, ὅμως σφοδρῶς φέρεσθε εἰς αὐτὴν, ὅπως τιμᾶσθε, καὶ ὑπηρετῶσι μὲ ὑμῖν πάντες πάντα τὰ προσταττόμενα ἀπροφασίστως, περιβλέπωσι ἤ πάντες, ὑπανιστῶνἤ δ' ἀπὸ τῶ θάκων, ὁδῶν τε παραχωρῶσι, γεραίρωσι ἤ καὶ λόγοις καὶ ἔργοις

CAP. VII.

HÆC ubi ex eo audiſſet Simonides: Videtur, inquit, Hiero, præclara quædam eſſe res honor, quem qui adpetunt, laborem omnem ſubeunt, omne periculum ſuſtinent. Vos quoque, ceu videtur, utut tantum moleſtiarum tyrannis habeat, quantum commemoras; nihilominùs præcipiti ad eam impetu ferimini, ut nimirùm honorem adipiſcamini, atque ut vobis omnes in omnibus, quæ mandatis, ullâ ſine recuſatione inſerviant, univerſi vos reſpiciant, de ſellis adſurgant, de viâ cedant; omnes denique familiares veſtri ſemper vobis tum verbis tum factis

πάντες ὦ πρόξενοι ἀεὶ ὑμᾶς. Τοιαῦτα γὰρ δὴ ποιοῦσι τοῖς τυράννοις ὦ ἀρχόμενοι, καὶ [1] ἄλλον ὁντινα ἀεὶ τιμῶντες τυγχάνουσι.

Καὶ γάρ μοι δοκεῖ, ὦ Ἱέρων, τούτῳ διαφέρειν ἀνὴρ τῶν ἄλλων ζώων, τῷ τιμῆς ὀρέγεσθαι. Ἐπεὶ σιτίοις τε, καὶ ποτοῖς, καὶ ὕπνοις, καὶ ἀφροδισίοις πάντα ὁμοίως ἥδεσθαι ἔοικε τὰ ζῶα. Ἡ δὲ φιλοτιμία οὔτ' ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις ἐμφύεται, οὔτ' ἐν ἅπασιν ἀνθρώποις. Οἷς δ' ἂν ἐμφυῇ τιμῆς τε καὶ ἐπαίνου ἔρως, οὗτοί εἰσιν ἤδη ὦ πλεῖστον μὲν τῶν βοσκημάτων διαφέροντες, ἄνδρες

honorem deferant. Nam hujuſmodi quidem certè quædam ſubditi regibus exhibent, atque alium etiam quemcunque honore ſemper adficere non deſinunt.

Etenim videtur, Hiero, cæteris ab animantibus homo in hoc mihi differre, quòd honoris ſit appetens. Nam de cibis, potu, ſomno, re venereâ, conſentaneum eſt, pari quodam modo animalia cuncta voluptatem percipere. Verùm honoris cupiditas neque animantibus rationis expertibus à naturâ ineſt, neque cuivis homini. Quibus autem honoris & laudis innata eſt cupiditas, illi verò ſunt, qui plurimum à pecudum naturâ

1 *Leuncl.* ἄλλοις αὐτὸς ἀεὶ π.

ἢ, καὶ οὐκέτι ἄνθρωποι μόνον νομιζόμενοι. Ὥστε ἐμοὶ μὲν εἰκότως δοκεῖτε ταῦτα πάντα ὑπομένειν, ἃ φέρετε ἐν τυραννίδι, ἐπείπερ τιμᾶσθε ὑφ' ἑαυτῶν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Καὶ γὰρ οὐδεμία ἀνθρωπίνη ἡδονὴ τοῦ θείου ἐγγυτέρω δοκεῖ εἶναι, ἢ ἡ περὶ τὰς τιμὰς εὐφροσύνη.

Πρὸς ταῦτα δὴ εἶπεν ὁ Ἱέρων· Ἀλλ', ὦ Σιμωνίδη, καὶ αἱ τιμαὶ τῶν τυράννων ὅμοιαι ἐμοὶ δοκοῦσιν εἶναι, οἷαί περ ἐγώ σοι τὰ ἀφροδίσια ὄντα αὐτῶν ἀπέδειξα. Οὔτε γὰρ αἱ μὴ ἐξ ἀντιφιλούντων ὑπουργίαι χάριτες ἡμῖν ἐδόκουν εἶναι, ὅτε τὰ ἀφροδίσια τὰ βίαια, ἡδέα ἐφαί-

differunt, ac viri planè, non homines duntaxat exiſtimantur. Quo fit, ut equidem arbitrer, meritò vos omnia in regno, quæ fertis, ferre; quando ſupra mortales cæteros vobis honos defertur. Nulla enim voluptas humana videtur ad divinam accedere propiùs, quàm ea, quæ ex honoribus percipitur, delectatio.

Ad hæc Hiero: Verùm, mi Simonides, ait, etiam tyrannorum honores illis mihi conſimiles venereis congreſſibus eſſe videntur, qualibus eos uti demonſtrabam. Nam neque obſequia *profecta* ab iis, qui non redamarent, pro gratificationibus habenda nobis videbantur; neque congreſſus venerei vi extorti, voluptatis ullam habere ſpe-

νετο. Ωσαύτως τοίνυν ὐδὲ αἱ ὑπουργίαι ὑπὸ τ̃ φοβουμένων τιμαί εἰσι. Πῶς γὸ ἂν φαίημεν ἢ τὺς βίᾳ ἐξανισταμένυς ἥκων, ἕνεκὰ τ̃ τιμᾶν τὺς ἀδικοῦντας, ἐξανίστασθαι; ἢ τὺς ὁδῶν παραχωροῦντας τοῖς κρείττοσι, διὰ τ̃ τιμᾶν τὺς ἀδικοῦντας, ὧδε χωρεῖν;

Καὶ δῶρά γε διδόασιν οἱ πολλοὶ τούτοις οὓς μισοῦσι, καὶ ταῦτα ὅταν μάλιστα φοβῶνται μήτι κακὸν ὑπ' αὐτῶν πάθωσιν. Αλλὰ ταῦτα μέν, οἶμαι, δουλείας ἔργα εἰκότως ἂν νομίζοιτο, αἱ δὲ τιμαὶ ἔμοιγε δοκοῦσιν ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις γίγνεσθαι. Οταν γὸ οἱ ἄνθρωποι ἄνδρα ἡγησάμενοι εὐεργετεῖν ἱκανὸν εἶναι, καὶ ἀπο-

ciem. Eodem ſcilicet modo nec obſequia præſtita ab illis, qui nos metuunt, pro honoribus haberi debent. Nam quî dicere poſſimus eos, qui vi coacti de ſellis adſurgunt, idcircò ſurgere, quòd homines injuſtos honore cupiant adficere? Vel eos, qui ſuperioribus de viâ cedunt, idcircò decedere, ut injuſtos homines honore adficiant?

Plerique certè etiam iis, quos odêre, munera largiuntur; idque tum maximè, cùm metuunt, nè quid ipſis mali ab eis accidat. Verùm hæc meâ quidem ſententiâ ſervilia putari meritò debent, cum honores ex eis oriantur, quæ his ſunt contraria. Nam cùm hominum ea eſt opinio, ut quis ad benè *de ipſis* promerendum ſatis ſit ido-

λαύειν αὐτῶ ἀγαθὰ νομίσαντες, ἔπειτα τῶτον ἀνὰ στόμα τε ἔχωσιν ἐπαινοῦντες, θεῶνταί τ' αὐτὸν ὡς οἰκεῖον ἕκαστος ἀγαθὸν, ἑκόντες τε παραχωρῶσι τούτῳ ὁδῶν, καὶ θάκων ὑπανιστῶνται, φιλοῦντές τε καὶ μὴ φοβούμενοι, καὶ στεφανῶσι κοινῆς ἀρετῆς καὶ εὐεργεσίας ἕνεκα, καὶ δωρεῖσθαι ἐθέλωσιν, ἃ αὐτοὶ ὅτοι ἔμοιγε δοκῶσιν τιμᾶν τε τῶτον ἀληθῶς, οἱ ἂν τοιαῦτα ὑπουργήσωσι, καὶ ὁ τῶτων ἀξιούμενος, τιμᾶσθαι τῷ ὄντι. Καὶ ἔγωγε τὸν μὴ ὧτω τιμώμενον μακαρίζω. Αἰσθάνομαι γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐπιβουλευόμενον, ἀλλὰ φροντιζόμενον, μή τι πάθῃ, καὶ ἀφόβως καὶ ἀνεπιφθόνως καὶ ἀκινδύνως καὶ εὐδαιμόνως τὸν βίον διά-

neus, ejuſque ſe bonis fruituros arbitrantur; tum verò ſi eum & prædicando in ore habeant, & tanquam bonum proprium ſinguli ſpectent, ac lubentibus animis ei de viâ cedant, de ſellis adſurgant, cum benevolentiâ, non metu, virtutis ac beneficiorum in rempublicam cauſâ coronis ornent, munera largiantur; videntur mihi & illi, quotquot hæc obſequia præſtant, reverà ipſum honore proſequi; paritérque is, quem his dignantur, reverà honore adfici. Quinetiam illum, cui talis honos defertur, felicem prædico. Nam animadverto, inſidias ei nullas fieri, ſed aliis eſſe curæ, nè quid ipſi accidat; adeóque hunc metûs, invidiæ, periculi expertem, ævum beatum

γοντα. Ο ὖν τύραννος, ὡς ἔοικε πάντων ἀνθρώπων κατακεκλιμένος δι' ἀδικίαν ἀποθνήσκειν, ὅτως, ὦ Σιμωνίδη, εὖ ἴσθι, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν διάγει.

Επεὶ δὲ ταῦτα πάντα διήκουσεν ὁ Σιμωνίδης· καὶ πῶς, ἔφη, ὦ Ιέρων, εἰ οὕτω πονηρόν ἐστι τὸ τυραννεῖν, καὶ τοῦτο σὺ ἔγνωκας, οὐκ ἀπαλλάττῃ οὕτω μεγάλου κακοῦ; οὔτε σὺ, οὔτε ἄλλος μέν δή σοῦδεὶς πώποτε ἑκὼν εἰς τυραννίδος ἀφεῖτο, ὅσπερ ἂν ἅπαξ [1] κτήσαιτο.

Οτι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ταύτῃ ἀθλιώτατόν ἐστιν ἡ τυραννίς. Οὐδὲ γὰρ ἀπαλλαγῆναι δυνατὸν αὐτῆς ἐστι. Πῶς

agere. Tyrannus autem, ſat ſcito, mi Simonides, neque noctu, neque interdiu vivit aliter, atque ſi propter injuſtitiam damnatus ad mortem ab hominibus univerſis eſſet.

Poſteaquam hæc omnia Simonides audiviſſet: quî verò fit, inquit, Hiero, quòd cùm tam ærumnoſa res ſit regno potiri, idque tu animadverteris, tanto malo temet non liberes? Nimirùm nec tu, nec quiſquam alius unquam ſponte ſuâ regnum reliquit, poſteaquam ſemel id nactus eſſet.

Quia enim ait, mi Simonides, hâc ipſâ in parte miſerrimum quiddam eſt tyrannis. Nec enim eâ quis liberari poteſt. Nam quî tandem tyran-

1 Al. κλίσηται.

γὰρ ἄν τις ποτὲ ἐξαρκέσειε τύραννος ἢ χρήματα ἀπίνων, ὅσους ἀφείλετο; ἢ δεσμοὺς ἀντιπαράσχοι, ὅσους δὴ ἐδέσμωσεν; ἢ ὅσους κατέκτανε, πῶς ἂν ἱκανὰς ψυχὰς ἀντιπαράσχοιτο ἀποθανουμένας; Αλλ' εἴπερ τῳ ἄλλῳ, ὦ Σιμωνίδη, λυσιτελεῖ ἀπάγξασθαι, ἴσθι, ἔφη, ὅτι τυράννῳ ἔγωγε εὐλόγως μάλιστα τοῦτο λυσιτελοῦν ποιήσαι. Μόνῳ γὰρ αὐτῷ οὔτε ἔχειν, οὔτε καταθέσθαι τὰ κακὰ λυσιτελεῖ.

nus quiſpiam tantum opum habeat, quantum ſatis ſit ad perſolvendum iis, quibus abſtulit ſua? quî compenſare poſſit iis vincula, quos vinculis conſtrinxit? quî tot animas occiſas iis reſtituat, quos ſuſtulit? Nimirùm ſi ulli alii, mi Simonides, laqueo vitam ut finiat, expedit; equidem reperio maximè tyranni è re eſſe, ut id faciat. Nam illi ſoli neque retinere, neque deponere quæ mala ſunt, expedit.

ΚΕΦ. η'.

ΚΑΙ ὁ Σιμωνίδης ὑπολαβών, εἶπεν· Ἀλλὰ τὸ μὲ νεῖν, ὦ Ἱέρων, ἀθύμως ἔχειν σε πρὸς τὴ τυραννίδα ὃ θαυμάζω· ἐπείπερ ὑπ' ἀνθρώπων, ἐμποδών σοι τοῦτο νομίζεις αὐτὴν εἶ). Ἐγὼ μὴν τοι ἔχειν μοι δοκῶ διδάξαι σε, ὡς τὸ ἄρχειν οὐδὲν ἀποκωλύει τῦ φιλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ [1] πλεονεκτεῖν γε τῆς ἰδιωτείας. Ἐπισκοπῶντες δὲ αὐτό, εἰ οὕτως ἔχῃ, μήπω ἐκεῖνο σκοπῶμεν, εἰ διὰ τὸ μεῖζον δύνασθαι ὁ ἄρχων καὶ χαρίζεσθαι πλείω δύναιτ' ἄν· ἀλλ' ἂν τὰ

CAP. VIII.

ET Simonides hoc ipsius sermone excepto: Te verò, inquit, non æquo esse erga tyrannidem animo non miror, Hiero: quippè dum amari ab hominibus cupis, hanc esse tibi impedimento arbitraris. At ego posse me docere arbitror, imperium minimè prohibere, quominùs quis diligatur; immò etiam in hoc vitam privatam superare. Verùm in hâc consideratione non ad hoc respiciendum est, num is, qui cum imperio est, propterea quòd potentiam majorem habeat, beneficia præstare majora possit: sed si

1 Al. πλεονεκτῆ γε.

ὅμοια ποιῶσιν ὅ, τε ἰδιώτης καὶ ὁ τύραννος, ἐννόει πότερος μείζω ἀπὸ τῶν ἴσων κτᾶται χάριν. Ἀρξομαι δέ σοι ἀπὸ τ μικροτάτων παραδειγμάτων.

Ἰδὼν γὰρ πρῶτον προσιόντα τινὰ φιλικῶς ὅ, τε ἄρχων καὶ ὁ ἰδιώτης, ἐν τούτῳ τ ποτέρου πρόσρησιν μᾶλλον εὐφραίνειν τ ἀκούσαντα νομίζεις; ἴθι δή, ἐπαινεσάντων ἀμφοτέρων τ αὐτὸν, τ ποτέρῳ δοκεῖς ἔπαινον ἥδιον εἶναι μᾶλλον εἰς εὐφροσύνην; θύσας δὲ τιμησάτω ἑκάτερος, τ πρ' ὁποτέρου τιμὴν μείζονος ἂν χάριτος δοκεῖς τυγχάνειν; Κάμνοντα θεραπευσάτω ὁμοίως, ἴσθι τοῦτο σαφὲς, ὅτι αἱ ἀπὸ τ δυνατωτάτων θεραπεῖαι καὶ χα-

paria faciant, homo privatus & rex, cogites velim, uter paribus beneficiis plus ſit initurus gratiæ. Ordiar autem minimis ab exemplis.

Primùm aliquem viſum amantèr tum princeps, tum privatus aliquis, ſalutet; utrius compellationem magis illi, qui audiat, gratam fore arbitraris? Age verò, ſi ambo aliquem laudent, utrius prædicationem exiſtimas eò magis pertingere, ut voluptati ſit? Factâ re ſacrâ, honore aliquem uterque adficiat; ab utro putas exhibitum honorem, majorem mereri gratiam? Adverſâ valetudine laborantis uterque ſimiliter curam habeat, annon clariſſimè adparebit, profectam ab iis, qui plurimum poſſunt, curam & offi-

ἐὰν ἐμποιοῦσι μείζην; δότωσαν δὴ τὰ ἴσα, ἃ καὶ ἐν τούτῳ σαφὲς, ὅτι αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἡμίσειαι χάριτες πλέον, ἢ ὅλον ὃ ἀνδρὶ τῷ ἰδιώτῃ δώρημα, δύνανται;

Αλλ' ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἐκ θεῶν τιμή τις ἡ χάρις συμπαρέπεσθαι ἀνδρὶ ἄρχοντι. Μὴ γὰρ ὅτι καλλίονα ποιεῖ ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον θεώμεθά τε μᾶλλον, ὅταν ἄρχῃ, ἢ ὅταν ἰδιωτεύῃ· προσλεγόμενοί τε ἀγαλλόμεθα τοῖς πεπτεπιμμένοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐκ τοῦ ἴσου ἡμῖν οὖσι. Καὶ μὴν παιδικά γε (ἐν οἷς δὴ καὶ σὺ μάλιστα κατεμέμφω τῷ τυραννί-

cia maximam quoque lætitiam adferre? Donentur æqualia, annon heic etiam perſpicuum erit, profecta ab iis, qui plurimum poſſunt, dimidia beneficia plus poſſe, quàm totam hominis privati largitionem?

Equidem puto etiam divinitùs fieri, ut hominem, qui cum imperio ſit, honor ac gratia quædam comitetur. Non tantùm enim hominem pulchriorem efficit imperium, ſed eundem contemplamur magis, ubi jam nactus eſt imperium, quàm cùm privatus eſſet: atque etiam magis avemus cum illis colloqui, qui eximio ſupra cæteros in honore ſunt, quàm cum aliis, qui nobis ſunt pares. Amores itidem (quâ in parte tu maxi-

δα) ἥκιστα μὲν γὰρ ἀρχοντῳ δυσχεραίνει· ἥκιστα δ' ἂν αἴσχος [1] πρὸς ὃν ἂν τυγχάνοι ὁμιλῶν, τοῦτο ὑπολογίζεται. Αὐτὸ γὰρ τὸ τετιμῆσθαι μάλιστα σωφρονισμεῖ, ὥστε τὰ μὲν δυσχερῆ ἀφανίζειν, τὰ δὲ καλὰ λαμπρότερα ἀναφαίνειν.

Οπότε γε μὴν ἐκ τῶν ἴσων ὑπουργημάτων μείζονων χαρίτων ὑμεῖς τυγχάνετε, πῶς οὐκ, ἐπειδάν γε ὑμεῖς πολλαπλάσια μὴ διαπράττοντες ὠφελεῖν [2] δύνησθε, πολλαπλάσια δὲ δωρεᾶς ἔχητε, ὑμᾶς ἢ πολὺ μᾶλλον φιλεῖσθαι τῶν ἰδιωτῶν προσήκει;

Καὶ ὁ Ιέρων εὐθὺς ὑπολαβών· ὅτι νὴ Δία, ἔφη, ὦ

mè tyrannidem vituperabas) minimè ſenectutem ejus, qui cum imperio eſt, moleſtè ferunt; neque ullâ ratione id turpe ducitur, cum quocunque tandem ille converſetur. Nam ornamento eſt eis maximo, quòd apud illum in honore ſunt; itaque fit, ut quæ in eo ſunt moleſta, evaneſcant; quæ verò pulchra, ſplendidiùs eluceſcant.

Enimverò cùm ex paribus officiis majores vos ineatis gratias, & multò plura, quàm nos, præſtando, juvare poſſitis alios, atque etiam multò plura largiri; cur non magis vos amari conſentaneum fuerit, quàm privatos homines?

Et excepto ipſius ſermone Hiero: quia, mi

1 Al. πρὸς ὃ ἂν τυγχάνῃ. 2 *Steph.* δυνήσεσθε.

Σιμωνίδη, ϕ̀ ἐξ ὧν ἀπεχθάνον⟩ οἱ ἄνθρωποι ἡμᾶς, πολὺ πλείω τ̃ ἰδιωτῶν ἀνάγκη ἐστὶ πραγματεύε⟩. Πρακτέον μέν γε χρήματα, εἰ μέλλοιμεν ἕξειν δαπανᾶν εἰς τὰ δέονζα· ἀναγκαστέον ⟩ φυλάττειν, ὅσα δεῖται φυλακῆς· κολαστέον ⟩ τὺς ἀδίκους, κωλυτέον ⟩ σ̃ὺ ὑβρίζειν βουλομένους. Καὶ ὅταν γε τάχους καιρὸς ᾖ δρᾶσῃ, ἢ πεζῇ, ἢ κ̃ᾳ θάλασσαν ἐξορμᾶ⟩, σὺκ ἐπιτρεπτέον τοῖς ῥαδιουργοῦσιν. Ετι ⟩ μισθοφόρων μὶ ἀνδρὶ τυράννῳ δεῖ, τούτου δὲ βαρύτερον [1] φόρημα σὐδὲν ἔστι τοῖς πολίταις. Οὐ γὰ τυράννοις [2] τιμῆς, ἀλλὰ πλεονεξίας ἕνεκα νομίζουσι τάττυς τρέφε⟩.

Simonides, inquit, neceſſe nos eſt multò etiam plura ejuſmodi agere, quàm privatos, ob quæ hominum in odio ſumus. Exigendæ pecuniæ, ſi quidem ad res neceſſarias ſumptus habere volumus: cogendi quidam ad cuſtodiendum ea, quæ cuſtodiâ indigent: puniendi injuſti, & coercendi, qui petulantes eſſe volunt. Quòd ſi celeritatem occaſio temporis poſtulet, ad ſuſcipiendam vel terrâ vel mari expeditionem, non ignavis res committenda eſt. Prætereà mercenario milite opus eſt regi, quo nullum onus civibus gravius eſt. Arbitrantur enim, hos à tyrannis ali, non ut eis honori ſint, ſed ut viribus ipſi ſint potiores.

1 Al. φρόνημα. 2 *Steph.* ἰσοτίμυς pro τιμῆς.

ΚΕΦ. θ'.

ΠΡΟΣ ταῦτα δὴ πάλιν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· ἀλλ' ὅπως μὲ ὑ πάντων τούτων ἐπιμελητέον, ὦ Ἱέρων, ὑ λέγω. Ἐπιμέλειαι μέντοι μοι δοκοῦσιν αἱ μὲ πάνυ τοὺς ἔχθρους ἄγειν, αἱ δὲ πάνυ μετὰ χαρίτων εἶναι. Τὸ μὲν γὰρ διδάσκειν ἃ ἐστὶ βέλτιστα, καὶ τὰ κάλλιστα ταῦτα [1] ἐργαζόμενον ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν, αὕτη μὲ ἐπιμέλεια μετὰ χαρίτων γίγνεται· τὸ δὲ τὸν ἀνδρεῶς τι ποιοῦντα λοιδορεῖν τε, καὶ ἀναγκάζειν, καὶ ζημιοῦν, καὶ κολάζειν, ταῦτα δὴ ἀνάγκη δι' ἀπεχθείας μᾶλλον γίγνεσθαι.

CAP. IX.

AD hæc rursùs Simonides: ego verò, mi Hiero, non nego harum omnium rerum curam ſuſcipiendam eſſe. Sed tamen videntur mihi curationes aliæ in odium adducere, aliæ magnâ cum gratiâ conjunctæ eſſe. Nam docere, quæ optima ſunt, & pulcherrimè illa præſtantem prædicare atque in honore habere, ea curatio cum gratiâ quâdam fit: at eum, qui non rectè aliquid agit, convitiis inceſſere, cogere, multare, punire; hæc verò cum odio quodam fieri neceſſe eſt.

1 Al. ἐργαζόμενον &c.

Ἐγὼ οὖν φημὶ, ἀνδρὶ ἄρχοντι ὃ μὴ ἀνάγκης δεόμενον ἄλλοις προστακτέον εἶ) κολάζειν, τὸ δὲ τὰ ἆθλα ἀποδιδόναι, δι' αὐτοῦ ποιητέον. Ὡς δὲ ταῦτα καλῶς ἔχει, μαρτυρεῖ τὰ γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ὅταν χορὸς ἡμῖν βουλώμεθα ἀγωνίζεσθαι, ἆθλα μὲ ὁ ἄρχων προτίθησιν, ἀθροίζειν δ' αὐτὸς προστέτακ) χορηγοῖς, κ) ἄλλοις, διδάσκειν καὶ ἀνάγκην προσθέναι τοῖς ἀνδρῶς τι ποιοῦσιν. Οὐκοῦν εὐθὺς ἐν τούτοις ὃ μὲν ὠφέλει μετὰ δ' ἄρχοντος ἐγένετο, τὰ δ' ἀντίτυπα δι' ἄλλων.

Τί οὖν κωλύει καὶ τἆλλα τὰ πολιτικὰ οὕτω περαίνεσθαι; διήρθωται μὲν γὰρ ἅπασαι αἱ πόλεις αἱ μὲν κτ'

Quamobrem aio equidem, id quod neceſſitas requirit, debere illum, qui cum imperio eſt, aliis puniendum mandare; præmia verò per ſeipſum largiri. Quod ſanè rectè fieri, rerum eventa teſtantur. Nam cùm choros decertare volumus, præmia quidem præfectus ipſe proponit, congregandi autem ipſos munus choragis datur, itemque aliis, docendi & cogendi eos, qui non ſat rectè aliquid præſtent. Ita ſtatim heic quod cum gratiâ conjunctum eſt, per præfectum ipſum curatur; quæ verò dura ſunt, per alios.

Quid igitur impedimento ſit, quo minùs etiam res civiles cæteræ conſimili ratione peragantur? Diviſæ ſunt enim urbes univerſæ partim

φυλὰς, αἱ δὲ κατὰ μοίρας, αἱ δὲ κατὰ λόχους· καὶ ἄρχοντες ἐφ' ἑκάστῳ μέρει ἐφεστήκασιν. Οὐκοῦν εἴτις καὶ τούτοις, ὥσπερ τοῖς χοροῖς, ἆθλα προτιθείη καὶ εὐοπλίας, καὶ εὐταξίας, καὶ ἱππικῆς, καὶ ἀλκῆς τῆς ἐν πολέμῳ, καὶ δικαιοσύνης τῆς ἐν συμβολαίοις· εἰκὸς καὶ ταῦτα πάντα διὰ φιλονεικίαν εὐτόνως ἀσκεῖσθαι.

Καὶ ναὶ μὰ Δία ὁρμῷντο ἂν ῥᾷττον ὅποι δέοι, τιμῆς ὀρεγόμενοι, καὶ χρήματα ῥᾴων εἰσφέροιεν, ὁπότε τούτου καιρὸς εἴη, καὶ (τὸ πάντων γε χρησιμώτατον, ἥκιστα ἂν εἰθισμένον διὰ φιλονεικίας πρᾶττεσθαι) ἡ γεωργία αὐτὴ

in tribus, partim in classes, partim in centurias, ac singulis partibus præfecti quidam sunt. Quamobrem si quis his quoque, tanquam choris, præmia proponeret ob insignem armaturam, ob ordinis observationem, ob rem equestrem, ob fortitudinem militarem, ob justitiam in commerciis: consentaneum esset, futurum ut etiam hæc omnia per contentionem acriter exercerentur.

Ac profectò ad id, quo opus esset, celerius impellerentur, si quidem honoris cupiditate ducerentur; itemque citiùs pecuniam conferrent, quando sic usus postularet; & (quod quidem fructuosissimum est, quanquam per contentionem agi minime consueverit) ipsa agricultura magnum

ἂν πολὺ ὀφθοίη, εἴτις ἆθλα προτιθείη κατ' ἀγροὺς, ἢ κατὰ κώμας τοῖς κάλλιστα τὴν γῆν ἐργαζομένοις, καὶ τοῖς εἰς τοῦτο τῶν πολιτῶν ἐρρωμένως τρεπομένοις πολλὰ ἂν ἀγαθὰ φαίνοιτο. Καὶ γὰρ αἱ πρόσοδοι αὔξοιντ' ἄν, καὶ ἡ σωφροσύνη πολὺ μᾶλλον σὺν τῇ ἀσχολίᾳ συμπαρομαρτοῖ· καὶ μὴν κακουργίαι γε ἧσσον τοῖς ἐνεργοῖς ἐμφύονται. Εἰ δὲ καὶ ἐμπορία ὠφελεῖ τι πόλιν, τιμώμενος ἂν ὁ πλεῖστα τοῦτο ποιῶν καὶ ἐμπορους ἂν πλείους ἀγείροι. Εἰ δὲ φανερὸν γένοιτο, ὅτι καὶ ὁ πρόσοδόν τινα ἄλυπον ἐξευρίσκων τῇ πόλει τιμήσεται, οὐδὲ αὕτη ἂν ἡ σκέψις ἀργοῖτο.

incrementum ſumeret, ſi quis per agros, vel per vicos, optimè terram excolentibus præmia conſtitueret, adeoque civibus, qui totis viribus in id incumberent, multa bona conficerentur. Nam & proventus augerentur, & modeſtia multo magis occupationum comes eſſet: nè dicam, etiam facinora minùs in iis, qui opus faciunt, exiſtere. Quòd ſi etiam mercatura reipublicæ commodum aliquod adfert, major mercatorum numerus excitabitur; ſi is, qui plurimum negotiatur, adfectus honore fuerit. Quòd ſi futurum pateat, ut qui ſine aliorum moleſtiâ proventum aliquem reipublicæ excogitat, & ipſe ornetur; nè illa quidem conſideratio relinquetur.

Ως δὲ συνελόντι εἰπεῖν, εἰ καὶ κατὰ πάντων ἐμφανὲς εἴη, ὅτι ὁ ἀγαθόν τι εἰσηγούμενος οὐκ ἀτίμητος ἔσοιτο, πολλοὺς ἂν καὶ τοῦτο ἐξορμήσειεν ἔργον ποιεῖσθαι [1]τῶν σκοπεῖσθαί τι ἀγαθόν. Καὶ ὅταν γε πολλοῖς περὶ τῶν ὠφελίμων μέλῃ, ἀνάγκη εὐλαβεῖσθαί τε μᾶλλον καὶ [2]ἐπιτελεῖσθαι. Εἰ δὲ φοβῇ, ὦ Ἱέρων, μὴ ἐν πολλοῖς ἄθλων προτεθειμένων, πολλαὶ δαπάναι γίγνωνται, σύνοισον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐμπορεύματα λυσιτελέστερα, ἢ ὅσα ἄνθρωποι ἄθλων ὠνοῦνται. Ὁρᾷς γὰρ ἱππικοῖς, καὶ γυμνικοῖς, καὶ χορηγικοῖς ἀγῶσιν ὡς μικρὰ ἆθλα μεγάλας δαπάνας, καὶ πολλοὺς πόνους, καὶ πολλὰς ἐπιμελείας ἐξάγει ἀνθρώπων;

Denique, ſummatim ut dicam, ſi in omnibus perſpicuum eſſet, non cariturum honore, ſi quis boni alicujus auctor exſtiterit; multos hoc etiam impelleret, ut ſtudiosè boni aliquid inveſtigarent. Jam ſi commoda *reipublicæ* multis curæ ſint, neceſſe eſt magis aliquid inveniri & præſtari. Quòd ſi metuis, Hiero, nè propoſitis ad multa præmiis, magni ſumptus fiant; cogitato, nullas eſſe merces utiliores, quàm quæ præmiis redimuntur. Vides in equeſtribus, & gymnicis, & ſcenicis certaminibus, quàm exiguis præmiis ingentes ſumptus, multique labores, & multa etiam hominum ſtudia eliciantur?

1 *Steph.* τῷ σκοπῶν. 2 Forſan ἐπιμελῶς. *Steph.*

ΚΕΦ. ι'.

ΚΑΙ ὁ Ἱέρων εἶπεν· Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὦ Σιμωνίδη, καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν. Περὶ δὲ τῶν μισθοφόρων ἔχεις τι εἰπεῖν, ὡς μὴ μισεῖσθαι δι' αὐτούς; ἢ λέγεις, ὡς φιλίαν κτησάμενος ἄρχων, οὐδὲν ἔτι δεήσει δορυφόρων; Ναὶ μὰ Δία, εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, δεήσει μέν. Οἶδα γάρ, ὅτι ὥσπερ ἐν ἵπποις, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρώποις ποιὰν ἐγγίνεται, ὅσῳ ἂν ἔκπλεω τὰ δέοντα ἔχωσι, τοσούτῳ ὑβριστότεροι εἰσί. Τοὺς μὲν οὖν τοιούτους μᾶλλον ἂν σωφρονίζοι ὁ ἀπὸ τῶν δορυφόρων φόβος· τοῖς δὲ καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἀπ'

CAP. X.

ET Hiero: rectè tu quidem, inquit, illa mihi dicere videris, Simonides. Ceterùm de ſtipendiario milite num proferre quid potes, ut videlicet propter ipſos minùs in odio ſimus? an ais principem, amicitiâ hominum conciliatâ, ſatellitum operâ nihil ampliùs egere? Immò, inquit Simonides, egebit certé. Nam ſcio, perindè ut equis, ita & hominibus quibuſdam accidere, ut quantò magis ipſis neceſſaria ſuppetant, tantò ſint petulantiores. Hos igitur magis modeſtos reddet ortus à ſatellitibus metus: bonis autem egre-

ὠφελήματα παρασχεῖν, ὅσα ὑπὸ τῶν μισθοφόρων.

Τρέφεις μὲν γὰρ δήπου καὶ σὺ αὐτὸς σαυτῷ φύλακας, ἤδη δὲ πολλοὶ καὶ δεσπόται βίᾳ ὑπὸ τῶν δούλων ἀπέθανον. Εἰ δὴ ἓν πρῶτον τοῦτ' εἴη τῶν προστεταγμένων τοῖς μισθοφόροις, ὡς πάντων ὄντας δορυφόρους τῶν πολιτῶν βοηθεῖν πᾶσιν, ἄν τι τοιοῦτον αἰσθάνωνται· γίγνοιτο δέ που (ὡς πάντες ὁρῶμεν) καὶ κακοῦργοι ἐν πόλεσιν· εἰ οὖν καὶ τούτους φυλάττειν εἶεν τεταγμένοι, καὶ τοῦτ' ἂν εἰδεῖεν ὑπ' αὐτῶν ὠφελούμενοι.

Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἐργάταις καὶ κτήνεσιν ὅτι ἂν εἰκότως καὶ θάρσος καὶ ἀσφάλειαν δύναιντο μάλι-

giiſque viris nullâ re tantum mihi poſſe prodeſſe videris, quantum his ipſis ſtipendiariis militibus.

Nam tui *corporis* cuſtodes alis, & multi jamdudum domini vi ſuis à ſervis ſunt interempti. Quòd ſi primum hoc militi mercenario imperetur, ut ſuccurrant omnibus, tanquam ſi eſſent ſatellites omnium civium, ſi quid animadverterint; cúmque ſoleant (ut omnibus notum) exiſtere facinoroſi homines in civitatibus; hos quoque ſi obſervare jubeantur; ſcient cives, hanc ſe utilitatem ex eis percipere.

Deindè ruri opus facientibus, ac jumentis quoque conſentaneum eſt hos & fiduciam, & ſecuritatem præſtare poſſe; idque perindè privatim

ςα πρέχειν ὁμοίως μὲ τοῖς σοῖς ἰδίοις, ὁμοίως δὲ τοῖς ἀνὰ τὴν χώραν. Ικανοί γε μὴν εἰσι καὶ σχολὴν πρέχειν τοῖς πολίταις τῶν [1] ἰδίων ἐπιμελεῖσθαι, τὰ ἐπίκαιρα φυλάσσοντες. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ πολεμίων ἐφόδους κρυφαίας καὶ ἐξαπιναίας τίνες ἑτοιμότεροι ἢ προαισθέσθαι, ἢ κωλύσαι, τῶν ἀεὶ ἐν ὅπλοις τε ὄντων, καὶ συντεταγμένων; Αλλὰ μὴν καὶ ἐν [2] τῇ στρατείᾳ τί ἐστιν ὠφελιμώτερον πολίταις μισθοφόρων; Τούτους γὰρ προπονεῖν, καὶ προκινδυνεύειν, καὶ προφυλάττειν εἰκὸς ἑτοιμοτάτους εἶναι.

Τὰς δ' ἀγχιτέρμονας πόλεις οὐκ ἀνάγκη διὰ σοῦ ἀεὶ [3] ἐν ὅπλοις ὄντας, καὶ εἰρήνης μάλιςα ἐπιθυμεῖν;

tuis, atque aliis, qui paſſim in regione degunt. Poſſunt etiam civibus præſtare otium, per quod liceat ipſis res ſuas curare, ſi loca opportuna cuſtodierint. Ad hoſtium prætereà repentinas & occultas inſidias vel præſentiendas, vel impediendas, quinam paratiores fuerint, quàm illi, qui ſemper armati ſunt, & uno quaſi corpore conjuncti? Etiam in ipſo bello quid civibus eſt milite ſtipendiario utilius? Nam eos & ad laborandum pro aliis, & adeundum pericula, & excubandum, promptiſſimos eſſe, conſentaneum eſt.

Finitimas quoque civitates annon propter eos, qui ſemper in armis ſunt, neceſſe eſt etiam pacis

1 Al. ἰδιωτῶν. 2 *Steph.* τῇ στρατιᾷ. 3 Al. ἐνόπλους.

ἁ γὰρ συντεταγμένοι καὶ σώζειν τὰ τῶν φίλων μάλιστα, καὶ σφάλλειν τὰ τ' πολεμίων δύναντ' ἄν. Οἶσθα γεμιὰ γνῶσιν ἁ πολῖται, ὅτι οὗτοι κακὸν μὲν οὐδὲν ποιοῦσι τὸν μηδὲν ἀδικοῦντα, σὺν δὲ κακουργεῖν βουλομένους κωλύουσι, βοηθοῦσι δὲ τοῖς ἀδικουμένοις, προνοοῦσι δὲ καὶ μηχανεύονται τῶν πολιτῶν, πῶς οὐκ ἀνάγκη καὶ δαπανᾶν εἰς τούτους ἥδιστα; Τρέφουσι γοῦν καὶ ἰδίᾳ ὀλίγου τῶν φύλακας.

maximè cupidas esse? Nam qui merendis stipendiis conscripti sunt milites, maximè tum amicorum fortunas tueri, tum hostium pessundare possunt. Jam si cives intelligant, hos nihil injustè agentibus haud nocere; sed illos impedire, qui alios lædere volunt; injuriam passis succurrere, pro civibus & sollicitos esse, & pericula obire; quî non eos necesse est lubentissimè sumptum in hos conferre? Alunt certè privatim custodes rerum etiam minoris momenti.

ΚΕΦ. ια'.

ΧΡΗ ἦ, ὦ Ἱέρων, οὐδ' ἀπὸ τῶν ἰδίων κτημάτων ὀκνεῖν δαπανᾶν εἰς τὸ κοινὸν ἀγαθόν. Καὶ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ τὰ εἰς τὴν πόλιν ἀναλώματα μᾶλλον εἰς τὸ δέον τελεῖσθαι, ἢ τὰ εἰς τὸ ἴδιον ἀνδρὶ τυράννῳ. Καθ' ἕν γ' ἕκαστον σκοπῶμεν.

Οἰκίαν πότερον ὑπερβαλλούσῃ δαπάνῃ κεκαλλωπισμένην μᾶλλον ἡγῇ κόσμον ἄν σοι παρέχειν, ἢ πᾶσι τὴν πόλιν τείχεσί τε, καὶ ναοῖς, καὶ παραστάσι, καὶ ἀγοραῖς, καὶ λιμέσι καλλιεσκευασμένην; Ὅπλοις γὲ πότερον τοῖς ἐκπαγλοτάτοις αὐτὸς κατακεκοσμημένος δεινότερον ἂν φαί-

CAP. XI.

NEceſſe eſt etiam, mi Hiero, ut boni publici cauſâ de tuis quoque facultatibus ſumptus facere non recuſes. Nam equidem arbitror, ea, quæ civitati impendantur, utilius expendi, quàm quæ rex privatim inſumit. Conſideremus ſanè rem ſingillatim.

Utrùm exiſtimas domum immenſo ſumptu elegantiſſimè exſtructam ornamento tibi majori eſſe, quàm ſi urbem univerſam mœnibus, templis, columnis, foris, portubus inſtruas? Num ſi armis ipſe planè formidabilibus ornatus ſis, majori hoſtibus terrori fueris; quàm ſi civitas uni-

νοιο τοῖς πολεμίοις, ἢ τῆς πόλεως ὅλης εὐόπλοισι ᾖ-σης; Πρόσοδος δὲ ποτέρως ἂν δοκῇς πλείονας γίγνεσθαι, εἰ τὰ [1] σὰ ἴδια μόνον ἐνεργὰ ἔχοις, ἢ εἰ τὰ πάντων τῶν πολιτῶν μεμηχανημένος εἴης ἐνεργὰ εἶναι;

Τὸ δὲ πάντων κάλλιστον καὶ μεγαλοπρεπέστατον νομιζόμενον εἶναι ἐπίδειγμα, ἁρματοτροφίαν ποτέρως ἂν δοκῇς [2] μάλιστα κοσμεῖν, εἰ αὐτὸς πλεῖστα τῶν Ἑλλήνων ἅρματα τρέφοις τε, καὶ πέμποις εἰς τὰς πανηγύρεις, ἢ εἰ ἐκ τῆς πόλεως πλεῖστοι μὲν ἱπποτρόφοι εἶεν, πλεῖστοι δ' ἀγωνίζοιντο; νικᾶν δὴ [3] πότερα δοκεῖς κάλλιον εἶναι ἅρματος ἀρετῇ,

versa benè tibi sit armis instructa? Utrùm te proventus plures putas habiturum, si tantùm quæ privatim ad te spectant, ad fructum comparata tibi sint; an si viam ac rationem excogitaveris, quâ cives universi quæstum industriâ suâ faciant?

Jam quod omnium præclarissimum & magnificentissimum studium esse ducitur, utrùm te putas majori cum decore currus instructurum, si unus inter omnes Græcos maximam curruum copiam instituas, & ad celebres illos *Græciæ* conventus mittas; an verò si maxima civium pars equos alat, & plurimi decertent? Utrùm putas esse pulchrius, currus præstantiâ vincere; an

1 *Steph.* σὰ ἰδία. 2 Al. μᾶλλον.
3 Al. ποτέρα δοκεῖς κάλλιον εἶναι;

ἢ πόλεως, ἧς προστατεύεις, εὐδαιμονία; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ προσήκειν φημὶ ἀνδρὶ τυράννῳ πρὸς ἰδιώτας ἀγωνίζεσθαι. Νικῶν μὲν γὰρ οὐκ ἂν θαυμάζοιο, ἀλλὰ φθονοῖο, ὡς ἀπὸ πολλῶν οἴκων τὰς δαπάνας ποιούμενος· νικώμενος δ' ἂν, πάντων μάλιστα καταγελῷο.

Ἀλλ' ἐγώ σοι φημὶ, ὦ Ἱέρων, πρὸς ἄλλους προστάτας πόλεων τὸν ἀγῶνα εἶναι, ὡς ἐὰν σὺ εὐδαιμονεστάτην τὴν πόλιν, ἧς προστατεύεις, παρέχοις, εὖ ἴσθι νικῶν τῷ καλλίστῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἐν ἀνθρώποις ἀγωνίσματι. Καὶ πρῶτον μὲν εὐθὺς κατειργασμένος ἂν εἴης ὃ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, οὗ δὴ σὺ ἐπιθυμῶν τυγχάνεις. Ἔπειτα

urbis, cujus es præſes, felicitate? Equidem nè convenire quidem aio, ut rex cum privatis hominibus certamine congrediatur. Nam ſi vincas, non eris in admiratione, ſed invidiâ, veluti qui ſumptus ex re familiari multorum facias: at ſi vincaris, maximè omnium irriſioni eris expoſitus.

Equidem tibi, mi Hiero, propoſitum eſſe certamen adverſus aliarum urbium præſides aio, inter quos ſi tu civitatem, cujus es princeps, feliciſſimam reddas; ſcito te pulcherrimo & magnificentiſſimo inter homines certaminis genere victorem futurum. Primùm effeceris, ut à ſubditis tuis diligaris, quod tu quidem expetis. Deindè

1 Al. μὴ ἴσθι &c.

δὲ τὴν νίκην σὸκ ἂν εἷς εἴη ὁ ἀνακηρύττων, ἀλλὰ πάντες ἄνθρωποι ὑμνοῖεν ἂν τὴν σὴν ἀρετήν. Περίβλεπτος δὲ ὢν, οὐχὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν πόλεων ἀγαπῷο ἂν, καὶ θαυμαστὸς σὸκ ἰδίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ πᾶσι ἂν εἴης.

Καὶ ἔξεστι μὲν ἄν σοι ἕνεκεν ἀσφαλείας, εἰπεῖν βούλοιο, θεωρήσοντι πορεύεσθαι, ἔξεστι δ' ἂν αὐτοῦ μένοντι τοῦτο πράττειν. Αεὶ γὰρ ἂν πρός σοὶ πανήγυρις εἴη τῶν βουλομένων ἐπιδεικνύναι, εἴτις τι σοφὸν, ἢ καλὸν, ἢ ἀγαθὸν ἔχοι, τί ἢ καὶ ἐπιθυμούντων ὑπηρετεῖν.

Πᾶς ἢ ὁ μὲν πρὸν σύμμαχος ἂν εἴη σοι, ὁ ἢ ἀπὸν

victoriam tuam non unus præconio ſuo publicaret, ſed virtutem tuam prædicarent homines univerſi. Suſpicereris itidem, ac diligereris, non ſolùm à privatis hominibus, ſed à multis etiam urbibus; nec privatim eſſes in admiratione, ſed publicè apud omnes.

Liceret tibi, ſi velles, quod ſecuritatem adtinet, ſpectatum aliquò proficiſci; & heic manenti liceret hoc ipſum facere. Semper enim eſſet apud te cœtus frequens eorum, qui edere ſpecimina vellent, ſi quid haberent vel ſapientiæ, vel pulchræ, vel egregiæ rei; atque illorum etiam, qui tibi cuperent operam inſerviendo navare.

Quiſquis adeſſet tibi, ſocius eſſe tibi vellet; &

ἐπιθυμοίη ἂν ἰδεῖν σε. Ὥστε ὑ μόνον φιλοῖο ἄν, ἀλλὰ κ᾽ ἐρῷο ὑπ᾽ ἀνθρώπων· κ᾽ τὺς καλοὺς ὑ πειρᾷν, ἀλλὰ πειρώμενον ὑπ᾽ αὐτῶν ἀνέχεαθ᾽ ἄν σε δέοι. Φόβον δὲ οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλ᾽ ἄλλοις πρέχοις, μήτι πάθῃς. Εκόντας δὲ τὺς πειθομένυς ἔχοις ἂν, κ᾽ ἑκουσίως σὺ θεραπεύοντας ἥξῳο ἄν. Εἰ δέ τις κίνδυνω εἴη, ὑ συμμάχυς μόνον, ἀλλὰ κ᾽ προμάχυς, κ᾽ προθύμυς ὁρᾴης ἄν. Πολλῶν μὲ δωρεῶν ἀξιύμενος, ὐκ ἀπορῶν ἦ, ὅτῳ τύτων εὐμενεῖ μεταδώσεις. Πάντας μὲν συγχαίροντας ἔχων ὑπὲ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς, πάντας ἢ πρὸ τῶν σῶν ἰδίων ὥσπερ τ᾽ ἰδίων μαχομένους.

qui abeſſet, videre te cuperet. Adeóque non tantùm ab hominibus diligereris, ſed etiam amareris. Formâ præſtantes non ipſe tentares, ſed tentari te ab eis patereris. Non eſſet, quòd tibi metueres; ſed potiùs alii, nè quid accideret tibi, metuerent. Parerent tibi ſubditi, eoſque videres ſuâ ſponte de te ſollicitos eſſe. Si quid eſſet periculi, non auxiliarios tantùm, ſed etiam propugnatores, eoſque alacres cerneres. Multis muneribus dignus judicareris, neque copia deeſſet, benè tibi volenti viciſſim illa impertiendi. Omnes ob commoda tua tecum gauderent, omnes pro bonis privatim tuis, tanquam propriis, dimicarent.

Θησαυρούς γε μὴν ἔχοις πάντας τοὺς πρὸ τοῖς φίλοις πλούτους. Ἀλλὰ θαῤῥῶν, ὦ Ἱέρων, πλούτιζε μὲν σοὺς φίλους· σαυτὸν γὰρ πλουτιεῖς. Αὔξει δὲ τὴν πόλιν· σαυτῷ γὰρ δυνάμιν προσάψεις. Κτῶ δὴ αὐτῇ συμμάχους.

Νόμιζε δὲ τὴν μὲν πατρίδα οἶκον· τοὺς δὲ πολίτας, ἑταίρους· τοὺς δὲ φίλους, τέκνα σεαυτοῦ· σοὺς δὴ παῖδας, [1]ὅ, τι περ τὴν σὴν ψυχήν. Καὶ τούτους πάντας πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν. Ἐὰν γὰρ τοὺς φίλους κρείττης εὖ ποιῶν, οὐ μή σοι δύνωνται ἀντέχειν οἱ πολέμιοι. Κἂν ταῦτα πάντα ποιῇς,

Omnes quæ apud amicos eſſent opes, theſauri tui forent. Tu verò, mi Hiero, amicos collocupletare nè dubites, cùm temetipſum hoc modo ditaturus ſis. Rempublicam augeto, tibimet ipſi potentiam adjuncturus. Comparato reipublicæ belli ſocios.

Patriam exiſtimato, domum tuam eſſe: cives, ſocios: amicos, liberos tuos: liberos, nihil aliud, quàm tuum ipſius animum. Atque hos omnes beneficiis ſuperare contendito. Nam ſi amicos benefaciendo viceris, reſiſtere tibi hoſtes minimè poterunt. Denique ſi hæc omnia præſtiteris, ſci-

1 Forſan ὥσπερ. *Wells.*

εὖ ἴσθι πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις κάλλιστον καὶ μακαριώτατον κτῆμα κεκτῆσθαι· εὐδαιμονῶν γὰρ, ἢ φθονηθήσῃ.

to planè quiddam te longè humanis in rebus præclariſſimum feliciſſimumque conſequuturum: ut tametſi beatus ſis, invidiam tamen haud experiaris.

1 Al. κεκτημένος.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

ΚΕΦ. α'.

ΑΛΛ' ἐγὼ ἐννοήσας ποτὲ, ὡς ἡ Σπάρτη, τῶν ὀλιγανθρωποτάτων πόλεων οὖσα, δυναστοτάτη τε καὶ ὀνομαστοτάτη ἐν τῇ Ελλάδι ἐφάνη· ἐθαύμασα, ὅτῳ ποτὲ τρόπῳ τοῦτ' ἐγένετο. Επεὶ μέντοι καταμαθόντα τὰ ὑποτεθέντα τῶν Σπαρτιατῶν, οὐκέτι ἐθαύμαζον. Λυκοῦργον μέντοι τὸν θέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους, οἷς πειθόμενοι εὐδαιμόνησαν, τοῦτον καὶ θαυμάζω,

XENOPHONTIS
LACEDÆMONIORUM RESPUBLICA.

CAP. I.

COGITANTI mihi aliquando Spartam, cùm una ex urbibus minimè populosis sit, nihilominùs & potentissimam, & clarissimam in Græciâ exstitisse; mirum videbatur, quonam modo id fieri potuerit. Sed posteaquam Spartanorum instituta perspexi, non ampliùs mirabar. Lycurgum sanè, qui leges eis tulit, quibus parendo felices evasêre, non solùm admiror;

καὶ εἰς τὰ ἔσχατα μάλα σοφὸν ἡγοῦμαι. Ἐκεῖνος γὰρ ὃ μιμησάμενος τὰς ἄλλας πόλεις, ἀλλὰ καὶ ἐναντία νόμιζε ταῖς πλείσταις, παρέχουσαν εὐδαιμονίαν τὴν πατρίδα ἐπέδειξεν.

Αὐτίκα γὰρ περὶ τεκνοποιίας (ἵνα ἐξ ἀρχῆς ἄρξωμαι) ἃ μὲν ἄλλοι τὰς μελλούσας τίκτειν, καὶ καλῶς δοκούσας κόρας παιδεύεσθαι, καὶ σίτῳ ἢ ἀνυσὸν μετριωτάτῳ τρέφουσι, καὶ ὄψῳ ἢ δυνατὸν μικροτάτῳ· οἴνου γε μὴν ἢ πάμπαν ἀπεχόμεναι, ἢ ὑδαρεῖ χρώμεναι διάγουσιν. Ὥσπερ οὖν ἃ πολλοὶ τῶν τὰς τέχνας ἐχόντων ἑδραῖοί εἰσιν, οὕτω καὶ τὰς κόρας οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἠρεμιζούσας ἐριουργεῖν ἀξιοῦσι. Τὰς

sed etiam ſummè ſapientem fuiſſe arbitror. Nam is haudquaquam alias civitates imitatus, immò etiam contraria plurimis ſtatuens, ut patria ſua felicitate cæteris præſtaret, effecit.

Quippè ſtatim (ut ab ipſo principio rem ordiar) quod ſobolis procreationem attinet, alii puellas, quæ parituræ ſunt, & rectè videntur educari, modico quàm maximè fieri poteſt pane, ac prout licet obſonio pertenui alunt: & quidem eas ita regunt, ut à vino vel prorſùs abſtineant, vel diluto utantur. Ut autem plerique opifices ſedentarii ſunt, ſic Græci cæteri puellas ſine omni motu lanificium exercere volunt. At quo-

μὲν οὕτω τεθραμμένας πῶς χρὴ δοκῆσαι μεγαλεῖον ἄν τι φρονῆσαι;

Ο δὲ Λυκοῦργος ἐαθεῖας μὲν καὶ δούλας πρέχειν ἱκανὰς ἡγήσατο εἶναι· ταῖς δ' ἐλευθέραις μέγιστον νομίσας εἶναι τὴν τεκνοποιΐαν· πρῶτον μὲν σωμασκεῖν ἔταξεν ὁμοίως ἧττον ὂν θῆλυ τοῦ ἄῤῥενος φύλου. Ἔπειτα δὲ δρόμου καὶ ἰσχύος, ὥσπερ καὶ τοῖς ἀνδράσιν, οὕτω καὶ ταῖς θηλείαις ἀγῶνας πρὸς ἀλλήλας ἐποίησε, νομίζων ἐξ ἀμφοτέρων ἰσχυρῶν καὶ τὰ ἔκγονα ῥῤωμενέστερα γίγνεσθαι.

Ἐπεί γε μὴν γυνὴ πρὸς ἄνδρα ἔλθοι, ὁρῶν τοὺς ἄλλους τὸ πρῶτον μὲν χρόνου ἀμέτρως τοῖς γυναιξὶ συνόντας, καὶ τότε

modò poteſt expectari, ut quæ ſic educantur, inſigne quid pariant?

Lycurgus autem exiſtimabat, vel ipſas ancillas ad veſtem parandam ſufficere: ingenuarum munus in primis eſſe ratus, procreare liberos: itaque primùm non minùs fœmineum ſexum habere corporis exercitia juſſit, quàm maſculum. Deindè ſicut viris inter ſe certamina curſûs & roboris inſtituit, ſic etiam fœminis; quòd ſtatueret, ex utroque parente robuſto, etiam ſobolem robuſtiorem naſci.

Jam ubi ad virum accedit mulier, quòd alios immodicè videret initio cum uxoribus conſueſcere; hâc etiam in parte quiddam diverſum ſta-

τὰναντία ἔγνω. Εθηκε γὰρ, αἰδεῖσθαι μὲν εἰσιόντα ὀφθῆναι, αἰδεῖσθαι δ' ἐξιόντα. Οὕτω δὲ σπουδόντων, ποθεινοτέρως μὲν ἀνάγκη σφῶν αὐτῶν ἔχειν, ἐρρωμενέστερα δὲ γίγνεσθαι [1] εἴπερ βλαστάνοιεν, ὕτω μᾶλλον, εἰ ἡ ἀφάκοροι ἀλλήλων εἶεν.

Πρὸς δὴ τούτοις, καὶ ἀποπαύσας δ' ὁπότε βούλοιντο ἕκαστοι γυναῖκα ἄγεσθαι, ἔταξεν ἐν ἀκμαῖς τῶν σωμάτων τὰς γάμους ποιεῖσθαι, καὶ τοῦτο συμφέρον τῇ εὐγονίᾳ νομίζων. Εἴγε μήτοι συμβαίη γεραιῷ νέαν ἔχειν, ὁρῶν τοὺς πλικύτας φυλάσσοντας μάλιστα τὰς γυναῖκας, τἀναντία

tuit. Quippè ſanxit pudorem eſſe, ut quis *ad uxorem* vel ingrediens, vel egrediens, conſpiceretur. Hoc modo ſi conſueſcant, majori eos erga ſe deſiderio teneri neceſſe eſt; & fœtus, ſi qui producantur, fieri robuſtiores, quàm ſi ſatietas inter eos obrepat.

Prætereà poteſtate ademptâ, nè quivis uxores ducerent, cùm ipſis lubitum eſſet; juſſit, ut dum vigerent corpora, matrimonia contraherent, idque non minùs ad rectam procreandi rationem conducere putabat. Quòd ſi uſuveniret, ut vetulus uxorem juvenculam haberet, quia complures in hâc ætate videbat eſſe, qui uxores diligentiſſimè cuſtodiant, etiam hâc in parte contrarium

1 *Leuncl.* ἔπινα βλας.

καὶ τοῦτο ἐνόμισε. Τῷ δὲ πρεσβύτῃ ἐποίησεν, ὁποίῳ ἀνδρὸς σῶμά τε καὶ ψυχὴν ἀγαθείη, τοῦτον ἐπαγομένῳ τεκνοποίησασθαι. Εἰ δέ τις αὖ γυναικὶ μὴ συνοικεῖν μὴ βούλοιτο, τέκνων δὲ ἀξιολόγων ἐπιθυμοίη, καὶ τούτῳ νόμιμον ἐποίησεν, ἤν τινα ἂν εὐτεκνον καὶ γυναῖκα ὁρᾷη, πείσαντα τὴν ἔχοντα, ἐκ ταύτης τεκνοποιεῖσθαι.

Καὶ πολλὰ μὲν τοιαῦτα συνεχώρησε. Αἵτε γὰρ γυναῖκες διττοὺς οἴκους βούλονται κατέχειν, οἵτε ἄνδρες ἀδελφοὺς τοῖς παισὶ προσλαμβάνειν, οἱ τοῦ μὲν γένους καὶ τῆς δυνάμεως κοινωνοῦσι, τῶν δὲ χρημάτων οὐκ ἀνταποιοῦνται. Περὶ μὲν δὴ τεκνοποιίας οὕτω τἀναντία γνοὺς τοῖς ἄλλοις,

quiddam ſtatuit. Juſſit enim, ut hic ſenex, eo viro, quem ob corporis & animi dotes ſuſpiceret, ad uxorem adducto, ſobolem ſuſciperet. Quòd ſi quis fœminæ conjugium averſaretur, ac nihilominùs præſtantium liberorum cupidus eſſet; etiam huic lege permiſit, ut quamcunque fœcundam & indolis generoſæ conſpexiſſet, perſuaſo ejus marito, prolem ex eâ procrearet.

Atque hujuſmodi multa conceſſit. Etenim fœminæ binas domos occupant, & mariti earum liberis ſuis fratres adjungunt, qui in generis quidem, ac virium ſocietatem veniunt, à facultatibus tamen excluduntur. Hoc modo cùm de procreatione ſobolis ſtatueret aliud quàm cæteri,

εἰπ Δμφέρονζας [1] καὶ μέγεθος καὶ κατ' ἰσχὺν ἄνδρας τῇ Σπάρτῃ ἀπετέλεσεν, ὁ βυλόμενος ἐπισκοπείτω.

ΚΕΦ. β'.

ΕΓΩ μὲν τοίνυν ἐπεὶ καὶ περὶ γενέσεως εἰρήκαμεν, βύλομαι καὶ τὴν παιδείαν ἑκατέρων σαφηνίσαι. Τῶν μὲν τοίνυν ἄλλων Ελλήνων οἱ φάσκοντες κάλλιστα τοὺς υἱεῖς παιδεύειν, ἐπειδὰν τάχιστα αὐτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα ξυνιῶσιν, εὐθὺς μὲν ἐπ' αὐτοῖς παιδαγωγοὺς θεράποντας ἐφιστᾶσι, εὐθὺς δὲ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων, μανθανομένους καὶ γράμματα, καὶ μουσικὴν, καὶ τὰ ἐν παλαίστρᾳ.

num Spartæ viros tam proceritate quàm robore præstantes produxerit, consideret, qui volet.

CAP. II.

EQuidem quia de procreatione dixi, etiam utriusque sexûs institutionem exponam. Ex Græcis ergò cæteris ii, qui rectissimè liberos suos instituere se aiunt, ubi primùm pueri ea, quæ dicuntur, intelligunt; mox servos eis pædagogos præficiunt, mox eos ad magistrorum ludos mittunt; ut & litteras, & musicam, & quæ ad palæstram pertinent, discant.

1 Al. καὶ μέγεθος καὶ ἰσχύν.

Πρὸς δὲ τούτοις, τῶν παίδων τὰς μὲν ὑποδήμασιν ἀπαλωτέρους, σώματα δὲ ἱματίων μεταβολαῖς διαθρύπτουσι· σίτου γε μὴν αὐτοῖς γαστέρα μέτρον νομίζουσιν.

Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἀντὶ μὲν τοῦ ἰδίᾳ [1] ἑκάστοις παιδαγωγοὺς δούλους ἐφιστάναι, ἄνδρα ἐπέστησε κρατεῖν αὐτῶν, ἐξ ὧνπερ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται· ὃς δὴ καὶ Παιδονόμος καλεῖται· τοῦτον δὲ κύριον ἐποίησε καὶ [2] ἀθροίζειν τοὺς παῖδας, καὶ ἐπισκοποῦντα εἴ τις ῥᾳδιουργοίη, ἰσχυρῶς κολάζειν. Ἐδωκεν αὐτῷ καὶ τῶν ἡβώντων μαστιγοφόρους,

Præterea puerorum pedes calceis teneriores reddunt, & corpora veſtium mutationibus ad mollitiem conſuefaciunt: cibi modum ventre metiuntur.

Lycurgus autem, pro eo quòd illi ſeorſùm ſingulis ſervos pædagogos præficiunt, virum eis præeſſe voluit, ex illorum numero, qui magiſtratus ſummos obeunt: huic, *à puerorum gubernatione*, Pædonomi eſt inditum nomen; cui quidem poteſtatem plenam colligendi pueros conceſſit, & eoſdem puniendi gravitèr, inſpectanti, an quis nequitèr agat. Eidem ex ephebis quoſdam, qui flagella geſtarent, adjunxit; ut cùm res poſceret,

1 Al. ἕκαστον. 2 Al. καθίζειν.

ὅπως τιμωροῖεν ὅτε δέοι. Ὥστε πολλὴν μὲν αἰδῶ, πολλὴν δὲ πειθῶ ἐκεῖ συμπαφεῖναι.

Αντί γε μὴν τοῦ ἀπαλύνειν τοὺς πόδας ὑποδήμασιν, ἔταξεν ἀνυποδησίᾳ χαλύνειν. Νομίζων, εἰ τοῦτ' ἀσκήσειαν, πολὺ μὲν ῥᾷον ἂν ὄρη ἀδε βαίνειν, ἀσφαλέστερον δὲ φάραγξι καταβαίνειν, καὶ πηδᾶσαι, καὶ ἀναθορεῖν, καὶ δραμεῖν θᾶττον ἀνυπόδετον, εἰ ἠσκημὼς εἴη σοῦ πόδας, ἢ ὑποδεδεμένον.

Καὶ αὐτί γε τοῦ ἱματίοις ἀλαθρύπτεσθαι, ἐνόμισεν ἑνὶ ἱματίῳ δι' ἔτους διαιτᾶσθαι· νομίζων οὕτω καὶ πρὸς ψύχη, καὶ πρὸς θάλπη ἄμεινον ἂν παρασκευάσασθαι.

pœnas pueris irrogarent. Quo factum, ut magnum verecundiæ, magnum in pueris obedientiæ ſtudium eſſet.

Pro eo verò, quòd alii calceis pedes emollirent, juſſit ut nuditate pedes duriores efficerent. Exiſtimabat enim futurum, ſi ad hoc ſemet exercitarent, ut multo faciliùs ardua loca conſcenderent, per declivia tutiùs deſcenderent, exſilirent, proſilirent, currerent, diſcalceati, ſiquidem pedes adſuefeciſſent, multo expeditiùs quàm calceati.

Itidem pro eo, quòd illi veſtibus ſeſe emollirent, ſtatuit ut ad unum ſe veſtimentum anno toto adſuefacerent: quòd putaret hâc ipſos ratione tum ad frigora tum calores rectiùs inſtructos fore.

[1] Σῖτόν γε μὴν ἔταξε τοσοῦτον ἔχοντα συμβουλεύειν τὸν ἄρρενα, ὡς ὑπὸ πλησμονῆς μὲν μήποτε βαρύνεσθαι, δεῖν δὲ ἧττον ἀνδρεστέρως ἀλγεῖν μὴ ἀπείρως ἔχειν. Νομίζων τοὺς οὕτω παιδευομένους μᾶλλον μὲν ἂν δύνασθαι, εἰ δέησειεν, [2] ἀσιτήσαντας ἐπιπονῆσαι, μᾶλλον δ' ἂν, εἰ παραγγελθείη, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σίτου πλείω χρόνον ὀπιτατῆναι, ἧττον δ' ἂν ὄψου δεῖσθαι, εὐχερέστερον δὲ πρὸς πᾶν ἔχειν βρῶμα.

Καὶ ὑγιεινοτέρως δ' ἂν διάγειν, καὶ εἰς μῆκος ἂν αὐξάνεσθαι τὰ ῥᾳδιὰ τὰ σώματα ποιοῦσι τροφήν, μᾶλλον συλλαμβάνειν ἡγήσατο, ἢ τὰ διαπαλαίουσι τῷ σίτῳ. Ὡς δὲ

Cibi tantum maſculo ſumendum cenſuit, ut præ repletione non gravetur, & penuriam tolerandi non ignarus ſit. Exiſtimabat enim, illos, qui ſic inſtituerentur, magis, ubi uſus ita poſceret, labores ſine cibo toleraturos; magiſque futurum, ut ſi eſſet imperatum, ab eodem cibo longius ad tempus abſtinendo durarent, minus obſonii requirerent, quamvis eſcam denique faciliùs admitterent.

Prætereà putabat, alimentum, quod corpora gracilia potiùs efficeret, quàm cibo dilataret, ad ſalubrius vivendum, & ad incrementum proceritatis, adjumenti plus adferre. Ut autem à

1 Σῖτόν γε μὴν τοσ. ἔχειν συνεβούλευεν. *Wel.* 2 Al. ἀσιτήσαντας.

μὴ ὑπὸ λιμοῦ ἄγαν αὖ πιέζοιντο, ἀπεγλμόνως μὲ αὐτοῖς οὐκ ἔδωκε λαμβάνειν ὧν ἂν δέωνται, κλέπτειν δ' ἐφῆκεν ἔστιν ἃ τῷ λιμῷ ἐπικουροῦντας. Καὶ ὡς μὲ οὐκ ἀπορῶν ὅ, τι δοίη, ἐφῆκεν αὐτοῖς γε μηχανᾶσθ τὴν τροφὴν, ὑδένα οἶμαι τοῦτο ἀγνοεῖν.

Δῆλον δὲ, ὅτι τὸν μέλλοντα κλωπεύειν, καὶ νυκτὸς ἀγρυπνεῖν δεῖ, καὶ μὴ ἡμέραν ἀπατᾶν καὶ ὑνεδρεύειν, καὶ κατασκόπους δὲ ἑτοιμάζειν τὸν μέλλοντά τι λήψεσθαι. Ταῦτα οὖν δὴ πάντα δηλονότι μηχανικωτέρους τῶν ὁπιτηδείων βουλόμενος τοὺς παῖδας ποιεῖν, καὶ πολεμικωτέρους, οὕτως ἐπαίδευσεν.

fame non nimiùm premerentur, non conceſſit eis, ut ſine negotio conſequerentur, quibus ipſis opus eſſet; ſed permiſit, ut ea furto ſubtraherent, quibus levari fames poſſet. Non tamen eum idcircò ipſis conceſſiſſe, ut artificioſâ induſtriâ ſibi victum pararent, quia non haberet, quod aliud illis daret; neminem ignorare arbitror.

Nimirùm patet, eum, qui aliquid furto ſit ablaturus, neceſſe habere, ut noctu vigilet, interdiu fallat, inſidias locet, atque etiam exploratores paret, ſi quidem aliquid accipere velit. Quamobrem pueros ad hæc omnia condocefaciebat, quòd eos ad paranda neceſſaria ſollertiores, adeoque bellicoſiores facere vellet.

Εἴποι δ' ἂν οὖν τις· Τί δῆτα, εἴπερ τὸ κλέπτειν ἀγαθὸν ἐνόμιζε, πολλὰς πληγὰς ἐπέβαλλε τῷ ἁλισκομένῳ; Ὅτι, φημὶ ἐγὼ, καὶ τἆλλα ὅσα ἄνθρωποι διδάσκουσι, κολάζουσι τὸν μὴ καλῶς ὑπηρετοῦντα. Καὶ κεῖνοι οὖν τοὺς ἁλισκομένους, ὡς κακῶς κλέπτοντας, τιμωροῦνται. Καὶ ὡς πλείους δὴ ἁρπάσαι [1] πυροὺς πρὸ Ὀρθίας καλὸν θεὶς, μαστιγοῖ τούτοις ἄλλοις ἐπέταξε. Τοῦτο δὲ δηλῶσαι καὶ ἐν τούτῳ βουλόμενος, ὅτι ὀλίγον χρόνον ἀλγήσαντα πολλὸν χρόνον εὐδοκιμοῦντα εὐφραίνεσθαι. Δηλοῖ δὲ καὶ τούτῳ, ὅτι

Fortaſſe quis dixerit: Cur igitur, ſi quidem furari bonum quid eſſe arbitrabatur, multis eum verberibus caſtigabat, qui deprehendebatur? Nimirùm ideò, meâ quidem ſententiâ, quòd aliis etiam in rebus, quas homines docent, non rectè aliquid exſequentem plectant. Quamobrem illi quoque in deprehenſos, ut parùm peritos fures, animadvertunt. Cúmque ingenioſum eſſe ſtatuiſſet, ſi qui plurimum tritici raperent; eos tamen ab aliis ad aram Orthiæ flagris cædi juſſit. Quo quidem ſignificare voluit, quòd is, qui exiguo tempore dolores perfert, diuturnâ voluptate cum gloriâ frui poſſit. Prætereà ſignificatur hoc ipſo

1 Πυρὲς καλὸν θεὶς, παρ' Ὀρθίας μαστιγῶν. *Leuncl.*

καὶ ὅπῃ τάχους δεῖ, ὁ βλακεύων ἐλάχιστα μὲ ὠφελεῖται, πλεῖστα δὲ πράγματα λαμβάνῃ.

Ὅπως δὲ μηδ' εἰ ὁ παιδονόμος ἀπέλθοι, ἔρημοί ποτε αἱ παῖδες εἶεν ἄρχοντος, ἐποίησε τὸν ἀεὶ παρόντα τῶν πολιτῶν κύριον εἶναι καὶ ἐπιτάττειν τοῖς παισὶν ὅ, τι ἂν ἀγαθὸν δοκοίη εἶναι, καὶ κολάζειν εἴτι ἁμαρτάνοιεν. Τοῦτο δὲ ποιήσας, διέπραξε καὶ αἰδημονεστέρους εἶναι τοὺς παῖδας. Οὐδὲν γὰρ οὕτως αἰδοῦνται οὔτε παῖδες, οὔτε ἄνδρες, ὡς τοὺς ἄρχοντας. Ὡς δὲ καὶ, εἴποτε μηδεὶς τύχοι ἀνὴρ πρὼν, μηδ' ὡς ἔρημοι αἱ παῖδες ἄρχοντος εἶεν, ἔθηκε τῆς ἴλης ἐκά-

mollem ac ignavum hominem, cùm celeritate opus eſt, utilitatis minimum capere, moleſtiæ plurimum.

Ut autem pueri etiam moderatore ſuo abſente, nunquam aliquo deſtituerentur, qui eis præeſſet; inſtituit, ut ex civibus, quicunque præſens quovis eſſet tempore, poteſtatem haberet tum imperandi pueris, quod ex uſu eſſe videretur, tum plectendi, ſi quid delinquerent. Quâ re perfecit ut etiam pueri verecundiores eſſent. Quippè nihil ita neque pueri, neque viri reverentur, atque præfectos ſuos. Ut autem nè tunc quidem, ubi fortè nullus ætatis virilis adeſſet, rectore pueri ſuo carerent; ſanxit, ut is, qui eſſet

γης τ' τορώταζον τ' ἀρρένων ἄρχειν. Ωστε οὐδέποτε ἐκεῖ ἀ παῖδες ἔρημοι ἄρχοντός εἰσι.

Λεκτέον δέ μοι δοκεῖ τι καὶ περὶ τῶν παιδικῶν ἐρώτων· ἔστι γάρ τι καὶ τοῦτο πρὸς παιδείαν. Οἱ μὲν τοίνυν ἄλλοι Ελληνες ἢ (ὥσπερ Βοιωτοὶ) ἀνὴρ καὶ παῖς συζυγέντες ὁμιλοῦσιν, ἢ (ὥσπερ Ηλεῖοι) χρὰ χαρίτων τῇ ὥρᾳ χρῶνται. Εἰσὶ δὲ ᾗ οἳ παντάπασι δ' ἀφαλέγεσθαι οὐδ' ἐρασὰς εἴργουσιν ἀπὸ τ' παίδων.

Ο δὲ Λυκοῦργος ἐναντία καὶ τούτοις πᾶσι γνοὺς, εἰ μέν τις αὐτὸς ὢν οἷ δεῖ, ἀγαθεὶς ψυχὴν παιδὸς, πειρῶτο ἄμεμπτον φίλον ἀποτελέσαι ᾗ συνεῖναι, ἐπῄνει, ᾗ

in claſſe quâlibet acerrimus, maribus imperaret. Quo fit, ut iſtic pueri nunquam rectore careant.

Etiam de puerorum amoribus dicendum mihi videtur; quòd hoc quoque ad inſtitutionem pertineat. Aliis in more Græcis eſt, ut vel conjuncti vir ac puer degant, quod fit apud Bœotos; vel formæ venuſtate muneribus potiantur, quod Eleis in uſu eſt. Nonnulli ſunt, qui prorſùs amatores cum pueris etiam colloqui vetant.

Lycurgus autem his omnibus contraria ſtatuens, ſi quis vir eſſet ejuſmodi, qualem eſſe deceret, indolemque pueri admiratus, amicum ſibi ſincerum efficere cuperet, & cum eo verſari; hoc ipſum laudabat, eamque putabat inſtitutio-

καλλίστην παιδείαν ταύτην ἐνόμιζεν. Εἰ δέ τις παιδὸς σώματος ὀρεγόμενον φανείη, αἴσχιστον τοῦτο θεὶς· ἐποίησεν ἐν Λακεδαίμονι μηδὲν ἧττον ἐραστὰς παιδικῶν ἀπέχεσθαι, ἢ γονεῖς παίδων, ἢ καὶ ἀδελφοὶ ἀδελφῶν εἰς ἀφροδίσια ἀπέχονται. Τὸ μέν τοι, ταῦτα ἀπιστεῖσθαι ὑπό τινων, οὐ θαυμάζω. Ἐν πολλαῖς γὰρ τῶν πόλεων οἱ νόμοι οὐκ ἐναντιοῦνται ταῖς πρὸς τοὺς παῖδας ἐπιθυμίαις.

nem esse optimam. Sin aliquem pueri corpore duntaxat capi adpareret, id verò turpissimum esse statuit: adeoque perfecit ut apud Lacedæmonios nihilo utique minus amatores à puerorum amatorum congressu abstinerent, quàm vel parentes à filiis, vel à fratribus fratres venereis in rebus abstinent. Quæ sanè fidem apud quosdam non mereri, nihil miror. Nam leges in plerisque civitatibus libidines ejusmodi non coërcent.

ΚΕΦ. γ'.

Ἡ μὲν δὴ παιδεία εἴρηται, ἥτε Λακωνικὴ, καὶ ἡ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Ἐξ ὁποτέρας δ' αὐτῶν καὶ εὐπειθέστεροι, καὶ αἰδημονέστεροι, καὶ ὧν δεῖ ἐγκρατέστεροι ἄνδρες ἀποτελοῦνται, ὁ βουλόμενος καὶ ταῦτα ἐπισκοπείσθω.

Ὅταν γε μὴν ἐκ παίδων εἰς ὃ μειρακιῦσθαι ἐκβαίνωσι, τηνικαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι παύουσι μὲν ἀπὸ παιδαγωγῶν, παύουσι δὲ καὶ ἀπὸ διδασκάλων, ἄρχουσι δὲ ἤδη ἔτι αὐτῶν, ἀλλ' αὐτονόμους ἀφιᾶσιν· ὁ δὲ Λυκοῦργος καὶ τοῖς τοιούτοις ἀναγκία

CAP. III.

ATQUE hactenùs de inſtitutione tam Laconicâ quàm cæterorum Græcorum dictum eſt. Utra verò promptiores ad parendum, & verecundiores, & continentiores in iis, ubi neceſſe eſt, viros efficiat; id etiam conſideret, qui volet.

Enimverò poſteaquam è pueritiâ tranſeunt ad adoleſcentiam, tum Græci quidem cæteri pædagogis magiſtriſque liberos ſuos committere deſinunt, neque quiſquam ampliùs eis imperat, ſed juris ſui fiunt: Lycurgus autem his quoque contraria ſta-

ἔγνω. Καταμαθὼν γὰρ τοῖς τηλικούτοις μέγιστον μὲν φρόνημα ἐμφυόμενον, μάλιστα δὲ ὕβριν ὑποπάλλουσαν, ἰσχυρωτάτας τε ἐπιθυμίας τῶν ἡδονῶν παρεισαμένας· τηνικαῦτα πλείστοις μὲν πόνους αὐτοῖς ὑπέβαλε, πλείστην δὲ ἀσχολίαν ἐμηχανήσατο. Ἐπιθεὶς δὲ, καὶ εἴ τις ταῦτα φύγοι, μηδενὸς ἅπτεσθαι τῶν καλῶν τυγχάνειν· ἐποίησε μὴ μόνον τὰς ἐκ δημοσίου, ἀλλὰ καὶ τοὺς κηδομένους ἑκάστων ὑπομελείας, ὡς μὴ ἀποδειλιάσαντες ἀδόκιμοι παντάπασιν ἐν τῇ πόλει γένοιντο.

Πρὸς δὲ τούτοις τὸ αἰδεῖσθαι ἰσχυρῶς [1] ἐμφῦσαι βου-

tuit. Nam quòd animadverteret, illis, qui hâc eſſent ætate, ſpiritus à naturâ maximos ineſſe, maximamque petulantiam redundare, cupiditates denique voluptatum vehementiſſimas adeſſe: idcircò tunc plurimis eos laboribus ſubjecit, & occupationes eorum plurimas excogitavit. Cúmque addidiſſet, eum, qui hæc fugeret, expertem fore deinceps rerum egregiarum omnium: perfecit, ut non tantùm publicè conſtituti, ſed illi etiam, qui gererent privatim curam ſingulorum, operam darent, nè præ ignaviâ contemptui civibus univerſis eſſent.

Prætereà cùm vehementer animis eorum pudo-

1 Al. ἐμφυσιῶσαι, & ἐμφυῶσαι.

λόμενος αὐτοῖς, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπέταξεν αὐτὸς μὲ τῷ ἱματίῳ τὼ χεῖρε ἔχειν, σιγῇ ἰὴ πορεύεσθαι, μὴ περιβλέπειν δὲ μηδαμοῖ, ἀλλ' αὐτὰ τὰ πρὸ τῶ ποδῶν ὁρᾶν. Ενθα δὴ καὶ δῆλον γεγένηται, ὅτι ὃ ἄρρεν φῦλον καὶ εἰς ὃ σωφρονεῖν ἰσχυρότερόν ἐστι τῆς θηλείας φύσεως.

Εκείνων γ' οὖν ἧττον μὲν ἂν φωνὴν ἀκούσαις, ἢ τῶν λιθίνων, ἧττον δ' ἂν ὄμματα μεταστρέψαις, ἢ τῶν χαλκῶν, αἰδημονεστέρους δ' ἂν αὐτοὺς ἡγήσαιο καὶ αὐτῶν τῶν [1] ἐν τοῖς θαλάμοις παρθένων. Καὶ ἐπειδὰν εἰς ὃ [2] φιλίτιόν γε ἀφίκωνται, ἀγαπητὸν αὐτῶν καὶ ὃ ἐρωτηθὲν ἀκοῦσαι. Καὶ τῆς μὲν αὖ παιδικῶν ὕπως ἐπεμελήθη.

rem inſerere cuperet, inſtituit, ut in viâ manum utramque intra veſtem continerent, incederent taciti, nuſquam circumſpicerent, ea tantùm intuerentur, quæ ante pedes eſſent. Undè patuit, ſexum marem etiam fœmineo ſe modeſtiùs poſſe gerere.

Sanè vocem illorum minùs audias, quàm ſi lapidei; minùs oculos flexeris, quàm ſi eſſent ahenei; denique verecundiores eſſe duxeris, quàm ſint eæ, quæ in thalamis degunt, virgines. Quòd ſi etiam ad philitium veniant, ſatis habendum hoc ex eis audiri, de quo interrogati ſunt. Atque hanc *Lycurgus* ætati puerili curam adhibuit.

1 Al. ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς. 2 Al. φιδίτιον.

ΚΕΦ. δ'.

ΠΕΡΙ γε μὴν τῶν ἡβώντων πολὺ μάλιστα ἐσπούδασε, νομίζων, τούτους, εἰ γένοιντο οἵους δεῖ, πλεῖστον ῥέπειν ὑπὲ τὸ ἀγαθὸν τῇ πόλει. Ὁρῶν οὖν, οἷς ἂν μάλιστα φιλονεικία ἐγγένηται, τούτων καὶ χορεὺς ἀξιακροατωτάτους γιγνομένους, καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας ἀξιοθεατωτάτους· ἐνόμιζεν, εἰ καὶ τοὺς ἡβῶντας συμβάλλοι εἰς ἔριν περὶ ἀρετῆς, οὕτως ἂν καὶ τούτους ὑπὲ πλεῖστον ἀφικνεῖσθαι ἀνδραγαθίας. Ὡς οὖν τούτους αὖ συνέβαλεν, ἐξηγήσομαι.

CAP. IV.

CÆterùm multò maximam diligentiam puberibus impendit, quòd eos duceret, ſi tales evaderent, quales eſſe conveniret, plurimum momenti civitatis commodis allaturos. Itaque cùm videret, quibuſcunque maximè ſtudium contentionis innatum eſſet, horum & choros auditu, & certamina gymnica ſpectatu eſſe digniſſima; arbitrabatur, ſi puberes in contentionem virtutis inter ſe committeret, etiam illos hoc modo evaſuros eſſe fortiſſimos. Exponam autem quo modo inter ſe hos commiſerit.

Αιροῦνται τοίνυν αὐτῶν οἱ Εφοροι ἐκ τῶν ἀκμαζόντων τρεῖς ἄνδρας. Οὗτοι δὲ Ιππαγρέται καλοῦνται. Τούτων δὲ ἕκαστος ἄνδρας ἑκατὸν καταλέγει, διασαφηνίζων ὅτου ἕνεκα τοὺς μὲν τιμᾷ, τοὺς δὲ ἀποδοκιμάζει. Οἱ οὖν μὴ τυγχάνοντες τῶν καλῶν, πολεμοῦσι τοῖς τε ἀποψηφίσασιν αὐτοὺς, καὶ τοῖς αἱρεθεῖσιν ἀνθ' αὐτῶν, καὶ φυλάττουσιν ἀλλήλους, ἐάν τι πρὸς τὰ καλὰ νομιζόμενα ῥᾳδιουργῶσι.

Καὶ αὕτη δὴ γίγνεται ἡ θεοφιλεστάτη τε, καὶ πολιτικωτάτη ἔρις, ἐν ᾗ ἀποδέδεικται μὴ, ἃ δεῖ ποιεῖν ἀγαθὸν, χρεὶς δ' ἑκάτεροι ἀσκοῦσιν, ὅπως ἀεὶ κρείττους

Eligunt Ephori ex eorum numero, qui ætate ſunt vegetâ, tres viros, quos Hippagretas vocant. Eorum quiſque centum ſibi viros deligit, ac ſimul declarat quamobrem alios præferat, alios rejiciat. Itaque illi, qui honorem hunc non conſequuntur, inimici fiunt tam iis, à quibus rejecti ſunt, quàm his in electione ſibi prælatis; ſeque obſervant mutuò, num aliquid adverſus ea, quæ honeſta ducuntur, nequiter committant.

Atque hæc eſt Diis acceptiſſima, & imprimis utilis reipublicæ contentio; quâ demonſtratur, quid viro forti faciundum ſit; & utrique ſemet in eo ſeorſùm exercent, ut ſemper ſint præſtan-

ἔσονται· ἐὰν δέ τι δέῃ, καθ' ἕνα ἀρήξωσι τῇ πόλει παντὶ σθένει.

Ἀνάγκη δ' αὐτοῖς καὶ εὐεξίας ἐπιμελεῖσθαι. Καὶ γὰρ πυκτεύσει ἀλλὰ τὴν ἕξιν, ὅπως ἂν συμβάλωσι· διαλύειν μέν τοι τοὺς μαχομένους πᾶς ὁ παιδονόμος κύριος. Ἢν δέ τις ἀπειθῇ τῷ διαλύοντι, ἄγει αὐτὸν ὁ παιδονόμος ἐπὶ τοὺς Ἐφόρους· οἳ ἂν ζημιῶσι, μεγαλείως καθιζάνειν βουλόμενοι, εἰς ὃ μήποτε ὀργὴν ἢ μὴ πείθεσθαι τοῖς νόμοις κρατῆσαι.

Τοῖς γε μὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν ὑπερβαλόσιν, ἐξ

tissimi; ac res si postulet, singillatim reipublicæ totis viribus opitulentur.

Prætereà necesse est, ut bonæ constitutioni studeant. Nam ubicunque congressi fuerint, ob hanc inter se rixam colluctando pugnant: & dirimere pugnantes cujusvis est in potestate, qui fortè intervenerit. Quòd si quis dirimenti non obtemperet, eum moderator Juventutis ad Ephoros deducit: à quibus ille multatur, acerrimo studio id efficere volentibus, nè quis unquam ab irâ superatus impediatur, quominùs legibus pareat.

Qui verò jam pubertatis annos excesserunt, è

ὧν ἤδη καὶ αἱ μέγισαι ἀρχαὶ καθίστανται, ἃ μὲν ἄλλοι Ἕλληνες ἀφελόντες αὐτῶν τὸ ἰσχύειν ἐπιμελεῖσθαι, σφετέρεσθαι ὅμως αὐτοῖς ἐπιτάττουσιν. Ὁ δὲ Λυκοῦργος τοῖς τηλικούτοις νόμιμον ἐποίησε καλλίστην εἶναι θήραν, εἰ μή τι δημόσιον κωλύοι, ὅπως δύναιντο καὶ οὗτοι μηδὲν ἧττον τῶν ἡβώντων στρατιωτικοὺς πόνους ὑποφέρειν.

quorum numero magiſtratus ſummi creantur, eos Græci cæteri, detractâ virium exercendarum curâ, in militiam nihilominùs proficiſci jubent. Lycurgus autem introduxit, ut illâ in ætate quàm honeſtiſſimum habeatur, venationi operam dare, niſi quod publicum munus impediat; ut etiam hi non minùs quàm puberes, perferre labores militares poſſint.

ΚΕΦ. ε'.

Α Μὲν οὖν ἑκάστῃ ἡλικίᾳ ἐνομοθέτησεν ὁ Λυκοῦργος ἐπιτηδεύματα, σχεδὸν εἴρηται. Οἵαν δὲ καὶ πᾶσι δίαιταν κατεσκεύασε, νῦν πειράσομαι διηγεῖσθαι.

Λυκοῦργος τοίνυν παραλαβὼν τοὺς Σπαρτιάτας, ὥσπερ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, οἴκοι σκηνοῦντας· γνοὺς ἐν τούτοις πλείστους ῥᾳδιουργεῖσθαι, εἰς φανερὸν ἐξήγαγε τὰ συσσίτια, ὅπως ἡγούμενος ἧκιστ' ἂν παραβαίνεσθαι τὰ προστεθέμενα. Καὶ σῖτόν τε ἔταξεν αὐτοῖς, ὡς μήτε ἐμπλησθῆναι, μήτε ἐνδεεῖς γίγνεσθαι. Πολλὰ δὲ

CAP. V.

AC propè jam explicatum eſt, quæ cuilibet ætati ſtudia Lycurgus præſcripſerit. Qualem verò victûs rationem univerſis inſtituerit, jam exponere conabor.

Cùm igitur Lycurgus Spartanos accepiſſet, pro Græcorum reliquorum conſuetudine domi ſuæ victitantes: cúmque animadvertiſſet, in his plurimos nequitèr ſe gerere, convictus illos in publicum eduxit, quòd eâ ratione futurum exiſtimaret, ut minimè imperata tranſgrederentur. Cibum etiam eis ita inſtituit, ut neque nimiùm replerentur, neque penuriâ laborarent. Multa verò

καὶ πολλάκις γίγνεται ἀπὸ τῶν ἀγρευομένων. Οἱ δὲ πλούσιοι ἔστιν ὅτε καὶ ἄγραν ἀνέπαρεβάλλουσιν. Ὥστε οὔτε ἔρημός ποτε ἡ τράπεζα βρωτῶν γίγνεται, ἔστ' ἂν διασκηνῶσιν, οὔτε πολυδάπανος.

Καὶ μὴν τοῦ πότου ἀποπαύσας τὰς οὐκ ἀναγκαίας πόσεις, αἳ σφάλλουσι μὲν σώματα, σφάλλουσι δὲ γνώμας, ἐφῆκεν ὁπότε διψῴη ἕκαστος πίνειν· οὕτω νομίζων ἀβλαβέστατόν τε, καὶ ἥδιστον ποτὸν γίγνεσθαι. Οὕτω γε μὴν [1] σκιωμένων, πῶς ἄν τις ἢ ὑπὸ λιχνείας, ἢ οἰνοφλυγίας ἢ αὐτὸν, ἢ οἶκον διαφθείρειεν;

etiam præter expectationem fiunt de illis, quæ venando capiuntur. Et locupletes nonnunquam prædam venatu captam in commune conferunt. Quo fit, ut menſa nunquam careat iis rebus, quibus veſcantur, quàm quidem diù convictus ille durat; nec tamen ſumptuoſa ſit.

Sublatis etiam potationibus non neceſſariis, quæ tum corpora, tum animos labefactant, poteſtatem eis bibendi reliquit, ubi quiſque ſitiret: nam hâc ratione putabat potum minimè noxium, & longè ſuaviſſimum effici. Quamobrem quî fieri poteſt, ut aliquis ex iis, qui ſimul hoc modo victitant, vel gulâ, vel temulentiâ ſe, remve ſuam familiarem perdat?

1 Forſan *συσκηνούντων*.

Καὶ γὰρ δὴ ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πόλεσιν ὡς ὃ πολὺ ἥλικες ἀλλήλοις σύνεισι, μεθ' ὧνπερ καὶ ἐλαχίστη αἰδὼς παραγίνεται. Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐν τῇ Σπάρτῃ ἀνέμιξε παιδεύεσθαι τὰ πολλὰ τοὺς νεωτέρους ὑπὸ τοῖς τῶν γεραιτέρων ἐμπειρίαις. Καὶ γὰρ δὴ ἐπιχώριον ἐν τοῖς φιλιτίοις λέγεσθαι ὅ, τι ἂν καλῶς τις ἐν τῇ πόλει ποιήσῃ· ὡς ἐκεῖ ἥκιστα μὲν ὕβριν, ἥκιστα δὲ παροινίαν, ἥκιστα δὲ αἰσχρουργίαν ἢ αἰσχρολογίαν ἐγγίγνεσθαι. Ἀγαθά γε μὴν ἀπεργάζεται καὶ τάδε ἡ ἔξω σίτησις· περιπατεῖν τε γὰρ ἀναγκάζουσι ἐν τῇ οἰκάδε ἀφόδῳ, καὶ μὴν ὅ ὑπὸ οἴνου μὴ σφάλλεσθαι ἐπιμελεῖσθαι, εἰδότας ὅτι οὐκ ἐνθάπερ ἐδείπνουν, καταμενοῦσι, καὶ τῇ ὄρφνῃ

Etenim aliis in urbibus plerumque æquales inter ſe verſantur, inter quos minimum eſt pudoris. Lycurgus verò Spartæ ſic omnia miſcuit, ut illic juniores ab experientiâ ſeniorum ut plurimum erudiantur. Nam, more patrio, commemoratur in publicis illis epulis, quicquid in republicâ quiſque præclarè fecerit: quo fit, ut iſtic minimè vel injuria, vel ex vino petulantia, vel factum turpe, vel turpe dictum interveniat. Etiam ad hoc utiles ſunt epulæ foris publicæ, quòd obambulare cogantur, ubi domum diſcedere volunt; atque operam dare, nè præ vino titubent; quippè qui ſciant ſe non ibi manſuros, ubi cœnaverint, & tenebris perindè ſibi uten-

ὅσα ἡμέρᾳ χρηστέον. Οὐδὲ γὰρ ὑπὸ φαιοῦ τὸν ἐπ' ἔμφρονα ἔξεστι πορεύεσθαι.

Καταμαθὼν γε μὴν ὁ Λυκοῦργος ὅτι ὑπὸ τῶν σίτων οἱ μὲν διαπονούμενοι, εὔχροοί τε, καὶ εὔσαρκοι, καὶ εὐρωστοί εἰσιν, οἱ δ' ἄπονοι, πεφυσημένοί τε, καὶ αἰσχροὶ, καὶ ἀσθενεῖς ἀναφαίνονται, οὐδὲ τούτου ἠμέλησεν· ἀλλ' ἐννοῶν, ὅτι καὶ ὅλαν αὐτός τις τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ φιλοπονῇ, [1] ἀρκοῦν ὃ σῶμα ἔχων ἀναφαίνεται, ἐπέταξε τὸν ἀεὶ πρεσβύτατον ἐν τῷ γυμνασίῳ ἑκάστῳ ἐπιμελεῖσθαι, ὡς μήποτε αὐτοὶ ἐλάττους τῶν [2] σιτίων γίγνεσθαι. Καὶ ἐμοὶ μὲν οὐδ' ἐν τούτῳ

dum, ac die. Non enim cum face licet ei, qui necdum militiæ vacationem impetravit, incedere.

Cùm autem animadvertisset Lycurgus, eos, qui à cibo se laboribus exercent, & boni coloris, & succulentos & robustos esse; qui verò à laboribus abstinerent, tumentes, ac deformes, imbecillosque conspici; nè id quidem neglexit: sed considerans, eum, qui sponte suâ labores susciperet, exhibere corpus ad quævis idoneum ac sufficiens; præcepit, ut semper is, qui quolibet esset in gymnasio natu maximus, curam adhiberet, nè unquam ipsi deteriores evaderent inter eos, qui victu eodem uterentur. Quâ in re mihi quidem

1 Al. ἀρκέντως.

2 *Leuncl.* legit συσσιτίων pro σιτίων.

τῳ σφαλῶσι δοκεῖ. Οὐκ ἂν οὖν ῥᾳδίως γέ τις εὕροι Σπαρτιατῶν οὔτε ὑγιεινοτέρους, οὔτε τοῖς σώμασι χρησιμωτέρους. Ομοίως γὰρ ἀπό τε τῶν σκελῶν, καὶ ἀπὸ χειρῶν, καὶ ἀπὸ τραχήλου γυμνάζονται.

ΚΕΦ. ϛ'.

ΕΝαντία γε μὴν ἄλλα καὶ τάδε τοῖς πλείστοις. Εν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις πόλεσι τῶν ἑαυτῷ ἕκαστος καὶ παίδων καὶ οἰκετῶν, ᾧ χρηται ἄρχουσιν· ὁ δὲ Λυκοῦργος, κατασκευάσαι βουλόμενος, ὡς ἂν μηδὲν βλάπτοιντες, ἀπολαύοιέν τι οἱ πολῖται ἀλλήλων ἀγαθὸν, ἐ-

non aberraſſe videtur. Nec enim facilè quis homines inveniat, qui Spartanis aut bonâ valetudine, aut corporis viribus præſtent. Nam paritèr & cruribus, & manibus, & cervicibus exercentur.

CAP. VI.

PRætereà ſecùs hâc etiam in parte judicabat, quàm alii plurimi. Nam cæteris in urbibus quiſque ſuis liberis, ſervis, facultatibus præeſt: Lycurgus autem, qui efficere vellet, ut cives nullo ſibi invicem damno dato, etiam commodis quibuſdam operâ mutuâ fruerentur; inſtituit,

ποίησε παίδων ἕκαστον ὁμοίως τῶν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἄρχειν. Οταν δέ τις εἰδῇ, ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσὶ τῶν παίδων, ὧν αὐτὸς ἄρχῃ, ἀνάγκη οὕτως ἄρχειν, ὥσπερ ἂν καὶ ⓐ ἑαυτοῦ ἄρχεσθαι βούλοιτο. Ην δέ τις παῖς ποτὲ πληγὰς λαβὼν ὑπ' ἄλλου, κατείπῃ πρὸς τὸν πατέρα, αἰσχρόν ἐστι μὴ οὐχ ἄλλας πληγὰς ἐμβάλλειν τῷ υἱεῖ. Οὕτω πιστεύουσιν ἀλλήλους μηδὲν αἰσχρὸν προσάπτειν τοῖς παισίν.

Εποίησε δὲ καὶ οἰκέταις, [1] εἴτις δεηθείη, χρῆσθαι καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις· καὶ κυνῶν δὲ θηρευτικῶν συνῆψε κοινωνίαν. Ωστε

ut quiſque tam ſuis quàm alienis liberis imperaret. Quòd ſi quis ſciat, eos pueros, in quos imperium ipſe ſibi ſumit, hos vel illos habere patres; neceſſe eſt ſic eis imperet, quemadmodùm & ſuo vellet imperari. Si quis autem puer verberibus aliquando cæſus ab alio, patri ſuo id enuntiet; turpe eſt, non eidem alias inſuper plagas addere. Uſque adeò fidem ſibi invicem habent, nequaquam futurum ut turpia pueris præcipiant.

Sanxit etiam, ut famulis, ſi eorum operâ quis egeat, alienis uti liceat: inſtitutâ venaticorum quoque canum communione. Itaque ſi

1 Al. ἄν δέοι.

οἱ μὲ δεόμενοι παρακαλῶσιν ὅπῃ θήραν· ὁ δὲ μὴ αὐτὸς θο-
λάζων, ἡδέως ἐκπέμπει. Καὶ ἵπποις δὲ ὡσαύτως χρῶν-
ται. Ὁ γὰρ ἀσθενήσας, ἢ δεηθεὶς ὀχήματος, ἢ ταχύ που
βουληθεὶς ἀφικέσθαι, ἤν που ἴδῃ ἵππον ὄντα, λαβὼν καὶ
χρησάμενος καλῶς, ἀποκαθίστησιν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐκεῖνο
ὃ παρὰ τοῖς ἄλλοις εἰθισμένον ἐποίησεν ὀπιπλεύεσθαι. Ο-
πλα γὰρ ἂν ὑπὸ θήρας ὀμαθέντες δεηθῶσι τῶν ἐπιτηδείων, ἢν
μὴ συνεσκευασμένοι τύχωσι, καὶ ἐνταῦθα ἔθηκε τοὺς μὲ πε-
παυμένους καταλείπειν τὰ πεποιημένα, τοὺς δὲ δεομένους,
ἀνοίξαντας τὰ σήματρα, λαβόντας ὅσων ἂν δέονται, σημηνα-
μένους καταλιπεῖν. Τοιγαροῦν ὅλως μεταδιδόντες ἀλλήλοις,

qui canibus egeant, ad venationem alios invitant: ac ſi cui non ſit otium, lubentèr canes concedit. Itidem utuntur & equis. Nam qui æger eſt, aut vehiculo indiget, vel celeritèr aliquò pergere cupit, ſicubi equum videat, eum ſumit; ac poſteaquam illo rectè uſus eſt, reſtituit. Ne id quidem apud ſuos fieri voluit, quod cæteris eſt in uſu. Quippè cùm præ venandi ſtudio ita nox eos oppreſſit, ut neceſſariis ad victum egeant, eorumque paratum nihil habeant; ſanxit, ut illi, qui venari deſierunt, inſtructa relinquant; qui verò iis egent, apertis ſigillis, & acceptis neceſſariis, cætera rurſùs obſignata relinquant. Atque hoc modo communicatis inter ſe rebùs, etiam illi,

καὶ οἱ τὰ μικρὰ ἔχοντες μετέχουσι πάντων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, ὁπόταν τινὸς δέηται.

ΚΕΦ. ζ'.

ΕΝαντία γε μὴν καὶ τάδε τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι κατέστησεν ὁ Λυκοῦργος ἐν τῇ Σπάρτῃ νόμιμα. Ἐν μὲν γὰρ δήπου ταῖς ἄλλαις πόλεσι πάντες χρηματίζονται ὅσον δύνανται. Ὁ μὲν γὰρ γεωργεῖ, ὁ δὲ ναυκληρεῖ· ὁ δ' ἐμπορεύεται, ὃς δὲ καὶ ἀπὸ τεχνῶν τρέφον. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ ὁ Λυκοῦργος τοῖς μὲν ἐλευθερίοις τὸ μὴ ἀμφὶ χρηματισμὸν ἀπεῖπε μηδενὸς ἅπτεσθαι· ὅσα

qui pauca poſſident, participes omnium fiunt, quæ regio illa fert, ubi quid ſuum ad uſum requirunt.

CAP. VII.

ETiam hoc ratione quâdam diverſâ reliquorum à Græcorum conſuetudine Lycurgus Lacedæmone ſanxit. Nam aliis in urbibus omnes, quocunque modo poſſunt, rem faciunt. Hic agrum colit, ille naviculatoriæ deditus eſt; hic mercaturâ, ille opificio exercendo ſe alit. Spartæ verò Lycurgus ingenuis interdixit quominùs ea, quibus rem facere poſſint, attingant: juſſitque,

δ' ἐλευθερίαν ταῖς πόλεσι παρασκευάζει, ταῦτα ἔταξε μόνα ἔργα αὐτῶν νομίζειν.

Καὶ γὰρ δὴ τί πλοῦτος ἂν ἁδρὸς γε ἀπουδαστέῳ, ἔνθα ἴσα μὲν φέρειν εἰς τὰ ὀπιτήδεια, ὁμοίως δὲ διαιτᾶσθαι τάξας, ἐποίησε μὴ ἡδυπαθείας ἕνεκα χρημάτων ὀρέγεσθαι; Ἀλλὰ μὴν ἀδὲ ἱματίων γε ἕνεκα χρηματιστέον. Οὐ γὰρ ἐνδῆτῳ πολυτελείᾳ, ἀλλὰ σώματος εὐεξίᾳ κοσμοῦνται. Οὐδὲ μὴν τοῦ γε εἰς τοὺς συσκήνους ἕνεκα ἔχειν δαπανᾶν, χρήματα ἀθροιστέον. Ἐπεὶ τὸ τῷ σώματι πονοῦντα ὠφελεῖν τοὺς σωόνσας εὐδοξότερον ἐποίησεν, ἢ

ut illa tantùm ad ſe pertinere ducerent, quæcunque ad libertatem civitatibus parandam faciant.

Nam cur iſtic opes aliquis adfectaret, ubi cùm ipſe inſtituiſſet, ut omnes ex æquo rebus ad vitam neceſſariis potirentur, eâdemque ratione victûs uterentur, hoc ipſum effectum erat, ut opes voluptatis cauſâ non expeterentur? Nè veſtium quidem cauſâ pecuniæ ſtudendum. Non enim magni pretii veſte, ſed corporis egregiâ conſtitutione ornantur. Non item propterea, ut contubernalium cauſâ facere ſumptum poſſint, pecuniæ ipſis cogendæ ſunt. Sanxit enim, ut glorioſius habeatur, corporis labore prodeſſe ſodalibus, quàm faciendis ſump-

τὸ δαπανῶντας· ἐπιδείξας τὸ μὲν ψυχῆς, τὸ δὲ πλούτου ἔργον.

Τό γε μὴν ἐξ ἀδίκων χρηματίζεσθαι καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις διεκώλυσε. Πρῶτον μὲν γὰρ νόμισμα τοιοῦτον κατεστήσατο, ὃ δέκα μνῶν μόνον ἂν εἰς οἰκίαν εἰσελθόν, οὔποτε δεσπότας οὔτε οἰκέτας λάθοι. Καὶ γὰρ χώρας μεγάλης, καὶ ἁμάξης ἀγωγῆς δέοιτ' ἄν. Χρυσίον γε μὴν, καὶ ἀργύριον ἐρευνᾶται, καὶ ἄν τί που φανῇ, ὁ ἔχων ζημιοῦται. Τί οὖν ἂν ἐκεῖ χρηματισμὸς ἀσυμφόροιτο, ἔνθα ἡ κτῆσις πλείους λύπας, ἢ ἡ χρῆσις εὐφροσύνας παρέχοι;

tibus: quorum alterum ab animo, alterum ab opulentiâ proficiſci demonſtrabat.

Etiam per nefas rem facere, his ipſis rebus vetuit. Nam primùm ejuſmodi monetam inſtituit, cujus ſi tantùm decem minæ in domum inferrentur, nec dominos nec ſervos latere poſſent. Etenim & amplo id collocari ſpatio, & plauſtro neceſſe eſt vehi. Aurum autem argentumque perquiri ſolet, ac ſicubi conſpectum fuerit, poſſeſſor multatur. Cur igitur iſtic quærendis opibus opera detur, ubi comparatio plus moleſtiæ, quàm uſus voluptatis exhibeat?

ΚΕΦ. η'.

ΑΛΛΑ γὰρ ὅτι μὲν ἐν Σπάρτῃ μάλιστα πείθονται τοῖς ἀρχαῖς τε καὶ τοῖς νόμοις, ἴσμεν ἅπαντες. Ἐγὼ μέντοι οὐδ' ἐπιχειρῆσαι οἶμαι πρότερον τὸν Λυκοῦργον ταύτην τὴν εὐεξίαν καθιστάναι, πρὶν ὁμογνώμονας ἐποιήσατο τοὺς Κρατίστους τῶν ἐν τῇ πόλει.

Τεκμαίρομαι δὲ ταῦτα, ὅτι οἱ μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ὡς δυνατώτεροι οὔτε βούλονται δοκεῖν τὰς ἀρχὰς φοβεῖσθαι, ἀλλὰ νομίζουσι τοῦτο ἀνελεύθερον εἶναι. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ ὡς κράτιστοι καὶ ὑπερέχοντα μάλιστα τὰς ἀρχὰς, καὶ τῷ ταπεινοὶ εἶναι μεγα-

CAP. VIII.

ENimverò cives Spartanos imprimis & magiſtratibus & legibus parere, ſcimus omnes. At ego Lycurgum nè quidem adgreſſum arbitror egregiam illam reipublicæ conſtitutionem, priuſquàm civitatis optimates ſuam in ſententiam adduxiſſet.

Ejus rei hoc argumentum habeo, quòd qui aliis in urbibus potentiores ſunt, nè videri quidem volunt metuere magiſtratus; adeóque ducunt hoc eſſe ab homine libero alienum. Spartæ verò præſtantiſſimâ dignitate viri maximè magiſtratus obſervant, ac ſibi glorioſum putant, ſi hu-

λωόνλαι, καὶ τῷ, ὅταν καλῶνλαι, τρέχονλες, ἀλλὰ μὴ βαδίζονλες ὑπακύειν· νομίζονλες, ἢν αὐτοὶ καταρχωσι τῦ σφόδρα πείθεδαι, ἕψεδαι καὶ τὰς ἄλλας· ὅπερ καὶ γεγένηλαι. Εἰκὸς δὲ καὶ τὴν τῆς Εφορείας δύναμιν σὺν αὐτῷ τύτοις συνκατασκευάσαι, ἐπείπερ ἔγνως ὅ πείδεδαι μέγιςον ἀγαδὸν εἰ καὶ ἐν πόλει, καὶ ἐν τρατιᾷ, καὶ ἐν οἴκῳ. Οσῳ δὲ μείζω δύναμιν ἔχοι ἡ ἀρχὴ, τοσύτῳ μᾶλλον ἂν ἡγήσαδ' αὐτὴν καὶ καταπλήξειν τὰς πολίτας, τῦ ὑπακούειν.

Εφοροι οὖν ἱκανοὶ μέν εἰσι ζημιοῦν ὃν ἂν βούλωνλαι, κύριοι δ' ἐκπεμπειν ἀδικρῆμα, κύριοι δὲ καὶ ἄρχον-

miles ſint, & arceſſiti non gradatim incedendo, ſed currendo, dictis audiant: exiſtimant enim, ſi ad ſummam obedientiam præſtandam duces ipſi fuerint, etiam alios ipſorum exemplum ſequuturos: quod quidem ita accidit. Et conſentaneum verò eſt, hos ipſos Ephororum poteſtatem unà *cum Lycurgo* inſtituiſſe; quòd animadverterent, obedientiam ſummum & in urbe, & apud exercitum, & in familiâ bonum eſſe. Nam quanto major magiſtratûs poteſtas eſſet, tanto plus terroris civibus adlaturam arbitrabatur ad hoc, ut dicto eſſent audientes.

Igitur Ephoris poteſtas eſt mulctandi, quem velint, & ſubitò mulctam exigendi, atque etiam

τας μεταξὺ καὶ καλαπαῦσαι, καὶ εἰρξάι γε, καὶ ἐπὶ τὸ ψυχὰς εἰς ἀγῶνα καλαστῆσαι. Τοσαύτην δ' ἔχοντες δύναμιν, οὐχ (ὥσπερ αἱ ἄλλαι πόλεις) ἐῶσι σφᾶς αἱρεθέντας ἀεὶ ἄρχειν ὅ ἔτος ὅπως ἂν βούλωνται, ἀλλ' ὥσπερ οἱ τύραννοι, καὶ οἱ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἐπιστάται, ἤν τινα αὐθάνων πλανομένων τί, εὐθὺς παραχρῆμα κολάζουσι.

Πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων ὄντων μηχανημάτων καλῶν τῷ Λυκούργῳ εἰς τὸ πεισθῆναι τοῖς νόμοις ἐθέλειν τὸς πολίτας, ἐν τοῖς καλλίστοις καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐ πρότερον ἀπέδωκε τῷ πλήθει τοὺς νόμους, πρὶν ἐλθὼν σὺν τοῖς Κρατίστοις εἰς Δελφοὺς ἐπήρετο τὸν Θεὸν,

magiſtratus, dum adhuc cum imperio ſunt, loco movendi, vel carceribus conſtringendi, vel in judicium de vitâ vocandi. Tanta cùm eorum poteſtas ſit, non (quemadmodùm aliis fit in urbibus) magiſtratus creatos ex animi arbitratu toto anno uti permittunt imperio ſuo; ſed regum inſtar, eorumve præſidum, qui certaminibus gymnicis moderantur, ſi quem in leges aliquid committere animadvertunt, eum mox puniunt.

Cúmque multa præclarè Lycurgus excogitaverit, ut cives legibus obtemperare vellent; in primis hoc pulchrum equidem ſtatuo, quòd multitudini leges non priùs tradiderit, quàm cum optimatibus Delphos profectus, Apollinem con-

εἰ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη τῇ Σπάρτῃ πειθομένῃ οἷς αὐτὸς ἔθηκε νόμοις. Ἐπεὶ δὲ ἀνεῖλε τῷ παντὶ ἄμεινον εἶναι, τότε ἀπέδωκεν, οὐ μόνον ἄνομον ἀλλὰ καὶ ἀνόσιον θεὶς ὃ πυθοχρήστοις νόμοις μὴ πείθεσθαι.

ΚΕΦ. Θ'.

Ἄξιον δὲ τοῦ Λυκούργου καὶ τόδε ἀγαθῆναι, τὸ κατεργάσασθαι ἐν τῇ πόλει, αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. Καὶ γὰρ δὴ ὑποσκοπῶν τις ἂν εὕροι μείους ἀποθνήσκοντας τούτων, τῶν ἐκ τοῦ φοβεροῦ ἀποχωρεῖν αἱρο-

ſuluiſſet, an Spartæ ſtatus melior feliciorque futurus eſſet, ſi legibus, quas tuliſſet ipſe, pareret. Is verò cùm oraculo reſpondiſſet, omninò id ex uſu fore; tum demùm eas tradidit, non modò contra leges, ſed etiam pietatem, facturos ſtatuens, ſi legibus oraculo Pythio comprobatis non obtemperaſſent.

CAP. IX.

HOC etiam in Lycurgo admiratione dignum eſt, quòd in civitate ſuâ perfecerit, ut vitæ turpi mors honeſta præferretur. Nam ſi quis rem conſideret, inveniet pauciores ex his perire, quàm ex illis, qui è periculo ſubducere ſe ma-

μένων. Ωστ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ϗ ἕπεται τῇ ἀρετῇ σώζεσθαι εἰς πλείω χρόνον μᾶλλον, ἢ τῇ κακίᾳ. Καὶ γὰρ ῥᾴων, ϗ ἡδίων, ϗ εὐπορωτέρα, ϗ ἰσχυροτέρα. Δῆλον δὲ, ὅτι ϗ εὔκλεια μάλιστα ἕπεται τῇ ἀρετῇ· ϗ γὰρ συμμαχεῖν πως πάντες τοῖς ἀγαθοῖς βούλονται.

Η μὴν οὕτε ταῦτα γίγνεται ἐμηχανήσατο, ϗ τοῦτο καλὸν μὴ παραλιπεῖν. Εκεῖνο τοίνυν σαφῶς προσκεύασε τοῖς μὲ ἀγαθοῖς εὐδαιμονίαν, τοῖς δὲ κακοῖς κακοδαιμονίαν. Εν μὲν γὰρ τ' ἄλλαις πόλεσιν, ὁπόταν τις κακὸς γένηται, ὀνείδεσιν μόνον ἔχει Κακὸς εἶναι· ἀγοράζει γ' ἐν τῷ αὐτῷ ὁ κακὸς ταὐγαθῷ, ϗ κάθηται, ϗ γυμνάζεται,

lunt. Adeò verum ut dicam, magis virtutem comitatur incolumitas diuturnior, quàm ignaviam. Nam *virtus* & facilior eſt, & ſuavior, & expeditior, & firmior. Etiam hoc manifeſtum eſt, gloriam imprimis comitem virtutis eſſe: etenim viris fortibus omnes in bello ſocii eſſe volunt.

Quâ verò arte conſequutus ſit, ut hoc efficeret; id quoque rectum erit haud omittere. Nimirùm *Lycurgus* planè præſtitit, ut viri fortes beatam, ignavi miſeram vitam agerent. Nam aliis in urbibus cùm ignavitèr aliquis ſe gerit, duntaxat *hominis ignavi* cognomento notatur: ac nihilominùs negotiatur in eodem foro vir ignavus, quo ſtrenuus; ibidem & ſedet, & exercet ſe,

ἐὰν βάλῃ. Ἐν δὲ τῇ Λακεδαίμονι πᾶς μὲν ἄν τις αἰσχυνθείη τὸν κακὸν σύσκιον παραλαβεῖν, πᾶς δ' ἂν οὐ παλαίσμασι συγγυμνασθήν.

Πολλάκις γὴ ὁ τοιοῦτος καὶ διαιρεθέντων τὰς ἀπλοσφαιρουντίας, ἀχώριστος φερήνεγ. καὶ οὐ χορεῖς δ' εἰς τὰς ἐπονειδίστους χώρας ἀπελαύνεται. Καὶ μὴν οὐ ὁδοῖς παραχωρητέον ἀνδρί, καὶ ἐν θάκοις, καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις ὑπαναστατέον· καὶ τὰς μὴ προσηκούσας κόρας οἴκοι θρεπτέον, καὶ ταύταις τῆς ἀνανδρείας αἰτίαν ὑφεκτέον· γυναικὸς γὴ κενὴν ἑστίαν οὐ προσποιέον, καὶ ἅμα τούτῳ ζημίαν ἀποτιστέον· λιπαρὸν γὴ ὄ πλανητέον, ὑδὲ μιμητέον τὰς ἀνε-

si velit. At Lacedæmone quivis pudendum duxerit, hominem ignavum vel in idem contubernium, vel ad eadem exercitia in luctis admittere.

Sæpenumerò etiam vir hujuſmodi, cùm dividuntur, qui pilâ ex adverſo ludant, neutram ad partem admiſſus, pro ſupervacaneo relinquitur: itidemque in choris ad ignominioſa loca rejicitur. In viâ quoque aliis ut cedat neceſſe habet, & in conſeſſibus, & inter juniores ut adſurgat; prætereà, ut puellas ad ſe pertinentes alat domi, quæ & ipſæ culpam alienæ ignaviæ ſuſtineant: ut caveat, nè domo prodeat uxor; eoque nomine mulctam perſolvat: ut unctus nitiduſque non obambulet, honeſtæ famæ homines non imite-

κλήτους, ἢ πληγὰς ὑπὸ τῶν ἀμεινόνων λαμβέον. Ἐγὼ μὲ δή, τοιαύτης τοῖς κακοῖς ἀτιμίας ὑπαειμένης, οὐδὲν θαυμάζω τὸ προαιρεῖσθαι ἐκεῖ θάνατον ἀντὶ τοῦ οὕτως ἀτίμου τε καὶ ἐπονειδίστου βίου.

ΚΕΦ. ι'.

Καλῶς δέ μοι δοκεῖ ὁ Λυκοῦργος νομοθετῆσαι καὶ ἢ μέχρι γήρως ἀσκοῖτ' ἂν ἀρετή. Ἐπὶ γὰρ τῷ τέρματι τοῦ βίου τὴν κρίσιν τῆς γεροντίας ποιηθεὶς, ἐποίησε μηδὲ ἐν τῷ γήρᾳ ἀμελεῖσθαι τὴν καλοκἀγαθίαν. Ἀξιάγασον δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ὑπερθέσθαι τῷ τῶν ἀγαθῶν γήρᾳ. Θεὶς γὰρ τὰς γερουσίας κυρίας τοῦ περὶ τοῦ ψι-

tur, nisi à melioribus verberari velit. Hujusmodi cùm ignavos infamia premat, nihil miror, istic mortem adeò probrosæ infamique vitæ anteferri.

CAP. X.

Videtur etiam mihi Lycurgus egregiè sanxisse, quâ ratione virtus ad senectutem usque possit exerceri. Nam quia judicium de senatoribus ad vitæ metam retulit, hoc ipso effecit, ut nè quidem in senectâ laudis & honesti studium negligeretur. Hoc quoque dignum admiratione, quòd fortium virorum senectuti consuluerit. Quia enim sanxit ut judicandi de animo jus penes se-

χῆς ἀγῶνος, διέπραξεν ἐντιμότερον εἶναι τὸ γῆρας τῶν ἀκμαζόντων ῥώμης. Εἰκότως δέ τοι καὶ σπουδάζεται ὑπὸ τοῦ ἀγὼν μάλιστα τῶν ἀνθρώπων. Καλοὶ μὲν γὰρ οἱ γυμνικοὶ, ἀλλ' ὅτι μὲν σωμάτων εἰσίν· ὁ δὲ περὶ τῆς γερουσίας ἀγὼν ψυχῶν ἀγαθῶν κρίσιν παρέχει. Ὅσῳ οὖν κρεῖττον ψυχὴ σώματος, τοσούτῳ καὶ οἱ ἀγῶνες οἱ τῶν ψυχῶν, ἢ οἱ τῶν σωμάτων ἀξιοσπουδαιότεροι.

Τόδε γοῦν μὴν ὃν Λυκοῦργος πῶς οὐ μεγάλως ἄξιον ἀγασθῆναι; ὃς ἐπειδὴ κατέμαθεν, ὅτι οἱ μὴ βουλόμενοι ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἀρετῆς, οὐκ ἱκανοί εἰσι τὰς πατρίδας αὔξειν, ἐκεῖνος ἐν τῇ Σπάρτῃ ἠνάγκασε δημοσίᾳ πάντας, πάσας

niores eſſet; perfecit ut *hominum* vegetorum robore ſenectus ſit honoratior. Ac meritò ſanè certamini huic inter alia mortalium certamina ſtudium maximum adhibetur. Nam & ludi gymnici ſunt illi quidem egregii, verùm ad corpora pertinent: cùm in hoc de ordine ſenum certamine, judicium de fortibus animis exhibetur. Quantò igitur animus corpore præſtat, tantò majoris animorum certamina, quàm corporum, fieri debent.

Jam illud etiam in Lycurgo quî non inſignem admirationem meretur? quòd cùm animadvertiſſet, eos, qui virtutis ſtudioſi non ſunt, non poſſe patriam majorem ad potentiam evehere; omnes Spartæ coëgerit in omni ſe genere virtu-

ἀσκεῖν τὰς ἀρετάς. Ωσπερ οὖν ἰδιῶ͂ται τ̃ ἰδιωτῶν διαφέρουσιν ἀρετῇ, οἱ ἀσκοῦντες τ̃ ἀμελούντων, οὕτω καὶ ἡ Σπάρτη εἰκότως πασῶν τ̃ πόλεων ἀρετῇ διαφέρει, μόνη δημοσίᾳ ἐπιτηδεύουσα τ̃ καλοκἀγαθίαν. Οὐ γὰ̃ καὶ κεῖνο καλὸν, ὃ τ̃ ἄλλων πόλεων κολαζουσῶν ἤν τίς τι ἕτερος ἑτέρου ἀδικῇ, ἐκεῖνον ζημίας μὴ ἐλάττους ἐπιθεῖναι, εἰ τις φανερὸς εἴη ἀμελῶν τ̃ ὡς βέλτιστος εἶ̃ναι;

Ενόμιζε γὰ̃, ὡς ἔοικεν, οὐ πρὸ μικρ̃ τ̃ ἀνδραποδιζομένων τινὰς, ἢ ἀποστερούντων τι, ἢ κλεπτόντων, τὰς βλαπτομένους μόνον ἀδικεῖσθαι, ὑπὸ δὲ τ̃ κακῶν καὶ ἀνάνδρων ὅλας τὰς πόλεις προδίδοσθαι. Ωστε εἰκότως ἔμοιγε δοκεῖ τούτοις

tum publicè exercere. Itaque ut homines privati privatis virtute præstant, & studiosi negligentibus; sic urbibus haud dubiè cunctis Sparta virtute præstat, quippè quæ sola publicè honesti studio teneatur. Annon enim hoc quoque præclarum, quòd cùm urbes cæteræ plectant si quis in alium injuriùs exstiterit; *Lycurgus* nihilo minus in eum animadvertat, qui se negligentem in hoc declarat, ut sit vir optimus?

Existimabat scilicet, utì quidem apparet, à plagiariis, vel fraudatoribus, vel furibus, tantùm eos injuriâ adfici, qui damnum accipiunt; ab ignavis autem, effeminatisque totas civitates prodi. Quo fit, ut, meâ sententiâ, maximas his pœnas

μελίας ζημίας ὀφθεῖναι. Ἐπέθηκε δὲ καὶ τὴν ἀνυπόστατον ἀνάγκην ἀσκεῖν ἅπασι πολιτικὴν ἀρετήν. Τοῖς μὲν γὰρ τὰ νόμιμα ἐκτελοῦσιν ὁμοίως ἅπασι τὴν πόλιν οἰκείαν ἐποίησε, καὶ οὐδὲν ὑπελογίσατο οὔτε σωμάτων οὔτε χρημάτων ἀσθένειαν. Εἰ δέ τις ἀποδειλιάσειε τὰ νόμιμα διαπονεῖν, τοῦτον ἐκεῖ ἀπέδειξε μήτε νομίζεσθαι ἔτι τῶν ὁμοίων εἶναι.

Ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν παλαιότατοι οὗτοι οἱ νόμοι εἰσί, σαφές. Ὁ γὰρ Λυκοῦργος κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας λέγεται γενέσθαι. Οὕτω δὲ παλαιοὶ ὄντες, ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἄλλοις καινόταλοί εἰσι. Καὶ γὰρ ὃ πάν-

jure conſtituerit. Prætereà ſuis neceſſitatem quandam, quæ recuſari nequeat, colendi omnem virtutem civilem impoſuit. Nam iis, qui præſcripta legibus perficerent, paritèr univerſis rempublicam propriam eſſe voluit; nullâ neque corporum imbecillitatis, neque tenuitatis facultatum habitâ ratione. At ſi quis præ ignaviâ defugeret labores in obeundis iis, quæ leges jubent; eum *Lacedæmone* in numero parium nè quidem haberi debere decrevit.

Jam quòd hæ leges antiquiſſimæ ſint, patet. Nam Lycurgus temporibus Herculeorum nepotum vixiſſe perhibetur. Sed licèt antiquæ ſint, tamen nunc adhuc maximè novæ ſunt aliis. Etenim

των θαυμαζόντων, ἐπαινῶσι μὲ πάντες τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα, μιμεῖσθαι δ' οὐκ ἐθέλουσι. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ κοινὰ ἀγαθὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἐν πολέμῳ.

ΚΕΦ. ια'.

ΕΙ δέ τις βούλεται καταμαθεῖν, ὅτι καὶ εἰς τὰς τραπὰς βέλτιον τῶν ἄλλων ἐμηχανήσατο, ἔξεστι καὶ τούτων ἀκούειν. Πρῶτον μὲν τοίνυν οἱ Ἔφοροι προαγορεύουσι τὰ ἔτη, εἰς ἃ δεῖ στρατεύεσθαι καὶ ἱππεῦσι, καὶ ὁπλίταις, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς χειροτέχναις. Ὥστε ὅσοις περ ὑπὸ πόλεως χρῶνται ἄνθρωποι,

quod admiratione digniſſimum eſt, hujuſmodi vitæ ſtudia collaudant omnes, imitari nulla civitas cupit. Atque hæc quidem communia ſunt pacis ac belli bona.

CAP. XI.

SI quis autem cognoſcere vult, *Lycurgum* bellicis etiam in rebus quiddam inveniſſe rectius, quàm cæteri; *de eo* licet hæc audiat. Primùm Ephori annos ætatis indicant publicè, quibus in militiam tum equitibus, tum peditibus armatis, atque etiam opificibus eundum ſit. Quo fit, ut quorumcunque operâ in urbibus homines

πάντων τούτων καὶ ὅπῃ στρατιᾶς ⓐ Λακεδαιμόνιοι εὐπορεῖσι. Καὶ ὅσα δὲ ὀργάνων ἡ στρατιὰ κοινῇ δεηθείη ἂν ἁπάντων, τὰ μὲν ἁμάξῃ πεπόρισται παρέχειν, τὰ δὲ ὑποζυγίῳ. Οὕτω γὰρ ἥκιστ' ἂν ὃ ἐκλεῖπον διαλάθοι.

Εἴς γε μὴν ⓑ ἐν τοῖς ὅπλοις ἀγῶνα τοιάδ' ἐμηχανήσατο. Στολὴν μὲν ἔχειν φοινικίδα, καὶ χαλκῆν ἀσπίδα. Ταύτην νομίζων ἥκιστα μὲ γυναικείᾳ κοινωνεῖν, [1] πολεμικωτάτην δ' εἶναι. Καὶ γὰρ τάχιστα λαμπρύνεται, καὶ σχολαιότατα ῥυπαίνεται. Ἐφῆκε δὲ καὶ κομᾶν τοῖς

utuntur, eorum omnium Lacedæmonii copiam in caſtris habeant. Itidem quibuſcunque inſtrumentis exercitui communitèr opus eſt, ea partim plauſtris ſuppeditari mandatum eſt, partim jumentorum ſubvectione. Nam eâ ratione, ſi quid deeſt, obſcurum minùs eſſe poſſit.

Ad armorum certamina, hujuſmodi quædam excogitavit. Veſtem eos puniceam habere voluit, & ſcutum æreum. Exiſtimabat enim, illam minimè cum muliebri commune quidquam habere, hoc autem bello aptiſſimum eſſe. Nam & celerrimè niteſcit, & ſordes haud facilè contrahit. Fecit etiam illis, qui pubertatis annos ex-

1 Forſan πολεμικωτάτην δὲ τήνδ' εἶναι. *Wells.*

ὑπὲρ τ' ἡβητικὴν ἡλικίαν· νομίζων ὅτω κ' μείζως ἂν, κ' ἐλευθεριωτέρως, κ' χαρχοτέρως φαίνεσθαι.

Οὕτω γε μὴν καλεσκευασμένων μόρας μὲν διεῖλεν ἐξ καὶ ἱππέων καὶ ὁπλιτῶν. Ἑκάστη δὲ [1] τῶν πολιτικῶν τούτων μορῶν ἔχει πολέμαρχον ἕνα, λοχαγοὺς τέσσαρας, πεντηκοσῆρας ὀκτὼ, ἐνωμοτάρχους ἑκκαίδεκα. Ἐκ δὲ τούτων τῶν μορῶν ἀφ' ἁ παρεγγυήσεως καθίστανται τοτὲ μὲν εἰς ἐνωμοτίας, τοτὲ δὲ εἰς τρεῖς, τότε δὲ εἰς ἕξ. Ὃ δὴ ἃ πλεῖστοι οἴονται, πολυπλοκωτάτην εἶναι τ' ἐν ὅπλοις Λακωνικὴν τάξιν, ὃ ἐναντιώτατον ὑπειλήφασι

cessissent, comam alendi copiam: quòd eos hoc pacto grandiores, ac vultu magis liberali, terribilioresque visum iri arbitraretur.

Quibus in hunc modum instructis, in sex cohortes equitatum ac gravem armaturam distribuit. Quælibet autem civium cohors polemarchum unum habet, centuriones quatuor, quinquagenum præfectos octo, manipulorum duces sexdecim. Ex his verò cohortibus, ubi sic imperatur, nonnunquam *milites* per manipulos disponuntur, nonnunquam in ternos, nonnunquam in senos. Quod autem complures existimant, armatorum aciem Laconicam valdè implicatam esse; ii verò seciùs opinantur quàm sese

1 Al. πολιτικῶν ἔχει μορῶν πολ.

τοῦ ὅντος. Εἰσὶ μὲν γὰρ ἐν τῇ Λακωνικῇ τάξει οἱ ἡγεμονεύοντες τοσοῦτοι ἄρχοντες, καὶ ὁ τόπος ἕκαστος πάντ' ἔχων, ὅσα δεῖ παρέχεσθαι.

Οὕτω δὲ ῥᾴδιον ταύτῃ τῇ τάξιν μαθεῖν, ὡς ὅστις τοὺς ἀνθρώπους δύναται γιγνώσκειν, οὐδεὶς ἂν ἁμάρτοι. Τοῖς μὲν γὰρ ἡγεῖσθαι δέδοται, τοῖς δὲ ἕπεσθαι τέτακται. Αἱ δὲ παραγγελίαι, ὥσπερ ὑπὸ κήρυκος, ὑπὸ τῶν ἐνωμοτάρχου λόγῳ διαδίδονται, ἀραιαί τε καὶ βαθύτεραι αἱ φάλαγγες γίγνονται· ὧν δὴ ὧν ὑπόπτιον καλεπὸν μαθεῖν. Τὸ μέντοι, κἂν ταραχθῶσι, μετὰ τῶν παρατυχόντος ὁμοίως μάχεσθαι ταύτην τὴν τάξιν, ἔχει

res habeat. Nam in acie Laconicâ præfecti locò principe conſiſtunt, & ſeries quælibet habet omnia, quibus ſuppeditatis opus eſt.

Tam facile eſt autem, hanc aciei rationem intelligere; ut nemo, qui homines queat agnoſcere, poſſit unquam errare. Nam aliis præcedendi munus datum eſt, aliis imperatum, ut ſequantur. Ordinum verò promotiones, tanquam à præcone, manipularis præfecti verbis indicantur; fiuntque phalanges tum rariores tum denſiores: quarum rerum nihil omninò cognitu eſt difficile. Quòd autem hæc acies, etiamſi turbata fuerit, cum obvio quovis ſimilitèr dimicari poſſit; id in-

ῥᾴδιόν ἐστι μαθεῖν, πλὴν τοῖς ἐκ τῶν Λυκούργου νόμων πεπαιδευμένοις.

Εὐπορώτατα δὴ καὶ ἐκεῖνα Λακεδαιμόνιοι ποιοῦσι, τὰ τοῖς ὁπλομάχοις πάνυ δοκοῦντα χαλεπὰ εἶναι. Ὅταν μὲν γὰρ ἐπὶ κέρως πορεύωνται, καθ' ὑγρὰν δήπου ἐνωμοτίαν ἕπεται· ἐὰν δ' ἐν ᾧ τοιούτῳ ἐκ τοῦ ἐναντίου πολεμία φάλαγξ ἐπιφανῇ, τῷ ἐνωμοτάρχῃ προεγγυᾶται εἰς μέτωπον πρὸ ἀσπίδα καθίστασθαι· καὶ γὰρ παντὸς ἥττους, ἔστ' ἂν ἡ φάλαγξ ἐναντία καθεστῇ. Ἢν γε μὴν ἥττους ἐχόντων ἐκ τοῦ ὄπισθεν οἱ πολέμιοι ἐπιφανῶσιν, ἐξελίττεται ἕκαστος ὁ λόχος, ἵνα οἱ κράτιστοι ἐναντίοι ἀεὶ τοῖς πολεμίοις ὦσιν.

tellectu facile non eſt, extraquam iis, qui Lycurgi legibus inſtituti ſunt.

Facillima ſunt & ea Lacedæmoniis factu, quæ vel gladiatoribus per eſſe difficilia videntur. Nam cùm in cornu pergunt, ſequitur à tergo manipularia ſeries: at ſi phalanx hoſtilis ex adverſo intereà ſe oſtentaverit, manipulario duci denuntiatur, ut ad frontem clypeum verſus conſiſtat; atque ita fit penitùs, donec phalanx hoſtibus adverſa ſteterit. Jam ſi *acie* ipſorum hoc pacto diſpoſitâ, hoſtes à tergo venientes apparuerint; quælibet ſeries evolvitur, ut fortiſſimi quique ſemper hoſtibus oppoſiti ſint.

Οτε ἢ ὁ ἄρχων εὐώνυμος γίγνεται, οὐδ' ἐν τούτῳ μειονεκτεῖν ἡγοῦνται, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ πλεονεκτεῖν. Εἰ γάρ τινες κυκλοῦσθαι ἐπιχειροῖεν, οὐκ ἂν κατὰ τὰ γυμνὰ, ἀλλὰ κατὰ τὰ ὡπλισμένα προσβάλλοιεν ἄν. Ην δέ ποτε ἕνεκά τινος δοκῇ συμφέρειν τὸν ἡγεμόνα δεξιὸν κέρας ἔχειν, στρέφαντες τὸ ἄγημα ὑπὸ κέρας, ἐξελίττουσι τὴν φάλαγγα, ἕστ' ἂν ὁ μὲν ἡγεμὼν δεξιὸς ᾖ, ἡ δὲ οὐρὰ εὐώνυμος γένηται. Ην δ' αὖ ἐκ τῶν δεξιῶν πολεμίων τάξις [1]ὑπφαίνηται ὑπὸ κέρως πορευομένων, οὐθὲν ἄλλο πραγματεύονται, ἢ τὸν λόχον ἕκαστον, ὥσπερ τριήρη, ἀντίπρωρον τοῖς ἐναντίοις στρέφου-

Quòd si aliquando dux agminis ad latus lævum sit, nè tum quidem conditione se deteriore esse putant, immò nonnunquam meliore. Nam si qui eos undique cingere conarentur, non versus partes nudas, sed armis munitas, eos circumdarent. Si certâ de causâ visum aliquando sit expedire, ut cornu dextrum ductor obtineat; verso in cornu agmine phalangem evolvunt, donec ad dextram sit ductor, & agmen extremum ad lævam. *Rursùs* si ab hostibus ad dextram constitutis acies sese ostenderit progredientium in cornu, nihil agunt aliud, quàm quòd centurias singulas, triremis instar, hostibus velut objectâ prorâ, con-

1 Al. ὑπφέρηται.

σι· καὶ ὕτως αὖ ἡ ὁ καλ' ὀρθὸν λόχος παρὰ δόρυ. Ην γε μὴν κατὰ τὰ εὐώνυμα πολέμιοι προσίωσιν, ὧδε τοῦτο ἐῶσιν, ἀλλ' ἀπωθοῦσιν, ἢ ἀναντίους ἀντιπάλοις τοὺς λόχους τρέφουσι. Καὶ οὕτως αὖ ὁ κατ' ὀρθὸν λόχος παρ' ἀσπίδα καθίσταται.

ΚΕΦ. ιβ'.

ΕΡΩ δὲ καὶ ἡ τραπεδεύεσθαι ἐνόμισε χρῆναι Λυκοῦργος. Διὰ μὲν γὰρ τὸ τὰς γωνίας τοῦ τετραγώνου ἀχρήστους εἶναι, κύκλον ἐστρατοπεδεύσατο, εἰ μὴ ὄρος ἀσφαλὲς εἴη, ἢ τεῖχος, ἢ ποταμὸν ὄπισθεν ἔχοιεν. Φύλα-

vertunt; quâ ratione series ea, quæ extremo eſt in agmine, haſtam verſus conſtituitur. At ſi à lævo latere acceſſerint hoſtes, nè hoc quidem permittunt; ſed repellunt eos, vel adverſas ſeries adverſariis obvertunt. Quâ ratione fit, ut extremi agminis ſeries clypeum verſus conſtituatur.

CAP. XII.

DIcam etiam, quo pacto Lycurgus caſtra eſſe metanda cenſuerit. Nam quia quadrati agminis anguli ſunt inutiles, in orbem caſtra ponebat, extraquam ſi monte tuti eſſent, vel à tergo murum fluviumve haberent. Excu-

καὶς γε μὴν ἐποίησε μεθημερινὰς, τὰς μὲ [1] πρὸς τὰ ὅπλα εἴσω βλεπούσας· ὑ γὰ πολεμίων ἕνεκα, ἀλλὰ φίλων αὗται καθίσαν. Τοὺς γε μὴν πολεμίους ἱππεῖς φυλάττουσιν ἀπὸ χωρίων, ὧν ἂν ἐκ πλείστου προορᾶεν. Εἰ δέ τις πρόσω νύκτωρ ἔξω τῆς φάλαγγος, νόμισεν ὑπὸ Σκιριτῶν προφυλάττεσθαι, νῦν δ' ἤδη καὶ ὑπὸ ξένων, αὐτῶν τινων συμπαρόντων.

Τὸ δ', ἔχοντας τὰ δόρατα ἀεὶ [2] προϊέναι, εὖ χὴ τοῦτο δεῖ εἰδέναι, ὅτι ὑπ' αὐτῶ ἕνεκά ἐστιν, ὑπερ χὴ τοὺς δούλους εἴργουσιν ἀπὸ τ' ὅπλων. Καὶ τοὺς ὁπὶ τὰ ἀναγκαῖα ἀπιόντας ὑ δεῖ θαυμάζειν, ὅτι ὑτε ἀλλήλων, ὑτε τ' ὅπλων

bias quidem diurnas inſtituit, quæ interiùs caſtra verſus ſpectarent: nam amicorum, non hoſtium cauſâ, illæ conſtituuntur. Hoſtes ab equitibus obſervantur iis è locis de quibus proſpici longiſſimè poteſt. Quòd ſi quis noctu extra phalangem progrediatur, à Sciritis *eâ de cauſâ* inſtituit habendas excubias; & hoc tempore præſtant id mercenarii *milites*, quibus aliqui *Lacones* adſunt.

Jam quòd cum haſtis ſemper obverſantur, id ſciendum eâdem de cauſâ fieri, ob quam ſervos etiam ab armis arcent. Prætereà mirum videri non debet, eos, qui ad naturæ neceſſaria ſecedunt, neque ab ſe invicem, neque ab exercitu longiùs

1 Al. παρά. 2 Al. προϊόντων.

πλέον, ἢ ὅσον μὴ λυπεῖν ἀλλήλους, ἀπέρχονται. Καὶ γὰρ ταῦτα ἀσφαλείας ἕνεκα ποιοῦσιν. Μεταστρατοπεδεύονται γε μὲν πυκνὰ, καὶ τοῦ σίνεσθαι τοὺς πολεμίους ἕνεκα, καὶ τοῦ ὠφελεῖν τοὺς φίλους· καὶ γυμνάζεσθαι δὲ προαγορεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου ἅπασι Λακεδαιμονίοις, ὅσοιπερ ἂν στρατεύωνται· ὥστε μεγαλοψυχοτέρους μὲν αὐτοὺς ἐφ' ἑαυτοῖς γίγνεσθαι, ἐλευθεριωτέρους δὲ τῶν ἄλλων φαίνεσθαι. Δεῖ δὲ εἴτε πεζείπατον, εἴτε δρόμον ἐλάττω ποιεῖσθαι, ἢ ὅσον ἂν ἡ μόρα ἐφίκῃ, ὅπως μηδεὶς τῶν αὑτοῦ ὅπλων πόρρω γίγνηται.

Μετὰ δὲ τὰ γυμνάσια καθίζειν μὲν ὁ πρῶτος

progredi, quàm utì caveant, nè ſibi mutuò moleſtiam creent. Hæc enim ſecuritatis cauſâ faciunt. Caſtra ſæpiùs mutant, partim ut hoſtibus detrimentum adferant, partim ut amicis proſint: etiam à lege mandatur Lacedæmoniis omnibus, qui expeditionibus interſunt, ut exercitiis utantur: quo fit, ut ipſi magis inter ſe magnanimi evadant, ac ſupra cæteros indole magis eſſe liberali videantur. Locus exercitationis & curſûs intra id ſpatium neceſſariò deſcribitur, quouſque cohors ipſa pertinet, nè quis ab ſuis armis recedat longiùs.

Peractis exercitiis, Polemarchus primus, utì ſe-

πολέμαρχος κηρύττει, (ἔστι δὲ τοῦτο ὥσπερ ἐξέτασις) ἐκ τούτου δὲ ἀριστοποιεῖσθαι, καὶ ταχὺ τὸν σκόπον ἐκπολύεσθαι. Ἐκ τούτου δ' αὖ διατρίβειν καὶ ἀναπαύεσθαι πρὸ τῶν ἑσπερινῶν γυμνασίων. Μετά γε μὴν ταῦτα δειπνοποιεῖσθαι κηρύττεται, καὶ ἐπειδὰν σπείσωσιν εἰς τοὺς θεοὺς οἷς ἂν κεκαλλιερηκότες ὦσιν, ὅπλων ἀναπαύεσθαι. Ὅτι δὲ πολλὰ γράφω, οὐ δεῖ θαυμάζειν. Ἥκιστα γὰρ Λακεδαιμονίοις εὕροι ἄν τις παραλελειμμένα ἐν τοῖς πατριωτικοῖς, ὅσα δεῖ ἐπιμελείας.

deant, per præconem edicit; quod quidem luſtrationis cujuſdam inſtar eſt: deindè prandium utì ſumant, ac ſpeculatorem mox demittant. Hinc inter ſe converſantur *milites*, ac ſe quieſcendo recreant ante veſpertina exercitia. Secundum hæc per præconem denuntiatur, ſumendam eſſe cœnam; & poſteaquam hymnos Diis cecinerint, quibus eſt facta res ſacra, armis incubando quietem capiendam. Nemo verò miretur, tam multa me ſcribere. Nam minimè quis à Lacedæmoniis omiſſum aliquid reperiat in re militari, quod quidem curandum veniat.

ΚΕΦ. ιγ'.

Διηγήσομαι δὲ καὶ ἣν ὑπὸ στρατιᾶς ὁ Λυκοῦργος βασιλεῖ δύναμιν καὶ τιμὴν προσκεύασε. Πρῶτον μὲν γὰρ ὑπὸ φυλακῇ τρέφει ἡ πόλις βασιλέα καὶ σὺν αὐτῷ. Συσκηνοῦσι δὲ αὐτῷ οἱ πολέμαρχοι, ὅπως ἀεὶ συνόντες, μᾶλλον καὶ κοινοβουλῶσιν, ἤν τι δέωνται. Συσκηνοῦσι δὲ καὶ ἄλλοι τρεῖς ἄνδρες τῶν ὁμοίων, οὗτοι τούτοις ὑπομελοῦνται πάντων τῶν ὑπηρεσίων, ὡς μηδεμία ἀσχολία ἢ αὐτοῖς τῶν πολεμικῶν ὑπομελείας.

Επαναλήψομαι δὲ ὡς ἐξορμᾶται σὺν στρατιᾷ ὁ βα-

CAP. XIII.

COmmemorabo etiam, quam Lycurgus regi poteſtatem & dignitatem in exercitu adſignaverit. Primò regem cinctum ſatellitio, cum iis, qui adſunt regi, civitas alit. In ejus contubernio ſunt Polemarchi, ut ſemper illi præſto ſint communicandorum conſiliorum cauſâ, ſi quidem uſus ita poſtulet. In eodem *regis* contubernio viri prætereà tres ex parium numero degunt, qui quidem eis omnia neceſſaria procurant; nè ab ullâ impediantur occupatione, quominùs res bellicas ſtudioſè tractent.

Repetam verò altiùs, quo pacto Rex cum co-

σιλεύς. Θύει μὲν γὰρ πρῶτον οἴκοι ὧν Διὶ ἀγήτορι, ᾧ τοῖς σὺν αὐτῷ ἦν ἢ ἐνταῦθα καλλιερήσῃ, λαβὼν ὁ πυρφόρος πῦρ ἀπὸ τοῦ βωμοῦ, προηγεῖται ὅπῃ τὰ ὅρια τῆς χώρας· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκ αὐ θύεται Διὶ καὶ Ἀθηνᾷ. Οταν ἢ ἀμφοῖν τούτοιν τοῖν θεοῖν καλλιερηθῇ, τότε διαβαίνει τὰ ὅρια τ χώρας. Καὶ ὁ πῦρ μὲ ἀπὸ τούτων τ ἱερῶν προηγεῖται οὐπότε ἀποσβεννύμενον, σφάγια ἢ παντοῖα ἕπεται. Αεὶ δὲ ὅταν θύῃ, ἄρχεται μὲ τούτου τοῦ ἔργου ἔτι κνεφαῖος, προλαμβάνειν βουλόμενος τὴν τ Θεοῦ [1] εὔνοιαν.

Πάρεισι ἢ τῷ τὴ θυσίαν πολέμαρχοι, λοχαγοὶ, πεν-

piis in expeditionem *domo* proficiſcatur. Primùm domi adhuc ſacrum Jovi ductori, & adjunctis ei *Diis* facit; ac ſi litatum illuc fuerit, Ignifer, *ſive fecialis*, ſublato ab arâ igne, ad regionis fines præcedit; ubi Rex Jovi Minervæque rurſùm ſacrificat. Ubi Diis hiſce litatum ambobus eſt, tum deindè limites regionis tranſit. Atque ab his ſacris ſublatus ignis præfertur, & nunquam extinguitur, ſequente omni hoſtiarum genere. Quoties autem *Rex* ſacrificat, primo id crepuſculo facere occipit, quaſi benevolentiam Dei cupiens antevertere.

Adſunt ſacrificio polemarchi, centuriones, quin-

1 Al. ἔννοιαν.

πηκοστῆρες, ξένων τραπάρχοι, τρατῷ σκευοφορικῷ ἄρχοντες, καὶ τὲ ἀπὸ τῶν πόλεων δὲ τρατηγῶν ὁ βουλόμενος. Πάρεισι δὲ καὶ τὲ ἐφόρων δύο, οἱ πολυπραγμονοῦσι μὲν ἄδην, ἢν μὴ ὁ βασιλεὺς τοῦσκαλῇ· ὁρῶντες δὲ ὅ, τι ποιεῖ ἕκαστος, πάντας σωφρονίζουσιν, ὡς τὸ εἰκός. Ὅταν δὲ τελεσθῇ τὰ ἱερά, ὁ βασιλεὺς τοῦσκαλέσας πάντας, παραγγέλλει τὰ τοιαῦτα. Ὥστε ὁρῶν ταῦτα, ἡγήσαιο ἂν τοὺς μὲν ἄλλους αὐτοσχεδιαστὰς εἶναι τῶν τραπωτικῶν, Λακεδαιμονίους δὲ μόνους τοῦ ὄντι τεχνίτας τῶν πολεμικῶν.

Ἐπειδάν γε μὴν ἡγῆται ὁ βασιλεύς, ἢν μὲν μηδεὶς ἀντίος φαίνηται, οὐδεὶς αὐτοῦ τοῦόθεν τορβεύεται,

quagenum præfecti, militum ſtipendiariorum duces, impedimentis præfecti, ex civitatum denique prætoribus cui lubet. Adſunt præterea duo Ephori, qui nihil illi quidem agunt curioſius, niſi à Rege adhibiti: ſed conſiderantes tamen, quid quiſque faciat, omnes, ceu fieri par eſt, modeſtiores reddunt. Poſteaquam facta eſt res ſacra, Rex arceſſitis omnibus, quid faciendum ſit, imperat. Quo fit, ut ſi hæc videas, exiſtimes cæteros quidem homines ſtudio ſubitario rem militarem tractare; Lacedæmonios autem ſolos reapſe bellicorum operum artifices eſſe.

Poſteaquam Rex ducere copias cœpit, ſi quidem hoſtis ſe nullus oſtendat; nemo ipſum præ-

πολὺ Σκιρῖται, καὶ οἱ περιβεβλημένοι ἱππῆς· ἢν δέ ποτε μάχιμα οἴωνται ἔσεσθαι, λαβὼν τὸ ἄγημα τῆς πρώτης μόρας ὁ βασιλεὺς, ἅμα συστρέψας ὅπῃ δόρυ, ἔστ' ἂν γένηται ἐν μέσῳ δυοῖν μόραιν, καὶ δυοῖν πολεμάρχοιν. Οὓς δὲ δεῖ ὅπῃ τούτοις τεταῖχθαι, ὁ πρεσβύτατος τῶν περὶ δημοσίαν σκευάζει. Εἰσὶ δὲ οὗτοι, ὅσοι ἂν σύσκηνοι ὦσι τῶν ὁμοίων, καὶ μάντεις, καὶ ἰατροὶ, καὶ αὐληταὶ, καὶ τῶ [1]στρατῶ ἄρχοντες, καὶ ἐθελόντοι ἤν τινες πρῶσιν. Ὥστε τῶν δεομένων γίγνεσθαι, οὐδὲν ἀπορεῖται· ἔστιν γὰρ ἀπεσκευασμένον ὅτι.

cedit, præter Sciritas, & equites exploratores: ſin prœlium committendum eſſe putant, Rex agmine primæ cohortis ſecum ſumpto, converſoque ad haſtam pergit, donec medio inter duas cohortes ac duos polemarchos loco ſit. Qui verò poſt hos collocandi ſunt, illos maximus natu inter eos, qui ad tabernaculum publicum pertinent, ordinat. Sunt autem hi, quicunque contubernio cum paribus eodem utuntur, & haruſpices, & medici, & tibicines, & copiarum *apud impedimenta* præfecti, & ſi qui ſponte ſuâ *expeditioni* adſunt. Quo fit, ut eorum, quæ fieri neceſſe eſt, nihil deſideretur: quippè quòd nihil non antè proſpectum ſit.

1 Poſt στρατῶ ſupple σκευοφορικῶ. *Wells.*

Καλὰ ἢ καὶ ὠφέλιμα τάδε, ὡς ἐμοὶ δοκῇ, ἐμηχανήσατο Λυκοῦργος εἰς τὸν ἐν ὅπλοις ἀγῶνα. Ὅταν γὰρ ὁρώντων ἤδη τῶν πολεμίων χίμαιρα σφαγιάζηται, αὐλεῖν τε πάντας τοὺς παρόντας αὐλητὰς νόμος, καὶ μηδένα Λακεδαιμονίων ἀστεφάνωτον εἶναι· καὶ ὅπλα δὲ λαμπρύνεσθαι φοινικίδα. Ἔξεστι δὲ τῷ νέῳ, καὶ κεκλημένῳ εἰς μάχην στωΐσαι, καὶ φαιδρὸν εἶναι, καὶ εὐδόκιμον. Καὶ παρακελεύονται δὲ τῷ ἐνωμοτάρχῃ. Οὐδὲ γὰρ ἀκούεται εἰς ἑκάστην πᾶσαν τὴν ἐνωμοτίαν ἀφ' ἑκάστου ἐνωμοτάρχου ἔξω. Ὅπως δὲ καλῶς γίγνηται, πολεμάρχῳ δεῖ μέλειν.

Etiam hæc præclarè Lycurgus utilitérque, meâ ſanè ſententiâ, ad armatum certamen excogitavit. Nam cùm jam hoſtium in conſpectu capra mactatur, lege conſtitutum eſt, ut omnes, quotquot adſunt, tibicines tibiâ canant, ac nemo Lacedæmoniorum ſerto careat: etiam ut arma polita niteant, edicitur. Juveni quoque, ac delecto ad pugnam ineundam permittitur, ut hilarem & egregium ſe gerat. Atque hi etiam manipularium præfectum incitando cohortantur. Nam à quovis manipularium præfecto exterius ad unumquemque manipulum nihil auditur. Ut autem omnia rectè fiant, polemarchi curæ committitur.

Οταν γε μὴν καιρὸς δοκῇ εἶναι στρατοπεδεύεσθαι, [1] τότε μὲν κύριος βασιλεὺς, καὶ τοῦ δεῖξαί γε, ὅπου δεῖ. Τὸ μὴν στρεσβείας ἀποπέμπεσθαι καὶ φιλίας καὶ πολεμίας, τοῦτ' αὖ βασιλέως. Καὶ ἄρχοντας μὲν πάντες ἀπὸ βασιλέως, ὅταν βούλωνται στρατεῦσαί τι. Ην δ' οὖν δίκης δεόμενός τις ἔλθῃ, πρὸς Ελλανοδίκας τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἀποπέμπει· ἢν χρημάτων, πρὸς ταμίας· ἢν δὲ λείδα ἄγων, πρὸς λαφυροπώλας. Οὕτω δὲ πραττομένων, βασιλεῖ οὐδὲν ἄλλο ἔργον καταλείπεται ὅτι φρουροῦς, ἢ ἱερεῖ μὲν τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ἴσθι, στρατηγῷ δὲ, τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Quodnam tempus esse metandi castra videatur, regis est in arbitrio situm; itemque locum commonstrandi. Præterea sive fœderatorum, seu hostium dimittere legationes, ad Regem pertinet. Quoties aliquid agendum est, omnes è Rege initium sumunt. Si quis judicio disceptaturus *ad Regem* veniat, ad Hellanodicas, *sive Græcorum judices*, à Rege remittitur: si pecuniâ quis egeat, ad quæstores: sin prædam adferat, ad manubiarum distractores. Quæ cùm ita gerantur, Regi nihil aliud in exercitu restat negotii, quàm ut rerum divinarum respectu sit Sacerdos, humanarum verò, Imperator.

1 Al. τότε μὲν Λυκοῦργος βασιλεῖ λέγει μέλειν, καὶ τοῦ δ. &c.

ΚΕΦ. ιδ'.

ΕΙ δέ τις με ἔροιτο, εἰ ἔτι καὶ νῦν μοι δοκοῦσιν Λυκούργου νόμοι ἀκίνητοι διαμένειν, τοῦτο μὰ Δία οὐκ ἂν ἔτι θαρρέως εἴποιμι. Οἶδα γὰρ πρότερον μὲν Λακεδαιμονίοις αἰσχυμένους οἴκοι τὰ μέτρια ἔχοντας, ἀλλήλοις στυγνᾶν μᾶλλον, ἢ ἁρμόζοντας τοῖς πόλεσι, καὶ κολακευομένους διαφθείρεσθαι. Καὶ πρόσθεν μὲν οἶδα αὐτοὺς φοβουμένους, χρυσίον ἔχοντας φανῆναι· νῦν δ' ἔστιν οὓς καὶ καλλωπιζομένους ὅτι τῷ κεκτῆσθαι.

Ἐπίσαμαι δὲ καὶ πρόσθεν τούτου ἕνεκα ξενηλασίας

CAP. XIV.

QUOD si quis me roget, an hâc etiam tempestate Lycurgi leges immotæ mihi permanere videantur; id profectò non audactèr dixero. Nam scio Lacedæmonios pridem maluisse domi modicis cum facultatibus consuetudine mutuâ uti, quàm in præfecturis civitatum per adsentationes degenerare. Scio metuisse antehac eos sibi, nè aurum possidere deprehenderentur: jam nonnulli sunt, qui hoc ipso semet ostentant, quòd aurum possideant.

Prætereà scio peregrinos ob eam causam olim

γιγνομένας, καὶ ἀποδημεῖν οὐκ ἐξὸν, ὅπως μὴ ῥᾳδιουργίας ἀπὸ πολῖται ἀπὸ τῶν ξένων ἐμπίπλαιντο· νῦν δ' ὁπόταν σὺν δοκοῦντας φρόνιμοι εἶ), ἐσπουδακότας, ὡς μηδέποτε παύωνται ἁρμόζοντες ὅπῃ ξένης. Καὶ ἦν μὲ ὅτε ἐπεμελοῦντο, ὅπως ἄξιοι εἶεν ἡγεῖσθαι· νῦν δὲ πολὺ μᾶλλον φροντιστέον), ὅπως ἄρξουσιν, ἢ ὅπως ἄξιοι τούτων ἔσονται).

Τοιγαροῦν οἱ Ἕλληνες πρότερον μὲν ἰόντες εἰς Λακεδαίμονα, ἐδέοντο αὐτῶν ἡγεῖσθαι ὅπῃ τοὺς δοκοῦντας ἀδικεῖν· νῦν δὲ πολλοὶ παρακαλοῦσιν ἀλλήλους ὅπῃ δύνανται κωλύειν ἄρχειν πάλιν αὐτούς. Οὐ-

ejectos fuisse, neque concessas peregrinationes; nè ab exteris cives improbitatem haurirent: nunc mihi constat, eos, qui loco videntur apud ipsos esse principe, studiosè in hoc incubuisse; ut nunquam non apud exteros urbium præfecti essent. Fuit item aliquando *tempus*, cùm in id operam dabant, ut principatu digni essent: nunc id magis enituntur, ut imperent, quàm ut imperio digni sint.

Itaque fit, ut Græci, qui olim Spartam profecti *Lacedæmonios* orabant, ut duces adversus illos essent, qui injustè agere viderentur: nunc magnâ ex parte seipsos ad impediendum cohortentur, nè *ad Lacedæmonios* rerum summa redeat. Ne-

δὲν μέντοι δεῖ θαυμάζειν τύτων τ' ὀπιφόρων αὐτοῖς γινομένων, ἐπειδὴ φανεροί εἰσιν ὄντε τῷ Θεῷ πειθόμενοι, ὄντε τοῖς Λυκύργυ νόμοις.

ΚΕΦ. ιε'.

Βούλομαι ἢ κ', ἃς βασιλεῖ πρὸς τ πόλιν συνθήκας ὁ Λυκῦργος ἐποίησε, διηγήσασθ. Μόνη γὰρ δὴ αὕτη ἀρχὴ διατελεῖ οἵαπερ ἐξ ἀρχῆς κατεστάθη· τὰς ἢ ἄλλας πολιτείας εὕροι ἄν τις μεταπεπτωκυίας, κ' ἔτι κ' νῦν μεταπιπτούσας. Ἔθηκε γὰρ θύειν μὲν βασιλέα πρὸ τ πόλεως τὰ δημόσια ἅπαντα, ὡς ἀπὸ τ

que verò mirum videri debet, quòd in has reprehenſiones incurrant; quandò palàm eſt, eos neque *Apollini*, neque Lycurgi legibus parere.

CAP. XV.

LUbet etiam commemorare, quæ pacta Lycurgus inter Regem & civitatem conſtituit. Nam ſolus hic principatus in eodem permanet ſtatu, quo fuit ab initio: cæteras adminiſtrationum publicarum formas vel immutatas, vel etiam nunc aliquis mutari comperiat. Sanxit igitur, ut Rex pro ſalute civitatis rem divinam in omnibus ſacris publicis faceret, veluti ortus à

θεοῦ ὄντα· καὶ στρατιὰν ὅποι ἂν ἡ πόλις ἐκπέμπῃ, ἡγεῖσθαι.

Ἐδωκε δὲ καὶ γέρα ἀπὸ τῶν θυομένων λαμβάνειν· καὶ γῆν τε ἐν πολλαῖς τῶν ἀστοικίων πόλεων ἀπέδειξεν ἐξαίρετον τοσαύτην, ὥστε μήτε δεῖσθαι τῶν μετοίκων, μήτε πλούτῳ ὑπερφέρειν. Ὅπως δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἔξω σκηνοῖεν, σκηνὴν αὐτοῖς δημοσίαν ἀπέδειξε, καὶ δημοσίᾳ γε ὑπὲρ τοῦ δείπνου ἐτίμησεν, οὐχ ἵνα διπλάσια καταφάγοιεν, ἀλλ' ἵνα καὶ ἀπὸ τῦδε τιμῶσαι ἔχοιεν, [1] εἴπερ βούλοιντο.

Deo: ut, quocunque civitas militum copias mitteret, ducis munere fungeretur.

Adtribuit hoc quoque, ut de victimis cæsis honoris causâ quædam ipse caperet: prætereà tantum agri eximii multis in urbibus finitimis secrevit, ut mediocrium quidem illi *facultatum* copia non desit, non tamen opibus antecellat. Atque utì Reges etiam foris uti contubernio possent, ad hoc eis tabernaculum publicum ordinavit, eumque honorem illic addidit, ut in cœnâ duplex ipsis portio cederet; non id quidem, ut duplo plus, *quàm alii*, vorarent; sed ut aliquid indè honoris causâ dare possent, cui libuisset.

1 Al. ἔπινον προθυμότερον βούλ.

Εδωκε δ' αὖ ϗ συσκήνους δύω ἑκατέρῳ προσελέσθαι, οἱ δὴ ϗ Πύθιοι καλοῦνθ. Εδωκε δὲ ϗ πασῶν τ̃ συῶν ἀπὸ τόκου χοῖρον λαμβάνειν, ὡς μήποτε ἀπορήσαι βασιλεὺς ἱερῶν, ἤν τι δεηθῇ θεοῖς συμβουλεύσασθ. Καὶ πρὸς τῇ οἰκίᾳ δὲ ϗ λίμνη ὕδατος ἀφθονίαν παρέχει. Οπ δὲ ϗ τοῦτο πρὸς πολλὰ χρήσιμον, οἱ μὴ ἔχοντες αὐτὸ μᾶλλον γινώσκουσι. Καὶ ἕδρας δὲ πάντες ὑπανίστανθ βασιλεῖ, πλὴν ϗκ Εφοροι ἀπὸ τ̃ Εφορικῶν δίφρων. Καὶ ὅρκους δὲ ϗ ἀλλήλοις κατ' μῆνα ποιοῦνθ, Εφοροι μὲν ὑπὲρ τ̃ πόλεως, βασιλεὺς δ' ὑπὲρ ἑαυτ. Ο δὲ ὅρκος ὅδε ἐστὶ τῷ μὲν βασιλῆ, "Κα-"τὰ τοὺς τ̃ πόλεως κειμένους νόμους βασιλεύσειν." Τῇ δὲ

Prætereà *Regi* utrique poteſtatem deligendi contubernales binos conceſſit, quos Pythios vocant. Permiſit etiam, ut de omnium ſcrofarum partu porcum acciperet, nè unquam Rex victimis careret, ſi quâ in re Dii conſulendi eſſent. Propter domum *regiam* ſtagnum aquæ copiam ſuppeditat. Quod quidem ad multa per eſſe utile, magis intelligunt ii, qui eo carent. Etiam de ſellâ Regi adſurgunt omnes, præterquam Ephori de ſellis Ephoricis. Menſibus ſingulis jurejurando ſe invicem adſtringunt, Ephori quidem nomine civitatis, Rex autem ſuo. Regis jusjurandum eſt, "Regnum ſe geſturum ex "præſcripto legum latarum:" Civitatis, "Con-

πόλῃ, "Εμπεδοῦντος ἐκείνου ἀσφαλίσειν τὴν βασι-
"λείαν πρέξειν."

Αὗται μὲν οὖν αἱ τιμαὶ οἴκοι ζῶντι βασιλῇ δέδονται, οὐδέν τι πολὺ ὑπερφέρουσαι τῶν ἰδιωτικῶν. Οὐ γὰρ ἐβουλήθη οὔτε τοῖς βασιλεῦσι τυραννικὸν φρόνημα ἐνθεῖναι, οὔτε τοῖς πολίταις φθόνον ἐμποιῆσαι τῆς δυνάμεως. Αἱ δὲ τελευτήσαντι τιμαὶ βασιλεῖ δέδονται, τῇδε βούλονται δηλοῦν οἱ Λυκούργου νόμοι, ὅτι οὐκ ὡς ἀνθρώπους, ἀλλ' ὡς ἥρωας τοὺς Λακεδαιμονίων βασιλεῖς ἐθεράπευσαν.

"ſervaturam ſe regnum ipſius inconcuſſum, ſi
"quidem jusjurandum hoc ſanctè ſervaret."

Atque hi honores in patriâ Regi, quamdiù vivit, conceſſi ſunt; non multùm privatorum honoribus potiores. Etenim neque Regibus animos addere tyrannicos voluit, neque civibus eorum poteſtatem inviſam reddere. Qui autem Regi mortuo conceſſi ſunt honores, iis Lycurgi leges indicare volunt, non ſe Lacedæmoniorum Reges ut homines, ſed tanquam heroas honore eximio adfeciſſe.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

ΚΕΦ. α'.

ΠΕΡΙ μὲν τῆς Αθηναίων πολιτείας, ὅτι μὲν εἴλοντο τὸν τρόπον τῆς πολιτείας, οὐκ ἐπαινῶ διὰ τόδε· ὅτι ταῦθ' ἑλόμενοι, εἵλοντο τοὺς πονηροὺς ἄμεινον πράττειν ἢ τοὺς χρηστούς. Διὰ μὲν οὖν τοῦτο οὐκ ἐπαινῶ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ὕπως ἔδοξεν αὐτοῖς, ὡς εὖ διασώζουσι τὴν πολιτείαν, καὶ τἆλλα διαπράττουσι, ἃ δοκοῦσιν ἁμαρτάνειν τοῖς ἄλλοις Ελλησι, τοῦτ' ἀποδείξω.

XENOPHONTIS
ATHENIENSIUM RESPUBLICA.

Cap. I.

JAM de Athenienſium republicâ, quòd eam reipublicæ formam ſecuti ſint, propterea non laudo: quia dum illam voluerunt, voluerunt improbos *homines* meliori eſſe conditione, quàm probos. Hanc itaque ob cauſam non laudo. Quia verò ita eis viſum eſt, equidem oſtendam, rempublicam eos ſuam incolumem conſervare, atque etiam alia perficere, in quibus aberrare Græcis cæteris exiſtimentur.

Πρῶτον μὲν ὃν τοῦτο ἐρῶ, ὅτι δικαίως αὐτόθι καὶ οἱ πένητες καὶ ὁ δῆμος πλέον ἔχῃ τῶν ἡγναίων καὶ τῶν πλουσίων, διὰ τόδε, ὅτι ὁ δῆμός ἐστιν ὁ ἐλαύνων τὰς ναῦς, καὶ ὁ τὴν δύναμιν περιτιθεὶς τῇ πόλει· καὶ οἱ κυβερνῆται, καὶ οἱ κελευσταί, καὶ ⓐ πεντηκόνταρχοι, καὶ οἱ τοξόται, καὶ οἱ ναυπηγοί, οὗτοί εἰσιν ⓐ τὴν δύναμιν μᾶλλον περιτιθέντες τῇ πόλει πολὺ μᾶλλον, ἢ οἱ πολῖται καὶ οἱ ἡγναῖοι καὶ οἱ χρηστοί. Ἐπειδὴ ὃν ταῦτα ὅπως ἔχῃ, δοκεῖ δίκαιον εἶναι πᾶσι τῶν ἀρχῶν μετεῖναι, ἔν τε τῷ κλήρῳ, καὶ ἐν τῇ χειροτονίᾳ· καὶ λέγειν ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τῶν πολιτῶν.

Ἔπειτα ὁπόσαι μὲν σωτηρίαν φέρουσι τῶν ἀρχῶν, χρη-

Primùm igitur hoc dicam, meritò pauperes ac plebem ibi plus poſſe, quàm nobiles & divites, idque ob hanc cauſam, quòd plebs & naves agat, & potentiam civitati conciliet: adeóque gubernatores, & incitatores nautarum, & quinquaginta remigibus præfecti, & proretæ, & navium fabricatores, hi ſunt, qui multo magis reipublicæ potentiam amplificant, quàm cives, quàm nobiles, quàm homines frugi. Hæc cùm ita ſe habeant, æquum eſſe videtur, ut omnes magiſtratuum participes fiant, ſive per ſortem, ſeu per ſuffragium; utque cuivis civium dicere liceat, qui quidem velit.

Deindè quotquot magiſtratus, ſive ſuperio-

σαι ὄσαι ϗ μὴ χρησαι, ἢ κίνδυνον τῷ δήμῳ ἅπανλι, τύτων μὲν τῶν ἀρχῶν ὐδὲν δεῖται ὁ δῆμος μετεῖναι, οὔτε τ̃ στρατηγικῶν κλήρων οἴονλαι σφίσι χρῆναι μετεῖναι, οὔτε τ̃ ἱππαρχιῶν. Γιγνώσκει γὰρ ὁ δῆμος, ὅτι πλείω ὠφελεῖται ἐν τῷ μὴ αὐτὸς ἄρχειν ταύτας τὰς ἀρχάς, ἀλλ' ἐᾶν τοὺς δυναλωτάτους ἄρχειν. Ὁπόσαι δ' εἰσὶν ἀρχαὶ μισθοφορίας ἕνεκα ϗ ὠφελείας εἰς τ̃ οἶκον, ταύτας ζητεῖ ὁ δῆμος ἄρχειν.

Εἶτα ἔνιοί θαυμάζυσιν, ὅτι παντα χῦ πλέον νέμυσι τοῖς πονηροῖς, ϗ πένησι, ϗ δημοτικοῖς, ἢ τοῖς χρηστοῖς, ἐν αὐτῷ τύτῳ φανερὰν τ̃ δημοκρατίαν διασώζονλες.

res ſeu inferiores, univerſo populo vel ſalutis vel periculorum auctores ſunt, eorum utì particeps ſit vulgus, non eſt neceſſe; neque *plebs* ſortes prætorias, neque præfecturas equitum ad ſe pertinere putat. Animadvertit enim, ſe plus emolumenti capere, dum magiſtratus hoſce non obit, ſed illis relinquit gerendos, qui plurimum poſſunt. Quotquot verò magiſtratus habent ſtipendia, reique familiari conducunt, hos etiam vulgus ambit.

Quod autem nonnulli mirantur, ubique plus eos hominibus nullius momenti, & pauperibus, & plebeis, quàm egregiis viris tribuere; in hoc ipſo popularem *civitatis* ſtatum apertè conſervant.

Οἱ μὲν γὰρ πένητες καὶ ὁ δημόται καὶ ὁ χείρους εὖ πράττοντες, καὶ πολλοὶ οἱ τοιοῦτοι γιγνόμενοι, τὴν δημοκρατίαν αὔξουσιν. Ἐὰν δὲ εὖ πράττωσιν οἱ πλούσιοι καὶ οἱ χρηστοὶ, ἰσχυρὸν τὸ ἐναντίον σφίσιν αὐτοῖς καθιστᾶσιν οἱ δημοτικοί. Ἐστι δὲ πάσῃ γῇ τὸ βέλτιστον ἐναντίον τῇ δημοκρατίᾳ. Ἐν γὰρ τοῖς βελτίστοις ἔνι ἀσχολασία τε ὀλιγίστη καὶ ἀδικία, ἀκρίβεια δὲ πλείστη εἰς τὰ χρηστά· ἐν δὲ τῷ δήμῳ ἀμαθία τε πλείστη καὶ ἀταξία καὶ πονηρία. Ἥτε γὰρ πενία αὐτοὺς μᾶλλον ἄγει ἐπὶ τὰ αἰσχρὰ, καὶ ἡ ἀπαιδευσία καὶ ἡ ἀμαθία δι' ἔνδειαν χρημάτων [1] ἐνίοις τῶν ἀνθρώπων.

Quippè dum pauperes, & plebei, & nauci homines benè agunt, & ad aliquem numerum excreſcunt, ſtatum *civitatis* popularem augent. Sin divitibus & egregiis *hominibus* benè ſit; tum verò plebei contrariam ſibi partem corroborant. Sunt autem ubique terrarum optimates dominatui plebeio contrarii. Nam in optimatibus petulantiæ ac injuſtitiæ minimum eſt, ſtudium verò rerum honeſtarum accuratiſſimum: *contrà*, in plebe plurimum inſcitiæ, confuſionis, improbitatis. Etenim paupertas magis eos adducit ad turpia, & plerique mortalium propter penuriam neque literaliter educari, neque rectè inſtitui poſſunt.

1 Forſan ἔνεστιν ἐνίοις. *Wells.*

Εἴποι δ' ἄν τις, ὡς ἐχρῆν αὐτοὺς μὴ ἐᾶν λέγειν πάντας ἐξῆς μηδὲ βουλεύειν, ἀλλὰ τοὺς δεξιωτάτους καὶ ἀνδρας ἀείστους. Οἱ δὴ καὶ ἐν τούτῳ ἄριστα βουλεύονται, ἐῶντες καὶ τοὺς πονηροὺς λέγειν. Εἰ μὲ γὰρ ὁ χρηστὸς ἔλεγον καὶ ἐβουλεύοντο, τοῖς ὁμοίοις σφίσιν αὐτοῖς ἦν ἀγαθὰ, τοῖς δὲ δημοτικοῖς οὐκ ἀγαθά· νῦν δὲ λέγων ὁ βουλόμενος ἀναξὶς ἄνθρωπος πονηρὸς, ὠφελήσει τὸ ἀγαθὸν αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὁμοίοις αὐτοῦ.

Εἴποι τις ἂν, Τί ἂν δὴ γνοίη ἀγαθὸν αὐτῷ ἢ ᾧ δήμῳ τοιοῦτος ἄνθρωπος; Οἱ δὴ γιγνώσκουσιν, ὅτι ἡ τούτου ἀμαθία

Fortaſſè dixerit aliquis non permittendum eſſe, ut omnes vel dicendi poteſtatem habeant, vel conſulendi; ſed peritiſſimos *tantùm* & præſtantiſſimos viros. At illi in hoc quoque ſibi rectiſſimè conſulunt, dum futilibus etiam dicendi poteſtatem faciunt. Nam ſi duntaxat egregii viri & orationes haberent, & ſententias dicerent, ſui ſimilibus prodeſſent, non autem plebeiis: nunc cùm ſurgat *ad concionandum* aliquis nullius pretii quicunque voluerit; facilè tum ſibi, tum ſui ſimilibus quod expediat, invenit.

At inquiet aliquis, Ecquid hujuſmodi homo boni vel ſibi vel populo poſſit excogitare? Nimirùm intelligunt illi, hujus imperitiam ac fu-

καὶ πονηρία ἢ εὔνοια μᾶλλον λυσιτελεῖ, ἢ ἡ τοῦ χρηστοῦ ἀρετὴ καὶ σοφία καὶ κακόνοια. Εἴη μὲν οὖν ἂν πόλις οὐκ ἀπὸ τοιούτων διαιτημάτων ἡ βελτίστη, ἀλλ' ἡ δημοκρατία μάλιστ' ἂν σώζοιτο οὕτως. Ὁ γὰρ δῆμος οὐ βούλεται εὐνομουμένης τῆς πόλεως αὐτὸς δουλεύειν, ἀλλ' ἐλεύθερος εἶναι, καὶ ἄρχειν· τὰ δὲ κακονομίας αὐτῷ ὀλίγον μέλει. Ὃ δὲ σὺ νομίζεις οὐκ εὐνομεῖσθαι, αὐτὸς ἀπὸ τούτου ἰσχύει ὁ δῆμος, καὶ ἐλεύθερός ἐστιν.

Εἰ δ' εὐνομίαν ζητεῖς, πρῶτα μὲν ὄψει τοὺς δεξιωτάτους αὐτοῖς τοὺς νόμους τιθέντας· ἔπειτα κολάσουσιν οἱ χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς, καὶ βουλεύσουσιν οἱ χρηστοὶ περὶ τῆς

tilitatem, cum benevolentiâ, plus *ſibi* prodeſſe, quàm viri egregii virtutem & ſapientiam, cum malevolentiâ. *Poteſt igitur fieri*, ut his moribus civitas non efficiatur optima; ſed ſtatus tamen popularis hâc ratione conſervabitur. Populus enim non vult rempublicam benè conſtitutam, in quâ ſibi ſit ſerviendum; ſed liber eſſe vult, & imperio potiri, ac malum interim *civitatis* ſtatum flocci pendit. Nam quod tu non rectè conſtitutum exiſtimas, id ipſum potentiam plebis libertatemque ſuſtinet.

Quòd ſi bonum *reipublicæ* ſtatum requiris, primùm videbis in eo peritiſſimos leges ferre: deindè boni malos punient, deque republicâ con-

πόλεως, ϗ οὐκ ἐάσουσι μαινομένους ἀνθρώπους βουλεύειν, οὐδὲ λέγειν, οὐδὲ ἐκκλησιάζειν. Ἀπὸ τούτων τοίνυν τῶν ἀγαθῶν τάχιστ' ἂν ὁ δῆμος εἰς δουλείαν καταπέσοι. Τῶν δούλων δ' αὖ καὶ τῶν μετοίκων πλείστη ἐστὶν Ἀθήνησιν ἀκολασία, ϗ ὅτε παταξαι ἔξεστιν αὐτόθι, ὅτε ὑπεκστήσεταί σοι ὁ δοῦλος. Οὗ δ' ἕνεκέν ἐστι τοῦτο ἐπιχώριον, ἐγὼ φράσω. Εἰ νόμος ἦν τὸν δοῦλον ἐπὶ τῷ ἐλευθέρου τύπτεσθαι, ἢ τὸν μέτοικον, ἢ τὸν ἀπελεύθερον, πολλάκις ἂν οἰηθεὶς εἶναι τὸν Ἀθηναῖον δοῦλον, ἐπάταξεν ἄν. Ἐαθῆτα τὲ γὰρ οὐδὲν βελτίων ὁ δῆμος αὐτόθι, ἢ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ μέτοικοι, ϗ τὰ εἴδη οὐδὲν βελτίους εἰσίν.

sultabunt, & homines insanos neque consiliis adesse, neque orationem habere, neque concionari permittent. Quapropter ex his bonis celerrimè plebs ad servitutem reciderit. Servorum autem & advenarum maxima est Athenis petulantia, neque pulsandi eos cuiquam illic jus est, neque servus tibi cedet. Cur autem hoc moribus illic ita receptum sit, equidem exponam. Si consuetudo ferret servum hominem ab ingenuo verberari, vel advenam, vel libertum; sæpè quis Athenienſem pulsaret, servum esse ratus. Nam neque vestitu, neque formâ, quidquam istic plebs servis adveniſve præstat.

Εἰ δέ τις ἂ τοῦτο θαυμάζοι, ὅτι ἐῶσι τοὺς δούλους τρυφᾶν αὐτόθι, καὶ μεγαλοπρεπῶς διαιτᾶσθαι ἐνίους, καὶ τοῦτο γνώμην φανεῖεν ἂν ποιοῦντες. Ὅπου γὰρ ναυτικὴ δύναμίς ἐστιν ἀπὸ χρημάτων, ἀνάγκη τοῖς ἀνδραπόδοις δουλεύειν, ἵνα λαμβάνων μὴ φράττῃ τὰς ἀποφοράς, καὶ ἐλευθέρους ἀφιέναι. Ὅπου δ' εἰσὶ πλούσιοι δοῦλοι, ἐκεῖ ἐνταῦθα λυσιτελεῖ τὸν ἐμὸν δοῦλον σὲ δεδιέναι. Ἐν ᾗ τῇ Λακεδαίμονι ὁ ἐμὸς δοῦλός σε [1] δέδοικεν. Ἂν δὲ δεδίῃ ὁ σὸς δοῦλός ἐμέ, κινδυνεύοι καὶ τὰ χρήματα διδόναι τὰ ἑαυτοῦ, ὥστε μὴ κινδυνεύειν περὶ ἑαυτοῦ. Διὰ τοῦτ' οὖν ἰσηγορίαν καὶ τοῖς δούλοις πρὸς σοῦ ἐλευθέρους ἐποιήσαμεν, καὶ τοῖς μετοίκοις πρὸς τοὺς ἀστούς, διότι δεῖται

Jam ſiquis etiam miratur, quòd iſtic & delicatè ſervos & ſplendidè quidem nonnullos vivere patiantur, hoc quoque certo eos judicio facere conſtat. Nam ubi potentia navalis ab opibus pendet, ibi poſthabitis hominibus liberis, ſervire mancipiis oportet, ut qui ea capit, quæſtum faciat; ubi verò ſervi opulenti ſunt, ibi meus ut ſervus te metuat, non expedit. Lacedæmone quidem meus ſervus te metuit. Jam ſi me ſervus tuus metuat, ſanè verendum, ut res ſuas mihi det, nè quo ipſe ſit in periculo. Quamobrem æqualitatem quandam ſervis & liberis conceſſimus, itemque advenis & civibus, quòd advenarum e-

1 *Steph.* δεδίκει.

ἡ πόλις μετοίκων, ἀφά τε τὸ πλῆθος τῶν τεχνῶν, καὶ ἀφὰ τὸ ναυτικόν. Διὰ τῦτο οὖν καὶ τοῖς μετοίκοις εἰκότως τ' ἰσηγορίαν ἐποιησαμεν.

Τὺς δὲ γυμναζομένους αὐτόθι, καὶ τ' μυσικὴν ὀπιτηδεύοντας καταλέλυκεν ὁ δῆμος, νομίζων τῦτο οὐ καλὸν εἶ), γνὺς ὅτι ὐ δυναζὰ ταῦτά ὄστιν ὀπιηδεύειν. Ἐν ταῖς χορηγίαις αὖ καὶ γυμνασιαρχίαις καὶ τριηραρχίαις γιγνώσκυσιν, ὅτι χορηγῦσι μὲ οἱ πλύσιοι, χορηγῖται δ' ὁ δῆμος· καὶ τριηραρχῦσι καὶ γυμνασιαρχῦσιν οἱ πλούσιοι, ὁ δὲ δῆμος τριηραρχεῖ) καὶ γυμνασιαρχεῖ). Ἀξιοῖ δ' ἀργύριον λαμβάνειν ὁ δῆμος, καὶ ᾄδων, καὶ πέχων, καὶ ὀρχύμενος, καὶ

geat operâ civitas, cùm propter opificiorum multitudinem, tum ob rem navalem. Igitur hâc de causâ meritò quædam æqualitas inter *cives* & advenas à nobis facta est.

Cæterùm eos, qui corporum exercitiis ibi Musicæque dediti sunt studiis, plebs non sustulit; quòd existimaret id expedire, ac nè posse quidem *ab se* his dari operam sentiret. In chori verò principatu, ac gymnasiorum triremiumque præfecturis intelligunt penes opulentos esse chori principatum, vulgus verò in choris versari: eodemque modo locupletes triremibus & gymnasiis præesse, vulgus autem in triremibus & gymnasiis parere. Vult igitur pecuniam accipere vulgus, atque ita canere, currere, salta-

πλέων ἐν τῇ ναυσίν· ἵνα αὐτός τε ἔχῃ, καὶ οἱ πλούσιοι πενέστεροι γίγνωνται. Ἐν τε τοῖς δικαστηρίοις ὑπὲρ τοῦ δικαίου αὐτοῖς μέλει μᾶλλον, ἢ τοῦ αὐτοῖς συμφέροντος.

Περὶ δὲ τῶν συμμάχων, ὅτι ἐκπλέοντες συκοφαντοῦσιν, ὡς δοκοῦσι, καὶ μισοῦσι τοὺς χρηστοὺς, γιγνώσκοντες ὅτι μισεῖσθαι μὲν ἀνάγκη τὸν ἄρχοντα ὑπὸ τοῦ ἀρχομένου· εἰ δὲ ἰσχύσουσιν οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ὀλίγισον χρόνον ἡ ἀρχὴ ἔσται τοῦ δήμου [1] τοῦ Ἀθηναίων. Διὰ ταῦτα οὖν τοὺς μὲ χρηστοὺς ἀτιμοῦσι, καὶ χρήματα ἀφαιροῦνται, καὶ [2] ἐξελαύνονται, καὶ ἀποκτείνουσι, τοὺς δὲ πονηροὺς αὖ-

re, navigare; ut & ipſum habeat aliquid, & divites reddantur tenuiores. Nec in judiciis quidem magis ejus quod juſtum eſt, quàm commodi ſui rationem habent.

De ſociis autem, quòd navigiis eos adeuntes, calumniari & odiſſe videntur egregios illic *viros*, ita ſentiunt, fieri non poſſe, quin qui ſub imperio eſt, oderit eum, qui eſt cum imperio: ac ſi majores locupletum & potentium vires ſint in civitatibus, imperium populi Athenienſis haud diù duraturum. Ob has inquam cauſas *viris* egregiis honores adimunt, facultates auferunt, exilia capitiſque pœnas irrogant, dum nihili homines eve-

1 *Stobæus* omittit τοῦ Ἀθηναίων. 2 *Stob.* ἐξελαύνεσι.

ξυσιν. Οἱ δὲ χρηστοὶ Αθηναίων τὰς χρηστὰς ἐν τῇ συμμαχίσι πόλεσι σώζυσι, γινώσκοντες ὅτι σφίσιν ἀγαθὸν ἐστι τὰς βελτίστους σώζειν ἀεὶ ἐν τῇ πόλεσιν.

Εἴποι δέ τις ἂν, ὅτι ἰσχύς ἐστιν αὕτη Αθηναίων, ἐὰν οἱ σύμμαχοι δυνατοὶ ὦσι χρήματα εἰσφέρειν. Τοῖς δὲ δημοτικοῖς δοκῇ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι, τὰ τῶν συμμάχων χρήματα ἕνα ἕκαστον ἔχειν Αθηναίων, ἐκείνους δὲ ὅσον ζῆν καὶ ἐργάζεσθαι, ἀδυνάτους ὄντας ἐπιβουλεύειν. Δοκῇ δὲ ὁ δῆμος Αθηναίων καὶ ἐν τῷδε κακῶς βουλεύεσθαι, ὅτι τὰς συμμάχους ἀναγκάζυσι πλεῖν ἐπὶ δίκας Αθήναζε. Οἱ δὲ ἀντιλογίζονται ὅσα ἐν τούτῳ ἔνι ἀγαθὰ τῷ δήμῳ

hunt. Contrà qui Athenienſes frugi ſunt, ii ſalutem *virorum* egregiorum in civitatibus ſociis tuentur, quòd animadvertant ſibi ex uſu eſſe, conſervari ſemper in urbibus optimates.

At dixerit aliquis, in eo potentiam Athenienſium eſſe ſitam, ſi pecunias eorum ſocii conferre poſſint. At plebeiis hominibus magis expedire videtur, ut Athenienſium unuſquiſque facultates ſociorum obtineat; illi, quantum opus ſit ad victum & opera, nè poſſint inſidiari. Hâc etiam in parte populus Athenienſis uti conſilio malo exiſtimatur, quòd ſocios Athenas navigare ad petendum jus cogant. Verùm illi contrà ratiocinantur, quantum in hoc inſit Athenienſium populo

τῶν Αθηναίων. Πρῶτον μέ, ἀπὸ τῆ πρυτανείων τὴ μισθὸν δι' ἐνιαυτοῦ λαμβάνειν· εἶτ' οἴκοι καθήμενοι, ἄνευ νεῶν ἐκπλεῦ, δημοκρατοῦσι τὰς πόλεις τὰς συμμαχίδας, καὶ τὰς μὲν δήμου σώζουσι, τὰς δ' ἀναιτίους ἀπολλύουσιν ἐν τοῖς δικαστηρίοις. Εἰ δὴ οἴκοι εἶχον ἕκαστοι τὰς δίκας, ἄλλε ἀγχόμενοι Αθηναίοις, τούτους ἂν σφῶν αὐτῶν ἀπώλλυον, οἵτινες φίλοι μάλιστα ἦσαν Αθηναίων τῷ δήμῳ.

Πρὸς δὲ τούτοις, ὁ δῆμος τῶν Αθηναίων τάδε κερδαίνει τὴ δικῶν Αθήνησιν οὐσῶν τοῖς συμμάχοις. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡ ἑκατοστὴ τῇ πόλει πλείων ἡ ἐν Πειραιῖ· ἔπειτα εἰ τῳ οἰκοικία ἔστιν, ἢ ἀνδράποδον μισθοφορεῦν. Επει-

commodi. Primum eſt, quòd à Prytaneis anno toto mercedem percipiant; deindè, quòd domi reſidentes, nullis emiſſis navibus, civitates ſocias adminiſtrent; plebeioque ſtatui addictos incolumes ſervent, adverſariis eorum in judiciis oppreſſis. Quòd ſi judicia ſinguli exercerent in patriâ, nimirùm Athenienſibus infenſi, eos ipſos de numero ſuorum opprimerent, quicunque populo Athenienſium imprimis amici eſſent.

Prætereà populus Athenienſis, dum jus Athenis ſocii petunt, hæc lucratur. Primùm è centeſſimo in Piræo civitati proventus major accedit: deindè *lucrum percipit*, cui vel cœnaculis inſtructa domus eſt, vel jumentum meritorium. Iti-

τοι ὦ κήρυκες ἄμεινον πεφάτουσι λέγειν τὰς ἐπιδημίας τοὺς τῶν συμμάχων. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὴ μὴ ἐπὶ δίκας ἦεσαν οἱ σύμμαχοι, τοὺς ἐκπλέοντας Ἀθηναίων ἐπίμων ἂν μόνους, τούς τε στρατηγοὺς, καὶ τοὺς τριηράρχους, καὶ πρέσβεις. Νῦν δ' ἀνάγκαζον τὸν δῆμον κολακεύειν τῶν Ἀθηναίων εἷς ἕκαστος τῶν συμμάχων, γιγνώσκων, ὅτι δεῖ μὲ ἀφικόμενον Ἀθήναζε δίκην δοῦναι καὶ λαβεῖν ἀλλ' ἐν ἄλλοις ποιν, ἀλλ' ἐν τῷ δήμῳ· ὅς ἐστι νόμος Ἀθήνησι. Καὶ ἀντιβολῶσαι ἀναγκάζει ἐν τοῖς δικαστηρίοις, καὶ εἰσιόντος τινὸς, ἐπιλαμβάνεσθαι τῆς χειρός. Διὰ τοῦτο οὖν οἱ σύμμαχοι δοῦλοι τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων καθιστᾶσι μᾶλλον.

dem ſociorum adventus emolumentum præconibus adfert. Prætereà ſi *Athenas* ſocii jus petitum non irent, ſolos ex Athenienſibus illos honoribus adficerent, qui ad ipſos navigant; nimirùm prætores, triremium præfectos, legatos. Nunc verò ſociorum unuſquiſque populum Athenienſem blandiendo demereri cogitur; quippè qui intelligat, Athenas ſibi proficiſcendum, cauſamque agendam, non apud alios, quàm apud populum: quæ ſanè lex Athenis eſt. Etiam in judiciis ſupplicare cogitur, & ſi quis ingrediatur, manum ejus prenſare. Quæ cauſa eſt, quamobrem ſocii multo magis populo Athenienſi ſerviant.

Πρὸς δὲ τούτοις διὰ τὴν κτῆσιν τὴν ἐν τοῖς ὑποφορείοις, καὶ διὰ τὰς ἀρχὰς τὰς εἰς τὴν ὑποφορείαν, λελήθασι μανθάνοντες ἐλαύνειν τῇ κώπῃ αὐτοί τε καὶ οἱ ἀκόλουθοι. Ἀνάγκη γὰρ ἄνθρωπον πολλάκις πλέοντα κώπην λαβεῖν καὶ αὐτὸν, καὶ τὸν οἰκέτην, καὶ ὀνόματα μαθεῖν τὰ ἐν τῇ ναυτικῇ. Καὶ κυβερνῆται ἀγαθοὶ γίνονται, δι' ἐμπειρίαν τε τῶν πλοίων, καὶ διὰ μελέτην. Ἐμελέτησαν γὰρ οἱ μὲν, πλοῖον κυβερνῶντες. ἃ γὰρ, ὁλκάδα· ἃ δ' ἐντεῦθεν ὅπη τριήρη κατέσηται. Οἱ γὰρ πολλοὶ ἐλαύνειν εὐθὺς ὡς οἷόν τε εἰσβάντες εἰς ναῦς, ἅτε ἐν παντὶ τῷ βίῳ τοῦτο μεμελετηκότες.

Præterea propter id quòd extra fines patriæ poſſident, & propter magiſtratus gerendos apud exteros, ſenſim remo navem agere, tum ipſi, tum comites, diſcunt. Eſt enim neceſſe, ut qui ſæpiùs navigat, remum in manus ſumat, tam ipſe, quàm famulus, reique navalis adpellationes diſcat. Etiam boni gubernatores fiunt, partim propter uſum navigiorum, partim propter exercitationem. Exercent autem ſeſe alii navigium minus gubernando, alii navim onerariam: ac nonnulli ad triremes hinc tranſeunt. Complures ſtatim in ipſo ingreſſu in naves, remigare poſſunt, exercitati jam ita nimirùm in hoc per omnem vitam.

ΚΕΦ. β'.

ΤΟ δὲ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς, ὃ ἥκιστα δοκεῖ εὖ ἔχειν Ἀθηναίοις, οὕτω κατέστησε. Καὶ τὸ μὲ πολεμίων ἥττους τε σφᾶς αὐτοὺς ἡγοῦνται εἶ), καὶ μείζους· τῶν δὲ συμμάχων, οἱ φέρουσι τὸν φόρον, καὶ κατὰ γῆν κρείττους εἰσὶ, καὶ νομίζουσι τὸ ὁπλιτικὸν ἄρχειν, εἰ τῶν συμμάχων κρείττονές εἰσι. Πρὸς δὲ καὶ κατὰ τύχην τι αὐτοῖς τοιοῦτον κατέστησε. Τοῖς μὲν κατὰ γῆν ἀρχομένοις οἷόντ' ὄστιν ἐκ μικρῶν πόλεων συνοικισθέντας, ἀθρόους μάχεσθαι. Τοῖς δὲ κατὰ θάλατταν ἀρχομένοις, ὅσοι νησιῶταί εἰσιν, οὐκ οἷόν τε συνάγεσθαι εἰς ὃ

CAP. II.

CÆterùm terreſtris militiæ, quæ Athenis non ſatis benè comparata eſſe videtur, hæc eſt ratio. Arbitrantur *Athenienſes*, hoſtibus ſe & inferiores, & ſuperiores eſſe: Sociis verò, qui tributum eis pendunt, longè etiam terrâ præſtant, ac ſe terreſtribus copiis præcipuè valere putant, ſi ſociis ſint ſuperiores. Prætereà fortunâ quâdam talis ipſorum eſt conditio. Poſſunt ſubditi in continenti parvis ex oppidis coire, conjunctiſque copiis pugnare. At verò maritimorum ſubditorum, hominum videlicet inſularium oppida conjungere

αὐτὸ τὰς πόλεις. Ἡ γὰρ θάλαττα ἐν ᾧ μέσῳ, ἃ ἢ κρατοῦντες θαλασσοκράτορές εἰσιν. Εἰ ἢ οἷόν τε καὶ λαθεῖν συνελθόντας εἰς ταυτὸ τοῖς νησιώταις εἰς μίαν νῆσον, ἀπολοῦνται λιμῷ.

Ὁπόσαι δὲ ἐν τῇ ἠπείρῳ εἰσὶ πόλεις ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀρχόμεναι, αἱ μὲν μεγάλαι φόβῳ δέονται ἄρχοντος, αἱ δὲ μικραὶ πάνυ φόβῳ χρείαν. Οὐ γάρ ἐστι πόλις ἐνδεμία, ἥτις ἐνδεῖ εἰσάγεσθαί τι ἢ ἐξάγεσθαι. Ταῦτα τοίνυν οὐκ ἔσται αὐτῇ, ἐὰν μὴ ὑπήκοος ᾖ τῶν ἀρχόντων ἡ θαλάττης. Ἔπειτα ἢ τοῖς ἄρχουσι ἡ θαλάττης οἷόντ' ἐστὶ ποιεῖν, ἅπερ ἐνίοις τῆς γῆς, ὁπόταν τέμνειν τὴν γῆν

vires non poſſunt. Eſt enim in medio mare, quique rerum potiuntur, etiam maris imperium obtinent. Quòd ſi etiam fieri poſſit, ut inſulares clàm in unam conveniant inſulam, fame peribunt.

Quotquot autem civitates ſubjectæ Athenienſium imperio, in continenti ſitæ ſunt; earum quæ majuſculæ ſunt, metûs cauſâ parent; quæ minores, propter penuriam. Nec enim oppidum ullum eſt, cui non opus ſit aliquid vel importari, vel exportari. Nequit autem hæc conſequi, ſi non iis obtemperet, qui maris imperio potiuntur. Deindè poſſunt ii, qui mare ſuâ in poteſtate habent, ea facere, quæ rerum terrâ domini non poſſunt, nimirùm nonnunquam vaſtare agrum

πῶν κρειττόνων· πλεῖν γὰρ ἔξεστιν, ὅπου ἂν μηδεὶς ἢ πολέμιος, ἢ ὅπου ἂν ὀλίγοι· ἐὰν δὲ προσίωσιν, ἀναβάντα ἀποπλεῖν. Καὶ τοῦτο ποιῶν ἧττον ἀπορεῖ, ἢ ὁ πεζῇ βοηθῶν.

Ἔπειτα δὲ τοῖς μὲν κατὰ θάλατταν ἄρχουσιν οἴοντ' ἀποπλεῦσαι ἀπὸ τῆς σφετέρας αὐτῶν, ὁπόσον βούλει πλοῦν, τοῖς δὲ κατὰ γῆν οὐκ οἷόν τε ἀπὸ τῆς σφετέρας αὐτῶν ἀπελθεῖν πολλῶν ἡμερῶν ὁδόν. Ῥᾳδεῖα γὰρ αἱ πορεῖαι, καὶ σῖτον οὐκ οἷόν τε ἔχειν πολλοῦ χρόνου πεζῇ ἰόντα. Καὶ τὸν μὲν πεζῇ ἰόντα δεῖ ἀεὶ φι-

etiam potentiorum: poſſunt enim propter ea loca naves adpellere, ubi vel nullus ſit hoſtis, vel pauci: at ſi *hoſtes* adcurrant, conſcenſis navibus, diſcedere licet. Atque hoc qui facit, minori eſt in difficultate, quàm qui terreſtribus *cum copiis* expeditionem ſuſcipit.

Deindè poſſunt ii, qui maris imperium tenent, ſuis à finibus quamlibet longo itinere navigare; cùm iis, quibus eſt potentia terreſtris, non liceat multorum dierum itinere ab agro ſuo diſcedere. Sunt enim tardi progreſſus, & fieri non poteſt, ut is, qui terrâ facit iter, commeatum longo tempore ſufficientem ſecum ferat. Itidem qui pedes incedit, neceſſe habet, utì vel per amicorum fi-

λίας ἰέναι, ἢ νικᾶν μαχόμενον· τὴν δὲ πλέουσα, οὗ μὲν ἂν ἦ κρείττον, ἔξεστιν ἀποβῆναι· οὗ δ' ἥττων ταύτης τῆς γῆς [1]ἄλλα παραπλεῦσαι, ἕως ἂν ὅτι φιλίαν χώραν ἀφίκηται, ἢ ὅτι ἥττους αὐτοῦ. Ἔπειτα νόσοις τῶν καρπῶν, αἳ οὐκ Διός εἰσιν, οἱ μὲν κατὰ γῆν κράτιστοι χαλεπῶς φέρουσι, οἱ δὲ κατὰ θάλατταν, ῥᾳδίως. Οὐ γὰρ ἅμα πᾶσα γῆ νοσεῖ. Ὥστε οὐκ ἂν εὐδαιμονοῖεν ἀφικνεῖται τοῖς τὴν θαλάττης ἄρχουσιν.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ σμικροτέρων μνησθῆναι, καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν θαλάττης παρεῖχον μὲν τεκμήρια εὐπλοιῶν ἐξ-

nes eat, vel pugnando vincat: qui autem navigat, ubi ſuperior eſt, *de navibus* poteſt egredi; ubi inferior præterlegere licet mare *proximum* ei terræ, donec vel amicorum ad fines pervenerit, vel eorum, qui ſunt ipſo inferiores. Deindè frugum labes, quæ à Jove ſunt, graves illis accidunt, qui terrâ rerum potiuntur; qui verò mari, facilè has ferunt. Non enim omnes unà regiones iis laborant. Quo fit, ut ex eâ quæ fructus uberes tulit, commeatus ad illos perveniat, quibus mare paret.

Quòd ſi etiam leviorum quorundam facienda eſt mentio, primùm propter imperium maris *A-*

1 Forſan ἀποβῆναι ταύτης τῆς γῆς, καὶ ἄλλας παρεμ. *Steph.*

εὗρον ὠπιμισγόμενοι ἀλλήλοις. Ο, τι ἐν Σικελίᾳ ἡδύ, ἢ ἐν Ιταλίᾳ, ἢ ἐν Κύπρῳ, ἢ ἐν Αιγύπτῳ, ἢ ἐν Λυδίᾳ, ἢ ἐν τῷ Πόντῳ, ἢ ἐν Πελοποννήσῳ, ἢ ἄλλοθί που, ταῦτα πάντα εἰς ἓν [1]ἠθροῖσθαι, διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης. Επειτα φωνὴ τὴν πᾶσαν ἀκούοντες, ἐξελέξαντο τοῦτο μὲν ἐκ τῆς, τοῦτο δ' ἐκ τῆς. Καὶ ἃ μὲν Ελληνες ἰδίᾳ μᾶλλον καὶ φωνῇ, καὶ διαίτῃ, καὶ σχήματι χρῶνται· Αθηναῖοι δὲ κεκραμένῃ ἐξ ἁπάντων τῶν Ελλήνων καὶ βαρβάρων.

Θυσίας δὲ, καὶ ἱερὰ, καὶ ἑορτὰς, καὶ τεμένη, γῆς ὁ δῆμος ὅτι οὐκ οἷόν τέ ἐστιν ἑκάστῳ τῶν πενήτων θύειν,

thenienſes ex commerciis mutuis varios epulandi modos invenierunt. Quicquid rei ſuavis vel in Siciliâ, vel in Italiâ, vel Cypro, vel Ægypto, vel Lydiâ, vel Ponto, vel Peloponeſo, vel alibi erat; hæc omnia in unum congeſta ſunt, propter maris imperium. Deindè cùm linguas omnes audiant, aliud ex aliâ delegerunt. Et Græci quidem magis peculiari tum linguâ, tum victûs ratione, tum habitûs, utuntur: Athenienſes verò miſtâ quâdam ex omnibus, tum Græcis, tum barbaris.

Jam ſacrificia, fana, feſta, lucos & delubra quod adtinet, qui apopulus intelligebat, non poſſe quem-

1 Rectiùs ἠθροίσθη. *Wells.*

καὶ εὐωχεῖσθαι, καὶ κτᾶσθαι ἱερὰ, καὶ πόλιν οἰκεῖν καλὴν καὶ μεγάλην, ἐξεῦρεν ὅτῳ τρόπῳ ἔσται ταῦτα. Θύουσιν οὖν δημοσίᾳ μὲν ἡ πόλις ἱερεῖα πολλά· ἔστι δὲ ὁ δῆμος ὁ εὐωχούμενος, καὶ διαλαγχάνων τὰ ἱερεῖα. Καὶ γυμνάσια, καὶ λουτρὰ, καὶ ἀποδυτήρια, τοῖς μὲν πλουσίοις ἔστιν ἰδίᾳ ἐνίοις, ὁ δὲ δῆμος αὐτὸς αὑτῷ οἰκοδομεῖται ἰδίᾳ παλαίστρας πολλὰς, ἀποδυτήρια, λουτρῶνας· καὶ πλείω τούτων ἀπολαύει ὁ ὄχλος, ἢ οἱ ὀλίγοι, καὶ οἱ εὐδαίμονες.

Τὸν δὲ πλοῦτον μόνοι οἷοί τ' ἔχειν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. Εἰ γάρ τις πόλις πλουτεῖ ξύλοις ναυπηγησίμοις, τοῖ διαθήσει, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν ἄρχοντα τῆς θα-

vis pauperem ſacrificare, epulari, fana ſua poſſidere, civitatem pulchram & amplam incolere; quo pacto hæc quoque fierent, excogitavit. Itaque civitatis ſumptu multæ hoſtiæ publicè mactantur: & populus eſt is, qui epulatur, & ſorte victimas *inter ſe* partitur. Gymnaſia, lavacra, apodyteria privatim homines quidam opulenti habent; ac populus ſibi peculiariter multas palæſtras, apodyteria, lavacra ædificat: eorumque pluribus fruitur vulgus, quàm pauci ac beati.

Divitias etiam ſoli ex Græcis ac barbaris *Athenienſes* habere poſſunt. Nam ſi qua civitas lignis abundat ad naves fabricandas, ubinam eâ vendet, ſi non dominum maris priùs ſibi conci-

λάσσης; Εἰ δέ τις σιδήρῳ, ἢ χαλκῷ, ἢ λίνῳ ὠλιγεῖ πόλις, ποῖ διαθήσεται, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸ ἄρχοντα τὸ θαλάττης; ἐξ αὐτῶν μέντοι τούτων καὶ δὴ νῆές μοι εἰσὶ, παρὰ μὲν ξύλα· παρὰ δὲ σίδηρος· παρὰ δὲ χαλκός· παρὰ δὲ τοῦ, λῖνον· παρὰ δὲ τοῦ, κηρός. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄλλοσε ἄγειν οὐκ ἐάσουσιν οἵπερ ἀντίπαλοι ἡμῖν εἰσὶν, ἢ οὐ χρήσονται τῇ θαλάττῃ. Καὶ ἐγὼ μὲν ὑδὲν ποιῶν ἐκ τῆς γῆς, πάντα ταῦτα ἔχω διὰ τὴν θάλατταν. Ἀλλη δ' ὑδεμία πόλις δύο τούτων ἔχει, ὑδ' ἔστι τῇ αὐτῇ ξύλα καὶ λῖνον· ἀλλ' ὅπου λίνον ἐστὶ πλεῖστον, λεία χώρα καὶ ἄξυλος. Οὐδὲ χαλκὸς καὶ σίδηρος ἐκ τῆς αὐτῆς πόλεως,

liaverit? Rursùm si qua civitas ferri, vel æris, vel lini copiam habeat, ubinam ea vendet, si non priùs eum, qui mari potitur, sibi conciliaverit? Atqui ab his ipsis naves mihi sunt, & ab uno ligna, ferrum ab alio, ab alio æs, ab alio linum, ab alio cera. Prætereà non patientur, qui adversarii nobis sunt, hæc exportari alio, vel mari non utentur. Equidem qui nihil ex terrâ comparo, per mare omnia hæc habeo. Nulla verò civitas alia utrumque horum habet, nec suppetunt eidem ligna & linum: sed ubi maxima lini est copia, ibi regio lævis est, & sylvis caret. Nè quidem æs, ac ferrum, ex eâdem est civitate;

ὐδὲ τἆλλα δύο, ἢ τρία, μιᾷ πόλει· ἀλλὰ ὃ μὲν τῇ, ὃ δὲ τῇ.

Επι ἢ πρὸς τούτοις πρὸς πᾶσαν ἤπειρόν ἐστιν ἡ ἀκτὴ προέχουσα, ἢ νῆσος προκειμένη, ἢ στενόπορόν τι. Ωστε ἔξεστιν ἐνταῦθα ἐφορμοῦσι τοῖς τῆς θαλάττης ἄρχουσι λωβᾶσθαι τοὺς τὴν ἤπειρον οἰκοῦντας. Ενὸς ἢ ὀλίγοις εἰσιν. Εἰ γὰρ νῆσον οἰκοῦντες θαλασσοκράτορες ἦσαν Αθηναῖοι, ὑπῆρχεν ἂν αὐτοῖς ποιεῖν μὲν κακῶς, εἰ ἠβούλοντο, πάσχειν δὲ μηδέν, ἕως τῆς θαλάττης ἦρχον, μηδὲ τιμηθῆναι τὴν ἑαυτῶν γῆν, μηδὲ προσδέχεσθαι τοὺς πολεμίους. Νῦν ἢ ἡ γεωργοῦντες καὶ οἱ

neque alterius generis duo, vel tria, oppido uni *ſuppetunt*: ſed hoc huic, illud iſti.

Prætereà juxta quamvis continentem, vel littus eſt porrectum, vel adjacet inſula, vel fretum aliquod. Itaque domini maris iſtis in locis adpellere poſſunt, ac illos, qui continentem incolunt, damno adficere. Unum tamen eis deeſt. Nam ſi Athenienſes inſulam incolerent, ſimulque maris imperio potirentur; facultatem haberent ex arbitratu ſuo lædendi alios, neque tamen detrimenti quidquam acciperent, quàm quidem diù mari dominarentur, neque vaſtationem agri paterentur, neque hoſtis adventum metuerent. Nunc verò cultores agrorum, & quot-

πλούσιοι Αθηναίων ὑποέρχονται σοὶ πολεμίοις μᾶλλον· ὁ δὲ δῆμος, ἅτε εὖ εἰδὼς, ὅτι οὐδὲν τῶν σφῶν ἐμπρήσουσιν, οὐδὲ τεμοῦσιν, ἀδεῶς ζῇ, καὶ οὐχ ὑποφόβους αὐτούς.

Πρὸς δὲ τούτοις, ἢ ἑτέρου δέους ἀπαλλαγμένοι ἂν εἶεν, εἰ νῆσον ᾤκουν· μηδέποτε προδοθεῖσαν τὴν πόλιν ὑπ' ὀλίγων, μηδὲ πύλας ἀνοιχθῆναι, μηδὲ πολεμίους ἐπεισπεσεῖν. Πῶς γὰρ νῆσον οἰκούντων ταῦτ' ἐγίγνετο; μηδ' αὖ φασιάσαι τῷ δήμῳ μηδὲν, εἰ νῆσον ᾤκουν. Νῦν μὲν γὰρ εἰ φασιάσαιεν, ἐλπίδα ἂν ἔχοντες τοῖς πολεμίοις φασιάσειαν, ὡς χώραν ἐπαξόμενοι. Εἰ δὲ νῆσον ᾤκουν, καὶ ταῦ-

quot ex Athenienſibus locupletes ſunt, hoſtibus ſe ſubmittunt; plebs autem, quòd ſciat eos nihil *rerum* ſuarum, neque igni, neque ferro vaſtaturos, ab omni metu libera vivit, nec hoſtibus ſe ſubmittit.

Prætereà ſi inſulam incolerent, ab alio etiam metu eſſent liberi: nimirùm ut nunquam civitas à paucis proderetur, neque portæ aperirentur, neque hoſtes unà irrumperent. Nam quo pacto hæc inſulam incolentibus acciderent? Nec populus inter ſe diſſideret, ſi inſulam habitarent. Nunc enim, ſi exiſterent inter eos ſeditiones, hâc ſpe tumultuarentur, quòd terrâ hoſtes arceſſituri eſſent. At verò ſi incolerent inſulam, nihil eſ-

τα ἂν ἀδεῶς αὐτοῖς εἶχεν. Επειδὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον, νῦν τάδε ποιοῦσι· τὴν μὲν οὐσίαν ταῖς νήσοις παραπέμπουσι, πιστεύοντες τῇ ἀρχῇ τῇ κατὰ θάλατταν, τὴν δὲ Αττικὴν γῆν φθειρῶσι τεμνομένην· γιγνώσκοντες, ὅτι εἰ αὐτὴν ἐλεήσουσιν, ἑτέρων ἀγαθῶν μειζόνων στερήσονται.

Εἰ δὲ συμμαχίας καὶ τὰς ὅρκους τοὺς μὴ ὀλιγαρχουμένοις πόλεσιν ἀνάγκη ἐμπεδοῦν. Ην δὲ μὴ ἐμμένωσι τοῖς συνθήκαις, ἢ ὑφ' ὅτου ἀδικεῖν ὀνόματα ἀπὸ τῶν ὀλίγων, οἱ συνέθεντο; Ασσα δ' ἂν ὁ δῆμος σωθῇ, ἔξεστιν αὖ ᾧ ἑνὶ ἀνατιθέντι τὴν αἰτίαν ᾧ λέγουσι, καὶ τῷ ὀπιψηφίσαντι, ἀρνεῖσθαι τοῖς

set cur illud metuerent. Posteaquam igitur ab initio insulam non habitarunt, nunc id agunt; ut facultates suas committant insulis, maris imperio freti; atque *interim* vastari agrum Atticum patiantur: animadvertunt enim se, si ejus misereantur, alia quædam majora bona amissuros.

Prætereà necesse est ut in societatibus ac fœderibus civitates eæ constantèr perstent, quæcunque paucos rerum administrationi præficiunt. Quòd si pactis conventis non steterint, à quonam profecta esse injuria putari possit, quàm ab illis paucis, qui pepigêre? At quæ populus pepigerit, in iis licet ei conferenti culpam in illum, qui vel suaserit, vel decretum fecerit, negare se

ἄλλοις ὅτι οὐ πρῶτος, οὐδὲ ἀρέσκει, οἵγε τὰ συγκείμενα συνῳδάνοντα τῷ πλήρει τῷ δήμῳ. Καὶ εἰ μὴ δόξαι ταῦτα, προφάσεις μυρίας ἐξεύρηκε τοῦ μὴ ποιεῖν ὅσον ἂν μὴ βούλωνται. Καὶ ἂν μέγα κακὸν ἀναβαίνῃ ἀπὸ ὧν ὁ δῆμος ἐβούλευσεν, αἰτιᾶται ὁ δῆμος, ὡς ὀλίγοι ἄνθρωποι αὐτῷ ἀντιπεφάσθαι διέφθειραν· ἐὰν δέ τι ἀγαθὸν, σφίσιν αὐτοῖς τὴν αἰτίαν ἀναπτέασι.

Κωμῳδεῖν δ' αὖ, καὶ κακῶς λέγειν τὸν μὲν δῆμον οὐκ ἐῶσιν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἀκούωσι κακῶς· ἰδίᾳ δὲ κελεύουσιν, εἴ τις τινὰ βούλεται, εὖ εἰδότες, ὅτι οὐχὶ τοῦ δήμου ἐστὶν οὐδὲ τῶν πλήθους ὁ κωμῳδούμενος ὡς ὀλιγο-

aliis adfuiſſe, neque ſententiam illorum probaſſe, qui de iis, de quibus convenerit, populum frequentem ſciſcitantur. Idem ſi aliter ſentiat, prætextus innumeros invenerit, quominùs id faciat, quod nolint. Quòd ſi mali quiddam acciderit ex eo quod populus ſcivit; queritur populus, paucos quoſdam homines adverſantes ſibi, *rem totam* corrupiſſe: ſin boni quid *evenerit*, ejus cauſam ad ſeipſum refert.

Salibus comicis in populum agi, eumque proſcindi conviciis non patiuntur; nè ipſimet malè audiant, ſed privatim præcipiunt, ſiquis aliquem velit; norunt enim plerumque non è populo, neque de plebe illum eſſe, qui in comœdiis exagi-

πολὺ, ἀλλ' ἢ πλούσιος, ἢ γενναῖος, ἢ δυνάμενος. Ὀλίγοι δέ τινες τῶν πενήτων καὶ τῶν δημοτικῶν κωμῳδοῦνται· ἢ οὐδὲ οὗτοι, ἐὰν μὴ λίαν περιεργάζωνται, καὶ διὰ τὸ ζητεῖν πλέον τι ἔχειν τοῦ δήμου· ὥστε οὐδὲ τοῦτον τοιούτους ἀχθονται κωμῳδουμένους.

Φημὶ μὲν οὖν ἔγωγε τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων γιγνώσκειν, οἵτινες χρηστοί εἰσι τῶν πολιτῶν, καὶ οἵτινες πονηροί. Γιγνώσκοντες δὲ, τοὺς μὲν σοφίαν αὐτοῖς ἐπιτηδείους καὶ συμφόρους φιλοῦσι, κἂν πονηροὶ ὦσι, τοὺς δὲ χρηστοὺς μισοῦσι μᾶλλον. Οὐ γὰρ νομίζουσι τὴν ἀρετὴν αὐτοῖς πρὸς τὴν σφετέραν ἀγαθὴν πεφυκέναι, ἀλλ' ἐπὶ τὴν κακήν. Καὶ τἀναντίον γε τούτου, ἔνιοι ὄντες ὡς ἀληθῶς τοῦ δήμου

tetur; ſed vel opulentum, vel nobilem, vel potentem. Nimirùm pauci ex egentibus ac plebeiis exagitantur; ac nè illi quidem aliam ob cauſam, quàm propter curioſitatem, & quòd populo eſſe potiores quærant: quo fit ut homines hujuſmodi exagitari moleſtè non ferant.

Equidem dico, intelligere populum Athenienſem, qui ſint egregii cives, qui nullius momenti. Cúmque hoc intelligant, amant eos, qui ſunt utiles ipſis, & commodi, licèt nullius pretii ſint; egregios autem potiùs odêre. Non enim exiſtimant, virtutem multitudini utilem eſſe, ſed damnoſam. Contrà, cùm nonnulli naturâ ſint ex

τὴν φύσιν, οὐ δημοτικοί εἰσι. Δημοκρατίαν δ' ἐγὼ μὲν αὐτῷ τῷ δήμῳ συγγινώσκω· αὐτὸν μὲν γὰρ εὖ ποιεῖν παντὶ συγγνώμη ὀξίν. Ὅστις δὲ μὴ ὢν τοῦ δήμου εἵλετο ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει οἰκεῖν μᾶλλον, ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένῃ, ἀδικεῖν παρεσκευάσατο, καὶ ἔγνω, ὅτι μᾶλλον οἷόν τε [1] λαθεῖν κακῷ ὄντι ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει, ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένῃ.

plebe, idque reipsâ; non tamen indole plebeiâ præditi sunt. Ac populi quidem dominatum ipsi populo condono: nam cuivis concessum est sibi-ipsi benefacere. Verùm qui, cùm ex populo non sit, mavult habitare in urbe populi dominatui subjectâ, quàm in eâ, quæ à paucis regatur; is injustè agere constituit, & scit faciliùs latere se posse, si malus sit, in republicâ populari, quàm quæ à paucis administretur.

1 Vulg. λαχαγεῖν.

ΚΕΦ. γ'.

ΚΑΙ περὶ τῆς Αθηναίων πολιτείας τὸ μὲν τρόπον οὐκ ἐπαινῶ· ἐπειδὴ δὲ πρέδοξεν αὐτοῖς δημοκρατεῖσθαι, εὖ μοι δοκοῦσι διασώζεσθαι τὴν δημοκρατίαν, τούτῳ τῷ τρόπῳ χρώμενοι, ᾧ ἐγὼ ἐπέδειξα. Επι δὲ καὶ τῶνδέ τινας ὁρῶ μεμφομένους Αθηναίους, ὅτι οὐκοτε οὐκ ἔστιν αὐτόθι χρηματίσαι τῇ βουλῇ, οὐδὲ τῷ δήμῳ, ὁπιαοῦν καὶ ὁντινοῦν ἀνθρώπῳ. Καὶ τοῦτο Αθηναίοις γίνεται οὐδὲν δι' ἄλλο, ἢ ὅτι ἅμα τὸ πλῆθος τῶν πραγμάτων οὐκ οἷοί τε πάντας ἀποπέμπειν εἰσὶ χρηματίσαντες.

CAP. III.

DE Athenienſium republicâ inſtitutum quidem non probo: ſed quia ſic viſum eſt ipſis, ut imperio populi pareant; rectè mihi ſtatum popularem *civitatis* incolumem ſervare videntur, idque hoc pacto, quo demonſtravi. Præter hoc, video nonnullos eam ob cauſam Athenienſes reprehendere, quòd interdum illic reſponſum nec à ſenatu aliquis, nec à populo poſſit impetrare, qui totum iſtic annum hæret. Fitque hoc Athenis nullam aliam ob cauſam, quàm quòd ob negotiorum multitudinem omnes, reſponſo dato, dimittere non poſſint.

Πῶς γὰρ ἂν οἷοί τε εἶεν; ὧν πρῶτον μὲν δεῖ ἑορτάσαι ἑορτὰς, ὅσας οὐδεμία τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἐν δὲ ταύταις ἥτιόν τινα δυνατόν ἐστι διαπεφεύγειν τῶν τῆ πόλεως. Ἔπειτα γὰρ δίκας, καὶ γραφὰς, καὶ εὐθύνας ἐκδικάζειν, ὅσας οὐδὲ οἱ σύμπαντες ἄνθρωποι ἐκδικάζουσι. Τὴν γὰρ βουλὴν βουλεύειν πολλὰ μὲν περὶ τοῦ πολέμου, πολλὰ δὲ περὶ πόρου χρημάτων, πολλὰ γὰρ περὶ νόμων θέσεως, πολλὰ γὰρ περὶ τῆς πόλιν ἀεὶ γινομένων, πολλὰ γὰρ καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ φόρον δέξασθαι, καὶ νεωρίων ἐπιμεληθῆναι, καὶ ἱερῶν. Ἆρα δή τι θαυμαστόν ἐστιν, εἰ τοσούτων ὑπαρχόντων πραγμάτων μὴ οἷοί τ' εἰσὶ πᾶσιν ἀνθρώποις χρηματίσαι;

Nam quî poſſint? cùm eos neceſſe ſit primùm tot dies feſtos celebrare, quot nulla Græci nominis civitas *celebrat*; quibus *occupati* minùs expedire reipublicæ negotia poſſunt. Deindè de *tot* litibus, cauſis publicis, actorum rationibus cognoſcere, de quot nè homines quidem univerſi cognoſcunt. Itidem ſenatus neceſſariò multa de bello deliberat, multa de ratione pecuniæ conficiundæ, multa de legum latione, multa de iis, quæ in urbe quovis tempore accidunt, multa ſociorum agit in negotiis, tributum exigit, navalium *paritèr* & templorum curam gerit. An verò fuerit mirandum, ſi, cùm tot ſint negotia, dare omnibus reſponſa nequeant?

Λέγουσι δέ τινες, ἢν τις ἀργύριον ἔχων προσίῃ πρὸς βουλὴν, ἢ δῆμον, χρηματίσαι. Ἐγὼ μὲν τούτοις ὁμολογήσαιμ' ἄν, ἀπὸ χρημάτων πολλὰ ἀμπεράτευτ' Ἀθήνησι, καὶ ἔτι ἂν πλείω ἀμπεράτευτο, εἰ πλείους ἐπεδίδοσαν ἀργύριον. Τοῦτο μέντοι εὖ οἶδα, διότι πᾶσι ἀμπεράτευτο ἡ πόλις τῶν δεομένων οὐκ ἰκανὴ, οὐδ' εἰ ὁποσονοῦν χρυσίον καὶ ἀργύριον διδοίη τὶς αὐτοῖς.

Δεῖ μὲν καὶ τάδε διαδικάζειν, εἴτις τὴν ναῦν μὴ ἐπισκευάζει, ἢ καινοδομεῖ τι τῶν δημόσιον. Πρὸς δὲ τούτοις, χορηγοῖς διαδικάσαι εἰς Διονύσια, καὶ Θαργήλια, καὶ Παναθήναια, καὶ Προμήθεια, καὶ Ἡφαίστεια, ὅσα ἔτη. Καὶ

Verùm dicunt nonnulli, dari reſponſa, ſiquis cum pecuniâ vel ſenatum vel populum adeat. His ego fatebor, multa poſſe Athenis pecuniâ impetrari; atque etiam futurum, ut plura impetrentur, ſi plures pecuniam numerent. Sed ſcio tamen, civitatem non poſſe ſufficere ad hoc, ut omnibus ea conficiantur, quæ requirunt; nè quidem ſi multo plus auri & argenti quis eis donet.

De his etiam cognoſci neceſſe eſt, ſi quis navim non reficit, vel ſi publicum aliquid inædificat. Prætereà danda judicia choragis ad Bacchanalia, Thargelia, Panathenæa, Promethealia, Vulcanalia, idque quotannis. Et triremi-

τελέαρχοι καθίσανται τετρακόσιοι ἑκάστου ἐνιαυτῦ, καὶ τούτων τοῖς βουλομένοις διαδικάσαι ὅσα ἔτη. Πρὸς δὲ τούτοις ἀρχὰς δοκιμάσαι καὶ διαδικάσαι, καὶ ὀρφανοὺς δοκιμάσαι, καὶ φύλακας δεσμωτῶν καταστῆσαι. Ταῦτα μὲν οὖν ὅσα ἔτη. Διὰ δὲ χρόνου διαδικάσαι δεῖ στρατιὰς, καὶ ἐάν τι ἄλλο ἐξαπινάιον ἀδίκημα γίγνηται, ἐάν τε ὑβρίζωσί τινες ἄηθες ὕβρισμα, ἐάν τε ἀσεβήσωσι. Πολλὰ ἔτι πάνυ παραλείπω. Τὸ δὲ μέγιστον εἴρηται, πλῆθος αἱ τάξεις τοῦ φόρου. Τοῦτο δὲ γίγνεται ὡς τὰ πολλὰ δι' ἔτους πέμπτου.

Φέρε δὴ τοίνυν, ταῦτα οὐκ οἰέσθαι χρὴ διαδι-

bus quadringenti ſingulis annis præficiuntur, quibus petentibus judicia quotannis danda ſunt. Præterea in magiſtratus examina judiciaque habenda ſunt, inquirendæ cauſæ pupillares, cuſtodes captivorum conſtituendi. Et hæc quidem ſingulis annis. Interdum & cauſæ militares diſceptandæ ſunt, & ſi quod aliud injuſtum facinus repentè exſtiterit, & ſi nonnulli petulantiam inſolitam & impium facinus commiſerint. Præter hæc valdè multa ſunt, *quæ ſilentio* prætereo. Maxima verò pars commemorata eſt, exceptis tributorum indictionibus. Eæ plerumque quinto quolibet anno fiunt.

Age igitur, nonnè exiſtimandum eſt, de his om-

κάζειν ἅπαντα; Εἰ πάτω γάρ τις, ὅτι ὃ χρὴν αὐτόθι διαδικάζεσθαι. Εἰ δ' αὖ ὁμολογεῖν δεῖ ἅπαντα χρῆναι διαδικάζειν, ἀνάγκη δι' ἐνιαυτοῦ. Ὡς οὐδὲ νυῦ δι' ἐνιαυτοῦ [1]δικάζοντες [2]ὑπάρχουσιν, ὥστε παύειν τὺς ἀδικουῦντας ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀνθρώπων. Φέρε δή, ἀλλὰ φησί τις χρῆναι δικάζειν μέν, ἐλάττους δὲ δικάζειν. Ἀνάγκη τοίνυν, ἐὰν μὲν ὀλίγα ποιῶνται δικαστήρια, ὀλίγοι ἐν ἑκάστῳ ἔσονται τῷ δικαστηρίῳ· ὥστε καὶ διασκευάσασθαι ῥᾴδιον ἔσται τοὺς ὀλίγους δικαστὰς, καὶ συνδικάσαι [3]πολὺ ἧττον δικαίως δικάζειν.

Πρὸς δὴ τύτοις οἰέσθαι χρὴ, καὶ ἑορτὰς ἄγειν χρῆναι A-

nibus cognoſci debere? Dicat aliquis, ibi non eſſe cognoſcendum. At ſi fateri oportet, omninò cognoſcendum eſſe de omnibus; neceſſe eſt, per annum *id fieri*. Sed nunc nè quidem ad hoc anno toto judicando ſufficiunt, ut injuſtè agentes coerceant, idque præ hominum multitudine. Age verò, dixerit aliquis, judicare quidem debent, ſed pauciores. Ergò neceſſe eſt, ſi tribunalia pauca inſtituant, ut quolibet in judicio pauci ſint. Itaque facile fiet, ut ad paucos judices machinatio quædam inſtituatur, & per advocationes ſententiæ ferantur injuſtiores.

Prætereà cogitandum eſt, neceſſarium eſſe A-

1 Al. δικάζουσι. 2 Forſan ἐπαρκεῖσιν. *Steph.*
3 Forſan εἰς τὸ πολύ. *Wells.*

δικάζειν, ἐν αἷς ὐχ οἷόν τε δικάζειν. Καὶ ἄγουσι μὲν ἑορτὰς δισπλασίους ἢ οἱ ἄλλοι· ἀλλ' ἐγὼ μὲν τίθημι ἴσας τῇ ὀλιγίστας ἀγούσῃ πόλει. Τούτων τοίνυν τοιούτων ὄντων, οὐ φημι οἷόν τ' εἶναι ἄλλως ἔχειν τὰ πράγματα Ἀθήνησιν, ἢ ὥσπερ νῦν ἔχει· πλὴν εἰ τις μικρόν τι οἷόν τε τὸ μὲν ἀφελεῖν, ὃ δὴ πεπόθεινας. Πολὺ δ' ὐχ οἷόν τε μεταχινεῖν, ὥστε μὴ ὐχὶ τὸ δημοκρατίας ἀφαιρεῖν τι. Ὥστε μὲν δὴ βέλτιον ἔχειν τὴν πολιτείαν, οἷόν τε πολλὰ ἐξευρεῖν· ὥστε μέντοι ὑπάρχειν, δημοκρατίαν μὴ εἶναι), ἀρχύλως δὴ τοῦτο ἐξευρεῖν, ὅπως δὴ βέλτιον πολιτεύσονται, ὐ ῥᾴδιον· πλὴν, (ὅπερ ἄρτι εἶπον) τις μικρόν τι πεπόθεντα, ἢ ἀφελόντα.

thenienſibus, ut feſtos dies agant, quibus exerceri judicia non poſſint. Et agunt illi dies feſtos duplo plures, quàm alii: quanquam ego pares ponam civitati, quæ pauciſſimos agit. Quæ cùm ita ſe habeant, nego poſſe rerum Athenis alium eſſe ſtatum, quàm qui modò ſit: niſi paulatim tolli hoc, illud addi queat. Multum certè immutari non poteſt, ut non aliquid de populi poteſtate decedat. Nam ut reſpublica meliùs adfecta ſit, excogitari multa poſſunt: ut autem forma popularis maneat, & ſimul hoc idoneè reperiatur, quo meliùs adminiſtretur, id facile non eſt: extraquam, ſi paulatim, (ut modò aiebam) vel aliquid addatur, vel detrahatur.

Δοκοῦσι δὲ Ἀθηναῖοι καὶ τοῦτό μοι οὐκ ὀρθῶς βουλεύεσθαι, ὅτι τὰς χείρους αἱροῦνται ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς στασιαζούσαις. Οἱ δὲ τοῦτο γνώμην ποιοῦσιν. Εἰ μὲν γὰρ ἡροῦντο σφῶν βελτίους, ἡροῦντ' ἂν οὐχὶ τοὺς ταὐτὰ γιγνώσκοντας σφίσιν αὐτοῖς. Ἐν εὐδεμίᾳ γὰρ πόλει ὁ βέλτιστον εὔνουν ἐστὶ τῷ δήμῳ, ἀλλὰ τὸ κάκιστον ἐν ἑκάστῃ ἐστὶ πόλει εὔνουν τῷ δήμῳ. Οἱ γὰρ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοί εἰσι. Διὰ ταῦτα οὖν Ἀθηναῖοι τὰ σφίσιν αὐτοῖς προσήκοντα αἱροῦνται. Ὁπόσάκις δ' ἐπεχείρησαν αἱρεῖσθαι σφῶν βελτίους, ὑπεύθυνον αὐτοῖς, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ὁ δῆμος ἐδούλευσεν. Τὸ μὲν Βοιωτοῖς. Τοῦτο δὲ, ὅτε Μιλησίων εἶλον τοὺς

In hoc quoque Athenienſes non rectum mihi ſequi conſilium videntur, quòd in oppidis ſeditione agitatis deteriores *aliis* præferant. Faciunt hoc autem certo judicio. Nam ſi meliores anteferrent, anteferrent eos, qui non in eâdem cum ipſis eſſent ſententiâ. Quippè nullâ in civitate benevoli ſunt optimates vulgo, ſed deterrimi quique ſingulis in urbibus vulgo benè volunt. Exiſtit enim in paribus erga pares benevolentia. Quapropter etiam Athenienſes ſibi congruentia præferunt. Quoties autem partes optimatum ſequi conſtituerunt, nequaquam hoc eis profuit, ſed brevi plebs in ſervitutem redacta fuit. Id à Bœotis *contigit*. Rurſùs ubi Mileſiorum optimates

βελτίους, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἀποφάναντες τὸν δῆμον κατέκοψαν· τοῦτο δ', ὅτε εἵλοντο Λακεδαιμονίους ἀντὶ Μεσσηνίων, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου Λακεδαιμόνιοι καταστρεψάμενοι Μεσσηνίους, ἐπολέμουν Ἀθηναίοις.

Ὑπολάβοι δέ τις ἂν, ὡς οὐδεὶς ἄρα ἀδίκως ἠτίμωται Ἀθήνησιν. Ἐγὼ δὲ φημι τινὰς εἶναι οἳ ἀδίκως ἠτίμωνται, ὀλίγοι μέντοι τινές. Ἀλλ' οὐκ ὀλίγων δεῖ τῶν ὀπιδησομένων τῇ δημοκρατίᾳ τῇ Ἀθήνησιν. Ἐπεί τοι καὶ οὕτως ἔχει, οὐδὲν ἐνθυμεῖσθαι ἀνθρώπους, οἵτινες δικαίως ἀτιμῶνται, ἀλλ' οἵτινες ἀδίκως. Πῶς ἂν οὖν ἀδίκως οἰοιτό τις ἂν τοὺς πολλοὺς ἠτιμῶσθαι Ἀθήνη-

amplexi fuiſſent, intra modicum tempus illi defecerunt, & plebem trucidarunt: itidem cùm Lacedæmonios Meſſeniis prætuliſſent, non multò poſt ſubactis Lacedæmonii Meſſeniis, bellum adverſus Athenienſes ſuſceperunt.

Fortaſſis autem ſuſpicetur aliquis, neminem Athenis injuſtè ſuis honoribus ſpoliari. Ego verò quoſdam eſſe dico, qui per injuriam ab honoribus remoti fuerint, ſed paucos. At paucos eſſe non oportet, qui popularem Athenis ſtatum adgredi velint. Quippè ſic *ſe res* habet, ut nihil animis ii concipiant, quibus jure honores adempti ſunt, ſed quibus injuriâ. Quonam autem modo putare poſſit aliquis, multos Athenis infamiâ no-

σιν, ὅπου ὁ δῆμός ἐστιν ὁ ἄρχων τὰς ἀρχάς; Ἐκ τοῦ δὲ μὴ δικαίως ἄρχειν, μηδὲ λέγειν τὰ δίκαια, ἢ πράττειν, οὐκ τοιούτων ἄτιμοί εἰσιν Ἀθηναίοις. Ταῦτα χρὴ λογιζόμενον μὴ νομίζειν εἴ τι δεινὸν ἀπὸ τῶν ἀτίμων Ἀθηναίοις.

tari, cùm illic vulgus *hominum* magiſtratus gerat? Ex eo verò quòd non juſtè gerant imperia, neque juſta dicant, aut faciant, ex his, *inquam*, cauſis Athenis ſint inhonorati. Hæc qui ſecum expendit, non eſt quod cogitet, Athenis quidquam eſſe periculi ab inhonoratis.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΠΟΡΟΙ,

Η ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΟΔΩΝ.

ΚΕΦ. α'.

ΕΓΩ τοῦτο μὲν ἀεί ποτε νομίζω, ὁποῖοί τινες οἱ προστάται ὦσι, τοιαύτας καὶ τὰς πολιτείας γίγνεσθαι. Επεὶ δὲ τῶν Αθηναίοις προεστηκότων ἐλέγοντό τινες, ὡς γιγνώσκουσι μὲν τὸ δίκαιον οὐδενὸς ἧσσον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διὰ δὲ τὴν τοῦ πλήθους

XENOPHONTIS

RATIONES REDITUUM,

SEU DE PROVENTIBUS.

CAP. I.

EQUIDEM in hâc ſententiâ ſum perpetuò, quales ſint præſides, tales & reſpublicas eſſe. Quia verò nonnulli ex iis, qui *hactenùs* Athenienſium *reipublicæ* præſunt, ſcire quidem illi, quid juſtum ſit, non minùs quàm homines cæteri, perhibentur, at propter inopiam

πενίαν ἀναγκάζεσθαι ἔφησαν ἀδικώτερον εἶναι περὶ τὰς πόλεις· ἐκ τούτου ἐπεχείρησα σκοπεῖν, εἴπη δυναίντ' ἂν αἱ πολῖται διατρέφεσθαι ἐκ τῆς ἑαυτῶν, ὅθεν περ καὶ δικαιότατον· νομίζων, εἰ τοῦτο γένοιτο, ἅμα τῇ τε πενίᾳ αὐτῶν ἐπικεκουρῆσθαι ἄν, καὶ τὸ ἀνυπόπτους τοῖς Ελλησιν εἶναι.

Σκοπουντι δέ μοι ἃ ἐπενόησα, τοῦτο μὲν εὐθὺς ἀνεφάνη, ὅτι ἡ χώρα πέφυκεν οἵα πλείστας προσόδους παρέχεσθαι. Οπως δὲ γνωσθῇ, ὅτι ἀληθῆ τοῦτο λέγω, πρῶτον διηγήσομαι τὴν φύσιν τῆς Ατθικῆς. Οὐκοῦν ὃ μὲν τὰς ὥρας ἐνθάδε προσοδάσας εἶναι, καὶ αὐτὰ τὰ γενόμενα μαρτυρεῖ. Α

plebis cogi, ut paulò se gerant erga civitates *suas* iniquiùs: considerare mecum ipse adgressus sum, an aliquâ ratione cives suis ex finibus ali possint; quæ quidem ratio *esset* justissima: existimabam *enim*, si id accideret, *eâdem operâ* consultum inopiæ ipsorum esse: *ipsos*que Græcis aliis minimè suspectos evadere.

Consideranti verò mihi ea, quæ cogitaram, primùm visa est ipsa regio esse talis à naturâ, quæ maximam proventuum vim suppeditare *possit*. Atque ut intelligatur, hoc verè me dicere; primùm, quæ Atticæ natura sit, commemorabo. *Anni* ergò tempora hîc admodùm esse mitia, *fructus ipsi*, qui proveniunt, testantur. Etenim

γοῦν πολλαχοῦ ἁδὲ βλαστάνειν δύναιτ' ἂν, ἐνθάδε καρποφορεῖ. Ὥσπερ δὲ ἡ γῆ, οὕτω καὶ ἡ περὶ τὴν χώραν θάλαττα παμφορωτάτη ἐστί. Καὶ μὴν ὅσα περ οἱ Θεοὶ ἐν ταῖς ὥραις ἀγαθὰ παρέχουσι, καὶ ταῦτα πάντα ἐνταῦθα τερπνότατα μὲν ἄρχεται, ὀψιαίτατα δὲ λήγει.

Οὐ μόνον δὲ κρατεῖ τοῖς ἐπ' ἐναυτὸν θάλλουσί τε καὶ γηράσκουσιν, ἀλλὰ καὶ ἄϊδια ἀγαθὰ ἔχει ἡ χώρα. Πέφυκε μὲν γὰρ [1] λίθος ἐν αὐτῇ ἄφθονος, ἐξ οὗ κάλλιστοι μὲν ναοὶ, κάλλιστοι δὲ βωμοὶ γίγνονται, εὐπρεπέστατα δὲ Θεοῖς ἀγάλματα· πολλοὶ δ' αὐτοῦ

multa, quæ alibi nè pullulare quidem poſſent, hîc fructus ſuos proferunt. Atque ut ſolum ipſum, ita etiam mare, quod regionem ambit, omnium rerum feraciſſimum eſt. Quinetiam quæcunque bona Dei *ſingulis anni* temporibus ſuppeditant, ea *bona* omnia hîc & tempeſtivè admodùm incipiunt, & tardiſſimè deficiunt.

Neque tantùm potior eſt iis, quæ in annos ſingulos & florent, & ſeneſcunt; ſed habet etiam hæc regio perpetua *quædam* bona. Nam ſaxi nativi perennis eſt in eâ copia, de quo fana pulcherrima, pulcherrimæ aræ, ſigna Deorum maximè decora fiunt: quod quidem *ſaxum* com-

1 Marmor *Hymetti* montis in *Atticâ*. W.

καὶ Ἕλληνες καὶ βάρβαροι προσδέονται. Ἔστι δὴ καὶ γῆ, ἣ ἀσπειρομένη μὲν φέρει καρπὸν, ὀρυσσομένη δὲ πολλαπλασίους τρέφει, ἢ εἰ σῖτον ἔφερε. Καὶ μὴν ὑπάρχειν σαφῶς θείᾳ μοίρᾳ. Πολλῶν γοῦν πόλεων παρακειμένων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰς ἀδεμίαν τούτων οὐδὲ μικρὰ φλὲψ ἀργυρίτιδος δίκης.

Οὐκ ἂν ἀλόγως δέ τις οἰηθείη τῆς Ἑλλάδος καὶ πάσης δὲ τῆς οἰκουμένης ἀμφὶ τὰ μέσα ᾠκῆσθαι τὴν πόλιν. Ὅσῳ γὰρ οἷς τινες πλεῖον ἀπέχουσιν αὐτῆς, τοσούτῳ χαλεπωτέρους ἢ ψύχεσιν ἢ θάλπεσιν ἐντυγχάνουσιν. Ὁπόσοι τ' ἂν οἷοί βουληθῶσιν ἀπ' ἐσχάτων τῆς Ἑλλάδος ἐπ' ἔσχατα

plures & Græci & barbari deſiderant. Prætereà ſolum *quoddam* eſt, quod aratum non ferret fructum; at ſi fodiatur, multò plures alit, quàm ſi frumenti ferax eſſet. Etenim divino quodam munere haud dubiè *ſub eo* eſt argentum. Cúmque multæ ſint urbes tum terrâ tum mari finitimæ, nè quidem in ullam earum vel exigua terræ argentiferæ vena pertinet.

Neque verò abſque ratione quis exiſtimet, urbem hanc Græciæ, immò verò totius terrarum orbis, in medio ſitam eſſe. Quantò ſcilicet longiùs abſunt aliqui ab eâ, tantò moleſtiora vel frigora vel æſtus experiuntur. Quotquot item ab extremis Græciæ finibus ad alios *itidem* extremos

ἀφικέσθαι, πάντες ὅτοι ὥσπερ κύκλου τόρνου τὰς Ἀθήνας ἢ παραπλέουσιν, ἢ παρέρχονται.

Καὶ μὴν ἡ περίρρυτός γε οὖσα, ὅμως (ὥσπερ νῆσος) πᾶσιν ἀνέμοις παράγεται τε ὧν δεῖται, καὶ ἀποπέμπεται ἃ βούλεται· ἀμφιθάλασσος γάρ ἐστι. Καὶ χώρην δὲ πολλὰ δέχεται ἐμπόρια, ἤπειρος γάρ ἐστι. Ἔτι δὲ τῶν μὲ πλείσταις πόλεσι βαρβάροις παροικοῦντες παράλληλα πρέχουσιν, Ἀθηναίοις δὴ γειτονοῦσιν αἱ καὶ αὐταὶ πλεῖστον ἀπέχουσι τῶν βαρβάρων.

pergere voluerint, omnes tanquam circuli umbilicum Athenas vel præternavigant, vel præterreunt.

Ac tametsi aquis non circumfusa est, nihilominùs (tanquam insula) quovis vento, quæ necessaria sunt, adfert; & quæ vult, exportat: quippè *quæ* à mari utrinque ambiatur. Etiam terrâ mercatus multos admittit; quòd *terra* sit continens. Prætereà cùm barbari plurimis urbibus vicini negotia facessant, Athenienses vicinas illas habent *civitates*, quæ maximo à barbaris intervallo distant.

ΚΕΦ. β'.

Τούτων μὲν οὖν ἁπάντων, ὥσπερ εἶπον, νομίζω αὐτὴν τὴν χώραν αἰτίαν εἶναι. [1] εἰ δὲ πρὸς τοῖς αὐτοφυέσιν ἀγαθοῖς πρῶτον μὲν τῶν μετοίκων ἐπιμέλεια γένοιτο. Αὕτη γὰρ ἡ πρόσοδος τῶν καλλίστων ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι· ἐπεὶ περ αὐτοὺς τρέφουσιν, καὶ πολλὰ ὠφελοῦντες τὰς πόλεις, οὐ λαμβάνουσι μισθόν, ἀλλὰ μετοίκιον προσφέρουσιν. Ἐπιμέλειά γε μὴν ἥδ' ἂν ἀρκεῖν μοι [2] δοκεῖ, εἰ ἀφέλοιμεν μὲν ὅσα μηδὲν ὠφελοῦντα τὴν πόλιν, ἀτιμίας δοκεῖ τοῖς μετοίκοις προσέχειν· ἀφέλοιμεν δὲ καὶ

CAP. II.

HOrum igitur omnium cauſam, ut dixi, poſitam in ipſo eſſe ſolo arbitror: quòd ſi ad nativa bona, primùm accedat advenarum cura. Nam hic mihi proventus ex optimis eſſe videtur: quippè cùm *illi* ſeipſos alant, & multis commodis civitates adficiant; non *tamen ullam* mercedem accipiunt, ſed *potiùs etiam* penſionem advenis impoſitam offerunt. Exiſtimo autem curam eam ſuffecturam, ſi adimamus illa, quæcunque reipublicæ nulli ſunt uſui, *ac potiùs* advenis infamiæ *notam* inurere videntur: itemque ſi adi-

1 Meliùs legeretur ἐπὶ δέ. *Steph.* 2 Forſan δοκῇ. *Steph.*

ὃ συστρατεύεσθαι ὁπλίταις μετοίκοις τοῖς αὐτοῖς. Μέγα μὲν γὰρ ὁ κίνδυνος ἀπῇν, μέγα δὲ καὶ ὃ ἀπὸ τῶν τέκνων καὶ τῶν οἰκιῶν ἀπέναι.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ πόλις γ' ἂν ὠφεληθείη, εἰ οἱ πολῖται μεῖ' ἀλλήλων στρατεύοιντο μᾶλλον, ἢ εἰ συντάττοιντο αὐτοῖς (ὥσπερ νῦν) Λυδοὶ, καὶ Φρύγες, καὶ Σύροι, καὶ ἄλλοι παντοδαποὶ βάρβαροι· πολλοὶ γὰρ τοιοῦτοι τῶν μετοίκων. Πρὸς δὲ τῷ ἀγαθῷ ᾧ τοῦτος ἐκ τοῦ συντάττεσθαι ἀφεθῆναι· καὶ κόσμος ἂν τῇ πόλει εἴη, εἰ δοκοῖεν Ἀθηναῖοι εἰς τὰς μάχας αὐτοῖς μᾶλλον πιστεύειν, ἢ ἀλλοδαποῖς. Καὶ μεταδιδόντες δ' ἄν μοι δοκοῦμεν τοῖς μετοίκοις τῶν ἄλλων, ὧν καλὸν

mamus id, quòd advenæ unà cum civibus armati pedites militatum eant. Etenim magnum *quiddam eſt*, ſi periculum *ab eis* abſit; magnum, liberis & domo *quemque* ſuâ diſcedere.

Quinetiam utile civitati fuerit, ſi potiùs cives unà militatum eant, quàm ſi (quod modò fit) eorum *ordinibus* adjungantur Lydi, Phryges, Syri, aliique diverſi generis barbari; cujuſmodi plerique *ſunt* advenæ. Præter hoc verò bonum, quòd his ordinum militarium ſocietate liberatis *exiſteret*; etiam ornamento eſſet civitati, ſi viderentur Athenienſes in præliis ſibimet ipſis potiùs fidere, quàm exteris. Quòd ſi cum advenis communicemus præter alia, quæ communicari

μεταδιδόναι, καὶ τοῦ ἱππικοῦ, εὐνουστέρους ἂν ποιεῖσθαι, καὶ ἅμα ἰσχυροτέραν ἂν καὶ μείζω τὴν πόλιν ἐπιδεικνύναι.

Εἶτα, ἐπειδὴ καὶ πολλὰ οἰκιῶν ἔρημά ἐστιν ἐντὸς τῶν τειχῶν, καὶ οἰκόπεδα, εἰ καὶ ἡ πόλις δοίη οἰκοδομησαμένοις ἐγκεκτῆσθαι, οἱ ἂν αὐτόμολοι ἄξιοι [1] δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ ἂν οἶμαι καὶ μᾶλλον ταῦτα πλείους τε καὶ βελτίους ὀρέγεσθαι τῆς Ἀθήνησιν οἰκήσεως. Καὶ εἰ μετοικοφύλακάς γε, ὥσπερ ὀρφανοφύλακας, ἀρχὴν καθίζαιμεν, καὶ τούτοις τιμή τις ἐπείη, οἵτινες πλείους μεθί-

convenit, etiam rei equeſtris *uſum*; *arbitror nos* id effecturos, ut magis benevolo ſint animo, & civitas viribus augeatur majorque reddatur.

Deindè cùm magna pars urbis intra muros, & areæ domorum vacuæ ſint, ſi decreto civitatis concederetur, ut domos exſtructas poſſiderent, quicunque hoc petentes digni eſſe viderentur; multò plures ac præſtantiores etiam ob has cauſas arbitror expetituros, ut Athenis habitent. Quòd ſi etiam magiſtratum inſtitueremus, qui, ut pupillorum ſunt cuſtodes, ita & ipſe inquilinorúm cuſtos diceretur, atque illis præmium quoddam proponeretur, quorum operâ plures inqui-

1 *Steph.* mavult δικῶσιν.

κας ἀποδείξειαν· καὶ τοῦτο εὐνοϊκωτέρους ἂν τοὺς μετοίκους ποιοίη, καὶ (ὡς ὃ εἰκὸς) πάντες ἂν οἱ ἀπόλιδες τὴν Ἀθήνηθεν μετοικίας ὀρέξοιντο, καὶ τὰς προσόδους ἂν αὔξοιεν.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς γε μὴν ἐμπορεύεσθαι ἡδίστη τε καὶ κερδαλεωτάτη ἡ πόλις, νῦν ταῦτα λέξω. Πρῶτον μὲν γὰρ δή που ναῦς καλλίστας καὶ ἀσφαλεστάτας ὑποδοχὰς ἔχει, ὅπου γ' ἔστιν εἰσορμισθέντας ἡδέως ἔνεκα χειμῶνος ἀναπαύεσθαι. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἐμπόροις οἱ μὲν ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων ἀντιφορτί-

lini exisſterent: hoc quoque inquilinos efficeret magis benevolos; & omnes (utì *quidem* conſentaneum *eſt)* quotquot alibi cives non *eſſent*, Athenis *conſequi jus* inquilinorum cuperent, & proventus augerent.

CAP. III.

URbem verò *hanc noſtram* ad exercendam mercaturam tum optatiſſimam eſſe, tum maximè quæſtuoſam, nunc exponam. Primùm enim navis quælibet hîc pulcherrimos ac tutiſſimos receptus habet, ubi licet adpulſis tempeſtatis cauſâ ſuavitèr quieſcere. Prætereà mercatores plurimis in civitatibus commutare oneribus one-

ζεσθαί τι ἀνάγκη· νομίσμασι γὰρ ὑ χρησίμοις ἔξω χρῶνται. Εν δὲ ταῖς Αθήναις πλεῖστα μέν ὅσιν ἀντεξάγειν, ὧν ἂν δέωνται ἄνθρωποι· ἢν δὲ μὴ βάλωνται ἀντιφορτίζεσθαι, ἡ ἀργύριον ἐξάγοντες καλὴν ἐμπορίαν ἐξάγουσιν. Οπου γὰρ ἂν πωλῶσιν αὐτό, πανταχοῦ πλεῖον τοῦ ἀρχαίου λαμβάνουσιν. Εἰ δὴ καὶ τῇ γε ἐμπορίᾳ ἀρχὴ ἆθλα προτιθείη τις, ὅστις δικαιότατα καὶ τάχιστα διαιρείη τὰ ἀμφίλογα, ὡς μὴ ἀποκωλύεσθαι ἀποπλεῖν βουλόμενον, πολὺ ἂν καὶ διὰ ταῦτα πλείους τε καὶ ἥδιον ἐμπορεύοιντο.

Αγαθὸν δὲ καὶ καλὸν καὶ πρεπωδείαις τιμᾶσθαι ἐμ-

ra neceſſe eſt; quòd nummis *illæ* foris inutilibus utantur. Athenis verò maxima *rerum* eſt ad exportandum *copia*, quibus homines egent: ſin *onerare navem* mercibus permutatis nolint, egregias avehunt merces, quicunque argentum avehunt. Nam ubicunque tandem illud vendiderint, ubique plus recipiunt, quàm priùs *habebant*. Quòd ſi quis mercaturæ præfecto præmia proponat, qui æquiſſimè celerriméque dijudicet ea, de quibus controvertitur, ut non impediantur ii, qui navigiis diſcedere volunt; etiam has ob cauſas, longè plures, & quidem libentiùs *hîc* negotiarentur.

Eſſet etiam tum utile, tum honeſtum, merca-

πόρους καὶ ναυκλήρους, καὶ [1]ὅπὶ ξενίᾳ γ' ἔστιν ὅτε καλεῖσθαι, οἳ ἂν δοκῶσιν ἀξιολόγοις καὶ πλοίοις καὶ ἐμπορεύμασιν ὠφελεῖν τὴν πόλιν. Ταῦτα γὰρ τιμώμενοι, οὐ μόνον τῦ κέρδους ἀλλὰ καὶ τῆς τιμῆς ἕνεκεν πρὸς φίλους ὑπανεύδοιεν ἄν. Ὅσῳ γε μὴν πλείονες εἰσοικίζοιντό τε, καὶ ἀφικνοῖντο, [2]δῆλον ὅτι τοσούτῳ ἂν πλεῖον καὶ εἰσάγοιτο, καὶ ἐξάγοιτο, καὶ ἐκπέμποιτο, καὶ πωλοῖτο, καὶ μισθοφορῶτο, καὶ τελεσφορήσειν. Εἰς μὲν οὖν τὰς τοιαύτας αὐξήσεις τῶν πρόσοδων οὐδὲ πως δαπανᾶσθαι δεῖ οὐδὲν, ἀλλὰ ψηφίσματά τε φιλάνθρωπα καὶ ὑπομελείας. Ὅσαι δ' ἂν ἄλλαι δοκοῦσί μοι πρόσοδοι γίγνεσθαι,

tores & naucleros *loco magis honorato* in conſeſſibus ornari; atque *illos* etiam ad hoſpitii neceſſitudinem invitari, qui navibus ac mercibus egregiis civitati prodeſſe viderentur. Hoc enim honore adfecti, non tam quæſtûs, quàm honoris, cauſâ redire ad amicos properarent. Enimverò quò plures in urbem admitterentur, *Athenaſ*que venirent, eò plus *mercium* importaretur, exportaretur, emitteretur, venderetur, tributi acciperetur. Nec ad hæc proventuum incrementa ſumptus ulli requirerentur, præter decreta humanitatis plena, & ipſam diligentiam. Quotquot autem proventus alios nobis accedere poſſe puto,

1 *Steph.* pro ἐπὶ ξενίᾳ mavult ἐπὶ ξένια. 2 Al. δηλονότι.

γιγνώσκω ὅτι ἀφορμῆς δεήσει εἰς αὐτάς. Οὐ μέντοι δύσελπίς εἰμι, ὃ μὴ ἂν ἥκιστα προθύμως ἂν σὺν πολίτας εἰς τὰ τοιαῦτα εἰσφέρειν, ἐνθυμούμενος ὡς πολλὰ μὲν εἰσήνεγκεν ἡ πόλις, ὅτε Ἀρκάσιν ἐβοήθει ὑπὸ Λυσιστράτου ἡγουμένη, πολλὰ δ' ὑπὸ Ἡγησίλεω.

Ἐπίσαμαι δ' ἐγὼ τριήρεις πολλάκις ἐκπεμπομένας σὺν πολλῇ δαπάνῃ, καὶ ταύτας πλωμένας, τοῦτο μὲν ἀδήλον ὄντος, εἴτε βέλτιον εἴτε χεῖρον ἔσαν· ἐκεῖνο δὲ δῆλον, ὅτι οὐδέποτε ἀπολήψονται ἃ ἂν εἰσενέγκωσιν, οὐδὲ μεθέξουσιν ὧν ἂν εἰσενέγκωσιν. Κτῆσιν δὲ ἀπ' οὐδενὸς ἂν οὕτω καλὴν κτήσαιντο, ὥσπερ ἀφ' οὗ ἂν προτελέσωσιν εἰς τὴν ἀφορμήν.

ad eos impenſis opus fore animadverto. Neque tamen deſpero, quin cives perlubenter ad has collaturi ſint, cùm mecum cogito, civitatem hanc multa contuliſſe, cùm Lyſiſtrato duce opem Arcadibus ferret; multa item, *duce* Hegeſilao.

Scio item, ſæpenumerò triremes magno ſumptu emiſſas *eſſe*, cùm quidem, illis effectis, eſſet obſcurum, utrum id profuturum potiùs, quàm obfuturum eſſet: minimè autem dubitaretur, nunquam recepturos quæ contuliſſent, nec participes futuros eorum, quæ contribuiſſent. Neque verò tam egregium aliundè lucrum paraverint, quàm ex illis ipſis in quæ factæ priùs impenſæ fuerint.

Ω μὲ γὰρ ἂν δέκα μνᾶς εἰσφορὰ γένηται, ὥσπερ ναυτικὸν ὀβολὸν ἡμιέκτον ἀπὸ μνᾶς τριώβολον τῆς ἡμέρας λαμβάνοντι· ᾧ δέ γ' ἂν πέντε μνᾶς, πλεῖον ἢ ὀβολὸν τέτορτον. Οἱ δέ γε πλεῖστοι Ἀθηναίων πλείονα λήψονται καθ' ἑαυτὸν, ἢ ὅσα ἂν εἰσενέγκωσιν. Οἱ γὰρ μνᾶν προτελέσαντες, ἐγγὺς δυοῖν μναῖν τὴν πρόσοδον ἕξουσι, καὶ ταῦτα ἐν πόλει· ὃ δοκεῖ τῶν ἀνθρωπίνων ἀσφαλέστατόν τε καὶ πολυχρονιώτατον εἶναι.

Οἶμαι δὲ ἔγωγε, εἰ μέλλοιεν ἀναγεγράφεσθαι εὐεργέται εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ ξένους ἂν πολλοὺς εἰσενεγκεῖν· ἔτι δὲ ἂς ἂν καὶ πόλεις, τὴν ἀναγρα-

Etenim qui decem minas contribueret, is ſingulos in dies ſeſquiquintum velut triobolum nauticum reciperet: qui verò quinque minas, ampliùs ſeſquitertio. Plurimi autem Athenienſes quotannis plura recepturi eſſent, quàm contribuerent. Nam qui minam priùs expenderint, propè duarum minarum proventum habituri ſunt, & eum quidem in urbe: quod humanis *in rebus* tutiſſimum eſſe, maximéque durabile videtur.

Atque arbitror quidem, ſi literis mandaturi ſimus *eorum nomina*, qui beneficium *reipublicæ* præſtituri ſint, ad omnem poſteritatem; etiam multos hoſpites contributuros; & quidem urbes quoque nonnullas id expetituras, ut monumentis

φῆς [1] ὀρεχομένας. Ελπίζω δὲ καὶ βασιλέας ἄν τινας, καὶ τυράννους, καὶ σατράπας ἐπιθυμῆσαι μετασχεῖν ταύτης τῆς χάριτος. Οπότε γε μὴν ἀφορμὴ ὑπάρχοι, καλὸν μὲν καὶ ἀγαθὸν ναυκλήροις οἰκοδομεῖν καταγώγια πρὸς λιμένας πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι· καλὸν δὲ καὶ ἐμπόροις ὅπου πρόσοικοι τόπους ὠνῇ τε καὶ πράσει, καὶ τοῖς εἰσαφικνουμένοις δὲ δημόσια καταγώγια.

Εἰ δὴ καὶ τοῖς ἀγοραίοις οἰκήσεις τε, καὶ πωλητήρια κατασκευασθείη, καὶ ἐν Πειραιεῖ, καὶ ἐν τῷ ἄστει, ἅμα τ' ἂν κόσμος εἴη τῇ πόλει, καὶ πολλαὶ ἂν ἀπὸ τούτων πρόσοδοι

literarum inſerantur. Quinetiam reges quoſdam, & tyrannos, & ſatrapas *fore* ſpero, qui deſideraturi ſint, ut hujus beneficii participes fiant. Cæterùm, ubi jam ſubſidium comparatum erit, bonum atque utile *fuerit*, naucleris diverſoria *quædam*, præter illa, quæ jam facta ſunt, exſtrui propter *ipſos* portus: bonum item mercatoribus, ad loca emptioni ac venditioni opportuna; denique publica diverſoria venientibus *Athenas adſignari*.

Quòd ſi etiam nundinatoribus habitationes, & tabernæ vendendis mercibus idoneæ, tum in Piræo, tum in urbe parentur; ſimul id & civitati ornamento foret, & multi proventus indè perci-

1 *Steph.* mavult ὀρεξομένας, omiſſo ἄν.

γίγνοιντο. Αγαθὸν δέ μοι δοκεῖ εἶ πειραθῆναι, εἰ καὶ ὥσπερ τριήρεις δημοσίας ἡ πόλις κέκτηται, οὕτω καὶ ὁλκάδας δημοσίας δυνατὸν ἂν γένοιτο κτήσασθαι, καὶ ταύτας ἐκμισθοῦν ἐπ' ἐγγυητῶν, ὥσπερ καὶ τἆλλα δημόσια. Εἰ γὰρ καὶ τοῦτο οἷόν τε ἂν φανείη, πολλὴ ἂν καὶ ἀπὸ τούτων πρόσοδος γίγνοιτο.

ΚΕΦ. δ'.

ΤΑ γε μὴν ἀργυρεῖα εἰ καλασκευασθείη, ὡς δοξ, πάμπολλα ἂν νομίζω χρήματα ἐξ αὐτῶν καὶ ἄνευ τῶν ἄλλων προσόδων πορίσαι. Βούλομαι δὲ καὶ τοῖς μὴ εἰδόσι τὼ τούτων δυνά-

perentur. Videtur etiam mihi conducere, ut periculum fiat, num quemadmodùm triremes publicas habet civitas, ita & onerarias naves publicas parare poſſit, ut eas acceptis fidejuſſoribus locet, velut alia quoque publica. Nam ſi hoc fieri poſſe videretur, magnus etiam hinc proventus accederet.

CAP. IV.

PRætereà ſi argenti fodinæ inſtruerentur, ita ut debebant, exiſtimarem ex iis inſignem pecuniæ vim præter fructus cæteros proventuram. Lubet autem ignaris, quæ potiſſimùm vis atque

μὴν δηλῶσαι· ταύτην γὰρ γνόντες, καὶ ὅπως χρῆσθαι δεῖ αὐτοῖς, ἄμεινον ἂν βουλεύοισθε.

Οὐκοῦν ὅτι μὲν παλαιαὶ εἰργασίαι, πᾶσι σαφές· οὐδεὶς γοῦν οὐδὲ πειρᾶται λέγειν, ἀπὸ ποίου χρόνου ἐπεχειρήθη. Οὕτω δὲ πάλαι ὀρυσσομένης τε καὶ ἐκφορουμένης τῆς ἀργυρίτιδος, κατανοήσατε τί μέρος ἂν ἐκβεβλημένοι σωροὶ τῶν ἀμόρφων τε καὶ ἀπαφύρων λόφων. Οὐδὲ μὴν ὁ ἀργυρώδης τόπος εἰς μεῖόν τι συστέλλομένου, ἀλλ' ἀεὶ ἔπι πλεῖον ἐκτεινόμενος φανερός ἐστιν. Εἰ δ' ἔγε μιοὶ χρόνῳ ἂν πλεῖστοι ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐν αὐτοῖς, οὐδεὶς πώποτε ἔργου ἠπόρησεν, ἀλλ' ἀεὶ τὰ ἔρ-

commoditas earum ſit, exponere: quâ cognitâ, rectiùs etiam iniri à vobis ratio poterit, quo pacto ſit eis utendum.

Ignotum autem nemini eſt, & veteres illas eſſe, & operas in eis fieri: ac nè conatur quidem indicare quiſquam à quo tempore cœptæ ſint. Cùm autem hoc modo jam ab antiquo argentifera terra fodiatur, & egeratur; *velim* conſideretis, quantula pars ſint ejecti hactenùs acervi collium ſponte naſcentium, quique ſubargentei ſunt. Neque locum illum argento abundantem diminui conſtat, ſed ampliùs ſemper extendi. Quo etiam tempore maxima hominum in eis copia fuit, nemini unquam defuit, quod ageret; ſed ſemper ea,

γα τῶν ἐργαζομένων ἀφελῶν. Καὶ νῦν ἢ ἁπάντων κεκτημένοι ἐν τοῖς μετάλλοις ἀνδράποδα, οὐδεὶς τὸ πλῆθος ἀφαιρεῖ, ἀλλ' ἀεὶ πρόσκτηται, ὁπόσα ἂν πλεῖστα δύνηται. Καὶ γὰρ δὴ ὅταν μὲν ὀλίγοι ὀρύσσωσι καὶ ζητῶσιν, ὀλίγα, οἶμαι, καὶ τὰ χρήματα εὑρίσκεται· ὅταν δὲ πολλοὶ, πολλαπλασία ἡ ἀργυρίτις ἀναφαίνεται. Ὥστε ἐν μόνῳ τούτῳ, [1] ᾧ ἐγὼ οἶδα, ἔργων οὐδὲ φθονεῖ οὐδεὶς τοῖς ἐπισκευαζομένοις.

Ετι δὲ ἁπάντων μὲν ἀγροὺς κεκτημένοι πάντες ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν, ὁπόσα ζεύγη ἀρκεῖ εἰς ὃ χωρίον, καὶ ὁπόσοι ἐργάται· νῦν δ' ὅπως [2] πλεῖον τῶν ἱκανῶν ἐμβάλ-

quæ agenda erant, operarum *numerum* ſuperabant. Et nunc quoque *illorum*, qui in metallis habent mancipia, nemo diminuere numerum cupit; ſed plura potiùs, quantum poteſt, adquirit. Etenim cùm pauci fodiunt & quærunt, etiam paucæ, *ut equidem* arbitror, opes reperiuntur: ſin multi, multis partibus copioſior argenti materies prodit. Quo fit, ut hoc ſolo in opere, quod quidem ſciam, nemo *fabricas novas* inſtituentibus invideat.

Prætereà qui agros poſſident, norunt omnes dicere, quot jumentorum juga, quot operarii ad fundum colendum ſatis ſint: ac ſi plures, quàm

1 *Steph.* legit ὧν ἐγὼ οἶδα, ἔργων. 2 Vulg. πλέων.

λητις, ζημίαν λογίζονται. Εν δὲ τοῖς ἀργυρείοις ἔργοις πάντας δεῖσθαι ἐργατῶν. Καὶ γὰρ ὃ δὲ ὥσπερ ὅταν πολλοὶ χαλκοτύποι γένωνται, ἀξίων γενομένων τῶν χαλκευτικῶν ἔργων, καταλύονται οἱ χαλκοτύποι, καὶ οἱ σιδηρεῖς γε ὡσαύτως· καὶ ὅταν γε πολὺς σῖτος καὶ οἶνος γένηται, ἀξίων ὄντων τῶν καρπῶν, ἀλυσιτελεῖς αἱ γεωργίαι γίγνονται· ὥστε πολλοὶ ἀφιέμενοι τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, ἐπ' ἐμπορίας καὶ καπηλείας καὶ τοκισμοὺς τρέπονται.

Αργυρῖτις δὲ ὅσῳ ἂν πλείων φαίνηται, καὶ ἀργύριον πλεῖον γίγνηται, τοσούτῳ πλείονες ὑπὸ τὸ ἔργον

sufficiant, adhibeantur, hoc ipsum in damno ponunt. At in his eruendi argenti operibus omnes operariis egere dicunt. Nec enim *hîc idem accidit*, quod in artificum ærariorum copiâ, ubi cùm facta ex ære opera vili venduntur, everti fortunæ horum solent, & ferrariorum similitèr: itemque ubi magna frumenti vinique copia provenit, fructibus vili væneuntibus, agrorum culturæ sunt inutiles; adeò quidem, ut multi relictâ soli cultione ad mercaturam, ad cauponariam, ad usuras *se* convertant.

Nimirum argenti materies quanto copiosior extiterit, & argenti plus fuerit, tanto plures ad illud

1 Καὶ πὶς ἐχ ὥσπς mavult *Steph.*

τοῦτο ἔρχονται. Καὶ γὰρ δὴ ἔπιπλα μὲν ἐπειδὰν ἱκανά τις κτήσηται τῇ οἰκίᾳ, οὐ μάλα ἔτι πρόσωνοῦνται· ἀργύριον δὲ οὐδεὶς πω οὕτω πολὺ ἐκτήσατο, ὥστε μὴ ἔτι πρόσδεῖσθαι. Ἀλλ' ἤν τισι γένηται παμπληθὲς, τὸ περιττεῦον καταρύπτοντες, ὑδὲν ἧττον ἥδονται ἢ χρώμενοι αὐτῷ. Καὶ μὴν ὅταν γε εὖ πράττωσιν αἱ πόλεις, ἰσχυρῶς ἂν ἄνθρωποι ἀργυρίου δέοιντο. Οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες ἀμφὶ ὅπλά τε καλὰ, καὶ ἵππους ἀγαθούς τε, καὶ οἰκίας, καὶ κατασκευὰς μεγαλοπρεπεῖς βούλονται δαπανᾶν· αἱ δὲ γυναῖκες εἰς ἐσθῆτα πολυτελῆ, καὶ χρυσοῦν κόσμον τρέπονται.

Ὅταν τε αὖ νοσήσωσι πόλεις ἢ ἀφορίαις καρπῶν, ἢ

opus se conferre solent. Etenim supellectili familiæ necessariâ comparatâ, non multum ulterius coëmi solet: at argenti nemo adhuc tam multum habuit, ut nihil ampliùs requireret. Sed si qui permultum nacti fuerint, quod redundat, defodiunt; quo quidem non minùs delectantur, quàm si eo uterentur. Quinetiam cùm civitates secundâ utuntur fortunâ, tum civibus maximè argento est opus. Viri enim in arma elegantia, & generosos equos, in ædes & structuras magnificas pecuniam impendere volunt: mulieres verò ad cultum sumptuosum, & mundum aureum animos adjiciunt.

Rursùs cùm civitates caritate annonæ laborant,

πολέμῳ, ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον ἀργοῦ τῆς γῆς γιγνομένης, καὶ εἰς ὠνὰς καὶ εἰς ἐπικούρους νομίσματος δέονται. Εἰ δέ τις φήσειε καὶ χρυσίον μηδὲν ἧσσον χρήσιμον εἶναι ἢ ἀργύριον, τοῦτο μὲν οὐκ ἀντιλέγω· ἐκεῖνο μέντοι οἶδα, ὅτι καὶ χρυσίον ὅταν πολὺ φαίνηται, αὐτὸ μὲν ἀτιμότερον γίγνεται, ὃ δὲ ἀργύριον τιμιώτερον ποιεῖ. Ταῦτα μὲν οὖν ἐδήλωσα τούτου ἕνεκα, ὅπως θαρσοῦντες μὲν ὁτιοῦν πλείους ἀνθρώπους ἐπὶ [1] τὰ ἀργυρεῖα ἄγωμεν, θαρσοῦντες δὲ κατασκευαζώμεθα ἐν αὐτοῖς, ὡς οὔτε ἐπιλειψούσης ποτὲ ἀργυρίτιδος, οὔτε τοῦ ἀργυρίου ἀτίμου ποτὲ ἐσομένου.

aut bello, quia terra nullo cultu adhibito otiosa est, tum ad commeatum, tum ad auxiliares *copias* nummos requirunt. Quòd si quis dixerit, aurum nihilo esse minùs utile quàm argentum; huic non repugnabo: illud tamen scio, quòd etiam aurum, si magna ejus esse copia videatur, minoris esse soleat æstimationis, & argentum reddat pretiosius. Atque hæc à me idcircò explicata sunt, ut fidentèr quamplurimos homines in argenti fodinas mittamus, atque illic substruamus haud dubitantèr; cùm neque argentifera terra defectura, neque futurum sit, ut argentum ullo unquam tempore vilescat.

1 Al. τὰ ἀργύρια. malè.

Δοκεῖ δέ μοι ἡ πόλις πρότερα ἐμοῦ ταῦτα ἐγνωκέναι. Παρέχω γοῦν ὅτι ἰσοτελείᾳ καὶ τῶν ξένων [1] τῷ βουλομένῳ ἐργάζεσθαι ἐν τοῖς μετάλλοις. Ἵνα δὲ καὶ σαφέστερον περὶ τῆς πρόσοδου εἴπω, νῦν διηγήσομαι ὡς κατασκευασθέντα τὰ ἀργυρεῖα ὠφελιμώτατ' ἂν εἴη τῇ πόλει. Ἀπ' αὐτῶν μὲν οὖν ἐγωγε, ἀφ' ὧν μέλλω λέξειν, οὐδέν τι ἀξιῶ θαυμάζεσθαι, ὡς δυσεύρετόν τι ἐξευρηκώς. Τὰ μὲν γὰρ ὧν λέξω, καὶ νῦν ἔτι πάντες ὁρῶμεν, τὰ δὲ προσόντα τῷ πράγματι καὶ ταῦτα ἂν ἀκούσαιμεν.

Τῆς μέντοι πόλεως πάνυ ἄξιον θαυμάσαι, τὸ οἰόμενον πολλοὺς πλουτίζεσθαι ἐξ αὐτῆς ἰδιώ-

Videtur autem mihi civitas ipsa hæc ante me perspexisse. Nam peregrinis etiam, si qui velint, excolendi metalla, *potestatem* facit æquali pensione. Ut autem etiam apertiùs de adquirendo victu loquar, nunc exponam, quâ ratione instauratæ argenti fodinæ civitati possint esse utilissimæ. Nec ex iis, quæ dicturus sum, ullam quæro mei admirationem, quasi aliquid difficile repertu invenerim. Nam quæ dicturus sum, *partim* etiam nunc omnes cernimus, *partim* verò eâdem ratione *se habere* præterita, licet audiendo *cognoscere*.

Illud admodùm admiratione dignum est, quòd cùm sentiat civitas multos privatos ex se locuple-

1 Al. τῶν βουλομένων.

τας, μὴ μιμεῖσθε τούτους. Πάλαι μὲν γὰρ δήπου οἷς μεμέλησεν, ἀκηκόαμεν, ὅτι Νικίας ποτὲ ὁ Νικηράτου ἐκτήσατο ἐν τοῖς ἀργυρείοις χιλίους ἀνθρώπους, οὓς ἐκεῖνος Σωσίᾳ τῷ Θρᾳκὶ ἐξεμίσθωσεν, ἐφ' ᾧ ὀβολὸν μὲν ἀτελῆ ἑκάστου τῆς ἡμέρας ἀποδιδόναι, τὸ δ' ἀριθμὸν ἴσους ἀεὶ παρέχειν. Εἶχετο δὲ καὶ Ἱππονίκῳ ἑξακόσια ἀνδράποδα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον ἐκδεδομένα, ἃ προσέφερε μνᾶν ἀτελῆ τῆς ἡμέρας· Φιλημονίδῃ δὲ τριακόσια ἡμιμνᾶιον, ἄλλοις δέ γε, ὡς (οἶμαι) δύναμις ἑκάστοις ὑπῆρχεν.

Ἀτὰρ τί τὰ παλαιὰ δεῖ λέγειν; καὶ γὰρ νῦν πολλοί εἰσιν ἐν τοῖς ἀργυρείοις ἄνθρωποι οὕτως ἐκδεδομένοι. Περαινομέ-

tatos esse, tales non imitetur. Jampridem enim de iis, quibus ea res curæ fuit, audivimus; Niciam, Nicerati *filium*, in argenti-fodinis mille homines habuisse, quos Sosiæ Thraci locârit, qui ultra impensas obolum pro singulis quotidiè persolveret, numerumque semper parem exhiberet. Fuerunt & Hipponico sexcenta mancipia, eodem isto modo elocata, quæ quotidiè minam ferebant ultra impensas: & Philemonidi *mancipia* trecenta minæ semissem; aliis, ut cuique facultates suppetebant.

Sed quid necesse est vetera commemorare? cùm & hoc tempore multi sint homines in argenti fodinis istâ ratione locati. Et hæc qui-

νων γε μὴν ὧν λέγω, τῦτ' ἂν μόνον καινὸν γένοιτ', εἰ ὥσπερ οἱ ἰδιῶται κλησάμενοι ἀνδράποδα, πρόσοδον ἀέναον καὶ εσκευασμένοι εἰσὶν, οὕτω καὶ ἡ πόλις κτᾶτο [1] δημόσια ἀνδράποδα, ἕως γίγνοιτο τρία ἑκάστῳ Ἀθηναίων. Εἰ δὲ δυνατὰ λέγομεν, καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν σκοπῶν ὁ βουλόμενος κρινέτω. Οὐκοῦν τιμὴν μὲν ἀνθρώπων εὐδηλον ὅτι μᾶλλον ἂν τὸ δημόσιον δύναιτο, ἢ οἱ ἰδιῶται προσκυλάσασθαι. Τῇ γε μὴν βουλῇ ῥᾴδιον καὶ κηρύξαι, ἄγειν τὰ βυλόμενον ἀνδράποδα, καὶ τὰ προσαχθέντα πρίασθαι.

Ἐπειδὰν δὲ ὠνηθῇ, τί ἂν ἧττον μαθοῖτό τις προσ-

dem, quæ à me dicuntur, ſi peragantur, illud tantum novi fit, ut quemadmodum privati comparatis mancipiis proventum *ſibi* perennem adquiſiverunt; ita coëmat & ipſa civitas mancipia publica, donec unicuique Athenienſium tria contigerint. An hæc autem, quæ dicimus, fieri poſſint; ſecum de ſingulis cogitans, qui volet, judicet. Hoc quidem planè perſpicuum eſt, poſſe fiſcum faciliùs quàm privatos, pretium mancipiorum cogere. Senatui quidem certè facile eſt, per præconem edicere, ut, qui volet, adducat ſua mancipia; atque *ita* quæ oblata fuerint, *pretio* redimere.

Poſteaquam autem coëmpta fuerint, cur aliquis

1 Al. δημόσια.

τοῦ δημοσίου, ἢ πρὸς γε ἰδιώτην, ὅτι τοῖς αὐτοῖς μέλλων ἕξειν; μισθοῦνται γοῦν καὶ τεμένη, καὶ ἱερά, καὶ οἰκίας, καὶ τέλη ὠνοῦνται πρὸς τῆς πόλεως. Οπως γε μὴν τὰ ὠνηθέντα σώζηται, τῷ δημοσίῳ ὄφι λαμβάνειν ἐγγύας πρὸς τῶν μισθουμένων, ὥσπερ καὶ παρὰ τῶν ὠνουμένων τὰ τέλη. Αλλὰ μὴν καὶ ἀδικῆσαί γε ῥᾷον τῷ τέλει πειαμένῳ, ἢ τῷ ἀνδράποδα μισθουμένῳ. Αργύριον μὲν γὰρ πῶς καὶ φωράσειεν ἄν τις τὸ δημόσιον ἐξαγόμενον, ὁμοίου τοῦ ἰδίου ὄντος αὐτῷ; ἀνδράποδα δὲ σεσημασμένα τῷ δημοσίῳ σημάντρῳ, καὶ προσκειμένης ζημίας τῷ τε πωλοῦντι καὶ τῷ ἐξάγοντι, πῶς ἄν τις ταῦτα κλέψειεν; Οἶκοι μέ-

minùs velit à republicâ conducere, quàm à privato, cùm iisdem *conditionibus* obtenturus sit? Conducunt enim à republicâ lucos, sacra, domos; & ab eâdem vectigalia redimunt. Ut autem redemptæ res salvæ sint, licet fisco fidejussores à conductoribus accipere, quemadmodùm etiam ab iis, qui vectigalia redimunt. Immò verò facilius est emptori vectigalis, fraudare, quàm conductori mancipiorum. Nam quo pacto deprehendere quis possit, argentum publicum averti, cùm sit huic simile privatum? Mancipia verò signo publico notata, si pœna constituta sit & vendenti & exportanti, quomodò subduci furto possint? Atque

χει μὴ τάτε δυνατὸν ἐφάνη τῇ πόλει εἶ), τὸ ἀνθρώπους καὶ κτήσασθαι καὶ φυλάξαι.

Εἰ δ' αὖ τις τᾶτ' ἐνθυμεῖται, ὡς ἐπειδὰν πολλοὶ ἐργάται γένωνται, πολλοὶ φανοῦνται καὶ ὁ μισθωσόμενοι, ἐκεῖνο καλανοήσας θαῤῥείτω, ὅτι πολλοὶ μὲν τῶν κατεσκευασμένων μεθαρμοσθήσονται τοῦ δημοσίους, (πολλὰ γὰρ ὄντι τὰ ὑπάρχοντα) πολλοὶ δ' εἰσὶ καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ἔργοις γηράσκοντων, πολλοὶ δὲ ἄλλοι Ἀθηναῖοί τε καὶ ξένοι, οἱ τῷ σώματι μὴ οὔτε βόλοιντ' ἂν, οὔτε δύναιντ' ἂν ἐργάζεσθαι, τῇ δὲ γνώμῃ ἐπιμελόμενοι ἡδέως ἂν τὰ ἐπιτήδεια ποιέζοιντο.

Ην γε μέντοι ὅ μεῖτον συνῇ ἑξακόσια καὶ χίλια

hactenùs civitatem & comparare *hujuſmodi* homines, & conſervare poſſe patuit.

Si quis rurſùs cogitet, exiſtentibus multis operariis, extituros etiam multos, qui *mancipia* locare velint; illud animadvertat & confidat fore ut multi jam *à mancipiis* inſtructi, *alios* inſuper *homines* publicos conducant, (nam magnæ ſunt opum facultates) & in ipſis operibus multi ſeneſcunt, & multi quoque alii tum Athenienſes, tum peregrini, corpore quidem illi nec velint nec poſſint opus facere; ſed animi tamen adhibitâ curâ, libentèr neceſſaria *ſibi* adquiſiverint.

Itaque ſi primùm cogantur mille ducenta man-

ἀνδράποδα, εἰκὸς ἤδη ἀπ' αὐτῆς τῆς προσόδου ἐν ἔτεσι πέντε ἢ ἓξ μὴ μεῖον αὐτῇ ἑξακισχιλίων ἡμέρας. Ἀπὸ γε μὲν τούτου τοῦ ἀριθμοῦ, ἢν ὀβολὸν ἕκαστος ἀτελῆ τῆς ἡμέρας φέρῃ, ἡ μὲν πρόσοδος ἑξήκοντα τάλαντα τοῦ σταυτοῦ. Ἀπὸ δὲ τούτων ἢν εἰς ἄλλα ἀνδράποδα [1] πίθελαι εἴκοσι, τοῖς τεσσαράκοντα ἤδη ἐξέσαι τῇ πόλει χρῆσθαι εἰς ἄλλ' ὅ, τι ἂν δέῃ. Ὅταν δέ γε μύρια ἀναπληρωθῇ, ἑκατὸν τάλαντα ἡ πρόσοδος ἔσαι.

Ὅτι δὲ δέξεται πολλαπλάσια τούτων, μαρτυρήσαιεν ἄν μοι εἰπεῖν ἔτι εἰσὶ τῶν μεμνημένων, ὅσον ὃ τι-

cipia, conjici poteſt, intra quinque annos, aut ſex, de hoc ipſo proventu civitatem non pauciora ſex millibus habituram. Jam ex hoc numero, ſi obolum unuſquiſque diebus ſingulis immunem adferat, ſexaginta talentorum proventus annuus erit. Ex iis autem viginti *talenta* in alia mancipia impendantur, reliqua quadraginta, prout res poſtulabit, in alium aliquem uſum conferre civitati licebit. Cúmque numerus ad decem millia excreverit, jam centum talentorum proventus exiſtet.

Verùm longè plus accepturam *rempublicam*, teſtes mihi eſſe poſſunt, ſi qui ſunt adhuc, qui me-

1 *Steph.* vult legi πῆται.

λος εὕρισκε τ̃ ἀνδραπόδων τε τ̃ ἐν Δεκελείᾳ. Μαρτυρᾷ δ' καὶ κεῖνο, ὅτι εἰργασμένων ἀνθρώπων ἐν τοῖς ἀργυρείοις ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ἀναριθμήτων, νῦν ὐδὲν διαφέρει τὰ ἀργυρεῖα, ἢ ἃ οἱ πρόσθοι ἡμῶν ὤηλα ἐμνημόνευον αὐτά. Καὶ τὰ νῦν δ' γιγνόμενα πάντα μαρτυρᾷ, ὅτι ὐκ ἄν ποτε πλείω ἀνδράποδα ἔχει γένοιτο, ἢ ὅσων ἂν τὰ ἔργα δεῖται. Οὔτε γὰρ βάθους πέρας, οὔτε ὑπονόμου ὁ ὀρύσσοντες εὑρίσκουσι. Καὶ μὴν καινοτομεῖν γε ὐδὲν ἧττον ἔξεστι νῦν, ἢ πρότερον. Οὐ τοίνυν οὐδ' εἰπεῖν ἂν ἔχοι εἰδὼς ὐδεὶς, πότερον ἐν τοῖς κατατετμημένοις πλείων ἀργυρῖτις, ἢ ἐν τοῖς ἀτμήτοις ἔτι.

minêre, quantum vectigal ex mancipiis *civitas* ante res ad Deceleam *geſtas* perceperit. Illud quoque teſtimonio eſt, quòd cùm innumerabiles omni tempore in argentifodinis opus fecerint, nihil hæ tamen *ab illis* hoc tempore differant, quarum mentionem majores noſtri fecerunt. Et ea quidem, quæ nunc fiunt, omnia teſtantur; nunquam plura mancipia illic eſſe poſſe, quàm ipſa requirant opera. Nec enim illi, qui fodiunt, vel profunditatis vel cuniculorum finem inveniunt. Atqui licet hoc tempore nihilo minùs novum opus facere, quàm priùs. Neque quiſquam certo ſe ſcire poſſit dicere, num in *locis* hactenùs excifis plus argenteæ materiei ſit, an necdum apertis.

Τί δῆτα, φαίη ἄν τις, ὃ καὶ νῦν, ὥσπερ ἔμπροσθεν, πολλοὶ καινολομοῦσιν; ὅτι πενέστεροι μέν εἰσιν οἱ περὶ τὰ μέταλλα· νεωστὶ γὰρ πάλιν καθασκευάζονται. Κίνδυνος δὲ μέγας τῷ καινοτομοῦντι. Ὁ μὲν γὰρ εὑρὼν ἀγαθὴν ἐργασίαν, πλούσιος γίγνεται· ὁ δὲ μὴ εὑρὼν, πάντα ἀπόλλυσιν, ὅσα ἂν δαπανήσῃ. Εἰς τοῦτον οὖν τὸν κίνδυνον ὃ μάλα πως ἐθέλουσιν οὐ νῦν γε ἰέναι.

Ἐγὼ μέντοι ἔχειν μοι δοκῶ καὶ περὶ τούτου συμβουλεῦσαι, ὡς ἂν ἀσφαλέστατα καινοτομοῖτο. Εἰσὶ μὲν γὰρ δήπου Ἀθηναίων δέκα φυλαί· εἰ δὲ ἡ πόλις δοίη ἑκάστῃ αὐτῶν ἴσα ἀνδράποδα, αἱ δὲ κοινωσάμεναι τὴν

Cur igitur, dicat aliquis, non nunc etiam, ſicut antea, multi novum opus faciunt? Quia pauperiores ſunt, qui res metallicas faciunt; non ita pridem inſtaurari cœptas. Operis etiam novi adgreſſio periculoſa eſt. Nam qui fructuoſum opus *excolendum* invenit, *copioſus* & dives efficitur: qui verò non invenit, ei ſumptus impenſi pereunt. Itaque periculum illud non admodùm adire hujus ætatis *homines* volunt.

Mihi tamen habere videor, quod dem, conſilium in hoc quoque negotio, quomodò novum *opus* tutiſſimè inſtituatur. Athenis enim decem ſunt tribus; quarum cuique ſi civitas parem mancipiorum numerum concederet, ipſæ verò fortunâ com-

τύχην καινοτομοῖεν, ὅτως ἂν, εἰ μία εὕροι, πάσαις ἂν λυσιτελὲς ἀποδείξειεν. Εἰ δὲ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ τέτταρες, ἢ αἱ ἡμίσειαι εὕροιεν, δῆλον ὅτι λυσιτελέστερα ἂν τὰ ἔργα ταῦτα γίνοιτο. Τό γε μὴν πάσας ἀποτυχεῖν, ὑδενὶ τῶν προειλυθότων ἐοικός.

[1] Οἴοντε δ' οὕτως καὶ ἰδιώτας συνιζαμβύας καὶ κοινουμβύους τῷ τύχῳ ἀσφαλέστερον κινδυνεύειν. Μηδὲν μέντοι τοῦτο φοβεῖσθαι, ὡς ἢ τὸ δημόσιον ὅπως κατασκευαζόμενον προαλυπήσῃ τοὺς ἰδιώτας, ἢ ἀ ἰδιῶται τὸ δημόσιον· ἀλλ' ὥσπερ σύμμαχοι ὅσῳ ἂν πλείους συνιῶσιν, ἰσχυροτέρους ἀλλήλους ποιοῦσιν, ὅπω

muni novum opus adgrederentur; ita fieret, ut inventum ab unâ quidpiam, univerſis utilitatem exhiberet. Sin duæ, aut tres, aut quatuor, aut etiam dimidia pars *tribuum* inveniret, haud dubiè majores ex ejuſmodi operibus utilitates caperentur. Omnes enim ſpe ſuâ fruſtrari, præteritorum exemplo caret.

Poſſent etiam privati eâdem ratione ſe conjungendo & conſociando, fortunam tutiùs periclitari. Neque verò metuendum eſt, nè vel fiſcus ita conſtitutus privatos lædat, vel privati fiſcum: ſed ut *armorum ac* belli ſocii, quò plures conjuncti fuerint, hoc ſe mutuò firmiores reddunt, ſic

1 Forſan οἴομαι δέ. *Steph.*

καὶ ἐν τοῖς ἀργυρείοις ὅσῳ περ ἂν πλείους ἐργάζωνται, τόσῳ πλεῖον τἀγαθὰ εὑρήσουσί τε καὶ φορήσουσι. Καὶ ἐμοὶ μὲν δὴ εἰρηται, ὡς ἂν ἡγοῦμαι κατασκευασθείσης τῆς πόλεως ἱκανὰ ἂν πᾶσιν Ἀθηναίοις τροφὴν ἀπὸ κοινοῦ βρέφεσθαι.

Εἰ δέ τινες λογιζόμενοι πάμπολλα ἂν δεῖν ἀφορμῆς εἰς ταῦτα πάντα, οὐχ ἡγοῦνται ἱκανὰ ἄν ποτε χρήματα εἰσενεχθῆναι, μηδὲ ὅτως ἀθυμούντων. Οὐ γὰρ ὅτως ἔχει, ὡς ἀνάγκη ἅμα πάντα ταῦτα γίγνεσθαι, ἢ μηδὲν ὄφελος αὐτῶν εἶναι· ἀλλ' ὁπόσα ἂν ἢ οἰκοδομηθῇ, ἢ ναυπηγηθῇ, ἢ ἀνδράποδα ὠνηθῇ, εὐθὺς ταῦτα ἐν ὠφελείᾳ ἔσται. Αλλὰ

in argenti fodinis quò plures erunt, qui faciant opus, eò plus bonorum & reperient & reportabunt. Expoſitum, quâ ratione conſtitutâ republicâ, univerſis Athenienſibus de publico ad victum neceſſaria ſuppeditari poſſe arbitrer.

Quòd ſi qui exiſtiment, ad hæc conficienda permagnis impenſis opus eſſe, nec unquam ſatis magnam pecuniam conferri poſſe; nè ſic quidem animum deſpondere *debent*. Non enim ita comparata *res* eſt, ut aut ſimul omnia fieri, aut ex eis utilitatem nullam capi neceſſe ſit; ſed ubi quæque *primùm* ædificata fuerint, vel domus, vel naves, vel empta fuerint mancipia, ſtatim hæc utilitatem allatura ſunt. Quinetiam

μὴν ἢ τῇ γε συμφορώτερον ὃ χῖ μέρος, ἢ τὸ ἅμα πάντα πεφάπλεσθαι. Οἰκοδομοῦντές τε γὰρ ἀθρόοι, πολυτελέστερον ἂν ἢ οὐ κάλλιον, ἢ χῖ μέρος ἀποτελοῖμεν. Ανδράποδα δὲ παμπληθῆ ζητοῦντες ἀναγκαζοίμθα ἂν καὶ χείρω ἢ πιμώτερα ὠνεῖσθαι.

Κατά γε μὲν τὸ δυνατὸν περαίνοντες, τὰ μὲν καλῶς γνωσθέντα καὶ αὖθις ἂν [1] μιμοίμεθα· εἰ δέ τι ἁμαρτηθείη, [2] ἀπεχοίμθα ἂν αὐτοῦ. Ετι δὲ, πάντων ἅμα γιγνομένων, ἡμᾶς ἂν ἅπαντα δέοι ἐμποιίζεσθαι· εἰ δὲ τὰ μὲ φαίνοιτο, τὰ ἢ μέλλοι, ἢ ὑπάρξασα πρόσοδος τὸ ὀπτήδειον συγκατασκευάζοι ἄν. Ο δὲ ἴσως

vel ob hanc *cauſam* utilius erit hæc particulatim, quàm ſimul omnia fieri. Nam ſi ſubitò ædificemus multi, majori cum ſumptu, & pejus abſolvemus, quàm ſi *res* particulatim fiat. Mancipiorum autem permagnum quærentes numerum, & deteriora, & cariùs emere cogemur.

Sin verò pro ratione facultatum rem conficiemus, quæ erunt rectè inſtituta, rurſùs imitari licebit: ſin autem in aliquo peccatum fuerit, ab eo abſtinebimus. Prætereà ſi omnia ſimul fierent, paranda quoque nobis eſſet omnium copia. Sin alia perficiantur, alia differantur; adquiſitus jam antè proventus neceſſaria ſuppeditabit. Illud for-

1 Al. ἡμῖν οἰόμεθα. 2 Al. ἀπεχθοίμεθα.

φοβερώτατον δοκῇ πᾶσιν εἶναι, μὴ, εἰ ἄγαν πολλὰ κτήσαιτο ἡ πόλις ἀνδράποδα, ὑπερνεμοθῇ ἂν τὰ ἔργα, καὶ τούτου τοῦ φόβου ἀπηλλαγμένοι εἶμεν, εἰ μὴ πλείονας ἀνθρώπους, ἢ ὅσοις αὐτὰ τὰ ἔργα προσαιτοίη, καθ' ἑνιαυτὸν ἐμβάλοιμεν.

Οὕτως ἔμοιγε δοκῇ ἥπερ ῥᾷστον, ταύτῃ καὶ ἄριστον εἶναι ταῦτα πράττειν. Εἰ δ' αὖ καὶ τὰς ἐν τῷ νῦν πολέμῳ γεγενημένας εἰσφορὰς [1] νομίζει ἄν μηδ' ὁπῶν δύνασθαι ἐπενεγκεῖν· ὑμεῖς γε, ὅσα μὲν τοῦ [2] εἰρήνης χρήματα εὕρισκε τὰ τέλη, ἀπὸ τοσούτων καὶ ὅπως ἔζης διοικεῖτε τὴν πόλιν· ὅσα δ' ἂν ἐφευρίσκῃ διὰ τὸν εἰρήνην τε εἶναι καὶ διὰ τὸν

tassè videri possit summoperè metuendum, nè, si civitas valdè multa mancipia compararit, etiam opera nimis magnâ copiâ onerentur; verùm hoc quoque metu liberati erimus, si non plures, quàm ipsa requirunt opera, singulis annis immittemus.

Ita mihi quidem videtur in his *rebus* eam sequi rationem optissimum esse, quæ sit facillima. Quòd si rursùs existimatis, ob tributa, hoc bello exacta, nè tantulum quidem posse contribui; sanè quantum ante *factam* pacem vectigalia reddebant, tantum in *administratione* reipublicæ anno proximo impendite: quæ verò *ampliùs illa* reddent, tum propterea quia pax est, tum quia

1 *Steph.* legit νομίζοιτ' ἄν. 2 Vulg. ἀρημένης.

θεραπεύας μετοίκους καὶ ἐμπόρους, καὶ ἅμα ὃ πλειόνων συναγειρομένων ἀνθρώπων πλείω εἰσάγειν καὶ ἐξάγειν, καὶ ἅμα τὸ ὠνὶ λιμένι καὶ ταῖς ἀγοραῖς αὐξάνεσθαι, ταῦτα λαμβάνοντες κατασκευάζης, ὡς ἂν πλεῖστοι πρόσοδοι γίνοιντο. Εἰ δέ τινες αὖ φοβοῦνται, μὴ ματαία ἂν γένοιτο αὕτη ἡ κατασκευὴ, εἰ πόλεμος ἐγερθείη, ἐννοησάτω ὅτι τούτων γινομένων πολὺ φοβερώτερος ὁ πόλεμος τοῖς ἐπιφέρουσιν, ἢ τῇ πόλει.

Τί γὰρ δὴ εἰς πόλεμον κτῆμα χρησιμώτερον ἀνθρώπων; πολλὰς μὲν γὰρ ναῦς πληρῶν ἱκανοὶ ἂν εἶεν δημοσίᾳ, πολλοὶ δ' ἂν καὶ πεζοὶ δημοσίᾳ δύναιντ' ἂν βαρεῖς εἶναι τοῖς πολε-

inquilinorum & mercatorum ratio habebitur, ac pluribus huc confluentibus & importabuntur, & exportabuntur plurima, & ad portum mercatus erunt frequentiores; hæc, *inquam*, recipientes, ut quàm maximi ſint proventus, efficere *debetis*. At ſi quis eſt, qui vereatur, nè, ſi bellum ingruat, hoc ſit inane inſtitutum; *is* cogitare debebit, ſiquidem hæc efficiantur, bellum fore formidoloſius iis ipſis, qui inferent, quàm civitati *noſtræ*.

Quid enim ad belli uſum hominum multitudine utilius? Nimirùm hi multis reipublicæ navibus explendis idonei fuerint, multi terrâ graves hoſtibus eſſe pro republicâ poſſint, modò

μίοις, εἴτις αὐτοὺς θεραπεύοι. Λογίζομαι δ' ἔγωγε καὶ πολέμου γιγνομένου οἷόντ' εἶναι μὴ ἐκλείπεσθαι τὰ ἀργυρεῖα. Ἔστι μὲν γὰρ ὅπου πρὸς τὰ μέταλλα ἐν τῇ πρὸς μεσημβρίαν θαλάττῃ τεῖχος ἐν [1] Ἀναφαύσῳ, ἔστι δ' ἐν τῇ πρὸς ἄρκτον πεῖχος ἐν Θορικῷ, ἀπέχει δὲ ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων ἀμφὶ τὰ ἑξήκοντα στάδια.

Εἰ οὖν καὶ ἐν μέσῳ τούτων γένοιτο ὅπῃ τῷ ὑψηλοτάτῳ βάσις τείχους ἔρυμα, συνήκοιεν ἂν τὰ ἔργα εἰς ἓν ἐξ ἁπάντων τὸ τειχῶν· καὶ εἴτι αἰσθάνοιτο πολεμικόν, βραχὺ ἂν εἴη ἐκάσῳ εἰς ὃ ἀσφαλὲς ἀποχωρῆσαι. Εἰ δὲ καὶ ἔλθοιεν πλείους πολέμιοι, δηλονότι εἰ μὲν σῖτον, ἢ

quis eorum curam ſuſcipiat. Mea quoque fert ratio, belli etiam tempore fieri poſſe, ut argentifodinæ non deſerantur. Cùm non procul à metallis ad mare, *quod* meridiem verſus *extenditur*, una ſit munitio in Anaphauſto, altera verò in Thorico, verſus *mare* aquilonale; quorum locorum alter ab altero ſtadiis circiter ſexaginta diſtat.

Si igitur inter hæc duo tertium aliquod caſtellum in editiſſimo ſaltûs loco excitetur, in unum *locum* ex omnibus his caſtellis operas convenire licebit: ac ſi quid hoſtile ſenſerint, breve ſpatium quilibet ad tutum *receptum* habebit. Quòd ſi majores hoſtium copiæ irruerint, ac frumentum, aut

1 *Leuncl.* vult legi Ἀναφλυσίῳ.

σῖτον, ἢ προβατα ἔξω εὑρεσιεν, ἀφέλοιντ' ἂν ταῦτα. Αργυείτιδος ἢ χαλήσαντες, τί ἂν μᾶλλον, ἢ λίθοις ἔχοιεν χρῆσθαι;

Πῶς δὲ καὶ ὁρμήσειάν ποτε πολέμιοι ἐπὶ τὰ μέταλλα; Απέχει μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἀργυρείων ἐγγύταλα πόλις Μέγαρα πολὺ πλεῖον τῶν πεντακοσίων σταδίων· ἀπέχει δὲ ἡ μετὰ ταῦτα πλησιαίτατα Θῆβαι πολὺ πλεῖον τῶν ἑξακοσίων. Ην οὖν πορεύωνται ἐντεῦθέν ποθεν ὅπῃ τὰ ἀργυρεῖα, ταμιέναι αὐτοὺς δεήσει τὴν πόλιν· καὶ ἂν μὲν ὦσιν ὀλίγοι, εἰκὸς αὐτοὺς ἀπόλλυσθαι καὶ ὑπὸ ἱππέων καὶ ὑπὸ περιπόλων. Πολλῇ γε μὴν δυνάμει

vinum, aut pecudes invenerint extra *munitiones*; ea nimirùm *ſecum* auferent. Si *maximè* argenti metallis potiti fuerint, quid aliud habituri ſunt, quo utantur, niſi ſaxa?

Et quo tandem modo in metalla hoſtes irruptionem facere poſſint? Abeſt enim à metallis ex intervallo proximo urbs Megara multo longiùs quingentis ſtadiis: abſunt deindè proximo ex intervallo Thebæ multo ampliùs ſexcentis. Itaque ſi ad argentifodinas illinc alicundè venerint, ut ipſam urbem prætereant, neceſſe eſt: ac ſi pauci fuerint, ab equitibus, & illis, qui *præſidii cauſâ* regionem circumeunt, eos interemptum iri conſentaneum eſt. Ut verò deſertâ regione

πορδ' εσθαι ἐξερημοῦντας τὰ ἑαυτῶν χαλεπόν· πολὺ γὰρ ἐγγύτερον ἂν εἴη ταῖς πόλεσιν αὐτῶν τὸ τῶν Αθηναίων ἄστυ, ἢ αὐτοὶ ἐπὶ τοῖς μετάλλοις ὄντες.

Εἰ δὲ καὶ ἔλθοιεν, πῶς ἂν καὶ δύναιντο μένειν, μὴ ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια; Επισιτίζεσθαί γε μὲν μέρει, μὴ κίνδυνος καὶ περὶ τῶν μετιόντων καὶ περὶ ὧν ἀγωνίζονται· πάντες δὲ ἀεὶ μετιόντες πολιορκοῖντ' ἂν μᾶλλον, ἢ πολιορκοῖεν. Οὐ τοίνυν μόνον ἡ ἀπὸ τῶν ἀνθρακόδων εἰσφορὰ τῷ διατροφῷ τῇ πόλει αὔξοι ἂν, ἀλλὰ πολυανθρωπίας περὶ τὰ μέταλλα ἀθροιζομένης, καὶ ἀπ' ἀγορᾶς τῆς ἐκεῖ

ſuâ, cum magnis copiis *è finibus ſuis* exeant, non facile fuerit; propterea quòd urbs Athenienſis ita longè propior eſſet futura civitatibus eorum, quàm illi ipſi, qui ad metalla ſe conferrent.

Si tamen accedant, quonam modo *illic* manere poſſint, à commeatu deſtituti? Quòd ſi *copiarum aliquâ cum* parte pabulando neceſſaria parere *velint*, erunt in periculo tum pabulatores, tum res ipſæ, de quibus contendendum: ſin exeant ſemper omnes, non tam oppugnabunt *alios*, quàm *ipſi* oppugnabuntur. Non igitur illa tantùm de mancipiis penſio civitati ad alendos ſuos incrementum adferet, verùm etiam ubi magnus hominum ad metalla concurſus erit, plures & ex foro,

ϑσης, ϗ ἀπ' οἰκιῶν περὶ τἀργυρεῖα δημοσίων, ϗ ἀπὸ καμίνων, ϗ ἀπὸ τ' ἄλλων ἀπάντων πρόσοδοι ἂν πολλαὶ γίγνοιντο. Ἰσχυρῶς γὰρ ϗ αὕτη πολυάνθρωπος γένοιτο πόλις, εἰ ὕλῳ καλασκευαθείη. Καὶ οἵ γε χῶροι ὑδὲν ἂν εἶεν μείονος ἄξιοι τοῖς κεκλημένοις ἐνλαῦθα, ἢ τοῖς περὶ ὃ ἄστυ.

Περαχθέντων γε μὴν ὧν εἴρηκα, ξύμφημι ἐγὼ ὑ μόνον ἂν χρήμασιν εὐπορωτέραν τὴν πόλιν εἶναι, ἀλλὰ καὶ εὐπειθεστέραν, ϗ εὐτακτοτέραν, καὶ εὐπολεμωτέραν γενέαθαι. Οἵτε γὰρ ταχθέντες γυμνάζεαθαι, πολὺ ἂν ὑπιμελέστερον περάτοιεν τὰ ἐν τοῖς γυμνασίοις, τ' τροφὴν ἀπολαμβάνοντες πλείω ἢ ἐν ταῖς λαμπάσι γυμνα-

quod illic inſtituetur, & ex publicis ad argentifodinas ædificiis, & ex fornacibus, & omnibus aliis, proventus accedent. Fiet enim & illic civitas admodùm populoſa, ſi ad hunc modum inſtructa fuerit. Nec fundi minoris erunt iſtic dominis ſuis, quàm hîc ad urbem *fundos poſſidentibus*.

Itaque, ſi quæ dixi, facta fuerint, non ſolùm pecuniis copioſiorem, verùm etiam magis obedientem, magiſque ſtudioſam ordinis, & bellicoſiorem fore civitatem *noſtram* confirmo. Nam qui *ſe* juſſi fuerint exercere, multo diligentiùs obibunt in exercitiis peragenda, ſi victus eis copioſior ſuppetet, quàm qui gymnaſiarchæ parent *in*

σιαφχόμμυοι· οἵτε φρυρεῖν ἐν τοῖς φρυρείοις, οἵτε πελτάζειν, καὶ τειπολεῖν τὴν χώραν, πάντα ταῦτα μᾶλλον ἂν ποιοῖεν, ἐφ' ἑκάστοις τοῖς ἔργων ἡ τροφῆς ἀποδιδομένης.

ΚΕΦ. ε'.

ΕΙ δὲ σαφὲς δοκεῖ εἶναι, ὡς εἰ μέλλουσι πᾶσαι αἱ πόσοδοι ἐκ πόλεως ποιήσεσθαι, ὅτι εἰρήνης ἄμεινον ἄρχειν· ἆρ' οὐκ ἄξιον καὶ εἰρηνοφύλακας καθιστάναι; Πολὺ γὰρ ἂν καὶ αὕτη αἱρεθεῖσα ἡ ἀρχὴ ποθοφιλεστέραν καὶ πυκνοτέραν εἰσαφικνεῖσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειε τὴν πόλιν. Εἰ δέ τινες ἄπορα γιγνώσκουσιν, ὡς ἐὰν ἡ πόλις εἰρήνην ἄγουσα ἀμετελὴς,

decurſione cum facibus: itidemque *conſtituti* ad præſidia caſtellorum, & geſtare parmas, & regionem obire *juſſi*, hæc omnia majore ſtudio facient, ſi victus cuique pro laboribus ſuis tribuatur.

CAP. V.

QUOD ſi evidens eſſe videtur, pace ad hoc opus fore, ſi proventibus hiſce potiri civitas velit: annon par fuerit, etiam pacis cuſtodes quoſdam conſtitui? Nam delectus hic magiſtratus efficiet, ut omnes mortales & lubentiùs & frequentiùs hanc urbem adeant. Si qui verò judicant, eandem civitatem in pace perpetuâ mi-

ἀδυναλωτέρα τε, καὶ ἀδοξοτέρα, ἢ ἦπλον ὀνομασὴ ἐν τῇ Ελλάδι ἔσαν, ἢ ὅτοί γε ὡς ἐμῇ δόξῃ παραλόγως σκοπῶσιν. Εὐδαιμονέσταται μὲ γὰρ δήπου πόλεις λέγονται, αἳ ἂν πλεῖστον χρόνον ἐν εἰρήνῃ διατελῶσι. Πασῶν δὲ πόλεων Αθῆναι μάλιστα πεφύκασιν ἐν εἰρήνῃ αὐξεσθαι.

Τίνες γὰρ, ἡσυχίαν ἀγόσης τῆς πόλεως, οὐ προσδέοιντ' ἂν αὐτῆς; Αρξάμενοι ἀπὸ ναυκλήρων καὶ ἐμπόρων. Οὐχ οἱ πολύσιτοι, ἢ οἱ πολύοινοι, οὐχ οἱ ἡδύοινοι; τί δὲ οἱ πολυέλαιοι; τί δ' οἱ πολυπρόβατοι; οἱ δὲ γνώμῃ καὶ ἀργυρίῳ δυνάμενοι χρηματίζεσθαι; Καὶ μὴν χειροτέχναι γε, καὶ σοφισαὶ, καὶ φιλόσοφοι, οἱ δὲ ποιηταὶ, οἱ δὲ τὰ τούτων μεταχειρι-

nus potentiæ, gloriæ, celebritatis habituram in Græciâ; hi ſanè rem opinione meâ non ritè conſiderant. Nam beatiſſimæ dicuntur reſpublicæ, quæ longiſſimo tempore in pace permanſerint. Et Athenarum *ea ratio eſt*, ut in pace ſupra civitates alias omnes incrementum ſumant.

Quis eſt enim omnium, qui hujus urbis, ſi quieta ſit, adjumento non indigeat? Atque ut à naucleris & mercatoribus ordiamur. Annon qui frumento, vino, eoque ſuavi; oleo, pecudibus abundant? item qui & conſilio, & re quæſtum facere poſſunt? *His addantur* opifices, ſapientiæ profeſſores, philoſophi, poetæ, quique iſtorum

ζόμενοι, οἱ δὲ ἀξιοθεάτων, ἢ ἀξιακούστων, ἱερῶν ἢ [1] ὁσίων ἐπιθυμοῦντες· ἀλλὰ μὴν καὶ ἃ δέομενοι πολλὰ ταχὺ ἀποδίδοσθαι ἢ πέρασθαι, ἢ οὐ τούτων μᾶλλον ἂν τύχοιεν Ἀθήνησιν;

Εἰ δὴ ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἀντιλέγει, τὴν δὲ ἡγεμονίαν βουλόμενοί τινες ἀναλαβεῖν τῇ πόλει, ταύτην ἆρα πολέμῳ μᾶλλον, ἢ δι' εἰρήνης ἡγοῦνται ἂν καταπεραχθῆναι· σκοπεῖτε δὴ τοῦτον μὲν τὸν Μηδικὸν, πότερον βιαζόμενοι, ἢ εὐεργετοῦντες τοὺς Ἕλληνας, ἡγεμονίας τε καὶ ναυτικοῦ καὶ [2] Ἑλληνοταμίας ἐτύχομεν. Ἐπὶ δ' ἐπεὶ ὡμῶς ἄγαν δόξασα προσβάλλειν ἡ πόλις ἐστερήθη τῆς ἀρχῆς· οὐ

opera tractant, & qui rerum ſpectatu, qui auditu dignarum, qui ſacrarum & religioſarum ſtudio tenentur: prætereà ſiqui multa citò vendere vel emere velint, ubi faciliùs *quod cupiunt*, adſequentur, quàm Athenis?

Quòd ſi nemo his contradicit, ſed nonnulli dum civitati principatum recuperare cupiunt, bello magis, quàm pace, id effici poſſe arbitrantur: ii *velim* primùm Medica *mihi bella* conſiderent, utrum vi potiùs, an noſtris erga Græcos beneficiis, & maris principatum, & Græciæ quæſturam adepti ſimus. Prætereà cùm ſæviùs uti hâc præfecturâ viſa civitas, imperium amiſiſſet; an-

1 Forſan δημοσίων. *Wells.* 2 Vulg. Ἕλληνος ταμίας.

καὶ τότ', ἐπεὶ τοῦ ἀδικεῖν ἀπεχόμεθα, πάλιν ὑπὸ τῶν νησιωτῶν ἑκόντων ἡγεμόνες τοῦ ναυτικοῦ ἐγενόμεθα;

Οὐκοῦν καὶ Θηβαῖοι εὐεργετούμενοι, ἡγεμονεύειν αὐτῶν ἔδωκαν Ἀθηναίοις; Ἀλλὰ μὴν καὶ Λακεδαιμόνιοι βιαθέντες ὑφ' ἡμῶν, ἀλλ' εὖ πάσχοντες, ἐπέτρεψαν Ἀθηναίοις περὶ τῆς ἡγεμονίας ὅπως βούλοιντο. Νῦν δέ γε δι' ἣν ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχὴν πᾶσι πεπλανῆσθαι μοι δοκεῖ τῇ πόλει, ὥστε καὶ ἄνευ πόνων, καὶ ἄνευ κινδύνων, καὶ ἄνευ δαπάνης ἀνακτᾶσθαι τοὺς Ἕλληνας. Ἔστι μὲν γὰρ πιθανὸν διαλλάττειν τὰς πολεμούσας πρὸς ἀλλήλας

non tum quoque ab injuriis abſtinentes, rurſùs ab Inſulanis ad hoc ſponte ſuâ permotis navalem præfecturam conſecuti ſumus?

Quid? annon Thebani quoque provocati beneficiis imperii ſummam Athenienſibus conceſſerunt? Quin & Lacedæmonii, non vi coacti à nobis, ſed beneficiis adfecti, Athenienſibus, ut quod vellent de principatu conſtituerent, permiſerunt. Nunc verò propter hanc rerum in Græciâ perturbationem hoc accidiſſe civitati noſtræ videtur, ut nullo negotio, ſine periculo, ſine ſumptu, Græcos ſibi rurſùs adjungere poſſit. Civitates enim, quæ inter ſe bella gerunt, niti licet ut reconcilie-

πόλεις· ἔτι δὲ συναλλάττειν εἴ τινες ἐν αὐταῖς ταράττουσιν.

Εἰ καὶ ὅπως τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν αὐτόνομον (ὥσπερ πρόσθεν) γένοιτο, φανεροὶ εἶητε ἐπιμελούμενοι, μὴ συμπολεμοῦντες, ἀλλὰ πρεσβεύοντες ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα· ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν οἶμαι θαυμαστὸν εἰ), εἰ καὶ πάντας σοὶ Ἕλληνας ὁμοφώνους τε, καὶ σώφρονας, καὶ συμμάχους λάβοιτε ἐπ' ἐκείνους, οἵτινες ἐκλιπόντων Φωκέων τὸ ἱερὸν καταλαμβάνειν ἐπειρῶντο. Εἰ δὴ καὶ ὅπως ἀνὰ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν εἰρήνη ἔσαι, φανεροὶ εἶητε ἐπιμελόμενοι, ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἂν εὐχεσθαι, μετὰ τοὺς ἑαυτῶν πατρίδας, Ἀθήνας μάλιστα σώζεσθαι.

mus: licet etiam, ſiqui in illis diſſideant, in gratiam ut redeant, efficere.

Si declaretis *vobis* eſſe curæ, ut templo Delphico libertas priſtina reſtituatur, *idque efficiatis* non belli cum aliis ſocietate, ſed mittendis per Græciam legatis: nihil erit mirum, ſi Græcos omnes vobiſcum unanimes, confœderatos, ſocios habebitis adverſus illos, qui templum *Delphicum* à Phocenſibus deſertum occupare conati ſunt. Quòd ſi etiam apertè detis operam, ut terrâ marique omnia pacata ſint; equidem cunctos exiſtimo votis expetituros, ut Athenæ, ſecundum patriam cujuſque ſuam, maximè ſalvæ ſint.

Εἰ δέ τις αὖ εἰς χρήματα κερδαλεώτερον νομίζει εἶναι τῇ πόλει πόλεμον, ἢ εἰρήνην· ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθείη, ἢ εἴτις τὰ παρεληλυθότα ἐπ' ἀνασκοποίη τῇ πόλει πῶς ἀποβέβηκεν. Εὑρήσει γὰρ τό, τε παλαιὸν ἐν εἰρήνῃ μὲν πάνυ πολλὰ χρήματα εἰς τὴν πόλιν ἀνενεχθέντα, ἐν πολέμῳ δὲ ταῦτα πάντα καταδαπανηθέντα· γώσεται δὲ, ἢν σκοπῇ, καὶ ἐν τῷ νῦν χρόνῳ ἀφ' μὲν ⟨ω⟩ πόλεμον καὶ τὰ παρόδων πολλὰς ἐκλελοιπότας, καὶ τὰς εἰσελθούσας εἰς παντοδαπὰ [πολλὰ] καὶ δαπανηθείσας. Επεὶ δὲ εἰρήνη τε καὶ θάλαττα γεγένηται, πύξιμά τε πάροδος, καὶ ταύταις ἔξὸν τοῖς πολίταις χρῆσθαι ὅ, τι βούλονται.

Si rurſùs quiſquam eſt, qui exiſtimet, bellum, quàm pacem, eſſe reipublicæ *noſtræ* magis fructuoſum ad pecuniam conficiendam; non video, quâ ratione hæc meliùs dijudicari poſſint, quàm ſiquis res antè geſtas conſideret, qui fuerint earum eventus civitati *noſtræ*. Reperiet enim, quondam in pace permultum pecuniæ in urbem invectum, quæ omnis bello abſumpta fuerit: intelliget etiam, ſi conſiderare volet, hoc quoque tempore multos proventus bello defeciſſe; & eos, qui percepti ſint, in omnis generis uſus exhauſtos eſſe. Jam verò pacato mari, eoſdem & auctos eſſe, & iis uti licere civibus arbitratu ſuo.

Εἰ δέ τίς με ἐπερωτῴη, εἰ καὶ ἄν τις ἀδικοίη τὴν πόλιν, λέγεις ὡς χρὴ καὶ πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν; οὐκ ἂν φαίην· ἀλλὰ μᾶλλον λέγω, ὅτι πολὺ ῥᾴδιον ἂν τιμωροίμεθα αὐτούς, εἰ μηδένα προέχοιμεν ἀδικοῦντα· ἑνὸς γὰρ ἂν ἔχοιεν σύμμαχον.

ΚΕΦ. ϛ'.

ΑΛΛ' εἰ γε μὴν τῶν εἰρημένων ἀδυνάτων μὲν μηδὲν ἔστι, μηδὲ χαλεπὸν, πραττομένων δὲ αὐτῶν πρόφιλέστεροι μὲν τοῖς Ἕλλησι γενησόμεθα, ἀσφαλέστερον δὲ οἰκήσομεν, εὐκλεέστεροι δὲ ἐσόμε-

Si quis autem me roget, an etiam aliquo injuriâ civitatem hanc adficiente, cenſeam cum eo pacem colendam? equidem id dicere nolim; ſed hoc potiùs affirmo, nos hoſtes faciliùs ulciſci poſſe, ſiquidem à nobis auctor injuriæ nullus exiſtat: quippè ſic *adverſarii* nullos habebunt belli ſocios.

CAP. VI.

SED enim ſi nihil eſt eorum, quæ à me dicta ſunt, quod fieri non poſſit, & quidem facilè; ac iſtæc agendo ſi Græcis amiciores & *gratiores* erimus, urbem tutiùs incolemus, gloriâ ma-

θα, καὶ ὁ μὲν δῆμος τροφῆς εὐπορήσει, οἱ δὲ πλούσιοι τῆς εἰς τὸν πόλεμον δαπάνης ἀπαλλαγήσονται· περιουσίας δὲ πολλῆς γιγνομένης, μεγαλοπρεπέστερον μὲν ἔτι τὰς νεὼς ἑορτὰς ἄξομεν, ἱερὰ δὲ ἐπισκευάσομεν, τείχη δὲ καὶ νεώρια ἀνορθώσομεν, ἱερεῦσι δὲ καὶ βουλῇ, καὶ ἀρχαῖς, καὶ ἱππεῦσι τὰ πάτρια ἀποδώσομεν· [1] πῶς οὐκ ἄξιον ὡς τάχιστα τούτοις ἐγχειρεῖν, ἵνα ἐπ' ἐφ' ἡμῶν ἐπίδωμεν τὴν πόλιν μετ' ἀσφαλείας εὐδαιμονοῦσαν;

Εἴγε μὴν ταῦτα δόξειεν ὑμῖν πράττειν, συμβουλεύσαιμ' ἂν ἔγωγε πέμψαντας καὶ εἰς Δωδώνην καὶ εἰς Δελ-

jore fruemur, plebs rebus omnibus ad victum neceſſariis abundabit, locupletes impenſis bellicis liberabuntur: cúmque futura ſit major omnium rerum copia, magnificentiùs etiam quàm nunc dies feſtos celebrabimus, & templa inſtaurabimus, itemque muros & navalia reficiemus; ſacerdotibus, ſenatui, magiſtratibus, equitibus more patrio *præberi ſolita* reſtituemus: quo pacto non fuerit operæ pretium, *nos* hæc quàm primùm adgredi, ut etiam nobis adhuc *ſuperſtitibus* rempublicam in tuto collocatam felicemque videamus?

Quòd ſi vobis hæc agenda placuerit, equidem id conſilii dederim, ut aliquibus Dodonam Del-

1 Πῶς ἂν οὐκ, *Steph.*

φοὺς, ἐπέρεσθαι δὴ θεούς, Εἰ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη ἂν τῇ πόλει οὕτω κατασκευαζομένῃ, καὶ αὐτίκα καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον. Εἰ δὲ ταῦτα συναινοῖεν, τότ' ἂν αὖ φάναι χρῆναι ἐπερωτᾶν, Τίνας θεῶν προσσοιούμενοι, ταῦτα καλλίστα καὶ ἄριστα πράττοιμεν ἄν. Οὓς δ' ἂν ἕλοιεν θεοὺς, τούτοις εἰκὸς καλλιερήσαντας ἄρχεσθαι τοῦ ἔργου. Σὺν δὲ θεῷ πραττομένων εἰκὸς καὶ τὰς πράξεις πρᾴους ὑπὸ τοῦ λῷον καὶ ἄμεινον ἀεὶ τῇ πόλει.

phosque missis, deos illos consulatis; An satiùs meliúsve sit huic civitati, tam in præsentia, quàm in posterum, hanc ejus formam institui. Si adnuerint, censerem rursùs interrogandos; Quosnam deos nobis conciliando, quàm rectissimè atque optimè simus hæc effecturi. Quoscunque verò Deos illi selegerint, iis litando placatis, rem ordiri par erit. Nam quæ res numine propitio suscipiuntur, eas semper reipublicæ meliùs feliciúsque cessuras, consentaneum est.

NOTÆ.

PAG. 1. Αγησιλάε ἀρετῆς τε καὶ δόξης] De virtute ac gloriâ Ageſilai varios paſſim auctores conſulas; præcipuè *Corn. Nep.* in vitâ *Ageſil.* & *Cragium* de Repub. Laced. — De hâc Oratione vide *Ciceronem* ad Famil. l. 5. epiſt. 12. & ad *Quintum* l. 1. epiſt. 2. — De poteſtate Regum *Lacedæmoniorum*, Hæc *Cragius:* Regibus *Spartanis* non erat παμβασιλέια, ſeu *plena & liberrima omnium rerum poteſtas*, nec quidvis faciendi arbitrium penes ipſos. Non alia eorum fuit poteſtas, quàm quæ legibus initio conſtituta, quarum vinculis quoque prorſùs ea erat adſtricta. Ideò rectè *Ariſtoteles*, ἡ ἐν τῇ Λακωνικῇ πολιτείᾳ δοκεῖ μὲν εἶναι βασιλέια μάλιστα τῶν κατὰ νόμον. Οὐκ ἐπὶ δὲ κυρίᾳ πάντων, id eſt, *quod in Laconum Repub. regnum eſt, videtur eſſe maximè legibus adſtrictum. Non ſunt omnia enim arbitrii ipſius.* Ac ut ſecuri hujus eſſent *Lacedæmonii* ſolemne ſacramentum quot menſibus exigebatur à Regibus, quo jurabant regnum ſe ſecundum leges adminiſtraturos, adigentibus eos in ſua verba *Ephoris:* ut & ipſi exigebant viciſſim ab *Ephoris* juramentum, quo promittebant ſe regnum iis hoc facientibus conſervaturos. vide Noſtrum in Repub. Laced. p. 227.

Ibid. Διὰ τοῦτο ἐδὲ μειόνων] In *Ald.* edit. legitur διὰ τούτων οὐδὲ μειόνων &c. quam lectionem ex vet. cod. emendatam non inveni: cùm tamen, quin διὰ τοῦτο legi debeat, (ut in *Reuchlini* editione legitur) minimè dubitari poſſit. Sed quantum ad alteram mutationem attinet, videlicet particulæ ἐδὲ in δὲ, eam, licèt ex vetuſto quodam libro ſumptam, non perindè neceſſariam eſſe, & ἐδὲ ferri poſſe, arbitror: ut ſit ſenſus — *ideò nè minores quidem conſequatur laudes.* Intelligo autem *minores ſe:* atque ita totius loci hæc erit ſententia, *Non enim æquum fuerit, eum, quòd dignè laudari perfecta & abſoluta ejus fortitudo nequeat, nè laudes quidem ſuâ virtute minores conſequi, ſed prorsùs illaudatum relinqui.* At ſi legatur, Ἀφ' τοῦτο δὲ μειόνων &c. particula δὲ ità uſurpata fuerit, ut Latina *verò* in hoc *Ciceronis* loco, *Quod laudas quia obliviſci me ſcripſi ante facta & dicta noſtri amici, ego verò ità facio.* Item in iſto, *Quod ſcribis te audire me etiam mentis errore & dolore adfici, mihi verò mens integra eſt.* At μειόνων paulò aliter, quàm modò expoſuimus, accipiendum erit: ut ſit ſenſus, *ideò minùs laudetur:* i. e. *ideò pauciores extent ejus laudatores.* Certè Ἀφ' τοῦτο ἐδὲ μειόνων, non minùs lubenter ſcripſerim. Cæterùm omnibus cum *Horatio* laudare aliquem recuſantibus, quòd ejus laudes culpâ ſui ingenii deterere vereantur, quod hîc dicit *Xenophon*, aptiſſimè reſponderi poſſit. *Steph.*

P. 2. Ἀφ' Ἡρακλέους ἐγένετο] Sicut apud gentes ferè omnes, Regiæ dignitatis faſtigium, ſummo in Repub. ſemper loco fuit: ità præcipuus, idemque antiquiſſimus magiſtratus *Lacedæmoniorum* erat, cui Regium nomen dabatur. Sed ut nomen diverſum ab aliis gentibus uſurpabant *Lacedæmonii* in appellandis ſuis Regibus, Ἀρχαγέτας eos vocantes, ut teſtatur *Plutarchus:* ità fuêre permulta alia, quæ quaſi propria & peculiaria circa Reges ſuos obſervabant, nec alibi uſpiam ità moribus uſurpabantur. Ea verò ſita potiſſimùm animadverti in hiſce ſex: in familiæ præeminentiâ, in ſucceſſionis jure, in puerili educatione, in corporis externâ ſpecie, in imperandi poteſtate, & honoris exhibitione. Familia regia, poſt recuperatam à *Doribus* Peloponneſum, non fuit alia quàm *Heraclidarum*, ſeu ex divinâ *Herculis* ſtirpe oriundorum. Quorum jus unde exſtiterit fuſiùs explicat *Cragius* de Repub. Laced. p. 18.

Ibid. Τὸ γένος αὐτῶν] Scil. *Heraclidarum*, de quibus conſule Scriptorem ſuprà citatum.

P. 3. Οὔτε δημοκρατίαι, οὔτε ὀλιγαρχίαι, οὔτε τυραννὶς] Nam fuit hæc Græcorum ratio: Reges, urbes gubernari à ſingulis: Oligarchici, ut *Lacedæmonii*, à paucis: Democratici, ut *Athenienſes*, à multis, hoc eſt à plebe, voluerunt. Hoc illud eſt, quod ait *Thucydides*, p. 14. Ed. *Æm. Port.* τοὺς Λακεδαιμονίους βούλεσθαι τοὺς συμμάχους ἐπιτηδείως σφίσιν αὐτοῖς πολιτεύεσθαι, τουτέστιν ὀλιγαρχικῶς. Vide *Wolfium* ad *Demoſt.*

Ibid. Ἀγις βασιλεὺς ὢν ἐτελεύτησεν] *Agis*, Ageſilai frater, cùm Rempub. moribus pravis corruptam, & avaritiâ imbutam perturbâſſet, odio expoſitus Potentiorum ab *Ephoris* eſt necatus, cùm factum Spartâ dignum ſuſcepiſſet, inquit *Plutarchus*. Vide ſis *Crag.* de R. L. p. 198.

P. 4. Ἀνεπικλητότερον — τῷ γένει] Scilicet *Heraclidarum* — Regum hujus familiæ uſque adeò Regnum erat proprium & quaſi peculiare, ut genuinos & veros prorsùs *Heraclidas* eos eſſe oporteret, qui ad illud capeſcendum exiſtimarentur idonei. Aliàs ſi tantùm eſſent ab alterâ parte ejus proſapiæ, vel ſi ſpuriæ progeniei, non admittebantur, ſed admiſſi potiùs removebantur. Hâc ratione *Leotychidæ* Agidis filio, quòd pater inconſideratâ garrulitate eum *Alcibiade* exule genitum effutiiſſet, *Ageſilaus*, adnitente in id potiſſimùm *Lyſandro*, præfertur. Quæ hiſtoria copioſè exponitur apud *Plutarchum* in *Ageſilao*, & *Alcibiade*, itemque in Laconicis *Pauſaniæ*. *Crag.* de R. L. p. 86.

Ibid. Ἐπὶ μὲν νέος ὢν] Quo tempore Regnum *Ageſilao* delatum erat, annos habuit tres atque quadraginta; nam *Plutarcho* auctore, ſub fine vitæ ejus, — ἀπέθανε (ſcil. *Ageſilaus*) βιώσας μὲν ὀγδοήκοντα καὶ τέτταρα ἔτη, βασιλεύσας δὲ τῆ Σπάρτης ἐνὶ τῶν τεσσαράκοντα πλέον — Quare idem ferè valeat hìc oportet νέος, atque νεανίσκος, K. A. p. 119. Ubi hæc doctiſſ. *Hutchinſonus:* Vocem *adoleſcens*

adoleſcens in majorem, quàm termini vulgò poſiti volunt, ætatem, ſcriptores apud latinos, cadere oſtendit doctiſſ. Cortius ad *Salluſt.* Catil. c. 38. n. 1. Quadragenarius certè apud *Nepot.* in vitâ *Attici* c. 8. audit *adoleſcens.*

Ibid. Βασιλεὺς ὁ Περσῶν] *Scil.* Artaxerxes. Alii paſſim Scriptores *Perſarum* Regem ſolo Βασιλέως ſeu *Regis* titulo deſignant. *Ariſtoph.* in Acharn. ver. 647. Οπ καὶ Βασιλεὺς & quæ ſequuntur. Idem in Equit. 476. —— ἃ Μήδοις τῷ Βασιλεῖ ξυνόμνυτε. Uſitatiùs autem Μέγας Βασιλεὺς appellabatur. Sic idem in *Pluto* ver. 170. Μέγας δὲ Βασιλεὺς οὐχὶ Δρᾷ τῆτον κομᾷ; ad quem locum hæc *Car. Giraldus:* — "*Magnum Regem* abſolutè vocant regem *Perſarum.* Cum enim Cyrus Aſſyriæ & Mediæ regna in *Perſas* tranſtuliſſet, Aſiam debellaſſet (unde argenti quingenta millia talentorum reportavit, præter Craterem *Semiramidis*, cujus pondus erat quindecim talentorum) vocatus eſt μέγας Βασιλεὺς; à quo poſteà *Perſarum* reges μεγάλους βασιλέας appellari ſe voluerunt." Vide ſis *Mounten.* ad *Demoſth.* Philip. 1. Imperatorem Romanum ſimpliciter τὸν Βασιλέα appellat *D. Petrus* 1. Epiſ. c. 2. v. 13.

P. 5. Τελάκοντα] Lectionem receptam, τριάκοντα *ſcil.* pro πεντήκοντα, confirmat *Xenophon.* Hiſt. Gr. l. 5. ferè medio: — ἡμέρας μὲν Αγησίπολιν τὸν βασιλέα ἐκπέμπουσι, μετ' αὐτῦ δὲ, ὥσπερ Αγησιλάῳ εἰς τὴν Ασίαν, τελάκοντα Σπαρτιατῶν. & *Plutarch.* in *Ageſil.* p. 616. Οθεν ἀθροίσας (*Ageſilaus*) μισθοφόρους —— ἀνήχθη, τριάκοντα συμμάχους ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Σπαρτιάτας, ὡς πρότερον. MS. *Harl.* repræſentat literam Λ, quæ numerum hunc indicat; cujus cùm in locum librarii Ν ſubſtituiſſent, mendosè ſcribi deindè cœpit πεντήκοντα. *H.*

Ibid. Νεοδαμώδεις] Quaſi νέος δαμώδης, *novus popularis*, recens populo adſcriptus. *Cragius* exiſtimat hoſce dictos Νεοδαμώδεις, qui libertatem conſequuti Lacedæmone remanſerunt, & poſteà in civium numerum relati fuerunt. *Pollux* ſimpliciter *libertinos* hoc nomine donat, inquiens —— τὰς μὲν τοὶ εἰς ἐλευθερίαν τῶν εἱλώτων ἀφιεμένους, οἱ Λακεδαιμόνιοι νεοδαμώδεις καλοῦσιν. Cui conſentit *Heſychius*, apud quem νεοδαμώδεις ſunt, οἱ κατὰ δόσιν ἐλεύθεροι ἀπὸ τῆς εἱλωτείας. Quorum uterque hoc à *Thucydide* didicit, qui vim hujus vocis explicans inquit: δύναται δὲ τὸ νεοδαμῶδες ἐλεύθερον ἤδη εἶναι. Ubi & Græcus Scholiaſtes addit —— νεοδαμώδης ὁ ἐλεύθερος παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις. Sed cives fuiſſe νεοδαμώδεις, vel inde colligi poteſt, quòd *Ageſilaus* contentus duobus millibus *Neodamodon* fuerit, cùm tamen ſex millia ſociorum requireret, profecturus in Aſiam; haudquaquam, Rex cùm eſſet, tam paucis confiſurus, niſi Lacedæmoniis civibus. Vide *Crag.* de Repub. Laced. p. 75. & *Meurſ.* Miſcell. Lacon. l. 2. c. 7.

Ibid. Βάρβαρος] Græci omnes alias Nationes, non exceptâ Macedoniâ, pro *barbaris* habebant. *Alexander*, qui *Xerxis* tempore

Macedoniæ rex erat, ludis olympicis, ut qui *barbarus* eſſet, excluſus eſt, neque iis tandem aliquando admiſſus antequam ſe *Argis* oriundum eſſe probâſſet. Idem *Alexander*, cùm à Perſarum caſtris ad Græcos tranſiiſſet, ut iis prædiceret *Mardonium* primâ luce eos de improviſo aggreſſurum, perfidiæ crimen diluit antiquâ ſuâ origine, quam ad Græcos referebat. Ægyptii *barbaros* omnes vocabant, qui non ipſorum linguâ loquebantur. Sic *Herodotus* lib. 2. βαρβάρους πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσιν ὁμογλώσσους. Videtur *Herodotus* ſignificare, vocabulum hoc eſſe origine *Ægyptiacum*. Lege ſis quæ ſcripſit *Raphel.* ad 1. Corin. c. 14. v. 11.

Ibid. Τό, τε αἱρεῖσθαι ἐπιόντα] *Hic* (Ageſilaus) *ſimul atque imperii potitus eſt, perſuaſit Lacedæmoniis, ut exercitum mitterent in Aſiam, bellumque regi facerent: docens, ſatiùs eſſe in Aſiâ, quàm in Europâ dimicari.* C. *Nep.* Ageſil. c. 2.

P. 6. Τισσαφέρνης] C. *Nep.* Ageſil. c. 2. *Id ut cognovit* Tiſſaphernes, *qui ſummum imperium tum inter præfectos habebat regios, inducias à Lacone petivit, ſimulans ſe dare operam, ut Lacedæmoniis cum rege conveniret: re autem verâ, ad copias comparandas:* &c.

P. 7. Ὀρεσταμένος τῆς πρᾴξεως] Ejus *ſcil.* rei perficiendæ cauſâ, de quâ cum rege *Perſarum*, nuntiis ad eum miſſis, acturum ſe pollicitus fuerat *Tiſſaphernes.* H.

Ibid. Τισσαφέρνης ἃ ὤμοσεν] *Juravit autem uterque, ſe ſine dolo inducias conſervaturum, in quâ pactione ſummâ fide manſit* Ageſilaus: *contra ea,* Tiſſaphernes *nihil aliud quàm bellum comparavit.* C. *Nep.* Ageſil. c. 2.

Ibid. Ὅμως ἐνέμεινε ταῖς σπονδαῖς] *Perſtitit in induciis. Noſter* in Memorab. lib. 4. Ἵνα τοῖς νόμοις πείθωνται. Τούτοις γὰρ τῶν πολιτῶν ἐμμενόντων αἱ πόλεις ἰσχυρόταταί τε καὶ εὐδαιμονέσταται γίγνονται. *Ut legibus pareant. Nam ſi cives in his* perſiſtant, *urbes potentiſſimæ beatiſſimæque fiunt.* Hìc ἐμμένειν idem ſonat, quod πείθεσθαι, *obedire*; atque ampliùs quid, nimirùm in obſequendi ſtudio *perſeverare*, & *permanere.* Item *Hiſt. Græc.* lib. 6. Ἐμμενῶ ταῖς σπονδαῖς. *Perſiſtam in fœderibus.* Cujuſmodi conſtantiam hoc verbo ſignificari, declarat præcipuè *Epicteti* locus c. 74. Ὅσα προτίθεται, τούτοις, ὡς νόμοις, καὶ ὡς ἀσεβήσων ἂν παραβῇς τι τούτων, ἔμμενε· ὃ, τι δ' ἂν ἐρῇ τις περί σου, μὴ ἐπιστρέφου. *Quæcunque proponuntur, in his, velut legibus,* perſevera; & *tanquam impius ſis futurus, ſi quid eorum tranſgrediaris.* Huc adde verba *D. Pauli* ad Gal. c. 3. v. 10. Ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις. *Manet in omnibus, quæ ſcripta ſunt,* i. e. ea *conſtanter ſervat.* Ita *manere promiſſis,* eſt *ſtare promiſſis.* Virg. Æn. 2. v. 160.

Tu modo promiſſis maneas, ſervataque ſerves
Troja fidem.

Ubi

Ubi *promiſſis manere*, Servius *in promiſſis manere* interpretatur. Idem Virg. Æn. 8. v. 643.

—— *At tu dictis, Albane, maneres.*

Quod loquendi genus à Græcis Poeta videtur mutuatus. Vide Doctiſſ. *Raphel.* Annot. Philolog. T. 2. p. 438.

P. 8. Αγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ] *Jusjurandum ſervabat* (Ageſilaus,) *multumque in eo ſe conſequi dicebat, quòd Tiſſaphernes perjurio ſuo & homines ſuis rebus abalienaret, & deos ſibi iratos redderet: ſe autem* &c. *C. Nep.* Ageſil. c. 2.

Ibid. Επιορκήσας αὐτὸς] *Caſaubonus*, ad Equit. Ariſtoph. ver. 298. v. ἐπιορκῶ, hæc obſervat. ὅρκος, *jusjurandum*: ἐπιορκεῖν, propriè *jusjurandum aliud addere, iterum jurare*. Uſus auctorum obtinuit, ut ponatur in malam partem de *pejerante*; quaſi monerent nos viri ſapientes non multum intereſſe inter *pejerantem*, & *ſæpe jurentem*. Hoc verbum in optimis quidem Scriptoribus ſignificat *pejerare*, ſive *promiſſis non ſtare*. Quo ſenſu extat apud Matt. c. 5. v. 33. Οὐκ ἐπιορκήσεις: ubi Salvatoris noſtri ſermo eſt proculdubiò de fide in pollicitationibus, quia mox ſubjungitur —— ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. Ad quem locum hæc doctiſſimus *Raphelius*, T. 1. p. 219. "Diſſenſerunt de hoc verbo, ut *Grotius* annotavit, *Cleanthes* & *Chryſippus*, veteres philoſophi Græci, curiosè, ut mos fuit Stoicorum, exquirentes, quæ propria hujus verbi vis ſit. Quorum ille ſentiebat, ἐπιορκεῖν de eo tantùm dici, qui verbis quidem juret, animo autem promiſſa ſibi ſervanda eſſe non ſtatuat. Ut ille ait apud Euripidem —— *Juravi linguâ, mentem injuratam gero. Chryſippus* contrà pugnabat, ſi quis, quæ jurando affirmaſſet ſe facturum, non præſtet, etiam ſi ex animi ſui ſententiâ, ut *Romani* loquebantur, juraſſet, hunc ἐπιορκεῖν intelligi oportere, nec de quoquam hoc verbum ante dici poſſe, quàm ex eventu conſtet, jusjurandum ab ipſo non ſervari; ſin quis *falſum juret*, eum ψευδορκεῖν. Utroque verùm modo uſurpari hoc verbum re ipſâ oſtendit Noſter. K. A. l. 2. p. 169. Κλέαρχος ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ πέπυνκε. *Clearchus cùm jurisjurandi fœderiſque violati compertus eſſet, pœnas meritas ſubiit atque adeò mortuus eſt.* Et lib. 2. p. 171. Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκλω ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας. *Clearchus quidem certè, ſi præter jurisjurandi fidem fœdera ſolvit, meritò pœnas dedit: æquum eſt enim perjuros interire.* Rectè igitur *Chryſippus*, quatenùs ἐπιορκεῖν eſſe contendit, — *non facere promiſſa ſacramento confirmata.* Nec *Cleanthis* Sententia exemplis deſtituitur. Sic manifeſtè uſurpatur à Xenophonte in *Apolog. Socratis* —— μάρτυρας ἐπιορκοῦντας κατὰ ψευδομαρτυρεῖν αὐτῷ. *Teſtes pejerando falſum adverſus ſe teſtimonium dicere.* Demonſtratâ itaque utrâque verbi ſignificatione,

nificatione, ſi jam quæratur, utra *Chriſti* orationi ſit convenientior: cauſam nullam video, quare non utrique locus eſſe queat; —— "ut tum jurantis animus ab omni fraude prohibeatur, omneſque *reſervationes*, utì nunc loquuntur, *mentales*, cum decipiendi voluntate conjunctæ, à jurejurando excludantur" —— "tum, ut fides promiſſo extet."

P. 9. Ἀγορὰν παρασκευάζειν] Vox ἀγορὰ (utì ad Polyb. obſervavit *Caſaub.*) apud hiſtoricos Græcos paſſim denotat non *forum* tantùm aut *mercatum*, ſed & *commeatum*, eamque in primis *annonam, quæ venum eſt expoſita* —— ὅτε γὰρ ἀγορὰ ἐστιν ἱκανή. K. A. p. 355. ubi vide ſis doctiſſ. *Hutchinſonum.*

Ibid. Ἐπὶ αὐτῷ οἴκῳ] C. *Nep.* c. 3. *Barbarus non dubitans, quòd ipſius erant plurima domicilia in Cariâ —— eò potiſſimùm hoſtes impetum facturos, omnes ſuas copias eò contraxerat.*

P. 10. Παῖδα ἀπέδειξε τὸν Τισσαφέρνην] Similiter vox παῖδα *imperitum* denotat apud *Lucian.* in *Hipp.* ferè medio: Ἐπὶ δὲ τῇ ἀστρονομίαν, ἐν ᾗ παῖδας τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀπέφηνεν, οὐκ &c. H. Ἀπέδειξε &c. Sic *Plat.* Phæd. p. 194. ed. Oxon. Ἀποδείξειε λῆρον τὸν Ενδυμίωνα. *Lyſias*, p. 57. μείζην ἀπέδειξαν τὴν ἑαυτῶν παιδίαν.

P. 12. Προσάγεσθαι] Eandem vim verbum hoc medium apud Noſtrum obtinet *Memorab.* l. 3. Συμμάχους ἢ καὶ βοηθοὺς προσάγεσθαι, δοκεῖ &c. Et apud *Euripid.* Androm. v. 225. —— τῇ ῥητῇ προσηγόμην πόσιν. Suidâ exponente, eſt οἰκειοῦν. Sed προσάγειν & προσάγεσθαι malè inter ſe à Lexicographo confundi ſuſpicor. Suſpicionem auget exemplum illud ipſum, quod ſubjecit — ὡς προσαγοιτο μὲν τὰ ἔθνη &c. i. e. *eum gentes ſibi adjungere* &c. ubi verbum certè *medium* eſt; atque adeò vim obtinet, quam *activo* rariſſimè tribuunt auctores. H.

Ibid. Μεταστρατοπεδεύοιτο] Hanc lectionem ex margine MSti Harl. revocavi. H.

Ibid. Παιδείαι μικρᾷ] Simili diminutione uſus Noſter K. Π. p. 605. μικρὸν γήδιον dixit. Ubi vid. n. 1. H.

P. 14. Ἱππείαν] Rectè *Heſych.* & *Phavor.* Ἱππείαν, τὴν ἵππον. eo *ſcil.* ſenſu, quo συλληπτικῶς ἐπὶ τῶν ἱππέων λέγεται. Confer *Joh.* 8. 32. Ubi ἀλήθεια optimè de *Chriſto* ipſo accipitur. H.

P. 15. Τὸν δὲ Ἱππόδρομον] *Heſychius*, Ἱππόδρομος, ἀγὼν Ἀθήνησι Θησεῖ ἀγόμενος: eadem ſunt & *Phavorini* verba. De loco autem ipſo, in quo curſu equeſtri certatum eſt, vocem uſurpant Auctores. *Hutch.* ad K. A. p. 85.

P. 16. Ἐστεφανωμένους τε] K. A. p. 289. πρῶτος Χειρίσοφος ἐστεφανωμένος &c. Adquem locum hæc doctiſſ. *Hutch.* Dicitur is forſan ἐστεφανωμένῳ, quòd modò rem ſacram fecerat: nam veteres coronatos ſacrificâſſe, ſatis notum eſt: niſi mavis illum ominis boni cauſâ coronam, lætitiæ utique & victoriæ quaſi animo præceptæ indicium, ſumpſiſſe.

Ibid.

Ibid. Ἀναπλέντας τοὺς στεφάνους] Doctiſſ. *Salmaſ.* Plinian. Exercit. p. 767. edit. *Traject.* ſcribit, ἀνάθημα Græcis non dici de omni re, quæ diis conſecrabantur, ſed de illo tantùm genere donorum, quæ ſuſpendi poterant, aut in excelſo & conſpicuo loco ſtatui, ut eſſent templis ornamento. Hæc autem donaria partim ad ornatum, partim ad uſum fuiſſe deſtinata probat Doctiſſ. *Raphel.* ad Luc. c. 21. v. 5. ubi citat *Polyb.* lib. 4. c. 62. —— καὶ τὰ λοιπὰ διέφθειρε τῶν ἀναθημάτων, ὅσα πρὸς κόσμον, ἢ χρείαν ὑπῆρχε, τοῖς εἰς τὰς πανηγύρεις συμπορευομένοις. *Cætera omnia donaria corrupit, quæ vel ornatûs causâ eo loci poſita erant, vel ad uſus eorum, qui ad ſolennium celebrationem undique illuc ſoliti convenire.* Vide *Hutch.* ad K. A. p. 373. n. 8.

Ibid. Τῇ Ἀρτέμιδι] *Plin.* N. H. l. 36. c. 14. *Magnificentiæ vera admiratio exſtat templum* Epheſiæ Dianæ, *ducentis viginti annis factum à totâ Aſiâ.* —— *Univerſo templo longitudo eſt* 425 *pedum, latitudo ducentorum viginti, columnæ centum viginti ſeptem à ſingulis Regibus factæ,* 60 *pedum altitudine:* Adde *Liv.* l. 1. c. 45. *Pauſan.* l. 4. c. 31. *Salmaſ.* Plinian. Exercit. p. 569. Porrò, *Act. Apoſt.* c. 19. v. 28. ideò forſan *Diana* audit μεγάλη, quòd inſignis eſſet templi iſtius magnificentia, cultûſque ejus per-magna celebritas. Videndi tamen ad locum eruditi interpretes, à *Wolfio* citati. Vide ſis *Hutch.* ad K. A. p. 378.

P. 18. Ὁ μὲντοι Τισσαφέρνης] C. *Nep.* Ageſil. c. 3. *Vidit* (Ageſilaus) *ſi, quò eſſet iter facturus, palàm pronuntiâſſet, hoſtes non credituros, aliaſque regiones præſidiis occupaturos, nec dubitaturos aliud eſſe facturum, ac pronuntiâſſet. Itaque cùm ille Sardis iturum ſe dixiſſet, Tiſſaphernes eandem Cariam defendendam putavit.*

P. 19. Ἀφ' ἥβης] Servârunt autem *Lacedæmonii* præſertim hunc morem numerandi annos ἀφ' ἥβης, in re militari: & primus quidem delectus habebatur eorum, qui erant δέκα ἀφ' ἥβης: ſecundus eorum, qui πεντεκαίδεκα: at tertius, qui τριάκοντα: quartus, qui πέντε καὶ τριάκοντα: quintus & poſtremus (nec niſi rebus in ſummum diſcrimen adductis) eorum, qui τετταράκοντα. Locutio eſt certè elliptica, breviloquentiæ Laconicæ ſatis conſentanea, atque hoc forſan modo ſupplenda, τὰς δέκα ἔτη ἀφ' ἥβης γεγονότας vel διαπλέσαντας. *Steph.*

P. 20. Ὑφηγεῖσθαι] Quod interpretes peſſimè reddiderunt *ſubſequi:* cùm reverà ſonet *præire, præcedere.* Senſum hunc iſti verbo tribuendum eſſe, etiam, quæ mox ſequuntur, iſta ſatis declarant, ὡς αὐτῷ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐπομένου. H.

P. 21. Εἰ δέ τινες τὴν Ασίαν] Locum hunc ſic diſtinguit & vertit Leuncl. —— εἰ δέ τινες τὴν Ασίαν ἑαυτῶν ποιοῦνται, πρὸς τὸ ἐλευθερῶν τοὺς ἀμφισβητουμένους, ἐν ὅπλοις παρεῖναι. *Sin aliqui Aſiam ſibi vindicarent, ad liberandum eos, de quibus diſceptaretur, armati adeſſent.* Mihi contrà, iſta omnia, πρὸς τὸ ἐλευθερῶν τοὺς ἀμφισβητουμέ-

νους

νας ἐν &c. ad *Ageſilaum* ejuſque copias referri dèbere videntur. Cum ἐλαύνειν autem intelligas velim τὴν Ασίαν, cum τὰς Αμαζονομάχας intelligas μάχην. H.

Ibid. Προσκυνεῖν] De verbo προσκυνεῖν hæc Doctiſſ. *Hutch.* ad K. Π. lib. 4. De ratione, quâ inter Perſas ſalutationes fieri ſolebant, ita *Herodotus* lib. 1. c. 134. Εντυγχάνουσες, inquit, ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἂν τις Αμαγνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες· ἀντὶ γὰρ τοῦ προσειπεῖν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι· ἢν δὲ ἡ ἑτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέουσι· ἢν δὲ πολλῷ ἢ ἕτερος ἀγενέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. Hâc poſtremâ ratione regem venerari iis moris erat: ſic enim *Tithrauſtes*, qui res nuntiatas ad regem perferre, & rogantes introducere ſolebat, *Iſmeniam* Thebanum adloquutus eſt —— Νόμος ἐστὶν ἐπιχώριος Πέρσαις, τὸν εἰς ὀφθαλμὸς ἐλθόντα τῷ βασιλέως, μὴ πρότερον λόγου μεταλαγχάνειν, πρὶν ἢ προσκυνῆσαι αὐτόν. *Ælian.* hiſt. var. lib. 1. cap. 21.

P. 22. Δεκάτην ἀπιθῦσαι] Decimarum Diis ſuis ab Ethnicis conſecratarum haud pauca reperiuntur exempla. *Diod. Sic.* lib. 20. p. 756. de *Carthaginienſibus*: — ἐνόμισαν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις δεκάτην ἀποστέλλειν τῷ θεῷ πάντων τῶν εἰς πρόσοδον πιπτόντων. Plura lege ſis apud *Grot.* de jure B. ac P. l. 3. c. 6. *Archæol. Gr.* l. 2. c. 4. *Clerici* Comment. ad *Gen.* c. 14. 20. Vide ſis *Hutch.* ad K. A. p. 373.

Ibid. Απέτεμεν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν] Nihil frequentius in bello, quàm ut ipſe dux *facere* dicatur, quod *jubet* fieri. Salluſt. *Jugurth.* c. 26. *Jugurtha — omnes puberes — interfecit*, i. e. interfici juſſit. Sic Lucas *Act.* c. 16. v. 23. de *magiſtratibus* Philipp. dicit; Πολλάς τε ἐπιθέντας αὐτοῖς πληγὰς, ἔβαλον εἰς φυλακὴν &c. Et *Paulus* de iiſdem, v. 37. ait, Δείραντες ἡμᾶς —— ἔβαλον εἰς φυλακὴν &c. Priùs verò v. 22. *Magiſtratus* iſti dicuntur κελεῦσαι ῥαβδίζειν. Iiſdem utique quibus *juſſa*, & ipſæ tribuuntur *actiones*. Vide ſis *Hutch.* ad K. A. p. 30.

P. 24. Εν τῷ ἐφορείῳ] Sic rectè edit. *Steph.* Eandem vocem reponendam cenſuit etiam *Leuncl.* & in ſuo exemplari reperiſſe videtur *Philelphus:* quippè vertit *in Ephorio. H.* Præcipua quæque Reipub. *Ephororum* curæ ſubjecta erant. Illi concionem populi regebant, bellum ſciſcebant, pacem rogabant, fœdus inibant, exercitum mittebant, commeatum præbebant, præmiis & pœnis dignos afficiebant, καὶ τὰ ἄλλα διοικοῦσι πασῶν μάλιστα ἄξια, ait *Pauſanias*, id eſt, *Omnia adminiſtrabant, in quibus aliquid momenti ſitum erat.* Tanta itaque cùm eſſet eorum potentia, unum tamen inventum remedium contra eos, videlicet mutua eorum inter ſe diſſenſio. Cujus ea vis erat, ut quâ parte plures ſe eorum conjunxiſſent, ea prævaleret. Itaque haud dubiè quantum potuit *tribuni* interceſſio apud Romanos; tantum valuit *Ephororum* diſſenſio apud Lacedæmonios. Manſit hic ſtatus *Ephororum* uſque ad *Cleomenem* Leonidæ

dæ filium Reipub. ſtatum convellentem, qui eos interficiens ſuſtulit. Quod ejus factum ruina Reipub. conſecuta eſt, & non ità multò poſt, quæ Rempub. prorsùs oppreſſit, Tyrannis exorta. Vide ſis *Crag.* de Rep. Laced. p. 134.

Ibid. Παρὰ τὰς πύλας] Scil. *Ephoros.* —— *Scholiaſt.* in *Thucyd.* l. 1. c. 86. Ἰστέον ὅτι ἦσάν τινες παρὰ Λακεδαιμονίοις ἄρχοντες, τὸν ἀεὶ μὴν πέμπε, ὃς Ἔφορος ἐκάλεν, ἀπὸ τὸ ἐφορᾶν τὰ τῆς πόλεως πράγματα. Adde *Meurſ.* Miſcell. Lacon. l. 2. c. 4. H.

P. 25. Καὶ ταῦτα] Sic Noſter in K. A. p. 151. Ubi hæc habet *Hutch.* Valet hìc καί περ, i. e. *tametſi, quanquam:* cùm aliàs, idque ἐμφατικῶς, ſonet *præſertim, idque.*

P. 26. Διαβὰς δὲ τὸν] C. *Nep.* c. 4. *Hâc igitur mente Helleſpontum copias trajecit, tantâque uſus eſt celeritate, ut, quod iter Xerxes anno vertente confecerat, hic tranſierit triginta diebus.*

Ibid. Μακεδονίαν] Nonnulli Auctores diſtinguunt *Macedoniam* à Græciâ, Ut *Curt. Cum magno deindè exercitu mare trajecit, illato Macedoniæ & Græciæ bello.* Et rursùs —— *Nec Macedonum hæc erat culpa, ſed Græcorum.* Credo id eò fieri (inquit *Raphel.* ad Act. c. 20. v. 2.) quòd cum aliis rebus multis differrent *Macedones* à reliquis Græcis, tum linguâ uterentur Græcâ quidem, ſed tamen dialecto ejuſmodi, quæ nè quidem ſatis intelligi à cæteris Græcis potuerit. Quin *Demoſthenes*, infenſus *Philippo* Macedoni, eum *barbarum* appellat. Erat nihilominùs *Macedonia* pars Græciæ. Unde *Alexander* apud *Arrianum* —— Ἐλθόντες εἰς Μακεδονίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. *Ingreſſi Macedoniam, reliquamque Græciam.*

Ibid. Λαρισσαῖοι] Λάρισσα, πόλις πρώτη Θεσσαλίας, ἡ πρὸς τῷ Πηνειῷ, ἣν Ἀρίσσιος ἔκτισε. *Steph.* Byz.

Ibid. Κραννώνιοι] Κραννών, πόλις τῆς Θεσσαλίας τῆς Πελασγιώτιδος, ἐν τοῖς Τέμπεσιν — ὁ πολίτης, Κραννώνιος. *Idem.*

Ibid. Σκοτουσαῖοι] Σκότουσα, πόλις καὶ χωρίον τῆς ἐν Θετταλίᾳ Πελασγίας. *Idem.*

Ibid. Φαρσάλιοι] Φάρσαλος, πόλις Θεσσαλίας, ἀπὸ Φαρσάλου τοῦ Ἀκταίωνος. *Idem.*

Ibid. Θετταλοὶ] *Theſſali* Græciæ populi inter Macedoniam & Thermopylas ſiti; qui ob perfidiæ crimen malè audiunt apud omnes auctores. *Euripides:* Πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἀλλ' ἄπιστοι Θετταλοί. Unde natum proverbium, ut *Theſſala fides*, de vanâ dicatur & fluxâ. Θεσσαλὸν σόφισμα, *Theſſalum commentum:* & Θεσσαλὸν νόμισμα pro adulterinâ pecuniâ. Ab *Ariſtophane* in *Plut.* v. 521. etiam ἀνδραποδιστὴ appellantur. Vide ſis *Mount.* ad *Demoſth.* p. 386.

P. 27. Πλαισίῳ] Πλαίσιον dicitur phalanx, cum figura quadrata eſt, cujus inæqualia ſunt latera. Quòd ſi πλαίσιον fiat ἰσόπλευρον, tum demùm uno nomine dicitur τρίγωνον: quod à πλαισίῳ ſimplici ſic diſtinguitur, ut iſtius quidem figura ſit quadrata, lateribus æquis:

æquis: hujus itidem quadrata, ſed oblonga. Vide ſis *Hutch.* ad K. A. p. 240.

P. 28. Αναστροφήν.] *Budæus* Comm. L. G. p. 630. ἀναστρέφειν dici ſcribit de cedentibus & fugientibus, cùm converſi pugnam reſtituunt: nec dubium eſt, quin ἀναστροφὴ ſit ea converſio. H.

Ibid. Ελαύνοντας] Sic Noſter K. A. p. 235. οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον, ſcil. ἵππους. Abſolutè itidem ſæpiſſimè apud Noſtrum occurrunt verba ἐλαύνω, ἐξελαύνω, παρελαύνω, &c. ad locum ſuprà citatum vide ſis doctiſſ. *Hutch.*

P. 29. Ανθρακίων] *Hutchinſonus* mavult Ατρακίων. Conjecturæ favet *Steph.* Byz. Ατρα καὶ Ατρακία, πόλις Θεσσαλίας, τῆς Πελασγιώτιδος μοίρας — τὸ ἐθνικὸν, Ατράκιος. Etiam *Ptolem.* l. 3. c. 13. hanc urbem inter Pelaſgiotidas recenſet. H.

Ibid. Τρόπαιόν τε ἐστήσαντο] Vide ſis *Hutch.* ad K. A. p. 211. Ubi hæc Vir eruditus: De tropæis vide *Archæol. Gr.* l. 3. c. 12. Valer. Maxim. l. 5. c. 3. *Lucet Marathon Perſicis tropæis: Salamis & Artemiſium Xerxis naufragia numerantur.* C. *Nep.* in vitâ Themiſt. *Sic unius viri* (Themiſtoclis) *prudentiâ Græcia liberata eſt, Europæque ſuccubuit Aſia. Hæc altera victoria,* (à Xerxe reportata) *quæ cum Marathonio poſſit comparari tropæo.*

Ibid. Θηβαίους] *Thebæ*, princeps *Bœotiæ* urbs, atque una ex maximis Græciæ Rebuſpublicis, inter quas proximè parem *Athenis* ac *Lacedæmoni* locum obtinuit. T.

Ibid. Εὐβοίας] *Eubœa*, inſula maris Ægæi, quam Euripus à *Bœotiâ* ſeparabat; (tam modica ut ponte jungatur) ita olim nominata propter lata ejus & opima paſcua: hodiè vocatur *Negrepont.* (*Macrin* etiam ab antiquis appellatam fuiſſe diſcimus, ob anguſtiam ſuam & longitudinem.) Athenienſes hanc inſulam ſub ditione ſuâ habuerant. *Thucydides* dicit, lib. 8. Athenienſes, tempore belli *Peloponneſiaci*, ejus defectione conſternatos fuiſſe, propterea quòd majores ex eâ fructus, quàm ex totâ Atticâ, percipiebant. Vide ſis *Tourrel.* ad *Demoſth.* Philip.

P. 30. Μόραν κ᾽ &c.] Quot fuerint milites in unaquâque morâ, inter auctores non convenit. De quâ diſſenſione ita ſcribit *Plutarchus* in *Pelopidâ*: τὴν μόραν Εφορος μὲν ἄνδρας εἶναι πεντακοσίους φησὶν, Καλλισθένης δὲ ἑπτακοσίους, ἄλλοι δέ τινες ἐνακοσίους, ὧν Πολύβιος ἐστίν. i. e. *Ephorus moram ait eſſe quingentorum virorum, Calliſthenes ſeptingentorum, alii quidem nongentorum, ex quibus eſt Polybius.* Quorum ego *Ephori* ſententiæ accedo, utpotè maximè concinnæ. Ac ſic *mora* fuerit initio peditum quadringentorum, quibus additi poſtea equites centum. Quod tamen haud potuit eſſe perpetuum aucto vel diminuto civium numero, ut idcircò diverſæ iſtæ auctorum ſententiæ ſimul veræ eſſe poſſint, de diverſis intellectæ temporibus. Vide ſis *Crag.* de Repub. Laced. p. 403.

P. 32.

P. 32. Κηφισσῦ] MS. *Harl.* Κηφισσ. quocum consentiunt edit. *Ald. Flor.* —— Suid. Κηφισός· ὄνομα πτισμῦ. *H.*

Ibid. Ισυμάλης] Vocem hanc Lexicogr. non agnoscunt. Reponenda forsan ἰσομάχους, quam habent quidem Lexic. at sine auctore: eâ tamen usus est *Dionys. Hal.* A. R. lib. 3. c. 52. Vel, ἰσοπάλους rescribenda: cujus vocis eadem est vis, atque ἰσοπαλεῖς istius, quâ usus est *Thucyd.* l. 4. c. 94. ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς &c. & *Herod.* l. 5. c. 49. ἀεθός τε Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας. — *Hutch.*

P. 33. Ησαν δ' αὐτοὶ τῶν] I. e. — Τινὲς τῶν τε &c. Ejusdem ferè ἐλλείψεως videre est exempla *Lucæ* c. 21. v. 16. *Apocal.* c. 2. v. 10. *Act.* c. 21. v. 16. Συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν scil. τινὲς &c. Vide etiam *Joan.* c. 6. v. 39. c. 16. v. 17. Vide *Hutch.* ad K. A. p. 50.

Ibid. Ἐχόμβωι] Similis est usus hujus participii *Marc.* c. 1. v. 38. ubi quidam cod. pro τὰς ἐχομβώσας &c. habent τὰς ἐγγὺς &c. perperàm, & ex interpremento: *Luc.* c. 13. 33. ubi in quodam cod. pro ἐχομβώη legitur ἐρχομβώη, quod ex parùm accepto priore illo participio forsan profluxit. *H.* Quo sensu τὸ ἑξῆς & alibi in sacris occurrit, ut *Act.* c. 21. c. 26. τῇ ἐχομβώη ἡμέρᾳ. Ubi vide sis doctiss. *Raphel.* Apud profanos Scriptores dantur exempla innumera. Sic apud *Herodotum* lib. 1. Λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη. *Confinis est eidem sepulchro lacus ingens.*

Ibid. Εστεφάνουν ἤδη τὸν] Veteres passim tradunt auctores, in more fuisse positum, ut coronæ pro præmio rei benè gestæ, vel gratulationis honorisve causâ viris donarentur præclarè meritis. Sic *Cyro*, post insignes victorias in *Mediam* reverso, *Cyaxarem* coronam auream misisse scribit Noster K. Π. p. 631. *H.*

P. 34. Εξελίξας τὴν φάλαγγα] Εξελιγμὸς quid sit, docet *Hutch.* in indice vocab. ad rem militarem spectantium. Erat, inquit, exercitûs evolutio, in quâ singuli milites, alii post alios ordine incedentes à fronte ad tergum & vice versâ, necnon ab uno latere ad alterum migrabant. De evolutionum differentiâ, & modis quibus fiunt, vide *Æl.* c. 26, 27. & *Archæol. Græc.* l. 3. c. 6.

Ibid. Ἐξὸν] De significatione hujus Vocis vide sis doctiss. *Raphel.* ad 2 *Cor.* c. 12. v. 4. Ubi ex plurimis Nostri locis adtulit exempla, quæ planè ostendunt ἐξὸν non solam agendi licentiam atque libertatem, sed etiam facultatem, potentiam, robur atque vires significare. Vide Αθην. Πολ. c. 2.

Ibid. Εωθεῖλο, ἐμάχοντο, &c.] Noster in K. A. p. 244. ἔσαλλον, ἐσφενδόνων, ἐτόξευον &c. Ad quem locum hæc doctiss. Editor — Fervet opus: quod & verba hæc ἀσυνδέτως prolata significanter indicant.

P. 35. Πρὸς τὴν φάλαγγα] Φάλαγξ ſumitur aliquando pro agmine viginti octo millium, aliàs verò octo millium: ſed perfecta φάλαγξ ſexdecim millium trecentorum octoginta quatuor virorum numerum adæquabat. Varii alii numeri hoc nomine efferuntur, quod non rarò uſurpatur pro toto peditatu, & generatim pro quovis militum agmine. *Arcbæol. Græc.* l. 3. c. 6. Vide *Hutch.* indicem vocab. ad rem militarem ſpectantium ſub fin. K. Π.

Ibid. Ὁ δ', καίπερ] Hujus victoriæ vel maxima fuit laus, quòd cùm plerique ex fugâ ſe in templum Minervæ conjeciſſent, quæreturque ab eo, quid his fieri vellet; etſi aliquot vulnera acceperat eo prælio, & iratus videbatur omnibus, qui adverſus arma tulerant; tamen antetulit iræ religionem, & eos vetuit violari. Neque verò hoc ſolùm in Græciâ fecit, ut templa Deorum ſancta haberet; ſed etiam apud Barbaros ſummâ religione omnia ſimulacra, araſque conſervavit. Itaque prædicabat, "*Mirari ſe, non ſacrilegorum numero haberi, qui ſupplicibus Deorum nocuiſſent, aut non gravioribus pœnis affici, qui religionem minuerent, quàm qui fana ſpoliarent.*" C. Nep. *Ageſil.* c. 4.

P. 36. Επὶ μὲν ἔληξεν &c.] In his ſe Noſter & iis, quæ modò legeras p. 35. de ipſâ conflictione, admirandum planè dicendi artificem & ζωγραφικὸν adeò præſtitit, ut geri coràm omnia atque oculis uſurpari videantur. *H. Euſtath.* citat hunc locum *Xenophontis* ad *Homer.* Il. κ'. v. 298. Ubi videas doctiſſ. *Clarkium.*

Ibid. Ἀσπίδας δὲ ἀμπεθρυμμένας] *Euſtathii* ad *Hom.* Il. γ'. v. 363. verba hæc adferre libet: ἔποις ἂν σιδήρου θραυσμένου ἀκούειν· τοιοῦτον γάρ τινα ἦχον ἡ τῶν λέξεων ὑπηχεῖ τραχύτης, ἐπιτηδὲς οὕτω φράζοντος τὸ ποιητοῦ, ὀνοματοποιΐας τρόπῳ. *H.*

Ibid. Γύλον τὸν πολέμαρχον] Vide Λακεδαιμ. Πολίτ. c. 13. ſub finem.

P. 37. Ελόμβρῳ ἀντὶ τοῦ &c.] Ageſilaus *opulentiſſimo regno præpoſuit bonam exiſtimationem, multóque glorioſius duxit, ſi inſtitutis patriæ paruiſſet, quàm ſi bello ſuperâſſet Aſiam.* C. Nep. in *Ageſil.* c. 4.

P. 38. Υακίνθια] *Heſych.* Υακίνθια, ἑορτὴ ἐν Λακεδαίμονι. Hoc utique feſtum ſingulis annis per trium dierum ſpatium, menſe, qui Εκατομβεὺς erat nuncupatus, apud *Amyclæos*, in honorem *Apollinis* & *Hyacinthi* celebrabant *Lacones.* Ejus meminit *Herodot.* l. 9. c. 6, & 11. *Euripid.* Helen. v. 1485. *H.*

Ibid. Εν τῷ Πειραίῳ] Receptam ſcripturam tuetur *Steph.* Byz. Πειραιὸς, οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ λιμὴν τῆς Αττικῆς — Εστι καὶ τῆς Κορινθίας λιμήν. *H.*

P. 41. Τὰς Κυνὸς κεφαλὰς] *Steph.* Byz. Κυνὸς κεφαλαὶ, λόφος τῆς Θεσσαλίας — ἣν ὁ κὼς χωλείον Θησῶν. *H.*

Ibid. Σκῶλον] *Steph.* Byz. Σκῶλος, πόλις Βοιωτίας· ἀρσενικῶς δὲ κώμης. Ubi vide quæ notavit doctiſſ. *Holſten.* *H.*

P. 42.

P. 42. Λεύκτροις] De pugnâ *Leuctricâ* lege quæ ſcripſit *Diodor. Sic.* l. 15. p. 370. *Pauſan.* l. 8. c. 27. Cladem quo tempore eam acceperunt Lacedæmonii, *Cleombrotus* dux eorum erat, Thebanorum *Epaminondas*. *H.*

P. 43. Σπαρτιατῶν δὲ μείονων] De Spartanorum (inquit *Hutch.*) in Leuctricâ pugnâ cæſorum numero multa variant Auctores. *Dionyſ. Hal.* tradit Lacedæmonios *mille tantùm & ſeptingentos* amiſſiſſe: *Pauſan.* lib. 9. c. 13. extremo, & *Ariſtid.* T. 1. p. 411. *plures quàm mille: Plutarch.* in Ageſil. p. 612. *mille* tantùm: *Diodor. Sic.* l. 15. p. 371. non pauciores quàm *quater mille.* Huic potiſſimùm fidem habendam eſſe docent, quæ *Xenophon* hoc in loco prodidit.

Ibid. Ἀτείχιστον ἔσαν·] Urbem hanc multos annos ἀτείχιστον manſiſſe plurimi docent auctores. Secundum *Plutarchum* hoc inſtitutum fuit *Lycurgi.* Legiſlator (inquit *Crag.*) vetando urbem muris circumdari, in primis virtutem animis accendere voluit. Hâc enim potiùs fidendum cenſuit quàm muris & foſſis. Deindè voluit etiam Legiſlator hanc legem conſtituens, nè ex aris & focis *Spartani* contra hoſtes dimicarent; ſed ut arma potiùs extra fines ſuæ regionis efferrent. *Lacedæmonii* ut ignavos deſpiciebant eos, qui muris civitates cinxerunt. *Ageſilaus* monſtrante ei quodam urbis alicujus muros validè extructos, & quærente pulchros nè eos judicaret? Reſpondit: *Ita per Deos, inquit, ſed non ut viri, verùm ut mulieres intùs habitent.* Meminit hujus inſtituti *Epictetus* apud *Stob.* ubi hæc præclara ejus extat ſententia: ἃ θέλεις τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖσθαι μίμου τὸν Σπαρτιάτην Λυκοῦργον. Οὐ γὰρ τρόπον τινὰ οὐ τείχισι τὴν πόλιν ἔφραξεν, ἀλλ' ἀρετῇ τοὺς ἐνοικοῦντας ὠχύρωσε, καὶ διὰ παντὸς ἐτήρησεν ἐλευθέραν τὴν πόλιν· ἔτω καὶ σὺ μὴ μεγάλην αὐλὴν περιάλλε, μὴ πύργους ὑψηλὰς ἄνιζα, ἀλλὰ τὰς ἐνοικοῦντας εὐνοίᾳ καὶ πίστει, καὶ φιλίᾳ τήρει, μὴ οὐδὲν εἰς αὐτὴν εἰσελεύσεται βλαβερὸν, ἐὰν τὸ σύμπαν τῆς κακίας παρατάξηται φύλαξ. Vide *Crag.* de Repub. Laced. p. 203. ubi plura petenda ſunt: & C. *Nep.* in Ageſil. c. 6.

Ibid. Εἰς μῆ τὸ πλατὺ] Supple χωρίον.

P. 44. Χρημάτων δὲ ἐώρα] C. Nep. c. 7. *Interim* Ageſilaus *non deſtitit, quibuſcunque rebus poſſet, patriam juvare. Nam cùm præcipuè Lacedæmonii indigerent pecuniâ, ille omnibus, qui à rege defecerant, præſidio fuit: à quibus magnâ donatus pecuniâ, patriam ſublevavit.*

Ibid. Αὐτοφραδάτης] *Autophradatis*, Lydiæ ſatrapæ meminit *Diodor. Sic.* lib. 15. p. 398. & ibidem, *Ariobarzanis*, Phrygiæ ſatrapæ; necnon *Mauſoli*, Cariæ principis. *H.*

Ibid. Κότυς δ' ὧν Σησὸν] Κότυς Noſtro, *Hiſt. Gr.* lib. 4. ineunte, dicitur βασιλεύων πολλῆς χώρας καὶ δυνάμεως: *Plutarcho* in Ageſil. p. 601. βασιλεὺς τῶν Παφλαγόνων. *Steph.* Byz. Σησὸς, πόλις ἐπὶ τῇ Προποντίδι. H.

Ibid.

Ibid. Καὶ οὗτος] Vox hæc (inquit *Hutch.*) vim ſimul & elegantiam ſermoni Græco conciliat. Parem *ille* efficit dicendi venuſtatem apud *Virgil.* Æn. 5. v. 457.

Nunc dextrâ ingeminans ictus, nunc ille *ſiniſtrâ.*

Ibid. Πολιορκίαν ἀπηλλάγη·] Πολιορκία apud optimos ſcriptores dicitur de *obſidione*, qualis ferè eſſe ſolet, quæ morâ & tractu temporis peragitur. Paſſim etiam additur apud *Herod. Thucyd.* &c. verbo πολιορκεῖν participium ἀθροισκαθεζόμενον, quando ſignificare volunt, *aliquem diutiùs obſidere urbem*, & quaſi *aſſidere ei.* Vide *Horr.* Obſerv. Crit. p. 509.

P. 46. Αἰγυπτίων βασιλέα] C. *Nep.* in Ageſil. c. 8. — *cum annorum octaginta, ſubſidio* Thaco *in Ægyptum iviſſet*, &c.

P. 47. Τῆς Φοινίκης·] Supple πόλιν, quod deeſt etiam *Act.* c. 22. v. 3. ἐν Ταρσῷ (*ſcil.* πόλει) τῆς Κιλικίας.

Ibid. Διοσὲς βασιλέας] Scil. *Nectanabum*, & alterum, ex urbe Ægypti, quæ M*endes* dicebatur. *Nectanabo* ſe adjunxit *Ageſilaus*, utì teſtantur *Plutarch.* T. 1. p. 617. & C. *Nep.* c. 8. Pergravitèr autem *Ageſilaum* reprehendit *Plutarch.* quòd à *Thaco* in *Nectanabi* partes transîerat. *H.*

Ibid. Χρήματα πολλὰ] *Hic* (Ageſilaus) *cùm ex Ægypto reverteretur, donatus à rege Nectanabe ducentis viginti talentis, quæ ille muneri populo ſuo daret*; &c. C. *Nep.* in *Ageſil.* c. 8.

Ibid. Μὴ ἀργὸς &c.] *Scil.* propterea quòd pecuniis indigeret. *Hutch.*

P. 50. Δύναμιν ἐνεχείρησε.] *Leunclavius* rectè de διωάμει χρημάτων vocem accepit. Secundum *Hutch.* forſan de *Satellitio* ſumi poſſit.

Ibid. Δεξιὰν πέμπουσι, &c.] K. A. p. 145. δεξιὰς ἔνιοι παρὰ βασιλέως φέροντες — *nonnullis etiam fidem à rege datam adferentibus.* K. Π. l. 4. πίστιν ποίησαν, καὶ δεξιὰν δοὺς &c. ad quem locum doctiſſ. *Hutch.* Dextrâ nempè alteri aut præſenti aut per internuntium datâ, fidem obſtringere ſolebant *Perſarum* reges; eratque hoc apud eos ſanctiſſimum fidei pignus. Sed, aliis quoque gentibus hunc fidem dandi accipiendique morem obſervatum fuiſſe, neminem ferè latet.

P. 52. Πιστὸν εἶναι] —— *Multò optimus ille*
Militiæ, cui poſtremum eſt primumque tueri
Inter bella fidem: —— Sil. Ital. l. 14. v. 169.

P. 53. Χαλεπὰς] *Suidâ* exponente — τιμὰς, εὐεργεσίας. *H.*

P. 54. Μισθοῦ] Cum quo intellige ἀντὶ, ὥστε vel ἕνεκα. Vide K. A. p. 231. Καὶ τούτων (*ſcil.* ἀντὶ) τῷ μὲν &c. ad quem locum Cel. Editor —— Harum præpoſitionum ellipſis auctorum interpretes grammaticoſque paſſim latuiſſe videtur. — *Act.* c. 7. v. 16. τιμῆς ἀργυρίου ponitur pro ἀντὶ τιμῆς &c.

Ibid.

Ibid. Παραφυλάκην — φυλάττειν.] Idem loquendi genus eſt 1. *Tim.* c. 6. v. 20. τὴν παραφυλάκην φύλαξον.

Ibid. Σὺν αὐτῷ γενναίῳ] Sonare videtur phraſis, *incolumi ingenuitate*; vel, *cum id omne obſervaret, quod animi generoſa poſtularet indoles.* Eadem eſt vis præpoſitionis K. Π. p. 31. Σὺν τῷ νόμῳ ἦν &c. i. e. *ex legis præſcripto*, vel, *ità ut lex jubet.* Similiter *Memorab.* l. 4. ferè medio. *H.*

P. 56. Ἀγησίλαον ἡττηθέντα;] Quo ſenſu vox accipitur 2 *Petr.* c. 2. v. 19. Αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται.

Ibid. Μέθης μὲν ἀπέχεσθαι] Creditum eſt (inquit *Crag.* de Laced. Repub. p. 247.) Græcos reliquos vino deditos fuiſſe: itaque ob luxum & perpotationes malè audierunt. Undè in ipſorum opprobrium Latini verbum finxerunt *pergræcari*: ſicut & *Cicero* eos ebrietatis nomine notat. Hoc ſi ita eſt, ut de iis, qui in magnâ Græciâ vixerunt, *Sybaritis* & aliis, itemque de Græcis *Aſiaticis* non dubitatur, fuerunt certè ab hoc vitio immunes Lacedæmonii. Nam iis non licebat niſi ſitientibus bibere. Vide Noſtrum in Λακεδαιμ. Πολ. c. 5.

Ibid. Μανίας —— καὶ ἀργίας.] Hæc *Stephanus* de hujus loci ſcripturâ: —— Hunc locum μέθης μὲν ἀποχέσθαι, &c. citat *Athen.* l. 4. pro ἀποσχέσθαι legens ἀπέχεσθαι, pro λαμπρηγίας autem μανίας, item ὑπερκαίρων pro ὑπὲρ καιρὸν: ſubjungens ὁμοίως καὶ ἀργίας pro ὁμοίως ὡς καὶ ἀμαρτίας. In hâc autem præſertim lectione, videlicet ἀργίας pro ἀμαρτίας, eum ſequor: nam ille genitivus mihi ſemper ſuſpectus fuit. At *Philelphus* pro ἀμαρτίας legiſſe videtur ἀναιδείας: vertit enim, *intempeſtivo autem cibo tanquam & impudentiâ.* Imò verò illum quoque genitivum ἀμαρτίας retinuiſſe, ſed ejus ſedem mutâſſe, ex totius loci interpretatione colligere poſſumus: ea eſt hujuſmodi, *qui ab ebrietate ac edacitate, non ſecùs atque ab ingenti flagitio, alienari decere diceret, intempeſtivo autem cibo, tanquam & impudentiâ. Leunclavius* mihi adſentiens vocem ἀργίας, non ἀμαρτίας eſt interpretatus; ita enim locum hunc vertit, *qui ab ebrietate perindè putabat abſtinendum atque ab ingluvie; ab intempeſtivis cibis, perindè atque ab otio.* Ubi tamen ἀργίαν *deſidiam* quàm *otium* eum maluiſſem interpretari, aut certè hæc conjungere: ut junxit *Livius*, cùm *marceſcere otio & deſidiâ* dixit. Puto tamen ἀργίας, id eſt, *deſidiæ*, mentionem facere, tanquam hæc ſit τῶν ὑπερκαίρων σίτων effectum: ac cùm μανία ſit itidem effectum μέθης, vereor ut in illo etiam priore membro lectionem *Athenæi* ſequi oporteat, ὃς μὲν ἀπέχεσθαι ὁμοίως ᾤετο χρῆναι καὶ μανίας. Atque adeò movere aliquem ad eum ſequendum hoc quoque poſſit, quòd poſt λαμπρηγίαν non videatur mentionem τῶν ὑπερκαίρων σίτων facturus *Xenophon* fuiſſe, cùm illa de his dicatur. Neque enim, cùm ὑπὲρ καιρὸν (aut ὑπὲρ καιρὸν) dicitur, tam ad *intempeſti-*

tempeſtivitatem, quàm ad *non ſervatum modum* reſpicitur: præſertim cùm ὑπὲρ καιρὸν ἐμπίπλασθαι dicunt. Adde ſis verba Doctiſſ. *Hutchinſoni* — Pro voce λαμφηγίας ex *Athenæo* huc, opinor, revocanda eſt μανίας. *Inſaniam* utique ab *ebrietate* oriri paſſim tradunt auctores. Cùm itaque ebrietati inſania, tanquam effectum cauſæ, tribuatur, rectè ſtatuit *Ageſilaus illam* omnibus vitandam eſſe, qui in *hanc* incidere noluerint.

Ibid. Διμοιρίαν] Vide ſis Noſtrum in Λακεδ. Πολ. cap. 15.

P. 58. Φύσις] Similiter Latini *naturam* adhibent, pro *adfectione animi*, ſeu *voluntatis inclinatione naturali* & in hominibus *inſitâ*. *H.*

Ibid. Διαμάχεσθαι &c.] *Ageſilaus* (inquit *Crag.* de Repub. Laced.) oſculum ſui amaſii declinabat, addens vocem Rege prorsùs dignam: *malle ſe vincere cupiditates, quàm populoſiſſimam hoſtium repugnantium urbem capere.*

Ibid. Μανικόν;] Latinis itidem *inſanum* eſt nonnunquam *magnum*. Virgil. Æn. l. 2. v. 776.

Quid tantùm inſano juvat indulgere dolori,
O dulcis conjux? Ubi *Servius:* Inſano, *magno*. *H.*

P. 59. Μάχεσθαι — μάχην] Forma dicendi elegans atque emphatica, quâ etiam utuntur ſacri Scriptores. *Luc.* c. 2. v. 8. φυλάσσοντες φυλακὰς.

Ibid. Ὀμνυμι πάντας τοὺς θεὸς] Eâdem ellipſi utuntur Latini. Virgil. *Æn.* l. 12. 197.

Hæc eadem, Ænea, terram, mare, ſidera juro.

Ubi *Servius* hæc: Et ornatior elocutio, & crebra apud majores, quàm ſi velis addere præpoſitionem; ut dicas, *juro per maria, per* &c. *H.*

P. 62. Ἀλλ' ὅσα ἐστρατεύσατο,] I. e. ὅσα ἐν ταῖς στρατείαις, vel στρατεύμασι, ἔπραξε. Eum, utique, ex ſententiâ auctoris, in omnibus, in quas exercitum eduxerat, expeditionibus ſe præbuit *Ageſilaus*, qui publica quædam virtutis ſuæ teſtimonia promeruerit. *H.*

Ibid. Στεφανῦσι.] Scil. ἀγωνοθέται ſeu ἀθλοθέται, vel, iis jubentibus, κήρυκες. Ubi ſcilicet non exſtante ullo antagoniſtâ, qui poſſet coronæ controverſiam facere, ad illum, qui ſe certamini pentathli potiſſimùm obtulerat, & *ſine pulvere* victor à præcone renuntiatus fuerat, haud dubiè pertinebat. *H.* Horat. *lib.* 1. *Epiſt.* 1. v. 49.

Quis circùm pagos & circùm compita pugnax
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis ſine pulvere *palmæ.*

P. 63. Πειθόμενος ἑτέροις &c.] *Hutchin.* exiſtimat, quòd hîc reſpicit auctor obſequium, quod magiſtratibus *Spartanis*, ex Aſiâ eum revocantibus, præſtitit *Ageſilaus.*

P. 66.

P. 66. Σῶμα, &c.] *Atque hic tantus vir, ut naturam fautricem habuerat in tribuendis animi virtutibus, ſic maleficam nactus eſt in corpore fingendo. Nam & ſtaturâ fuit humili, & corpore exiguo, & claudus altero pede.* C. Nep. in *Ageſil.* c. 8.

P. 69. Ενδιδῦτο &c.] C. *Nep.* in Ageſil. c. 5. *Idem* (Ageſilaus) *cùm adverſarios intra mœnia compuliſſet, & ut Corinthum oppugnaret, multi hortarentur; negavit id ſuæ virtuti convenire: "ſe enim eum eſſe, dixit, qui ad officium peccantes redire cogeret, non qui urbes nobiliſſimas expugnaret Græciæ."*

P. 73. Βασιλέως] *Perſarum,* κατ' ἐξοχήν.

P. 75. Αρισόδημος ὁ Ηρακλέους, &c.] Falluntur interpretes, qui *Ariſtodemum* hunc Herculis *filium* adpellent. Hercules utique Hyllum genuit; Hyllus, Cleodæum; Cleodæus, Ariſtomachum; hic, Ariſtodemum. H.

P. 76. Πολιτικῶ κανάθρω] Ejuſmodi, ὡς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, (inquit Cel. *Hutch.*) canathrum vult, quo πολῖται quilibet, etiamſi fuerint privati, vehi ſolebant. Adde ſis quæ ex aliis Scriptoribus congeſſit Vir doctiſſ. Apud *Athen.* l. 4. c. 6. legimus Πολέμων δὲ ἐν τῷ παρὰ Ξενοφῶντι κανάθρῳ &c. Scias autem (verba ſunt eruditiſſ. *Caſauboni*) obſcurum fuiſſe antiquis criticis *Xenophontis* hunc locum; quando *Polemon* vocis κανάθρῳ interpretationem integro commentario erat perſequutus. *Athenæus* paulò poſt (cap. 7.) ex *Didymo* Grammatico κάναθρον interpretatur κεκαμαρωτὸν ξύλινον ἅρμα, i. e. *currum ligneum fornicatum.* Homeri interpretes nihil aliud eſſe volunt, niſi quem Homerus πάϊρινθα & ὑπερτερίην vocat; (vide *Il.* ω. 190.) Latini veteres *ploxemum*, aut potiùs *ſirpiculum:* hoc enim è vitili materiâ conſtabat, ut & *canathrum*, ex eorum ſententiâ, qui πλέγμα & ψίαθον expoſuerunt. *Athen.* l. 4. c. 6. innuit Polemonem de *canathro* Xenophonteo commentarium ſcripſiſſe.

Ibid. Κατῆει ἐς Αμύκλας.] Urbs fuit *Peloponneſi*, Lacedæmoni ſic vicina, ut pars ejus à quibuſdam habita ſit. Ibi feſtum *Hyacinthiorum* celebrabant Lacones, &, dum agebatur, moris fuiſſe ἐπὶ κανάθρου πομπεύειν, ſcribit *Athen.* l. 4. c. 7. *H.* A Cicerone *tacitæ* dicuntur Amyclæ: & Virgil. Æn. 10. v. 564. — *Tacitis regnavit Amyclis.* ad quem locum vide ſis *Ruæum.*

P. 80. Μεγαλόγνωμον] Hìc loci vox denotat τὴν μεγαλογνωμοσύνην, ſeu virtutem ejus viri, qui ingenio ſuo, ſeu prudentiâ (utì *Steph.* ad. v.) ad res magnas gerendas utatur. *H.*

Ibid. Αρματοτροφεῖν] Vide ſis Indicem.

P. 83. Θάνατον ὡραῖος;] *Philelpho* interprete, *ſpecioſa mors?* Leuncl. *mors decora?* Fateor eam haud rarò vocis ὡραῖος eſſe notionem: quæ tamen huc minùs quadrare videtur. Indicat utique, γνώμην ἐμὴν, non *quomodo*, ſed *quando* mortuus eſt *Ageſilaus*; ætate *ſcil.* maturâ. *H.*

P. 85.

P. 85. Ὑπερφρόνει] Huic verbo opponitur τὸ σωφρονεῖν, quod est *verè modeſtéque ſentire*. Utitur hoc verbo *Herodotus* —— Πλούτῳ ὑπερφρονέουσι. *Divitiis tumentes*. Vide ſis doctiſſ. *Raphel.* ad *Rom.* c. 12. v. 3.

P. 86. Ἧκει] Intranſitiva ſignificatio verbi hujus non infrequens eſt etiam diſertiſſimis auctoribus. Vide *Raphel.* ad *Act.* c. 24. v. 16. ubi de hoc verbo plura adlata ſunt.

Ibid. Χρῆσθαι] Sic ferè *uti* adhibent Latini, pro *conſuetudinem* cum aliquo, ſeu *commercium habere*. *H.*

P. 88. Δεισιδαίμων] Vocabulum eſt μέσον, atque adeò nunc *laudi* eſt, nunc *vitio*. Hoc autem loco partem in meliorem accipienda vox eſt. *H.*

Ibid. Οὔπω εὐδαίμονας·] —— *Scilicet, ultima ſemper*
Expectanda dies homini: dicique beatus
Ante obitum nemo ſupremaque funera debet. *Ovid.* Met.

P. 90. Ἀμφὶ τὸ σῶμα φαυλότητι] Veſtis *(Lacedæmoniis)* omnibus vilis erat, ac tantum quæ extremum frigus depelleret, non quæ corpori ornatum adderet. Ac tali quidem veſte *Ageſilaus* Rex induebatur, quo nomine deriſus ab Ægyptiis & aliis. Vide ſis *Crag.* de Laced. Repub. p. 251. & C. *Nep.* in Ageſil. c. 8.

P. 93. Τελευτηκὼς] Hic *(Ageſilaus)* cùm ex *Ægypto* reverteretur, donatus à rege *Nectanebe* ducentis viginti talentis, quæ ille muneri populo ſuo daret; veniſſetque in portum, qui *Menelai* vocatur, jacens inter *Cyrenas* & *Ægyptum*, in morbum implicitus deceſſit. Ibi eum amici, quò *Spartam* faciliùs perferre poſſent, quòd mel non habebant, cerâ circumfuderunt, atque ita domum retulerunt. *Cor. Nep.* in Ageſil. c. 8.

Ibid. Οἴκησιν κατηγάγετο·] En ſententiam Chriſtiano nomine prorsùs dignam!

P. 94. ΧΕΝΟΦ. Ἱέρων] In hoc opere *Simonides* privati vitam explicat, & ejus commoda, aut incommoda; *Hiero* viciſſim exponit vitam *Tyranni*, & moleſtias, atque incommoda, quæ eam comitantur. In exponendis autem commodis, & incommodis, moleſtiis, & voluptatibus, quæ ab homine percipiuntur, ſecutus eſt *Xenophon* diviſionis methodum: partitus eſt hominem in animam, & corpus; in eas ſcilicet partes, ex quibus conſtat: Corpus deindè partitus eſt in eas partes, quibus voluptates, aut moleſtiæ percipiuntur, in quinque videlicet *Senſus*; viſum, qui ad oculos; auditum, qui ad aures; odoratum, qui ad nares; guſtatum, qui ad palatum; & tactum, qui ad totum corpus pertinet; quæ voluptates, quæ moleſtiæ homines conſequantur, indè docet. Ita tamen ut *Simonides* anteponat vitæ privatæ vitam regum, quam dicit majores voluptates per ſingulos iſtos ſenſus percipere; *Hiero* contrà vitam privatam vitæ regum anteponat, & minùs miſeram eſſe aſſerat. Hoc artificio, ac diſpoſitione utitur *Xenophon*. Ordi-

tur

tur ſimplicitêr, & ſine fuco, ut ſolet. Exponit occaſionem tantùm quo modo inſtituta fuerit hæc diſputatio. Narrat *Simonidem* olim veniſſe ad *Hieronem*, & nactum otium ex eo percontatum, ut, quando fuiſſet olim privatus, jam verò tyrannus eſſet, ſibi declararet, quid inter utrumque vitæ genus intereſſet. *P.*

P. 94. Η τυραννικὸς.] Notum eſt, à Priſcis τυράννους dictos eſſe *reges*. Propterea τυραννικὸς λογὸς (hæc enim vox ſubintelligitur) mihi non eſt *Liber tyrannicus*, ſed *Liber regius*, ſive *de regno*. Quippè non de Tyrannide hîc agitur, ſed (ut ſupra diximus) vita regum cum privatorum hominum conditione comparatur: ut harum utra felicior ſit, & optabilior, adpareat. Hæc cauſa eſt, cur ab *Eraſmi* judicio in titulo reddendo diſceſſerim. *L.*

Ibid. Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς] Simonides (inquit *Cicero*) non enim poeta ſolùm ſuavis, verùm etiam cætera quoque doctus, ſapienſque traditur. Lege ſis de *N. D.* lib. 1. c. 22.

Ibid. Αφίκετο] Ex Græciâ in *Siciliam* pervenit. *P.*

Ibid. Εθελήσαις] *Velleſne*, *placetne*. Κατὰ τὸ πρέπον, reverentiam indicat *Simonidis* erga regem; non imperat, ſed ait, *Si ita placet*. *P.*

Ibid. Καὶ ποῖα &c.] Humanitatem *Hieronis* commendat *Xenophon*, facit eum par pari referre. *Simonides* reveretur majeſtatem regiam; *Hiero* colit Poetæ ſapientiam. *P.*

P. 96. Διὰ δὲ τῶν ὤτων, &c.] Senſus (inquit *Cicero*) interpretes, ac nuntii rerum, in capite, tanquam in arce, mirificè ad uſus neceſſarios & facti, & collocati ſunt. Nam *oculi*, tanquam ſpeculatores, altiſſimum locum obtinent: ex quo plurima conſpicientes, fungantur ſuo munere. Et *aures*, cùm ſonum percipere debeant, qui naturâ ſublime fertur, rectè in altis corporum partibus collocatæ ſunt. Itemque *nares*, eò quòd omnis odor ad ſupera fertur, rectè ſurſùm ſunt: & quòd cibi & potionis judicium magnum earum eſt, non ſine cauſâ vicinitatem oris ſecutæ ſunt. Et deindè de cæteris ſenſibus accuratè tractat *Cicero*, quem vid. de *N. D.* lib. 2. c. 56.

Ibid. Επιστέμεθα.] *Scil.* à naturâ ipſâ docti, ut genus hominum conſervaretur, ac propagaretur. *P.*

Ibid. Επ' ωὐτοῖς] *Scil.* ex eorum ſenſu. *P.*

Ibid. Αγαθοῖς] Quæ non cernuntur jam, ſed animo percipiuntur. *P.*

Ibid. Οπως ᾖ, &c.] An receſſu ſanguinis in venas, ut *Alcmæon* —— an caloris refrigeratione modicâ, ut *Empedocles* — an vaporibus, qui ex thorace caput petunt, & refrigeratione caloris, qui eſt in corde, ut *Ariſtoteles*. Simplicitatem ſecutus *Xenophon*, noluit inferere dogmata obſcuriora petita ex mediâ Phyſicâ. *P.*

Ibid. Καὶ ᾧ τινι καὶ ὁπότε,] *Scil.* ſanguinis receſſu; ſpiritûs remiſſione. Οπότε: initio ſomni, an medio. *P.*

P. 98. Σκηπῦνται περὶ αὐτῦ.] Antecedens pro conſequenti. περὶ αὐτῦ ἔργα, ἢ ℈ πράγματος. *P.*

P. 99. Κοινὰς πανηγύρεις] *Hebr.* c. 12. v. 23. πανηγύρει καὶ ἐκκλησίᾳ. Ad quem locum hæc doctiſſ. *Raphelius:* πανήγυρις, ex πᾶν & ἄγυρις, *cœtus, multitudo congregata,* ſignificat conventum publicum, lætum ac celebrem, qualis erat, cùm ad diem feſtum, vel ludos ſolennes, vel mercatum frequens undique populus conveniebat. Exempla ubivis obvia ſunt. *Herod.* lib. 2. Πανηγυρίζουσι ℈ Αἰγύπτιοι ὧδε ἀπαξ τῦ ἐνιαυτῦ, πανηγύρεως ℈ συχνάς· μάλιστα μὲν νῦ πανηγυρίζουσι ἐς βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι.

Ibid. Ἀμφὶ θεωρίας ἔχουσιν.] Ἔχειν ἀμφί τι eſt, *dare operam alicui rei.*

Ibid. Τὰ οἴκοι] *Scil.* Regnum.

Ibid. Παρακαταθεμένους] I. e. Regno concredito fidei alicujus, & quaſi in Depoſito tradito. *P.* Vide Noſtrum in *Ageſil.* p. 54.

P. 103. Ἡ ψυχὴ πανσίηται] *Scil.* ſine ſatietate & faſtidio admittit.

P. 104. Ὀξέα] *Jam acida:* aliàs ὀξὺ, γλυκύ.

Ibid. Ἀδελφά;] Μεταφορικῶς: i. e. *ſimilia.*

P. 105. Σοφισμάτων] Μεταφορικῶς: *fucatis, non veris, & genuinis ſaporibus. P.*

Ibid. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Σιμωνίδης] Hic tranſit ad *Odores:* At verò (inquit *Simonides*) ex illis pretioſis unguentis, quibus ungimini, veſtros familiares plus voluptatis, quàm vos ipſos percipere exiſtimo, perindè atque odores ingratos qui edit, ipſe non ſentit, ſed qui accedunt propiùs, hi ſentiunt. A contrariis rem confirmat. *P.*

Ibid. Αἷς χείεσθε] De hiſce unguentis hæc *Cicero* —— Ad quos ſenſus capiendos & perfruendos, plures etiam, quàm vellem, artes repertæ ſunt: perſpicuum eſt enim, quò compoſitiones unguentorum, quò ciborum conditiones, quò corporum lenocinia proceſſerint. De *N. D.* lib. 2.

P. 108. Σιμωνίδης ἐπιγελάσας] Hîc *Simonides* voluit Regem refutare, ſed remotâ acerbitate objurgationis, quam ob nefandum Παιδερασίας crimen meruit *Hiero*; itaque ait, ἐπιγελάσας: *ridens illudit.*

Ibid. Οὐ τῦ ἐτοίμου &c.] Hîc ſpecioſis verbis tegitur res fœdiſſima, homines ſcilicet ambitioſi & impii hanc rationem commenti fuerant, ut ſuam turpitudinem honeſtâ iſtâ præſcriptione occultarent. *P.* Hîc liceat exclamare cum Poetâ ——

—— *Per magnos, Brute, Deos te*
Oro, qui Reges conſueti tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? Operum hoc, mihi crede, tuorum eſt.

P. 111. Δοκούντων ἀνδρῶν] *Qui ſunt ſpectatæ virtutis.*

P. 112. Πλήθει καὶ ἐπισήμοις ἀρίστοις] *Et plurimos & peritissimos.* Ἀρίστους non servit πλήθει. *P.*

Ibid. Πλῆθος τῶν ἀνθρώπων] Πλῆθος non *numerum* tantùm notat, sed etiam quod consequitur *numerum*, i. e. *imperitiam:* plerique enim imperiti sunt. *P.*

Ibid. Δοξάζειν] *Opinari, conjicere.* Alitèr in sacris literis: καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν.

P. 113. Περὶ τούτου λελῆσθαι] Λανθάνειν τινὰ περί τινος, *aliquid aliquem latere*, id est, aliquid ab aliquo ignorari.

P. 115. Ἴσασιν ὄντες.] Ἀντὶ τοῦ, ἑαυτοὺς ἴσασιν εἶναι. Hoc loquendi genus & *Virgil.* imitatus est, Æn. 2. 377. de *Androgeo* verba facit:

——— *Extemplo (neque enim responsa dabantur*
Fida satis) sensit medios delapsus *in hostes.*

Ruæus: *Delapsus* pro *se delapsum esse*. Sic etiam Catul. *Ait fuisse navium celerrimus* &c.

P. 117. Τὸ πόλιν νικᾶν.] Pro τὸ πολὺ νικᾶν, quod vitiosum est, restituendum aio, τὸ πόλιν νικᾶν. Sic enim in contrariam sententiam ante versus novem decemve locutus est, αἱ πόλεις ὅταν κρατήσωσι: de quo ipso mendum his deprehenditur inesse. *L.*

P. 118. Αὔξει ὅλην τὴν πόλιν] *Leunclavius* legendum ait αὔξει. Rationes probabiles, quas affert, ut suam emendationem tueatur, in ipsius notis vide. Vulgatam lectionem non ineptè retinere possumus, ut ἄξει sumatur pro *reget, gubernabit.* Sensus hinc optimus elicitur — Tyrannus, qui suos cives interficit, civitatem integram à se non ampliùs rectum, sive gubernatum iri scit: scit etiam se paucioribus imperaturum. Cur autem ille civitatem integram non ampliùs reget? Quia de civibus multos interfecit, quibus cæsis factum est, ut paucioribus in posterum sit imperaturus. his enim verbis, ἐπίσταται ὅτι μειόνων ἄρξει, quædam illorum verborum præcedentium, οὐκ ἄξει ὅλην τὴν πόλιν, interpretatio videtur esse. Quòd autem ἄγειν pro *regere* & *gubernare* sumatur, hoc minimè novum. Nam & *Thucyd.* lib. 1. τὴν πολιτείαν ἄγειν sumit pro *rempublicam regere, gubernare. Pindarus* etiam eodem significatu sæpiùs hoc usurpat. *Olymp.* Od. 8. Ἀπήμαντον ἄγων βίοτον, i. e. *vitam malorum expertem regens.* Lector sequatur eam sententiam, quam meliorem esse cognorit. *P.*

P. 119. Πρῶτον μὲν, εἰ μέγα &c.] *Primùm, an magnum amicitia bonum sit hominibus consideremus.* Hoc primùm vult constituere, ut demonstret reges miseros esse, qui tanto bono careant: & probat *magnum bonum esse amicitiam* ab enumeratione commodorum, & voluptatum, quæ consequuntur eos, qui amantur.

Ibid. Οὐ μὲν δὴ λέληθεν οὐδὲ τὰς πόλεις] Judicio publico probat privatas amicitias: Licebat impunè interficere adulterum pleriſque in civitatibus in ipso adulterio deprehensum. Extat de eâ re luculentissima

culentiſſima oratio *Lyſiæ* de *Eratoſthene interfecto*. Et erat lex in eos conſtituta, qui torum alterius violâſſent: hinc probat *Hiero* publico civitatis judicio amicitiam maximum eſſe bonum; nam niſi eſſet tale, dicit capitis pœnam civitates nunquam propoſituras fuiſſe iis, qui amicitiam conjugii violâſſent. *P.* Sic cecinit Poeta;

——— *Ponere leges,*
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis Adulter. *Hor.* S. lib. 1.

P. 120. Λυμαντῆρας] Λυμαίνεσθαι non tantùm ſignificat, *hoſtilitèr perdere*, aut *devaſtare*, ut *Act.* c. 8. v. 3. Ελυμαίνετο τὴν Ἐκκλησίαν: ſed etiam, ut in hoc loco, *blanditiis & pecuniâ corrumpere*, atque ad ſuas partes quovis modo allicere. *Plutarch.* aſſentatores & paraſitos dicit, τῆς νεότητος ἀνατροπέας καὶ λυμεῶνας, *Juventutis everſores & corruptores.*

P. 121. Παῖδας ἑαυτῶν ἀπεκτονότας] Ut alia exempla omittam, (inquit *Portus*) quæ multa ſunt, noſtris temporibus immaniſſimus *Turcarum* rex, filium adoleſcentem, ſpectatæ virtutis, eximiæ ſpei, trucidari juſſit. Nonnulli habent ἀπεκτονηκότας, ab ἀποκτονέω, ῶ. ἀπεκτονήσω, quod ποιητικώτερον. Alii, ἀπεκτονότας ab ἀπεκτένω, cujus præteritum perfectum medium eſt ἀπέκτονα. *P.*

Ibid. Πολλὰς ἀδελφὰς] *Eteocles & Polynices.*

Ibid. Πολλὰς καὶ ὑπὸ παίδων &c.] *Dionyſius* tyrannus nec uxori nec liberis confidebat. In hoc loco Noſter virtutis excellentiam oſtendit, ex eo quòd illâ carere fit miſerrimum.

Ibid. Ὑπὸ γυναικῶν] *Alexander Phæreus* à *Thebe* uxore. Sic ferè *Hor.* Sat. 1. v. 84.

Non uxor ſalvum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.

P. 123. Οὔτε πότοις πιστεύων] *Timida*, (inquit Cicero) *naturâ ſui eſt Improbitas, ſuo ipſius teſtimonio convicta.*

Ibid. Ἀποτεύεσθαι] Reges quippè luctuoſi majorum quorundam exitus à venenis ſibi metuere monuerunt. Atque *Perſas* primos inſtituiſſe, ut miniſtri cibos præguſtarent, *Suidas* tradit ad Εδίατρος, quod (inquit is) eſt ὄνομα Ἑλληνικὸν· ἡ δὲ χρεία Περσικὴ· ἦν δὲ ἀποτεύσης τὸ ἀποῦτον, καὶ ἀποθάνοιεν τοῦ βασιλέως εἰς ἀσφάλειαν. Vide ſis Cel. *Hutch.* ad Κ. Π. lib. 1.

Ibid. Τῷ μιαιφόνῳ μηδὲ &c.] Pro polluto eum olim apud omnes ferè gentes habitum fuiſſe, qui cum gravioris alicujus criminis reo ac præſertim cum homicidâ ſub eodem tecto degeret, cibumve caperet, varia ubique extant teſtimonia. Vide ſis *Forſter.* ad *Platon. Dialog.* p. 327. & conf. auctores à Viro doctiſſ. citatos.

P. 126. Οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ] Sic *Ariſtoteles*: Ὅλως δὲ τὸ πλουτεῖν ἐστὶ ἐν τῷ χρῆσθαι μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ κεκτῆσθαι.

P. 128. Γιγνώσκουσι &c.] Similiter *Perſ.* Sat. 3. v. 35.

Magne Pater Divûm, ſævos punire tyrannos
Haud aliâ ratione velis, cùm dira libido

Moverit

Moverit ingenium, ferventi tincta veneno:
Virtutem videant.

P. 131. Βούλομαι δέ σοι &c.] Huc uſque expoſuit *Hiero* regum incommoda, quibus inferiores ſunt privatis; jam explicat commoda, quibus perfruebantur, cùm privati eſſent, & quibus carent, adepti regnum. *P.*

P. 133. Ο γέ τοι φόβος &c.] Metus non ſolum ipſe per ſe acerbus eſt, cùm animo inſedit, ſed etiam adhæreſcens ſolet labefactare omnes voluptates. Similiter Poeta:

Qui cupit, aut metuit, *juvat illum ſic domus ac res,*
Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagrum,
Auriculas citharæ collectâ ſorde dolentes. Horat. l. 1. Ep. 2.

P. 134. Υπέρευ μοι &c.] Κατὰ τὸ πρέπον, aſſentitur primùm, & concedit nonnulla *Simonides*, cætera deindè refutat. *P.*

Ibid. Αὐτῶν μὲν γὰρ φροφυλάτ[ισιν] *Scil.* αὐτῶν τῶν φυλάκων. Leges excubias agunt ante ipſas excubias, id eſt, Leges cogunt eos. Nam qui deprehenditur aut dormiens, aut à ſtatione ſuâ abſens, gravi pœnâ afficitur. *P.*

P. 138. Προπεπτῶς] *Propenſis animis.*

P. 139. Καὶ ἄλλον ὄντινα ἀεὶ &c.] *Leunclavius* nullum ex iſtis verbis commodum ſenſum elici poſſe ſtatuit. Quarè proculdubiò, καὶ ἄλλοις αὐτὸς ἀεὶ legendum cenſet. Sed nihil mutandum. Nam vulgatæ lectionis verba mendo carent, & bonus, imò verò optimus ſenſus hinc elicitur. Qui tyrannorum imperio parent, hujuſmodi honoribus (de quibus antè verba facta ſunt) eos afficiunt, neque verò ſolis tyrannis hos honores deferunt, ſed & alii cuilibet, quem honore ſemper afficiunt. Vel, non ſolùm tyrannos, at & quoſlibet alios, quos honore dignos judicant, his honoribus ſemper afficere conſueverunt. Quamobrem erit argumentum, quod à minori ad majus vulgò vocatur; ut illud efficiatur, minimè mirum eſſe, quòd tyranni his honoribus afficiantur ab illis, qui ipſorum imperio parent, quandò vel aliis longè inferioribus iidem honores ab iiſdem hominibus haberi conſueverint. Dicemus autem conſtructionem mutatam: ſed nihil præter morem. Dicimus enim elegantèr, ποιῶ σοι κοινὸν, quod commune; & ποιῶ σε κοινὸν, quod atticum. Sed ſi quid mutandum, leviſſimâ mutatione factâ, pro ἄλλον, legemus ἄλλῳ, & dativus iſte dativo τυράννοις, eâdem conſtructione ſervatâ, reſpondebit. De noſtrâ conjecturâ liberum judicium lectori facilè permitto. *Æ. P.*

Ibid. Τιμῆς τε καὶ ἐπαίνου ἔρως]

Αὔξονται δ' ἀρεταὶ χλω-
ραῖς ἐέρσαις, ὡς ὅτε δένδρον αἴσ-
σει, σοφοῖς ἀνδρῶν ἀερδεῖσ' ἐν δικαίοις
τε, πόθος ὑγρὸν αἰθέρα. Pind. *Nem.* η'. v. 68. & ſeq.

Ibid.

Ibid. Τῶν βοσκημάτων ἀλαφέροντες] Hoc verbum cum genitivo habet ſignificationem diſcriminis excellentis. *D. Matth.* c. 10. v. 31. Πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. Verùm innumera ſunt hujus ſignificationis exempla.

P. 144. Ἢ ὅσους κατέκτανε, &c.] "Vel quî tot animas viciſſim letho offerat, quot ipſe extinxit." Hic eſt verus ſenſus. P.

Ibid. Ἀπάγξασθαι] Celeberrimus *Perizonius* in diſſertat. *de morte Judæ*, & *verbo* ἀπάγξασθαι, exemplis demonſtrat, hoc Verbum non tantùm de violentiâ per laqueum in collo factâ, verùm etiam de animi dolore adhiberi. Ut apud Latinos:

——— *Strangulat incluſus dolor.* Ovid.

Sed plures nimiâ congeſta pecunia curâ
Strangulat. Juvenal.

Non negare tamen poteſt vir eruditus, quòd ſæpiſſimè apud veteres *ſuſpendium* denotat. Lege ſis quæ congeſſit de ſenſu hujus vocis *Cel. Raphel.* in Annot. Philol. T. 1. p. 342.

P. 145. Καὶ ὁ Σιμωνίδης &c.] Huc uſque viſus eſt *Simonides* victus, ac refutatus ab *Hierone* fuiſſe, quaſi *Hiero* cauſam obtinuerit, ac demonſtrarit, "regnum non eſſe expetendum." Jam *Simonides* in calce operis explicat ſuam vim, & ſapientiam, & demonſtrat, "regnum non eſſe fugiendum, modò is, qui regnat, eo ſciat uti." *P.*

Ibid. Ἀθύμως ἔχειν] Ἀθύμως ἔχειν πρός τι eſt, *deſperare de aliquâ re, animum alicujus à re aliquâ abhorrere.* P.

Ibid. Τῆς ἰδιωτείας] Pro τῶν ἰδιωτῶν. *Steph.*

P. 147. Τοῦτον θεώμεθα &c.] Videtur *Xenophon* ad illud *Homeri* carmen alludere, quod *Odyſſ.* Θ'. v. 65. extat.

Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὡς εἰσορόωσι. *P.*

P. 149. Ῥᾳδιουργοῦσιν] Ῥᾳδιουργεῖν eſt, *lentè & lauguidè adminiſtrare aliquid.*

Ibid. Φόρημα] Niſi fallor, φόρημα jam nihil aliud ſignificat, quàm *onus*, quod fertur atque geſtatur. Qui locum attentè perpendet, & verbum illud βαρύτερον, quod propriè de gravibus oneribus dicitur, non damnabit noſtram conjecturam. Sic autem iſta ſunt intelligenda, τούτου, τῆς τῶν μισθοφόρων φυλακῆς, τῆ παρουσίας. Cur hoc? Cives enim, qui tyranno parent, ægrè ferunt, quòd peregrinum militem, à tyranno mercede conductum, ſuis ipſi ſumptibus alere cogantur, idque in tyranni gratiam, ut ab eo faciliùs tyrannicè tractentur. Quòd autem hos milites ſuis ſumptibus alant, *Xenophon* apertè docet p. 158. Ubi de civibus dicit ——— Πῶς οὖν ἀνάγκη τῆ δαπανᾶν εἰς τούτους ἥδιστα; Per τούτους verò τοὺς δορυφόρους, tyranni *ſatellites* & *milites mercenarios* intelligit. Hoc igitur eſt *illud onus*, quo nullum aliud gravius cives eſſe ducunt. Sequentia noſtram conjecturam confirmant, undè patet varias lectiones ad marginem hîc notatas ad rem præſentem non facere.

cere. Senſus enim nimiùm coactus, & à *Xenophontis* mente remotior ex iſtis lectionibus elici videtur. *P.*

P. 150. Ενδεῶς &c.] Ενδεῶς τι ποιεῖν eſt, *ſegniùs adminiſtrare aliquid, languidiùs facere.* P.

Ibid. Λοιδορεῖν τε, &c.] Optimè *Juven.* Sat. 8.

Expectata diù tandem provincia cùm te
Rectorem accipiet, pone iræ fræna modumque,
Pone & avaritiæ; miſerere inopum ſociorum.

P. 151. Καὶ ἄλλοις] *Scil.* τοῖς χοροδιδασκάλοις.

P. 152. Λόχους] Λόχος, octo, aliquando decem, interdum duodecim, nonnunquam etiam ſexdecim militibus conſtabat. Ita ferè *Æli.* c. 4. & *Arri.* p. 18. quorum uterque in ultimo acquieſcit numero. At juxta *Xenophontem* ipſum, Κ. Π. lib. 6. λόχῳ ἦν ἕκαστος ἐκατοντάρχης. Interdum dicitur σῖτος. H.

P. 154. Συνελόντι εἰπεῖν] Συνελόντι: dativus abſolutus.

P. 157. Εφόδους] *Incurſiones clandeſtinas, & repentinas.*

Ibid. Τούτους δὲ πονεῖν] Duplici ſenſu verbum πονεῖν apud Noſtrum occurrit. *Memorab.* lib. 4. τὰ προπεπονημένα denotat ſtudia *priùs culta, quæ anteà labore acquiſita ſunt.* Hìc πονεῖν eſt, *pro aliis labores ſubire.* Quo etiam ſenſu accipi debet, Κ. Α. lib. 3. πολλοὺς βουλεύειν τούτων καὶ πονεῖν. Ubi lege quæ notavit Cel. Editor.

P. 161. Απὸ πολλῶν οἴκων &c.] *Detrahere aliquid alteri atque hominem hominis incommodo ſuum augere commodum, magis eſt contra naturam, quàm mors, quàm paupertas, quàm dolor. Nam principio tollit convictum humanum & ſocietatem.* Cicer. de *Offic.* lib. 3.

Ibid. Εὖ ἴσῃ νικῶν] *Leunclavius* legendum ait εὖ ἴσθι νικῶν, quòd Græcè non dicatur εὖ εἰμί. Quamvis autem hoc non ſit ab uſu nimìs remotum, tamen illud hìc obſervandum τὸ εὖ, non cum verbo ἴσῃ, ſed cum participio νικῶν eſſe conjungendum. Quid autem aliud ſignificat, ἴσῃ νικῶν, quàm νικήσεις, *eris vincens, eris victor, vinces?* An hoc novum? minimè gentium. Quarè nec ullis eget probationibus. Horum autem verborum hæc eſt ſententia — *Benè, præclarè vinces.* Quomodo? ſubjicitur, τῷ καλλίστῳ &c. Præclaram victoriam adipiſceris. Quâ ratione? Eo certaminis genere, quod inter homines eſt pulcherrimum & magnificentiſſimum. Sic igitur vulgatam lectionem commodè retineri poſſe conſtat. Æ. P.

P. 163. Πειρᾷν] Significat *interpellare, ſollicitare de ſtupro*; & de re venereâ dicitur apud *Ariſtoph.* in Pluto: πειρᾷ μὲν οὖν ἴσως σὺ, &c.

P. 166. Αλλ' ἐγὼ ἐννοήσεις &c.] Exordii forma, Αλλ' ἐγὼ &c. quæ videtur aliquibus abrupta, non inſolens eſt *Xenophonti*; qui ſic & *Sympoſium* ſuum incipit, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ &c. Et ex hoc ipſo patet initio

initio ſcriptum hoc eſſe *Xenophonteum*; contra judicium *Demetrii* cujuſdam *Magneſii*, negantis ineptè *Xenophonti* tribuenda, quæ nemo non ex verbis & ſententiis pro *Xenophonteis* agnoſcit. *L.*

Ibid. Σπάρτη —— δυναστοτάτη ἐν τῇ Ελλάδι] *Sparta* (inquit *Cragius*) meritò omnium princeps urbs manſit, & præ reliquis eminuit. Ejus auctor vel conditor *Lacedæmon* rex fuiſſe perhibetur, qui dictam voluit *Spartam* ab uxore *Spartâ* Eurotæ Regis filiâ. *Lacedæmonis* autem nomine *Sparta* ipſa audit aliquando. Eſt enim apud *Thucyd.* lib. 1. πόλις Λακεδαίμων. Quod & Latini obſervarunt, ut apud *Livium* lib. 38. *Urbs Lacedæmon.* In gentilibus hinc deductis vix invenire eſt alium uſum, quàm quòd *Spartani* dicti ſunt, qui urbem incoluerint: *Lacedæmonii* autem, qui regionem paſſim inhabitârint. Sic Diod. lib. 11. τῶν μὲν ἓν Λακεδαιμονίων ἦσαν χίλιοι, καὶ σὺν αὐτοῖς Σπαρτιάται τελακόσιοι. De potentiâ & gloriâ Lacedæmoniorum hæc doctiſſ. *Tourell.* ad *Demoſth.* Philipp. "*Lacedæmon*, potentiſſima Peloponneſi reſpublica, atque *Athenarum* æmula, Græciæ dominata eſt, ex quo tempore *Lyſander*, Lacedæmoniorum imperator, bellum Peloponneſiacum terminavit, victâ apud Ægos flumen Athenienſium claſſe, & Athenarum muros diruit. Inſulæ maris Ægæi, Græcorum in Aſiâ coloniæ, tota denique Græcia Lacedæmonios aut defenſores aut dominos agnovit, eóque progreſſa eſt ipſorum potentia, ut eorum rex *Ageſilaus* minatus fuerit ſe regem *Perſarum* in ipſo regni capite obſeſſurum. *C. Nep.* in vitâ *Con. Diod.* l. 11." Vide ſis Noſtrum in *Ageſil.* c. 1. ἡ πόλις (*ſcil.* Sparta) ἐν τῇ Ελλάδι ἐνδοξοτάτη. &c.

Ibid. Θέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους] Auctorem harum legum, *Lycurgum* fuiſſe Lacedæmonium, regiæ ſtirpis virum, *Euonomi* videlicet regis filium, nullus non veterum ſcriptorum, tàm ſacrorum, quàm profanorum, qui hujus meminerunt, agnoſcit. Nam & reliqua Reipub. conſtitutio ei tribuitur; & νομοθεσία, ſeu legum ipſarum latio, in primis illius fuiſſe perhibetur. Ante eum verò regum arbitria pro legibus erant. Itaque ſæpè motus, ſæpè ſeditiones excitatæ, ut peſſimè ſit adminiſtrata Reſpub. quemadmodùm teſtatur *Herodotus.* Ac cùm in tali ſtatu fluctuarent *Lacedæmonii*, ex peregrinatione accerſitus eſt *Lycurgus*, ut Rempub. capeſſeret, regibus ipſis minimè adverſantibus. Acquiſierat enim jam permagnam ſapientiæ gloriam, ita ut etiam oraculi *Delphici* teſtimonio, Deo gratus, Deuſque hoc nomine ſit declaratus. *Crag.* de R. L. p. 161. ubi vide quæ ſcripſit Vir eruditus.

P. 167. Αλλὰ τῇ ἐναντία &c.] *Lycurgi* leges ab omnium Rerumpub. legibus erant diverſæ. Idem teſtatur *Plato* de Legibus, qui ait, *Lacedæmonios & Cretenſes, leges poſuiſſe ab aliorum moribus prorsùs diverſas.* Hoc quidem ſingulare in hiſce legibus, quòd non fuerint tabulis certis ſcriptæ ſeu comprehenſæ, ſed in animis ex inſti-

inſtitutione hæſerint. Undè & *inſtituta* dicta, ſeu κἀθεζῶται, ut vocat *Iſocrates:* ſeu καθεζήκοντα, ut vocat *Demoſthenes*, vel ἐπιτηδεύματα, ut *Plutarchus*. Sic etiam Noſter ſuprà, τὰ ἐπιτηδεύματα τ᾽ Σπαρτιατῶν. Vide *Crag.* de Repub. Laced. p. 168.

P. 168. Επειτα δὲ δρόμου &c.] Hoc (inquit *Cragius*) corporum exercitium utrique ſexui commune eſſe juſſit Legiſlator. Sub roboris certaminibus, *luctam diſci & teli jactum* intelligit Noſter. Idem tradit *Cicero* Tuſcul. 2. *Illi*, inquit, *qui Græciæ formam Rerumpub. dederunt, corpora juvenum firmari robore voluerunt: Quod Spartiatæ etiam in fœminas tranſtulerunt, quæ cæteris in urbibus molliſſimo cultu parietum umbrâ occuluntur. Illi autem voluerunt nihil horum ſimile eſſe apud Lacænas virgines, quibus magìs palæſtra, Eurotas, ſol, pulvis, militia in ſtudio eſt, quàm fertilitas barbara. Ergo his laborioſis exercitationibus & dolor intercurrit nonnunquam. Impelluntur, feruntur, abjiciuntur, cadunt, & ipſe labor quaſi callum quoddam obducit dolori.* Hæc ille. Sed deſcribit hæc exercitia & certamina virginum *Propertius* lib. 3. Eleg. ubi ſic ait:

Multa tuæ, Sparte, miramur jura paleſtræ,
Sed magè virginei tot bona gymnaſii.
Quod non infames exercet corpore laudes,
Inter luctantes nuda puella viros.
Quum pila veloces fallit per brachia jactus,
Increpat & verſi clavis adunca Trochi.
Pulverulentaque ad extremas ſtat fœmina metas,
Et patitur duro vulnera pancratio.
Nunc ligat ad cæſtum gaudentia brachia loris,
Miſſile nunc diſci pondus in orbe rotat.

Meminerunt & alii Scriptores plures, qui cauſam hujus inſtituti eandem omnes reddunt; judicantes videlicet, hoc ad corporis robur potiſſimùm conferre. Vide plura quæ congeſſit *Crag.* de R. L. p. 316.

Ibid. Οὕτω ταῖς ἡλέαις &c.] Quò reſpexit *Claudianus* lib. de *Manlii Theodori* conſulatu, ubi de hoc inſtituto loquitur:

Spartanis potuit robur præſtare Lycurgus
Matribus, & ſexum leges vicêre ſeveræ.

P. 169. Εἶχε γὰρ, αἰδεῖσθαι &c.] Erat hoc inſtitutum, tùm pudoris, tùm ſobrietatis & caſtitatis quædam meditatio. Hujus inſtituti eandem rationem reddit de Sponſis *Plutarchus.*

Ibid. Επαιξεν ἐν ἀκμαῖς &c.] Noluit Legiſlator, (inquit *Crag.* de R. L. p. 220.) cives ſuos eſſe cœlibes, nec tamen permiſit cuivis, quo vellet anno ætatis uxorem ducere. Annus autem qui fuerit non invenio. Si divinandum eſt in re obſcurâ, fuerit mea ſententia, is paulò ultra illum annum, quo inter viros referebantur, qui erat ætatis trigeſimus. Sicut & apud *Platonem* is annus

præfinitus conjugiis. In fœminis autem minor, nec fortè citra vi geſimum. Certè leges ad utroſque pertinuiſſe videntur: & auctores conſentiunt, tum matrimonia *Lycurgum* ſuis conceſſiſſe, cùm corpora eſſent adulta, & ætate ſatis corroborata. Sed utì præfinitus annus erat, intra quem uxorem ducere non licebat: ita nec ad provectam ætatem proferri poterat conjugium. Quare & ὄψιγαμία erat, cujus etiam meminit *Pollux* & *Plutarchus*.

Ibid. Νέαν ἔχειν] Græcos Scriptores, tàm ſacros, quàm profanos, verbo ἔχειν de matrimonio uti ſatis conſtat à plurimis exemplis. *Herodot.* eandem vocem ter omninò in unâ eâdemque paginâ ſic uſurpat. (p. 378.) Ita etiam Noſter K. Π. lib. 1. Πρὸς Καμβύσην τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα. Simileque loquendi genus reperitur *D. Matth.* c. 14. v. 4. ἔχειν αὐτήν, *habere eam*, nempè in matrimonio.

P. 170. Τεκνοποιήσασθαι.] Hæc lex (verba ſunt *Crag.*) in aliâ quâcunque Repub. videri poſſet abſona vel abſurda. Nam ipſa uxorum communicatio quaſi quædam proſtitutio, quam bonæ leges alibi pœnâ afficiunt. Sed *Spartani* tamen ab hoc probro alieni, faciléque id inſtitutum tolerabant, qui tantùm ab uxoribus prolem requirebant, non voluptatem. Quapropter etiam Reipub. cauſâ non recuſabant uxores, quas ipſi imprægnare vel per ætatem, vel per invaletudinem non poterant, aliis tradere. Quod eò tolerabilius ipſis factu, quòd liberos non ſibi ipſis, ſed Reipub. procrearent. Nam huc inſtitutum in primis pertinebat, ut civitas ſobole amplificaretur. Quamvis videri poteſt etiam eò reſpexiſſe Legiſlator, ut cautiores cives ſuos redderet in elegendis uxoribus, nè videlicet eas ducerent, quas poſteà aliis tradere neceſſe eſſet. Ab hâc lege excipiebantur Reges, quorum uxores ab *Ephoris* cuſtodiebantur.

P. 171. Μουσικὴν] Tametſi ſtudia humaniora aſpernabantur reliqua Lacedæmonii: Artem *Muſicam* tamen non repudiabant. Erat autem *Muſica* eorum præcipuè cithara & tibia, utraque modeſta & ſevera, moribuſque eorum conſentanea, gravitatem cum venuſtate repræſentans: non levis aliqua, vel ludicra, aut aures voluptate demulcens. *Plutarchus* inſtitutis *Laconicis* de Muſicâ eorum loquens: μόνα τὰ ἁπλούστερα τῶν μελῶν ἐδοκίμαζον, *ſimpliciores tantùm modulationes probabant*. Erat autem *Leſbia* ipſorum Muſica ut plurimum, quòd ejuſmodi cantiones & modulationes ab Oraculo ipſis fuiſſent commendatæ. Hæc *Cragius*. *Summam eruditionem* (auctore Cicerone *Tuſc. diſput.* l. 2.) *Græci ſitam cenſebant in nervorum vocúmque cantibus. Igitur & Epaminondas — Themiſtocléſque — cùm in epulis recuſaret lyram, habitus eſt indoctior.* Idem (*Orat.* l. 3.) ſcribit, *Muſici, qui erant quondam iidem poetæ*. Quinctil. *Inſtit. Orat.* lib. 1. c. 8. *Quis ignorat muſicen — tantum jam illis antiquis temporibus non ſtudii modò, verùm*

rùm etiam venerationis habuiſſe, ut iidem muſici, & vates & ſapientes judicarentur? Et mox infrà: *Timagenes auctor eſt, omnium in literis ſtudiorum antiquiſſimam muſicen exſtitiſſe.*

P. 172. Παιδονόμος] *Pædonomi*, ſeu pueris inſtituendis & regendis præfecti, etiam publicum officium gerebant. Neque enim *Lacedæmonii*, ut reliqui Græci, mercenarios ſervos, ad pueros ſuos inſtituendos adhibebant; ſed publici quidam erant horum magiſtri. Itaque *Heſychius* ait: παιδονόμος, ἀρχὴ τὶς παρὰ Λάκωσι. Legebantur hi magiſtratus ex optimis quibuſque viris, & quorum eſſent ſpectati mores. Sic *Plutarchus*, παιδονόμος (inquit) ἐκ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐτάττετο. Ac talis quidem *Pædonomus* unus ſummus fuit, cui tamen ſuberant ex ipſis pueris provectioribus lecti alii, tanquam inferiores *Pædonomi*, qui tot erant, quot puerorum ἀγέλαι ſeu *claſſes*. Nam cuique claſſi unus præficiebatur, qui viſus callidior & animoſior reliquis. Sic Noſter infrà p. 178. τῆς ἴλης ἑκάστης τὸ πρώτου τῶν ἀρρένων (fortè ἐρένων) ἄρχειν. Vide *Crag.* de R. L. p. 150.

P. 173. Πολλὴν ἣ πειθῶ] *Ageſilaus* Xenophontem, quem ſecum habebat, ac ſtudiosè tractabat, hortatus eſt, ut filios ſuos *Spartam* mitteret, ibique educari ſineret, ut inſtituerentur omnium pulcherrimâ diſciplinâ, imperandi & *parendi*. *Crag.*

Ibid. Ανυποδησία] Calceis (inquit *Crag.*) pueri non utebantur, quippè quòd non admodùm iis neceſſarii, qui in communibus contuberniis totos ferè dies conſumebant. Itaque ſcribit *Plutarchus* aſſuefieri Lacedæmoniorum pueros βαδίζειν ἀνυποδήτους. Hîc Noſter reddit meliorem hujus inſtituti rationem.

Ibid. Ενὶ ἱματίῳ] Non tantùm pretium veſtibus ademit Legiſlator; ſed & certam formam modumque eis præſcripſit, pro ratione ætatis. Nam veſtem interiorem, ſeu tunicam, egreſſis annum ætatis duodecimum vetuit geſtare. Supra hanc ætatem pallium cuique dari permiſit, idque quotannis unum tantùm. Plutarchus vitâ *Lycurgi* — ἓν ἱμάτιον εἰς τὸν ἐνιαυτὸν λαμβάνοντες. *Juſtinus* quoque ſcribit, juvenibus non plus unâ veſte uti toto anno permiſſum. Quòd autem hæc ipſa veſtis tenuis fuerit, indicat *Heſychius*, à quo Χιτῶν Λακωνικὸς exponitur λεπτὴ ἐσθής. Voluit itaque Legiſlator hâc veſte etiam domi condocefacere, ut imbres, pluvias, tempeſtates, nives & frigora tolerare poſſent, tenui ſemper uti veſte domi aſſuefacti. *Crag.* de R. L. p. 252.

P. 174. Σῖτον &c.] Hic locus ex *Stobæi* Serm. 42. p. 286. ſic emendandus eſt, Σῖτον μὲν τοσοῦτον ἔχειν σωφρονεῖν ὡς τὸ &c. Αρχίαν, quæ ingluviem ejus quaſi parentem ſequitur, Spartanis odio fuiſſe docent *Ælian.* H. V. l. 14. c. 7. & Noſter in Λογ. εἰς Αγησιλ. haud ita longè à fine. ubi conſulas *Hutchinſon.* Τὸ σῖτον genere neutro *cibum* ſignificat, hìc verò *panem*: addit enim paulò poſt ὄψον. *P.*

Ibid.

Ibid. Συμβουλεύειν] Quia (inquit *Portus*) pueri in unum conferebant cibum, & in ſcholis, quemadmodùm provectæ ætatis homines publicè faciebant in iis conviviis, quæ συσσίτια, ἢ φιδίτια vocabant; de quibus vide infrà p. 182. & 187.

Ibid. Ἐπιβλῆναι] Senſus hic eſt: Judicabat eos diutiùs famem toleraturos; μεταφορᾷ à fidibus, vel funibus, qui laborant, dum acriùs intenduntur. *P.*

P. 175. Μηχανᾶσθαι] I. e. arte & ratione, ac ſolertiâ pararent.

Ibid. Κλωπεύειν] Ποιητικόν.

P. 176. Τὸ κλέπτειν ἀγαθὸν] Hoc unum eſt inter abſurdiſſima inſtituta, quod primo intuitu haberi poterit, nempè quòd *furari* pueros permiſerit, atque ipſis impunè furtum eſſe, ſi non eſſent deprehenſi. Nulli enim alii Reipub. (inquit *Crag*) ita impunitas furantibus propoſita, utì Spartæ. Quod tum de quovis furto, tum præcipuè de Cibariorum accipiendum. *Gellius* lib. 11. c. 18. teſtatur furta omnia apud Lacedæmonios fuiſſe licita; & rationem deindè reddit — *Non pauci*, inquit, *neque ignobiles ſcriptores, qui de moribus legibuſque eorum* (Lacedæmoniorum) *memorias condiderunt, jus atque uſum fuiſſe furandi dicunt: idque à juventute eorum, non ob turpia lucra, neque ad ſumptum libidini præbendum, comparandamve opulentiam, ſed pro exercitio diſciplinâque rei militaris factitatum. Quod & furandi ſolertia & adſuetudo acueret, firmaretque animos adoleſcentum; & ad inſidiarum aſtus, & ad vigilandi tolerantiam, & obrependi claritatem.* Ita Spartæ furari non erat flagitium; *inſcitè* autem & minùs cautè id aggredi, id verò cum periculo & damno conjunctum. Verbum κλέπτειν venuſtè Græci de iis uſurpant, qui clàm, aliis nec opinantibus, quid agunt occupantve. Vide ſuprà p. 64. Conſulendus etiam Noſter K. A. l. 4. Νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἐστιν, ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. νῦν ἔν μάλα σοι καιρὸς ἐστιν ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάττεσθαι μέντοι μὴ ληφθῶμεν κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὡς μὴ πολλὰς πληγὰς λάβωμεν. Ubi vide quæ notavit doctiſſ. Editor.

Ibid. Ἁρπάσαι τυρούς] Rectè *Camerarius* ſcribendum oſtendit, ἁρπάσαι πυρὸς κριθὰς θεὶς, παρ' Ὀρθίας (ſubintellige βωμῷ) μαστιγῶν ἐπίταξε. Nam ciborum furto lege permiſſo, etiam *triticum* hoc nomine comprehenſum fuiſſe, dubitari non debet; præſertim cùm tritici furto ab eis auferri ſoliti, *Plutarchus* quoque meminerit; ac in tritico præcipuè ſit λιμοῦ ἐπικουρία, *levamen famis*, ut Xenophon loquitur. Quæ verò ſtatim ſequuntur — Τοῦτο δ' ἐλάσαι, rectiùs exiſtimem ſcribi, Τοῦτό γε ἐλάσαι: ac rursùs — ἐλᾶται δὲ ἐν τούτῳ, ὅτι κὴ ὅπως τάχος δεῖ, malim ita, ἐλᾶται κὴ ἐν τούτῳ, ὅπ ὅπου τάχος δεῖ. *L.*

Ibid. Παρ' Ὀρθίας] *Orthia Diana* Spartæ colebatur in vico limneo: quod *Signum* ex Tauricâ in Græciâ Oreſtes, & Iphigenia creduntur tranſtuliſſe. *Pauſan.* in *Lacon.* Plutarchus de hoc inſti-

tuto

tuto ſcribit: — οἱ παῖδες παρ' αὐτοῖς ξαινόμενοι μάστιξι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ Ορθίας Αρτέμιδος, μέχρι θανάτου πολλάκις ἀλαζονευόμενοι, ἱλαροὶ καὶ χαῦροι, &c. Quod idem Auctor in *Lycurgo* ait ſe ſuo tempore conſpexiſſe. Deſcribit hanc flagellationem, & puerorum tolerantiam etiam Cicero in *Tuſc. Diſp.* lib. 2. *Spartæ*, inquit, *pueri ad aram ſic verberibus accipiuntur, ut multus è viſceribus ſanguis exeat: nonnunquam etiam, ut cùm ibi eſſem audiebam, ad necem: quorum non modò nemo exclamavit unquam, ſed nè ingemuit quidem.* Idem teſtatur in alio loco —— *Pueri* (inquit) *Spartiatæ non ingemiſcunt verberum dolore laniati.* Reſpexit huc etiam Plautus in *Captivis*, ubi paraſitos, *Laconas plagipatidas* vocat. Ita enim ibi *Ergaſilus* de contemptu paraſitorum apud Juvenes ait: —

Nihil morantur jam Laconas imi ſubſellii viros,
Plagipatidas, quibus ſunt verba ſine penu & pecuniâ.

Act. 3. Sc. 1.

Hanc puerorum patientiam intellexit etiam *Horat.* l. 1. Od. 7. *Me nec tam patiens Lacedæmon.* Seneca reddit rationem hujus inſtituti, & videtur hoc referre ad indolis experimentum. *Numquid* (inquit) *tu inviſos eſſe Lacedæmoniis liberos ſuos credis, quorum experiuntur indolem publicè verberibus admotis? Ipſi illos patres adhortantur, ut ictus flagellorum fortitèr perferant, & laceros & ſemianimos rogant, perſeverent vulnera præbere vulneribus.* Apud alios tamen hoc inſtitutum eſt calumniis obnoxium. Vide ſis quæ congeſſit *Crag.* de R. L. p. 330.

P. 177. Τῆς ἴλης] Ιλη, τάγμα, πλῆθος, ala, turma 64 equitum: jam *ordinem* ſignificat. *P.*

P. 178. Λεκτέον δέ μοι &c.] Senſus hujus loci eſt: amores puerorum non turpes & obſcœnos eſſe voluit, ſed caſtos, atque ſanctos; ita ut damnet *Xenophon* aliarum civitatum mores, apud quas amor in pueros non ita ſanctè, & caſtè coleretur. Permiſit itaque *Lycurgus*, ut ſi quis pueri animum admiratus, cuperet ſe in ejus amicitiam inſinuare, hoc ei facere liceret. Quòd ſi eſſet, qui ultra iſtas metas vellet progredi; hunc verò, ut nefarium, & ſceleſtum, & deteſtandum haberi juſſit. Hæc autem tota diſputatio *Platonica* eſt, & *Socratica.* Plato enim paſſim ex Socratis ſententiâ commendat & celebrat hunc amorem: in primis in *Phæd.* in *Conviv.* & in libris de *Repub. P.* Addas etiam quæ notavit doctiſſ. *Forſterus* ad *Platon. Dialog.* p. 317. De Græco hoc pueros aſſectandi more, quem Athenis ſub honeſtâ amicitiæ ſpecie liberis duntaxat hominibus concedebat *Solon*, quique, non obſtantibus ipſius legibus, impuriſſimis nonnunquam occaſionem dabat flagitiis, vide Petitum, *Leg. Attic.* lib. 6. & *Archæolog. Græc.* lib. 4. c. 9.

Ibid. Ομιλῆσιν] Hìc honeſto verbo res turpis indicatur.

Ibid.

Ibid. Τῇ ἁρπαγῇ χρῶνται.] Raptûs puerorum, quo *Cretenſes* utebantur, nullam facit mentionem, puto, quia inſtituta *Cretenſium* eadem ferè erant, atque Lacedæmoniorum. Imò *Lycurgus* in Cretam cùm veniſſet, indè Spartam leges *Cretenſium* tranſtulit. Sed *Strabo* ea diligentiſſimè perſequitur: qui volet locum inſpicere, legat decimum librum, ubi deſcribit *Cretam* Inſulam. *P.*

Ibid. Ἀγαθὴς ψυχὴν παιδὸς, &c.] *Maximus Tyrius* de hoc amore diſſerit *Orat.* 10. modum ejus oſtendens: Ἐρᾷ, inquit, σπαρτιάτης ἀνὴρ μειρακίε Λακωνικε, ἀλλ' ἐρᾷ μόνον ὡς ἀγάλματος καλε, i. e. *Amat vir Spartanus adoleſcentem, ſed amat tantùm ut pulchram ſtatuam.* Id eſt, intuendo, admirando, commendando. Lacedæmoniis talis amor in primis uſitatus, iſque honeſtus item, & turpitudinis omnis expers, quippè qui ipſi probi non corpus, ſed indolem egregiam & animi ingenuitatem, pudoris & honoris æmulatione, in eligendis ſuis amaſiis reſpiciebant. Quid de hâc re ſenſit *Plutarchus*, videre eſt in ejus *Lycurgo:* Τὸ ἀντερᾶν, inquit, οὐκ ἦν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀρχὴν ἐποιοῦντο φιλίας ὠθὸς ἀλλήλους οἱ τῶν αὐτῶν ἐραθέντες, καὶ διετέλουν κοινῇ σπουδάζοντες ὅπως ἄριστον ἀπεργάσωνται τὸν ἐρώμενον, i. e. *Rivalium æmulatio non erat, ſed potiùs qui eoſdem amabant, ex eo auſpicabantur mutuam amicitiam, eoque incumbebant communi ſtudio, ut redderent quàm præſtantiſſimum eum, quem diligebant.* Hinc *Cicero* notat, "*opprobrio fuiſſe adoleſcentibus, ſi amatores non haberent.*" Et quòd talem honeſtum & inculpatum amorem voluit Virgilius — *(Niſus amore pio pueri —)* manifeſtè probat Cl. Warburtonus *Div. Leg.* lib. 2. ſec. 4. ubi civilem moris hujuſce rationem reddit. Vide item *Crag.* de R. L.

P. 182. Καὶ εἰς τὸ σωφρονεῖν &c.] Apud *Stobæum* habes — καὶ εἰς τὸ σῶφρον ἰσχυρότερόν ἐστι τῆς τῶν ἡλειῶν φύσεως. ὡς ἐκείνων γὲν ἥττον ἂν φωνὴν ἢν ἀκοῦσαι, ἢ τῶν λιθ. In quâ lectionis diverſitate mihi placet potiſſimùm illud, τῆς τ' ἡλειῶν φύσεως. Nam ſequentia rectiùs hîc leguntur (eodem videlicet modo quo apud *Longinum)* quàm apud illum. *Steph.*

Ibid. Μεταστρέψας] De ſcripturâ hujus loci hæc Cel. *Pearcius* ad *Longin.* — Στρέψας eſt lectio *Robort.* & *MStorum Par. Ambr.* & *Vat.* 3. non μεταστρέψας, quæ hodiè legitur & apud *Longinum* & apud *Xenophontem:* hanc vocem, opinor, mutavit *Manutius*, ut ea vulgatæ *Xenophontis* lectioni conveniret: ſed *Stobæus* in Exc. Serm. 42. hoc citans habet στρεψάντων, &, ut dixi, MSi ferè omnes præ ſe ferunt στρέψας, quod ſanioris, opinor, eſt ſenſûs: & μετα addi videtur voci στρέψας ex poſtremis ſyllabis ματα vocis præcedentis. Rectiùs tamen ſecundum *Stephanum* μεταστρέψας compoſitum quàm στρέψας ſimplex hîc legitur. Nam ab illo (inquit) ἀμεταστρεπτὶ (pro quo *Horatius* dixiſſe videtur *oculo irretorto)* factum eſſe ſcimus. Sed ferri poteſt utraque lectio.

Ibid.

Ibid. Ἐν τοῖς θαλάμοις] *Longinus* in præclaro illo Περὶ Ὕψους Λόγου opuſculo pro τῶν ἐν τοῖς θαλάμοις, legit, τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς. Nec verò ſuſpectum in eâ lectione nobis eſſe poteſt ejus exemplar, cùm nominatim hyperbolicam hanc comparationem exagitans, ſubjungat, Ἀμφικράτει, καὶ ὁ Ξενοφῶντι, ἔπρεπε τὰς ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν κόρας λέγειν "παρθένους αἰδήμονας." Nec his contentus, addat, οἷον δὲ, ἠφάκλεις, τὸ τὰς ἁπάντων ἐξῆς κόρας ἀκχυντηλὰς εἶναι πεπεῖσθαι, ὅπερ φασὶν ἐδεστὴ οὕτως ἐνσημαίνεσθαι τὴν πινῶν ἀναίδειαν, ὡς ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς. Quinetiam adjicit, *Timæum* hoc loquendi genus, alioqui frigidum, *Xenophonti* ſuffuratum eſſe, ita ſcribentem, ὃ τίς ἂν ἐποίησεν, ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς κόρας, μὴ πόρνας, ἔχων; Atqui quàm miratur *Longinus* Xenophontem ita locutum eſſe, tam nos viciſsìm mirabimur non ipſum duntaxat, ſed & *Timæum* in adeò diverſam à noſtrâ lectionem, & adeò reprehenſioni obnoxiam (cùm *Timæo* præſertim caſtigata exemplaria non defuerint) incidere potuiſſe. Nec tamen *Timæum* hoc loquendi genus ab eo mutuatum eſſe (nè dicam, cum *Longino* furatum) affirmari pro certo queat; & licèt hoc *Longino* demus, nimirùm ita ſcripſiſſe *Xenophontem*, & ex eo id ſumpſiſſe *Timæum*, non protinùs aut hunc aut illum reprehenſionem mereri dabimus. Hæc enim loquendi formula, hujuſmodi quæ defendi poſſit eſſe videtur. Hactenùs *Stephanus*. Huic addas quæ notavit *Hudſonus* ad *Longin.* p. 13. Probabile eſt (inquit) ex *Stobæo*, in Serm. 24. & ex *Xenophontis* Codd. verbiſque præcedentibus, *Xenophontem* ſcripſiſſe ἐν θαλάμοις non ἐν ὀφθαλμοῖς; & *Longinum* memoriâ lapſum eſſe. Huic tamen ſententiæ eruditiſ. Præſul *Z. Pearcius* parùm aſſentitur: "Unicum hoc (inquit) quod in *Xenophonte* vituperat *Longinus*, non temerè, opinor, protuliſſet: vox κόρη ſignificat & *virgo* & *pupilla oculi*; hinc παρθένος, quæ æquè ac κόρη ſignificat *virgo*, in illo altero ſenſu vocis κόρη ſcil. *pupilla oculi*, ambiguè & frigidè ſimul à *Xenophonte*, ſi *Longini* lectio vera eſt, uſurpatur." *Pearc.* ad *Longin.* Sect. 4. Ad quem locum vide ſis doctiſſimum & acutiſſimum virum *Langbænium*.

Ibid. Εἰς τὸ Φιλίπιον] Forſan φιδίτιον. Fuerunt *Syſſitia* inſtituta primùm à *Lycurgo* exemplo *Cretenſium*, & initio dicta ἀνδρεῖα, ſicut & *Cretenſes* ſua vocabant ἀνδρεῖα, ut ſcribit *Strabo* lib. 10. ſive ἄνδρια, ut eſt apud *Plutarchum*. Poſteà, ut idem ait *Plutarchus*, dicta φιδίτια, vel φιλίτια, παρὰ τῆς φιλίας, quòd ad amicitiam & benevolentiam pertinerent: ſive φειδίτια à φειδὼ, quòd ad parſimoniam & frugalitatem aſſuefacerent. Quamvis idem auctor tradit, ex aliorum ſententiâ dicta, quaſi ἐδίτια, adjectâ aſpiratâ ad frontem dictionis, ab eo convictu, ſive ab *edendo*. Patebant hæc *Phiditia* tantùm viris, nec muliebribus in his locus erat, ut docet *Plato* lib. 8. *Leg.* Neque iis tamen omnibus, ſed qui à reliquis probati atque adſciti fuerant. Neque ſolùm viri, ſed & pueri hæc frequen-

frequentabant, tanquam ad διδασκαλεῖα σωφροσύνης, ſeu *ludum temperantiæ ventitantes*; ut ſermones ibi de Repub. exciperent, doctores conſpicerent ingenuos, aſſueſcerent ipſi jocari, &c. Atque ut quiſque puerorum intrabat, eis natu maximus monſtratis foribus aiebat; *Sermo hinc non egrediatur*; ut ſcribit Plutarchus in *Laconicis*. Vide ſis plura quæ congeſſit *Crag.* de R. L. p. 57. Confer etiam Cicer. *Tuſc. Diſp.* lib. 5.

P. 183. Τῶν ἡδώντων] Legitur apud *Stobæum*, τῶν ἤδη ἡδώντων. *Steph.*

Ibid. Χορεὺς] Quia in Ludis Gymnicis choros *Apollini* agitabant. Pauſan. in *Lacon.*

P. 184. Οἱ Ἔφοροι] *Suidas* ad v. παρὰ Λακεδαιμονίοις τὸν ἀεὶ δημόσιον ἑ, οὓς Ἐφόρους ἐκάλουν, ἀφ' ὧν τὸ ἐφορᾶν τὰ τῆς πόλεως πράγματα. Magiſtratus erant Lacedæmoniorum eâ præditi poteſtate, ut etiam reges ſuos in vincula conjicere poſſent; teſte *C. Nepote* in *Pauſan.* ſec. 3. *Hutch.* ad K. A. p. 172. Vide etiam ſuprà p. 24.

Ibid. Ἱππαγρέται] *Hippagretæ* (verba ſunt *Cragii*) qui ἱππεῖς etiam dicti, ſicut apud *Cretenſes*, cûm habeant quidem nomen ab equis colligendis: equis tamen apud Lacedæmonios carebant, ut teſtatur *Strabo*. Quarè & *Heſychius* eos à præfecturâ gravis armaturæ militum definit. Scribit enim ſic — Ἱππαγρέται ἀρχὴ ἐπὶ τῶν ἐπιλέκτων ὁπλιτῶν, id eſt, *Hippagretæ magiſtratus delectis armatis præfectus*. Præfecti hi fuêre trecentis illis, qui in civitate optimi habebantur, & in bello perpetui comites ſtipabant Regem, quique *Equites* dicti, ſicut *Celeres* Romulum circumſtabant, ut ait *Dionyſius*. De iiſdem Noſter *Hiſt. Gr.* lib. 3. ferè medio.

Ibid. Θεοφιλεστάτη &c.] *Et Diis gratiſſima, & Civitati ſalubertima:* Diis — propter choreas, cantus & carmina; Civitati — quia alii alios virtute ſtudebant ſuperare. *P.*

P. 185. Πυκτεύσι] *Certant pugilatu*; quod eſt genus exercitationis corporeæ, tuendæ valetudinis gratiâ. *P.*

P. 186. Κάλλιστον εἶναι τὸ θηρᾶν] Noſter K. Π. lib. 8. ſub initium: Τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν οὕστερ ἀσκεῖν πάντα ᾤετο χρῆναι· ταύτην ἡγούμενος καὶ ὅλως ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. Etiam Κυνηγ. initio cap. 2. Ἐγὼ μὲν οὖν παραινῶ τοῖς νέοις μὴ καταφρονεῖν κυνηγεσιῶν — ἐκ τούτων γὰρ γίγνονται τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀγαθοὶ, &c. Lacedæmoniorum canes in generoſiſſimis numerati erant, ut ex *Polluce* patet, itemque *Virgilio*, & *Horatio*. Meminit & Cicero in *Tuſc. Diſp.* Laconicæ exercitationis in venando.

P. 187. Σκηνῆντας] Hujus Vocis (notante *Raphelio*) variæ ſunt ſignificationes. Primò quidem notat *tabernaculum figere*, ſive *caſtra locare, in iiſque commorari:* K. A. lib. 2. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνωσαν, ἐγγὺς παραδείσου &c. Quæ ſignificatio, quamvis propria omninò eſſe videtur, minùs tamen frequens eſt; apud *Xeno-*

Xenophontem certè. Deindè à caſtrenſi commoratione transfertur non ad diverſoria modo, ſed domos etiam quaſvis, ut K. Π. lib. 8. Καὶ ἐσκήνωσαν οἷς μὲν ἐδόθησαν οἰκίαι, κατ' οἰκίας. Ita & *Apoc.* c. 7. v. 15. & c. 21. v. 3. Vox autem non tantùm *tentorii* ſeu *domicilii* cujuſvis notionem, (utì notârunt *Hutchinſ.* & alii) ſed & *convivia* ab iis, qui illìc degunt, agitata repræſentat. Sic K. A. lib. 4. καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐκείνους σκηνᾶν. Ubi dicit Noſter (verba ſunt Cl. Editoris) ſe cum ſuis inveniſſe καὶ ἐκείνας σκηνᾶντας, i. e. *hos etiam*, perindè atque illos, ad quos priùs modò diverterat εὐωχουμένους &c. Addit ἐστεφανωμένους, pro more ſcilicet eorum, epulis qui vacarent. Σκηνᾶν & συσκηνοῦν atque ἀπασκηνᾶν dicuntur, qui eodem utuntur contubernio, *cibumque unà capiunt*, ſive *convivantur*, apud Noſtrum in hoc libro. Conſule Raphel. *Annot. Philol.* T. 1. p. 603. *Hutch.* ad K. A. p. 317.

Ibid. Συσκήνια] Hæc *Convivia publica* à Noſtro συσκήνια appellantur, & paulò infrà, p. 189. ἡ ἔξω σίτησις. Apud Lacedæmonios autem vocabantur φιλίτια ſive φιδίτια (vide ſuprà p. 182.) apud Athenienſes συσσίτια, apud Cretenſes ἀνδρεῖα ſive ἄνδρια; apud veteres Chriſtianos erant his ſimiles ἀγάπαι. Vide *Stolberg.* Exerc. p. 280.

P. 188. Ἀγρευομένων] Nonnulli habent ἀγρευομένων, quod *Camerarius* in ἀγρευομένων mutavit, rectè fecit: cùm pro ſequenti ἄγραν reponit ἄρτον, inſcitè. Nam parùm fuerit à divite panem contribui; totam verò prædam venatu captam, quæ ἄγρα eſt, in commune conferri, majus aliquid, & homine locuplete dignum. *L.*

Ibid. Πότε ἀποπαύσας] Quare *Cicero* in *Tuſc. Diſp.* lib. 2. ait, *Lacedæmoniorum juventutem exerceri eſuriendo, & ſitiendo.*

Ibid. Σφάλλουσι μὲν σώματα] Σφάλλουσι *Portus* reddit *tentant.* Sic *Virgil.* Georg. lib. 2. v. 91, & ſeq.

Sunt Thaſiæ vites, ſunt & Mareotides albæ —
Et paſſo Pſythia utilior, tenuiſque lageos,
Tentatura *pedes olim, vincturaque linguam.*

Similiter Noſter K. Π. lib. 8. ſub. fin. Νομίζοντες τὸ μὴ ὑπερπίνειν ἧττον ἂν τὰ σώματα τὰ γνώμας σφάλλειν.

Ibid. Ἀβλαβέστατον] *Minimè noxium.* Nam cùm bibitur plus juſto, cibus in ſtomacho natare ſolet, & concoctio fit difficiliùs, τοῖς Ἰατροῖς. *P.*

Ibid. Αὐτὸν — ἁμαρτάνειν] *Scil.* ſi in morbos incidat. *P.*

P. 189. Παραγίγνηται;] *Scil.* propter abſentiam Senectutis, quæ veneranda eſt. *P.*

Ibid. Ἐν τοῖς φιλιτίοις] Vide Noſtrum ſuprà p. 182. *Convivari* (inquit *Juſtin.* lib. 3.) *omnes publicè juſſit* (Lycurg.) *nè cujus divitiæ vel luxuria in occulto eſſent.* Hìc Noſter meliorem dat hujus inſtituti rationem: nempè, ut eſſent Philitia quaſi Scholæ, quò convenientes adoleſcentes audirent à ſenioribus præclara facta commemorari.

morari. Erat enim moris, geſtorum narrationem audientibus adoleſcentibus ibi fieri. Itaque (notante *Cragio*) hæ quaſi virtutis erant officinæ, ubi & corpus cibo recrearetur: ita & animus virtutis ſtudio imbueretur.

P. 190. Οὐδὲ γὰρ ὑπὸ φανῆ] Hujus rationem *Plutarchus* ait fuiſſe, ut aſſuefierent in tenebris intrepidè incedere. Ita enim ſcribit in *Inſtit.* Πίονλες οἱ Λάκωνες ἐν τοῖς συσσιτίοις μελέως ἅπασιν δίκας λαμπάδος. Οὐ γὰρ ἔξεστι τοῖς φῶς βαδίζειν, οὔτε ταύτην, οὔτε ἄλλην ὁδὸν, ὅπως ἐθίζωνται σκότους καὶ νυκτὸς εὐθαρσῶς καὶ ἀδεῶς ὁδεύειν.

P. 191. Ἀπὸ χειρῶν, &c.] Ad luctum, ad pugillatum, ad jactum diſci, referto. *P.*

P. 192. Τῶν ἀλλοτρίων ἄρχειν] Haud dubiè (inquit *Cragius*) hæc poteſtas omnibus conceſſa fuit, nè ullo in loco monitores & doctores juventutis deeſſent, ut ii hâc ratione quàm optimis moribus aſſuefierent, ſemper præſtò habentes, quorum timerent reprehenſionem.

Ibid. Οτι οὗτοι] I. e. Cives hujus, vel illius civitatis: eſt perindè ac ſi dixiſſet ita, *cives Spartani, vel civitatis aliûs. P.*

Ibid. Οὕτως ἄρχειν] I. e. rectè, moderatè, & cum virtute. *P.*

P. 193. Τὰ πεποιημμένα] *Scil.* prædam venaticam.

P. 195. Οὐ γὰρ ἐσθῆτος &c.] Fuit prorsùs Lacedæmoniorum frugalitas circa cultum & veſtitum omnibus admirationi. (Vide Noſtrum ſuprà p. 90, & 173.) Itaque meritò *Clemens Alex.* refert 1. *Strom.* — Neque purpuræ apud eos uſum permiſſum eſſe. Poeticum itaque eſt, quod *Horat.* lib. 2. Od. 18. dicit:

——— *Nec Laconias mihi*
Trahunt honeſtæ purpuras clientæ.

Niſi de veſtibus militaribus intelligatur. De quibus vide Noſtrum infrà p. 208.

P. 196. Νόμισμα &c.] Erat ferreus hic nummus gravis pondere, & mole ſuâ non exiguus. *Plutarch.* in *Lycurg.* ait, ad vehendum tantum nummorum ferreorum, quantum valet decem minas, requiri plauſtrum duorum boum. Qualis autem fuerit moneta, & quomodo cudi ſolita, docet idem in *Lycurg.* & dilucidiùs in *vitâ Lyſand. Crag.* de R. L. p. 334.

Ibid. Δέκα μνῶν] *Suid.* & *Phavorin.* ἑκατὸν δραχμαὶ ποιοῦσι μνᾶν μίαν. *Plin.* H. N. lib. 21. extremo: *Mna, quam noſtri minam vocant, pendet drachmas Atticas centum.* Vide *Hutch.* indicem K. A. adjectum.

Ibid. Χρυσίον &c.] Multa ex hoc inſtituto (verba ſunt *Crag.*) ſequebantur in Repub. laudabilia. Quid enim ſublatis opibus, & dempto divitiarum ſtudio, Lacedæmoniis ſupererat, quod magnoperè quærerent & affectarent, præter virtutem? Hanc igitur volens Legiſlator à ſuis civibus omnibus aliis rebus anteponi, aurum & argentum è Repub. exulare juſſit. Atque hoc eò ſeveriùs obſervabatur,

vabatur, quòd oraculo moniti fuerant, cupiditatem pecuniæ Spartam aliquando perdituram. *Juſtinus* de *Lycurgo* loquens: *Auri* (inquit) *& argenti uſum, velut omnium ſcelerum materiam, ſuſtulit.* Sed hoc tam præclarum inſtitutum exolevit, invectâ pecuniâ à *Lyſandro* poſt captas Athenas, ut teſtatur in *vitâ Lyſand.* & pluribus aliis locis *Plutarchus.*

P. 197. Ὑπέχοντας — τὰς ἀρχάς] Intelligas hîc magiſtratuum nomine, non modò eos, qui cum imperio publicum munus adminiſtrârunt, ut Juriſconſulti propriè vocabulum uſurpant; ſed generaliter quoſvis, qui Reipublicæ gubernationi aliquâ in parte præfuerunt bono publico, vel publicum aliquod munus geſſerunt. Vide *Crag.* in libro ſæpiùs citato.

P. 198. Ἐφορείας δύναμιν] Veriſimile & rationi conſentaneum eſt hos conſtituiſſe poteſtatem Ephororum. Ephori enim (ut ſuprà notavimus p. 24.) ſummam habebant poteſtatem; ad hos à Rege & ab aliis magiſtratibus erat provocatio, erantque Spartæ, ut tribuni plebis Romæ.

Ibid. Ἀρχόντας μεταξὺ] Μεταξὺ δειπνοῦντας habet *Demoſth.*

P. 199. Ἐπήρετο τὸν θεὸν] Id apud omnes in confeſſo eſt, oraculum Delphicum plurimum ad hanc Nomotheſian contuliſſe, ſive Pythia *Lycurgo* expoſuerit inſtituta, quæ Spartanis tradidit, ut ſenſiſſe quoſdam ſcribunt *Herodotus* & *Strabo:* ſive etiam conſtitutio illa, quam mente agitabat, oraculo probata indè confirmabatur, & Lacedæmoniis commendabatur, ut vult Noſter —— Utraque ſententia eò pertinet, ut tam inſignis Reipub. conſtitutio, non fuiſſe humani ingenii, ſed divinæ mentis opus exiſtimetur. *Crag.* de R. L. lib. 3.

P. 200. Αὐτὸς ἔθηκε νόμους] *Lycurgum* in Cretam navigâſſe, ac ibi leges *Minois* didiciſſe tradunt auctores. *Herodotus* ait hoc ipſos Lacedæmonios fateri, cùm inquit —— Αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι Λυκοῦργον —— ἐν Κρήτης ἀγαγέσθαι πῶτα. Deindè ab Ægyptiis multa etiam habuit *Lycurgus.* Sic *Strabo* teſtatur lib. 10. Sed & in Ioniam tranſiiſſe fertur, ut Creticam auſteritatem & tenuitatem, cum Ionico luxu & affluentiâ compararet. Ibi nactus *Homeri* poemata, ut ſentit *Plutarchus,* in Græciam aſportata evulgavit. Obſervavit enim in iis contineri non ſolùm oblectationem, ſed civilem in primis prudentiam & eruditionem. Quamvis *Strabo* auctor eſt, ipſum *Lycurgum,* voluiſſe nonnullos, cum vivo *Homero* in Chio inſulâ congreſſum, conſentiente etiam *Cicerone* in *Tuſc. Diſp.* l. 5. Hæc *Cragius.*

Ibid. Ἀνῆλε] Reſpicit ad morem eorum, qui ſortes ex urnâ extrahunt. *Virgil* Æn. 6. v. 432. *Quæſitor Minos urnam movet.* P.

P. 201. Τῇ ἀρετῇ] Res pro perſonis. P.

P. 202.

P. 202. Αχώριστος] *In neutram partem receptus:* aliàs ἀχώριστος, *qui disjungi & ſeparari non poteſt.* P.

P. 203. Προαιρεῖσθαι —— ἀντὶ] Αντὶ in *eligendo* eleganter adhibetur, & conſtruitur cum αἱρεῖσθαι. In vulgaribus quidem Lexicis fruſtrà illud quæſiveris; ſed *Hen. Steph.* in Theſ. etiam adnotâſſe comperio, ἀντὶ cum verbo αἱρέομαι ſæpè jungi, nonnunquam & cum δέχομαι, item ἀγαπῶ, & tum per *pro* ſolere ibidem reddi, transferendo ad verbum: ex *Demoſthene, Iſocrate,* &c. probat. Videtur tamen, inquit, in hujuſmodi locutionibus poſſe ἀντὶ exponi etiam *præ.* Δόξαν τινὰ ἀντὶ τῆ ζῆν ἀσφαλῶς προτιμήσας, *gloriam ſecuritati vitæ anteponens.* Demoſth. Similiter Noſter h. l. προαιρεῖσθαι τὸν θάνατον ἀντὶ &c. Nec aliter Lat. *ante*; utique adhibetur ſaltem in *comparatione,* & quidem *imparium.* Vide *Horr.* Obſerv. Crit. p. 146.

Ibid. Θεὶς τὺς γέροντας] l. e. *cum inſtituiſſet, ut ea ætas cauſas capitales judicaret,* &c. P.

P. 204. Εντιμότερον τὸ γῆρας] Magiſtratibus (inquit *Cragius*) in primis honos habitus; tum parentibus, quos natura jubet revereri: poſt eos autem prout ætate quiſque provectior ita honoratior. Nam divitias & potentiam non tam magnifaciebant Lacedæmonii, quàm ætatem. *Juſtinus* lib. 3. de legibus *Lycurgi* loquens: *maximum,* inquit, *honorem, non divitum & potentium, ſed pro gradu ætatis ſenum eſſe voluit.*

P. 206. Επῆνκε &c.] Hoc *Plato* haud immeritò magnoperè commendat, & divinitùs hoc allatum conſilium affimare non dubitat. *Crag.* de R. L. p. 82.

Ibid. Τῶν ὁμοίων εἶναι] Cel. *Hutchinſonus* in Notis ad K. A. hæc habet: "Apud Lacedæmonios ὅμοιοι iidem ferè videntur fuiſſe, atque ὁμότιμοι apud Perſas, i. e. *pari honore ac dignitate præditi.* De iiſdem Noſter *Hiſt. Gr.* lib. 3. ferè medio: Οὗτος δὲ (Κινάδων) ἦν καὶ τὸ εἶδος νεανίσκος καλὸς, καὶ τὴν ψυχὴν εὖ φύσας, οὐ μέντοι τῶν ὁμοίων. Ii autem ὅμοιοι Lacedæmoniis cenſebantur, qui cùm vitam à teneris annis ex legum præſcripto inſtituiſſent, ſic demùm ad Rempublicam accedebant." Itaque (inquit *Cragius*) non inſtituti diſciplinâ Laconicâ, vel minus eam obſervantes, ὅμοιοι non erant, ut *Cinadon* ille apud *Xenophontem,* Hiſt. Gr. l. 3. Vide *Crag.* de R. L. p. 63.

Ibid. Ηρακλείδας] *Eryſtheus,* extincto *Hercule,* filios & nepotes ejus cœpit perſequi. Illi ad Athenienſes confugêre ſupplices, & impetratis auxiliis, commiſſo prælio, fundunt, fugantque *Eryſtheum:* tandemque poſtliminio redeunt Lacedæmona Tiſſameno Oreſtis filio regnante. *Pauſan.* in *Corinth.* Fuſiùs *Diod. Sic.* lib. 4. Hinc apparet (inquit *Portus*) paulò poſt bellum Trojanum fuiſſe *Lycurgum.*

Ibid.

Ibid. Καινόταται εἰσι] *Maximè novæ:* quod ad uſum attinet. Sic *D. Johan.* c. 13. v. 34. ἐντολὴν καινὴν: ad quem locum hæc doctiſſ. *Raphelius:* "Sicut leges Laconicæ, licet Lycurgum, legiſlatorem vetuſtiſſimum, habuerint auctorem, tamen à Xenophonte *novæ* appellantur, quantum ſcilicet attinet ad alias Reſpub. quæ eaſdem quidem leges laudabant, ſed iis adſtringi nolebant: ita putem mutui quoque amoris præceptum à Domino noſtro *novum* dici non aliam ob cauſam, quàm quòd Judæis fuerit *novum*, i. e. quod Judæi omnium aliorum officiorum fuerint obſervantiores, quàm fraternæ charitatis."

P. 208. Επὶ φαλαγγος] Στρατιὰ dicebatur totus exercitus, peditesque equiteſque complectens. *H.*

Ibid. Χαλκῆν ἀσπίδα] Clypeos, quos propter communem ordinem ferebant, ex ære fabricatos habebant. In hiſce inſcripta ſymbola ſeu teſſeræ, quibus agnoſci invicem milites poterant; prima videlicet gentis cujuſque litera. Ita Lacedæmonii Λ, Argivi Α, Sicyonii Σ, ut indicare videtur *Xenoph.* Hiſt. Gr. l. 4. Armis in primis Sparta commendata fuit, tanquam iis potiſſimùm excelluerit. *Omnibus ſua decora ſunt* (inquit Seneca) *Athenæ eloquentiâ inclytæ ſunt, Thebæ ſacris, Sparta armis.* Atque eâdem de cauſâ, *Claudiano* dicitur, *armipotens Lacedæmon.*

Ibid. Πολεμικωτάτην δ' εἶναι] Scribendum videtur πολεμικωτάτην δὲ τήνδ' εἶναι, & vocabulum τήνδ' (quod periit propter ſimilitudinem cum literis proximè præcedentibus) ad ἀσπίδα referendum. Nec enim video, cur rationem redderet *Xenophon* inſtituti veſtimenti punicei, non item ſcuti ærei: certè verba proximè ſequentia ſcrupulum omninò eximunt, cùm non poſſunt niſi de ſcuto æneo intelligi. *W.*

Ibid. Καὶ κομᾶν &c.] *Homerus* eâdem ratione ſortaſsè inculcat, & Græcis hoc epithetum tribuit καρηκομόωντες Αχαιοὶ, *criniti Achivi.* Contrà Barbari raſis capitibus inducuntur. *Cragius* hujus inſtituti hanc unam fuiſſe cauſam putat, "ut eâ ratione poſſent dignoſci facilè ab aliis, etiam mortui Lacedæmonii." Fæminarum coma etiam prolixa fuit — Sic *Horat.* lib. 2. Od. 11.

——— *Incomptam Lacænæ*
More comam religata nodum.

P. 209. Μόρας] Reperio (inquit *Cragius*) in has potiſſimùm partes tributum fuiſſe exercitum, quæ ſunt *Mora, Lochos, Pentecoſtys,* & *Enomotia.* Quot autem exercitûs cujuſque μόραι fuerint, nemo tradit, nec puto fuiſſe ſemper eundem numerum, ſed prout exercitus urbanus major vel minor, ita haud dubiè μόραι plures vel pauciores. Nam quod apud *Xenophontem* ſcribitur *ſex eſſe* μόρας, id ego referendum puto ad eam diſtinctionem, quâ domi diſtributi erant ad militiam per μόρας ſeu tribus. Vide ſuprà p. 30.

Ibid.

Ibid. Πολέμαρχον ἕνα] Fuerunt Polemarchi Regum per omnia quaſi adminiſtri & vicarii: tum moribus urbanis, tum ſyſſitiis præerant. Sed & alia multa iis commiſſa, quæ ad bellum pertinebant, ut arma publica, exercitia bellica, & alia. Præerat etiam cuilibet Moræ Polemarchus unus; ut h. l. Noſter: ἐκάστη δὲ τῶν πολιτικῶν &c. Quod etiam de Moris militaribus intelligendum. Nam idem haud dubiè in bellis Polemarchi, qui & domi. Atque Hic in regis locum ſuccedebat, ſi eum occumbere contigeret, ut patet ex Noſtro in *Hiſt. Gr.* l. 2. Ducebant aliquando Polemarchi Moras ſine alio imperatore, & ſociis cùm præſidio aderant. *Crag.* de R. L. lib. 4.

Ibid. Λοχαγὸς] Λόχῳ (verba ſunt *Cragii*) quod *Gloſſ.* interpretatur *turmam*, quarta Moræ pars eſt. Erant enim cujuſque Moræ quatuor λόχοι, quamvis alii ſtatuant quinque: πέντε γὰρ εἰσὶν, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης. *Heſych.* Sed veriùs eſt, quatuor antiquitùs fuiſſe. Nam totidem λοχαγὸς, ſeu *turmarum præfectos*, hîc ait *Xenophon* eſſe. Vide ſuprà p. 152.

Ibid. Πεντηκοστῆρας] Πεντηκοστὺς erat λόχου ſeu turmæ pars dimidia, atque octo erant in quâlibet Morâ. Unde patet (inquit *Cragius*) Pentecoſtyn quamlibet fuiſſe quinquagenorum militum (cùm λόχος erat centum) quod nomen ipſum indicat. Qui præfecti erant huic numero militum, dicebantur πεντηκοντατῆρες, ut *Thucydides*, vel πεντηκοστῆρες, ut Noſter ſcribit. Vide doctiſſ. *Hudſonum* ad *Thucyd.* p. 330. & *Hutch.* ad K. A. p. 242.

Ibid. Ἐνωμοτάρχους] Ἐνωμοτία, quod etiam eſt ipſorum Lacedæmoniorum, ut ait *Pollux* l. 1. Pentecoſtyos pars itidem dimidia. Nam fuêre Enomotiæ in unaquâque Morâ ſedecem; facilè igitur colligitur comprehendiſſe Enomotian vicenos quinos viros, cum Pentecoſtys erat quinquagenûm. Dicta ἐνωμοτία à ſacramento inter ſe mutuo, vel ſimul magiſtratui præſtito. *Heſych.* Ἐνωμοτία, τάξις τὶς ἀφὰ σφαγίων ἐνώμοτος. *Suid.* eſt τάξις τὶς στρατιωτικὴ ἀνδρῶν ἑ καὶ κ', παρὰ Λακεδαιμονίων εἰρηται δὲ ὡς τῷ ὀμνύναι αὐτὸς μὴ λείψειν τὴν τάξιν. Alium, atque *Suidas*, numerum militum ἐνωμοτίᾳ tribuit *Scholiaſtes Thucyd.* ad lib. 5. c. 68. nam pro viginti quinque, quos ei concedit *Suidas*, auctore *Schol.* ἔχει ἑκάστη ἐνωμοτία ἄνδρας τελάκοντα δύο: nempe apud Lacedæmonios, quibus ea vox propria. Qui præerant Enomotiis dicebantur ἐνωμοτάρχαι vel ἐνωμοτάρχοι: *ſcil.* τῆς ἐνωμοτίας ἡγέμονοι. Quorum ſedecim fuiſſe ait Noſter cujuſque Moræ. Sed hæc vetuſtiſſima haud dubiè (notante *Cragio*) fuit diviſio, quæ non niſi in peditibus initio locum habuit, & ſolis Lacedæmoniis competebat. Poſteà hæc ratio mutata, manentibus iiſdem nominibus, ſicut & Legio Romana, ejuſque partes auctæ ſub iiſdem nominibus. Quò pertinet haud dubiè auctorum de Morâ diſſenſio, cujus jam meminimus. Nam ut *Xenophontis* diviſio ad ſolos Lacedæmonios pertinebat, idque po-

tiſſimùm

tiſſimùm quando pedites erant; ita *Schol. Thucyd.* enumeratio ad ſocios etiam referenda, qui poſtea acceſſerunt. Vide quæ ſcripſit *Crag.* de R. L. lib. 4. *Thucyd.* lib. 5.

P. 210. Πρωτοστάτης] De longitudine, quæ eſt in fronte aciei, hoc dicitur. Πρωτοστάτης enim, ſive ἡγεμὼν vocatur, qui primam in fronte, cæteriſque deinceps locis, ſtationem obtinuit. *Ælian.* c. 6.

Ibid. Σπῖχος] Pertinet ad altitudinem. *P.*

Ibid. Παραγωγαὶ] Παραγωγὴ eſt, cùm tota phalanx, ſeu totum agmen, incedit, ejuſque duces non ſecundum verſus, ſed juga; vel à dextris incedunt (quæ dextra *paragoge* dicitur) vel à ſiniſtris, & quæ dicitur *ſiniſtra. Arrian.* p. 66. *Hutch.* in indice K. Π. adjecto.

P. 211. Ὁπλομάχοις] Doctiſſ. *Hutch.* in Notis ad K. A. p. 116. hæc habet: "Per ὁπλομαχίαν *Leunclav.* intelligit *gladiatoriam* ſcil. *artem* vel *rem:* quâ de, ut apud Romanos celebrata, copioſè *Lipſius* in *Serm. Saturnal.* Sæpiùs tamen dici ſolet μονομαχία: quin & μονομαχίας ἀγῶνες, ac ὁπλομαχικοὶ ἀγῶνες à Græcis hiſtoriæ Romanæ ſcriptoribus ſubindè memorantur. *Xenophontis* autem ætate ὁπλομάχοι adpellatos fuiſſe, qui veris armis certare diſcebant, aut alios ipſi docebant, ex *Platone* in *Lachete*, p. 179, & ſeq. edit. *Steph.* colligere eſt." Horum ὁπλομάχων hîc meminit Noſter: ubi (notante *Hutchinſono*) id nominis iis etiam contigiſſe videtur, qui πανκρικοὶ Græcis propriè dicuntur.

Ibid. Ἐπὶ κέρως] *Scil.* longo ordine, agmine non quadrato: in quadrato enim agmine duo erant cornua aciei. *P.*

Ibid. Ἐν τῷ τοιούτῳ] *Ita inſtructo agmine:* τάγματι, ἢ ἄλλό τι deſideratur. *P.*

Ibid. Φάλαγξ] Sumitur aliquando pro agmine viginti octo militum, aliàs verò octo millium; ſed perfecta φάλαγξ ſexdecim millium trecentorum octoginta quatuor virorum numerum adæquabat. Varii alii numeri hoc nomine efferuntur, quod non rarò (ut hîc) uſurpatur pro toto peditatu, & generatim pro quovis militum agmine. Vide *Hutch.* indicem K. Π. adjectum.

Ibid. Παρ' ἀσπίδα] I. e. ſiniſtram verſus.

Ibid. Ἐξελίττει] Singuli ordines evolvuntur, explicantur. Duo genera ἐξελιγμῶν ſtatuit *Ælian.* κατὰ λόχον καὶ κατὰ ζυγὸν: horum ſingula tres habent partes. *P.*

P. 212. Ὅτε δὲ ὁ ἄρχων] Solet uſuvenire, ut dux agminis ad ſiniſtram ejus partem ſit. Hoc nonnulli incommodum interpretabantur. *Xenophon* docet non ſolùm incommodum non eſſe, ſed interdum & commodum non contemnendum. Hoc fortaſsè ita ait, quòd duces *Laced.* vel eas partes ſibi depoſcebant, vel certè ſtudebant ſe opponere ducibus adverſariorum, qui dextrum cornu affectabant, honoris gratiâ. *P.*

Ibid.

Ibid. Κατὰ γὰ γυμνὰ] *Portus* reddit, *à latere aperto.*

Ibid. Τὸ ἄγημα] Agmen peditum & equitum, quod ducem antiebat: ſeu turma primæ Moræ. *P.*

P. 213. Παρὰ δέξυ] I. e. verſus dextram.

P. 214. Ἀλλὰ φίλων] Si quis exire caſtris, & ad hoſtes tranſire conetur, vel extra ordines vagetur, &c. *P.*

Ibid. Ὑπὸ Σκιρτῶν] Hujus diſtincta omninò militia erat, & circa regem ſtabat, atque in prælio laborantibus ſuccurrebat, eratque ex milite ſelecto, ut clarè docet *Diodor. Sic.* p. 473. edit. *Steph.* Dicebatur Σκιρίτης à Sciro Arcadiæ, undè *Heſychius* ait λόχον illum fuiſſe Ἀρκαδικόν. Cujus hæc ſunt verba: Σκιρίτης λόχος οὕτω καλούμενος, ὁ παρακινδυνεύων· ἦν δὲ Ἀρκαδικός. Fuit autem horum Sciritarum id peculiare, ut ſemper finiſtrum cornu in exercitu tenerent. Vide *Thucyd.* lib. 5. K. Π. lib. 4. edit. *Hutch. Crag.* de R. L. l. 4. c. 4.

P. 216. Περίσκοπον] Speculatorem dimittant, nè hoſtes occupatos in prandio parando eos opprimant. *P.*

P. 219. Ηγήσαιο] Judicio omnium rem confirmat. Sic *Virgil.* Æn. l. 4. v. 401.

Migrantes cernas, *totâque ex urbe ruentes.*

P. 220. Τῷ στρατῷ ἄρχοντες] *Leunclavius* exiſtimat quod hic locus non Polemarchos reſpicit (qui cum rege reverà τοῦ στρατοῦ ἄρχοντες erant, nec profectò poſt haruſpices, medicos, tibicines, recenſendi erant) ſed minorum gentium duces ac præfectos; adeoque ſupplendum in his verbis quod deeſt, στρατοῦ σκευοφορικοῦ ἄρχοντες, *copiarum apud impedimenta præfecti.* Vide pag. præced. lin. 1. *Æ. P.*

P. 221. Παρόντας αὐλητὰς] *Quinctil.* lib. 1. c. 8. *Duces*, inquit, *maximos & fidibus & tibiis cecinisse traditum, & exercitus Lacedæmoniorum muſicis accenſos modis.* Sic etiam *A. Gellius* lib. 1. c. 11. *Auctor hiſtoriæ graviſſimus Thucydides, Lacedæmonios, ſummos bellatores, non cornuum tubarumve ſignis, ſed tibiarum modulis in præliis uſos eſſe refert.* Thucyd. lib. 5. teſtatur ad ſedandos gradus, & continendum exercitum, id fieri ab eis ſolitum — μὴ ἀφαιρεθείη αὐτοῖς ἡ τάξις. Vide *Crag.* de R. L. lib. 3. ubi de hâc re plura congeſſit.

Ibid. Ἀστεφάνωτον εἶναι] Coronæ rariùs domi uſurpatæ, in bello ante prælium ab omnibus ſumebantur, ita edicente Rege. Hoc teſtatur *Plutarch.* in *Lycurg.* Quod vetuſtum valdè videtur: nam eò exiſtimare licet *Homerum* reſpexiſſe, cùm κρητῆρας Ἀχαιὸς dicit. Sed quæ hujus inſtituti ratio fuerit, neuter horum tradit. Equidem exiſtimo voluiſſe eos fiduciam hâc ratione animis pugnantium addere, ut coronam jam tanquam victoriâ potiti geſtantes fortiùs agerent, nè præmium victoriæ multi perderent. *Crag.* in libro ſæpiùs citato. Vide etiam ſuprà p. 16.

P. 222.

P. 222. Ἑλλανοδίκης] *Scil.* præfecti, aut judices in Olympiaco certamine. *P.*

P. 223. Εἰ δέ τις &c.] Tranſit jam *Xenophon* ad eam partem, in quâ vituperat inſtituta Spartæ ſuorum temporum. Docet Lacedæmonios ita degenerâſſe à ſuis majoribus, & mutâſſe *Lycurgi* diſciplinam, tam domeſticam, quàm externam; tam privatam, quàm publicam; tam urbanam, quàm bellicam: ut frugalitatem cum luxuriâ commutaverint; paupertatem cum opibus; ξενηλασίας cum commercio peregrinorum; virtutem denique cum ignaviâ, &c. *P.*

Ibid. Νόμοι ἀκίνητοι] Fuêre (inquit *Cragius*) uſque adeò ſtabiles leges, ut quatuordecem reges nihil in iis mutârint. *Plutarchus* ait, Spartam εὐνομίᾳ & δόξῃ principatum Græciæ tenuiſſe annis quingentis, dum uſa eſt legibus *Lycurgi*, quas ex quatuordecem regibus, qui eum ſecuti ſunt, uſque ad *Agin* Archidami filium nemo moverit. Quo tempore tametſi *Plutarchus* videtur finem ſtatuere Reipub. tamen non uſque adeò abolita diſciplina, & labefactatus publicus ſtatus, ut non leges *Lycurgi* aliquatenus retinentes ſuſtinuerint uſque ad Tyrannos: *cùm ademptæ erant, quibus ad eam diem* (ut inquit Livius) *civitas ſtetiſſet, Lycurgi leges.*

P. 225. Πρὸ τῆς πόλεως] *Leunclavius* ſcribendum cenſuit ὑπὲρ τῆς πόλεως. Sed nil mutandum: nam πρὸ cum genitivo ſæpiſſimè reperias poſitum loco præpoſitionis ὑπέρ. Quarè σωωνύμως hæ duæ particulæ à probatis ſcriptoribus uſurpantur. Vide *Euripid.* in *Alceſt.* p. 256. *Æ. P.*

P. 227. Πύθιοι] Nomen aut à *Pythio Apolline*, aut à verbo πυνθάνεσθαι deducit *Cragius*. Nam erat Pythiorum munus, ut ad Deorum oracula conſulenda mitterentur, cùm Reſpub. ſuper aliquâ re divinum reſponſum deſideraret. Sic *Herod.* lib. 6. de iis ſcribit: οἱ δὴ Πύθιοι εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφούς, &c. *Crag.* de R. L. lib. 2. c. 9.

Ibid. Ἐφορικῶν δίφρων] Judicabant Ephori quaſdam controverſias civiles; erantque iis ſua δίφροι ἐφορικοὶ, in quibus judicantes conſedebant. *Ælianus* lib. 2. ſellas eas θρόνους vocat, cùm de Clazomeniis hoc refert. *Clazomeniorum* (inquit) *quidam ad Spartam venientes per petulantiam & faſtum thronos Ephororum, in quibus ſedentes jus dicere, & reipub. negotia tranſigere conſueverant, fuligine reſperſerunt.* &c.

P. 229. ΑΘΗΝ. ΠΟΛΙΤ.] Populus Athenienſis, non uno, neque eo perpetuo reipub. genere uſus eſt, ſed pro rerum conditione & temporum varietate diverſo. Siquidem ab initio regium, deindè popularem, aliquando tyrannorum, ſæpè etiam paucorum dominatum, atque imperium pertulit. Vide *Sigon.* de R. A. lib. 1.

P. 230. Χειροτονίας] Χειροτονεῖν eſt *per ſuffragia creare*, ſive *eligere*. Inde autem ductum eſt verbum, quòd concionibus olim,

qui assentiebantur, *manu protensâ* suffragia ferebant. Qui mos inter Græcos *Xenophontis* ætate viguit. Ita enim ipse ad milites suos K. A. lib. 3. Καὶ ὅτῳ δικεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀναδεινάτω τὴν χεῖρα. Καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. Morem hunc respicit Noster *Hist. Gr.* l. 1. confer *Act.* c. 14. v. 23. Vide sis *Raphel. Annot. Philol.* T. 2. p. 101.

Ibid. Οπόσαι μὲν σωτηρίαν] Intelligit, τὴν βουλὴν, τὴν στρατηγίαν, τὴν ἱππαρχίαν: quorum alii consilio, alii & consilio & virtute tuebantur rempublicam. *P.*

P. 231. Στρατηγικῶν κλήρων] Prætores deni fuêre ex tribubus singulis singuli; à populo, ut reliqui omnes, in comitiis declarati: domi urbanis officiis, ad militiam spectantibus, vacabant.

Ibid. Ἱππαρχιῶν] Ut Prætores & Taxiarchi peditibus, sic Hipparchi & Phylarchi equitibus imperârunt. Hipparchi autem duo, Phylarchi decem; illi quidem universo, hi verò singularum tribuum equitatui præfuerunt.

P. 232. Ενίοις τῶν ἀνθρώπων] Minimâ mutatione factâ locus hic emendari commodè potest, si pro ἐνίοις legas ἐνίους. Illud autem ἄγει præcedens, hîc etiam ἀπὸ τ κοινῦ repetetur, & constructio sic plena fiet —— ἥπτι γὰρ πενία &c. ἄγει ἐνίους τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τὰ αἰσχρά. Sic igitur nihil erit addendum. Illud verò ἀμαθία, Ionicè formatum, pro communi ἀμαθεια, ut ἀληθία pro ἀληθεια. Quâ de re consule *Triclinii* Schol. in *Sophoc.* Antig. p. 252. in voces, τὴν εὐσέβειαν. *P.*

P. 233. Εξης] Hoc ab interprete prætermissum est. Significat autem, *deinceps*, *ordine*, *alii post alios*. *P.*

P. 237. Η πόλις μετοίκων] Μέτοικος est, qui ex aliâ civitate ad aliam emigrat, ut peregrinus ad breve tempus adventat, sed illic domicilium habet. Pendebat verò quotannis XII drachmas, quod μετοίκιον dicebatur. Horum μετοίκων alii μετοίκιον non pendebant, quippè cùm eodem civibus uterentur jure, & ἰσοτελεῖς dicebantur. Omnia & privata & publica administrabant per *patronum*, quem de civibus Athenienſibus eligere lege jubebantur. Vide *Petit.* in *Leg. Att.* l. 2.

Ibid. Τὴν μουσικὴν] *Plato* in *Dialog.* p. 3. edit. Oxon. Ην ἓ ἕ-τῳ μὲν τοῖν ἐραστοῖν περὶ μουσικὴν ἀμφοτερωφῶς. Ο δ' ἕτερος, ὃν ἐλοιδόρει, περὶ γυμναστικήν. Ubi hæc habet doctiss. Editor: "Musicam nemo hîc pro arte duntaxat illâ, cui hoc vulgò nomen tribuitur, accipiat. Passim apud antiquos sensu latiore augustiore usurpatur, disciplinas omnes humaniores, & quicquid demùm menti excolendæ inservit, complectens." Confer etiam auctores ibi citatos.

Ibid. Χορηγίαις αὖ καὶ γυμνασιαρχίαις] Choragi Dionysiis & Panathenæis choros curabant, & ducebant: victum etiam iis, nec victum solùm, sed & coronas aureas, vestesque chori ipsius, ornamenta, atque insignia suppeditabant. Inque eâ re tantum studii, tantum-

tantumque induſtriæ poſuerunt, ut magiſtros, & tibicines præſtantiores coram Archonte ſortiti ſint, ludumque habuerint, in quo per magiſtrum, quem χοροδιδάσκαλον appellabant, chorum ipſum erudiendum & exercendum curârint. Etenim inter ipſos illuſtre de laude, victoriâque certamen intercedebat, ita ut in Dionyſiis qui hymnis canendis alterum ſuperâſſet, is tripodem præmium ferret, eumque cum magnâ cæremoniâ dedicaret. *Gymnaſiarchi* ii dicti ſunt, qui oleum iis, qui ſe palæſtrâ exercere vellent, miniſtrârunt. Hæc officia inter primos honores erant, qui in civitate caperentur. Vide *Sigon.* lib. 4.

Ibid. Τελιταρχίαις] Triremium Præfecti armamenta triremibus, & victum remigibus ex ſuis ſumptibus dabant: propter tamen ſumptûs magnitudinem, ea interdum à civitate acceperunt: aliquando duo ſimul triremem inſtruxerunt, aliquando tres, aliquando decem, aliquando plures. Ut autem Prætores in re maritimâ trierarchis omnibus, ſic ſinguli trierarchi ſingulis triremibus, ac ejus triremis remigibus imperârunt. Vide *Sigon.* lib. 4. *Petit.* in Leg. Att. l. 3.

P. 240. Ἀπὸ τῶν Πρυτανείων] Πρυτανεῖα genere neutro erat pecunia, quæ ab utroque litigatore deponebatur: ea erat τῶν πρυτάνεων merces, quæ dicebatur etiam παραχαλκολή. *P.*

P. 241. Κήρυκες] Qui & ipſi quæſtum faciunt, dum vocant in jus. *P.*

Ibid. Δίκην δῶναι καὶ λαχεῖν] Δίκην δῶναι, ad *reum*: δίκην λαχεῖν, ad *actorem* refertur. *P.*

P. 242. Ελαύνειν] Hunc locum ſic emendat *Leunclavius*: ἐλαύνουσιν εὐθὺς οἷον ἐισβάντες. Malim ego ἐλαύνειν εὐθέως οἷοι τ' ἐισβάντες. *W.*

P. 243. Τὸ ὁπλιτικὸν &c.] Conſtans erat opinio illis temporibus Dorienſes longè fortiores eſſe quàm Ionas, & Peloponneſios eſſe præſtantiores Athenienſibus: itaque gravem armaturam Dorienſium longè præſtantiorem eſſe gravi armaturâ Athenienſium. *P.*

P. 245. Ἐξεστιν] Vide Noſtrum ſuprà p. 34. & *Raphel.* Annot. Philol. T. 2. p. 415.

Ibid. Βάλει πλὴν] Secunda perſona pro tertiâ. Sic Terentius: *ſine invidiâ laudem invenias, & amicum pares.*

P. 246. Νόσους τ' ἀφορῶν] Varii ſunt morbi, quos fruges contrahunt vi vel ventorum, vel imbrium, vel ſiccitate: undè annonæ caritas ſequitur. —— Διὸς — ποιητικὸν καὶ σεμνόν. *P.*

P. 249. Ἐξ αὐτῶν μέντοι &c.] Induit perſonam populi Athenienſis, qui his commodis lætetur, & glorietur, ſe aliorum copiis alere ſuam potentiam. *P.*

Ibid. Ἐγὼ μὲν ἀδὲν &c.] Confert civitatem Athenienſium cum aliis, & eam longè meliore conditione eſſe ait, quàm illas: hanc enim

enim perfrui omnibus his commodis, illas nè duo quidem, vel tria ſimul ex his habere. *P.*

P. 252. Τὴν μὲ ἐσίαν] *Pecus* intelligit.

Ibid. Υφ' ὅτου ἀδικεῖν] Vitioſum hunc locum ita corrigas —— ὑφ' ὅτε ἀδικεῖσθαι νομίσοι τις, ἢ τὸ τοῦ ὀλίγων. *W.*

Ibid. Τῷ λέγοντι] Qui dicit ſententiam vel in ſenatu, vel ad populum.

Ibid. Τῷ ἐπιψηφίσοντι] Qui ſententias rogat, & ad ſuffragium ferendum vocat. *P.*

P. 253. Τὰ συγκείμενα] Senſus eſt: Pacta in concione frequenti fiebant: concio nunquam erat adeò frequens, ut aliqui non deeſſent: eo igitur nomine ſe excuſabant — *Ego non adfui, non ſcivi, non aſſenſus ſum*, &c. ſed malo dolo hoc faciebant. *P.*

P. 257. Δίκας τὰς γραφάς] Γραφὴ, δημοσίου τινὸς ἐγκλήματος ὄνομα —— δίκη ἰδίως λέγεται ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐγκλημάτων. *Harpocrat.* Similiter diſtinguit *Plato* in *Dialog.* p. 19. edit. Ox. δίκην αὐτὴν καλοῦσιν, ἀλλὰ γραφήν. ubi conſulas Editorem.

Ibid. Κατὰ πόλιν ἀεὶ γιγνομένων] *Scil.* de muris reficiendis, de ædificiis, de viis ſternendis, de præſidiis, &c. *P.*

P. 258. Εἰς Διονύσια] Gemina Dionyſia fuerunt, feſta ſcilicet, quæ in honorem Bacchi celebrabantur: *majora* ac *minora*. Quandocunque autem Διονύσια abſolutè legimus apud Atticos ſcriptores, Dionyſia majora, quæ & Dionyſia verna, intelligere debemus. Altera autumnalia, extra urbem in agris habebantur, undè dicta erant Διονύσια τὰ κατ' ἀγρούς, & Dionyſia minora; erant enim tantùm παρασκευή quædam, ſeu præparatio ad Bacchanalia verna, quæ majora & antiquiora. *Duport.* ad *Theophraſt.* Vide etiam *Meurſ.* in libro peculiari de hoc feſto.

Ibid. Θαργήλια] Quæ in honorem Apollinis atque Dianæ celebrabantur. Vide *Petit.* comm. in *Leg. Att.* p. 47, & ſeq.

Ibid. Παναθήναια] *Montfaucon.* tom. 2. *Antiq. Illuſt.* "Panathenæa magnum Minervæ feſtum erant, quod Athenis celebrabatur, & *magna ſacra* vocabatur. Primus inſtitutor fuit Erichthonius Vulcani filius; alii dicunt Orpheum auctorem. Poſteà Theſeus coactis tribubus omnibus ut civitatem unam conſtitueret, hæc feſta reſtituit & auxit. Præter magna Panathenæa, minora etiam erant; magna quôque quinto anno agebantur; minora ſecundum quoſdam quotannis, ſecundum alios tertio quôque anno. In hiſce minoribus tres ludi publici exercebantur; in primo, facium & funalium curſus agebatur, primò à peditibus, deindè ab equitibus: in ſecundo, Athletarum certamen, qui de viribus concertabant; in tertio, muſices certamen exhibebatur. Poetæ quoque exercitiis quatuor de palmâ concertabant; victorum præmium vas erat olei plenum, quo ad libitum victor uti poterat, dum nè illud domum referret. Ibi quoque ſaltationes viſebantur: ſacrificium ſumptuoſum

ſum erat, quiſque pagus bovem ſuppeditare tenebatur, ex carnibus verò, quæ ſupererant, convivium publicum celebrabatur. Majori pompâ *Magna Panathenæa* perficiebantur. Peplum Minervæ procedendo ferebatur, veſtis erat alba non manicata, auro contexta, in quâ repræſentabantur pugnæ, geſtaque *Minervæ*, *Jovis* & Heroum. Pompæ huic intererant omnes ſenes juveneſque utriuſque ſexûs. Vide *Meurſ.* in libro ſingulari de hoc feſto. *Petit.* Leg. Att. p. 18. & *Archæol. Gr.* lib. 2. c. 20.

P. 259. Διαδικάσαι] *Jus dicere duobus inter ſe contendentibus*: exempli gratiâ, de facultatum permutatione, vel aliâ ejuſmodi re. *P.*

P. 261. Εορτὰς διπλασίους] Hinc D. *Lucas* Act. c. 17. v. 22. ait Athenienſes eſſe δεισιδαιμονεστέρους. Erant enim δεισιδαιμονέστεροι, quàm ulli Græcorum, tum idolorum atque ararum copiâ (teſte *Pauſan.* in Atticis p. 29.) tum feſtorum dierum frequentiâ. Vide ſis *Raphel.* Annot. Philol. T. 2. p. 126.

P. 262. Ομῳοι τοῖς ὁμοίοις] Vide quæ notavimus ſuprà ad p. 206.

P. 265. ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΟΔΩΝ] Athenienſium annui reditus fuêre talenta 1200, & quod excurreret. *Æſchines* Orat. περὶ παραπρεσβ. —— φόρῳ δὲ ἡμῖν κατ' ἐνιαυτὸν προσῆκεν πλέον ἢ χίλια καὶ διακόσια τάλαντα, *Tributum verò nobis annuum accedit pluſquam mille & ducenta talenta.* Atticæ autem totius cenſus erat talentorum 6000: ut indicat *Demoſthenes* περὶ συμμορειῶν. Vide *Meurſ.* Att. Lect. lib. 1.

Ibid. Οποῖοί τινες οἱ προστάτ.] Similiter Noſter in K. Π. lib. 8. ſub fin. —Οποῖοί τινες γὰρ ἂν οἱ πρῶτοι ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ἐπιτηδεύουσι γίγνονται. Eandem ferè ſententiam his verbis exprimit Cicero lib. 1. *Famil. epiſt.* 9. *Quales in republicâ principes eſſent, tales reliquos ſolere eſſe cives.* Nec mirùm, cùm auctore Livio— *Ipſi ſe homines in regis, velut unici exempli, mores formant.*

P. 271. Αὐτοῖς μᾶλλον πιστεύειν] Athenienſes nullis aliis militibus primitùs utebantur, quam ſuis civibus: ii, cum ad expeditionem aliquam proficiſcendum erat, nomina ſua in tabulas publicas referebant. Omnibus per vices obeundum erat hoc munus; nullâ vel divitiarum vel nobilitatis habitâ ratione. Ipſi ſuis vicibus philoſophi loricam induerunt. Numerus verò horum militum is erat, quem rei gerendæ ratio poſtulabat. *Xenophontis* autem tempore obſoleta ſunt hæc omnia; & non niſi ex peregrinis & mercenariis, qui malè ſerviebant, exercitus conflatus erat. Noſter exoptat, ut iterùm valeant antiqua conſuetudo & diſciplina.

P. 276. Τελήρεις πολλάκις &c.] Athenienſes valdè erant mari potentes. Facilè trecentas naves adornabant, eaſque tam benè inſtructas, ut cum duplo navium numero par iis certamen eſſet. Vide *Thucyd.* lib. 2. & *Mount.* ad *Demoſt.* p. 268.

P. 286.

P. 286. Ὀβολὸν] Ὀβολὸς drachmæ Atticæ ſexta pars erat. *Plin.* H. N. lib. 21. c. 34. *Eademque* (de drachmâ ſcribit Atticâ) *ſex obolos pondere efficit.* Suidas: ὀβολὸς δὲ παρὰ Ἀθηναίοις ἐξ ἐστι χαλκῶν. Vide *Hutch.* indicem K. A. adjectum

P. 290. Τάλαντα] Talentum multiplex fuit auctore *Feſto*; Atticum autem ſex millium denariorum fuiſſe dicit. Talentum (inquit *Suidas*) minarum eſt ſexaginta: Mina autem drachmarum centum. Hoc etiam legimus in verſibus illis, qui apud *Priſcianum* leguntur, & *Favini* eſſe dictitantur:

Cecropium ſupereſt poſt hæc docuiſſe talentum:
Sexaginta minas; ſeu vis, ſex millia drachmas:
Quod ſummum doctis perhibetur pondus Athenis.

Cujus lib. 4to. videre licet omnia talenta ad unam formam redacta. De valore communis Attici talenti valdè diſcrepant auctores; juxta *Tourrellum* valet noſtrâ monetâ libras 187. ſolidos autem decem; doctiſſ. *Prideauxius* id exæquat libris 188. ſol. 6. den. 8. *Arbuthnottus* libras 193, ſol. 15. vide autem *Seldenum* & *Hoſtium* de re nummariâ. Hactenus doctiſſ. *Mount.* ad *Demoſt.* p. 253. De talento Attico (notante *Hutchinſono*) intelligendi ſunt ſcriptores antiqui, cùm vocem ſine adjectione uſurpant.

P. 291. Ἐν Δεκελείᾳ] Lacedæmonii cum Athenienſibus fœdus fecerunt in annos quinquaginta, anno decimo belli Poloponneſiaci. *Agis* rex bellum cum Eleis geſſit; & cum *Alcibiade* exule Athenienſi, rupto quinquaginta annorum fœdere in Atticam irrupit, atque ibi Deceliam communivit, unde *bellum Decelicum* appellatum. Vide *Sigon.* de R. L.

P. 292. Δέκα φυλαί.] *Cecrops* & poſt eum *Solo* in quatuor tribus populum Athenienſem diſtribuerant. Harum poſtrema ex civibus conſtans, quibus opera vita erat, quique publicis muneribus excluſi ſunt; nihilo ſeciùs omnium conſiliorum particeps erat, & communi cum cæteris ſuffragii ferendi jure fruebatur. Cùm autem tributum imponeretur, prima tribus talentum conferebat, ſecunda ſemi-talentum, tertia centum drachmas, poſtrema nihil. Poſteà quatuor tribus ad decem uſque auctæ ſunt. *Tourreil.* ad *Demoſth.*

P. 293. Μηδὲν μέντοι &c.] Videtur fuiſſe dicendum: μηδὰς μέντοι τοῦτο φοβείσθω. Aut μηδὲ μέντοι τᾶτο δεῖ φοβεῖσθαι, vel τοῦτο χρὴ φοβ. *Steph.*

P. 304. Ἑλληνοταμίας] Apud Athenienſes erant Ἑλληνοταμίαι, qui ſociorum vectigalia & tributa receperunt. Sunt autem inſtituti, auctore *Thucyd.* eo anno, quo primùm *Ariſtides* ſociis tributa indixit, & ærarium in Delo conſtituit. *Sigon.* de *Reg. Ath.* lib. 4.

P. 306. Φωκέων τὸ ἱερὸν] Thebani victos armis Lacedæmonios & Phocenſes apud *Amphictyonum* conſilium accuſaverant; illos, quòd

quòd Cadmeam arcem induciarum tempore occupaverant; hos, quod terræ ſacræ tractum excoluiſſent. Illi pecuniâ damnantur, majori quàm quæ exſolvi poſſet. Igitur Phocenſes, *Philomelo*, duce templum Delphicum occupant. Hinc conflatum bellum, quod *Phocicum*, ſive *ſacrum*, appellatur, quodque novem, ut *Diodorus* refert, decem verò, ut *Pauſanias*, annos duravit. Vide *Mount.* ad *Demoſth.*

P. 307. Πρὸς τοῦτον εἰρήνην] Similiter D. *Paulus* ad *Rom.* c. 5. v. 1. Εἰρήνην πρὸς τὸν θεὸν, *Pacem cum Deo*, non verò *ad*, neque *apud*. Græcis enim εἰρήνη πρός τινα (notante *Raphelio*) non ſonat pacem & tranquillitatem, quâ quis *apud* alium fruatur, ſed pacem *cum* eo.

P. 309. Τὰς θεὰς] *Scil.* Jovem & Apollinem.

Ibid. Αυτίκα καὶ εἰς τὸν &c.] Noſter K. Π. lib. 1. ad fin. Θεοὶ ἦ, ὦ παῖ, αἰεὶ ὄντες πάντα ἴσασι, τὰ γεγενημένα, καὶ τὰ ὄντα, καὶ ὅ, τι ἐξ ἑκάστου αὐτῶν ἀποβήσεται· καὶ τὰ συμβουλευομένων ἀνθρώπων οἷς ἂν ἐλεῶσι, προσημαίνουσιν ἃ τε χρὴ ποιεῖν, καὶ ἃ μὴ χρή.

INDEX

INDEX

VOCUM & PHRASIUM.

Numerus Paginam denotat.

A.

Ἀβλαβέστατον, 188.
Ἀγαθὸς ἀνὴρ, 1.
Ἀγάλματα θεοῖς, 267.
Ἀγαμαι, 74.
Ἀγαθεία, 170.
Ἀγαθῆναι ἄξιον, 200.
Ἀγαξῶς, 14.
Ἀγήρατος, 91.
Ἀγησίλαος, νέος ὢν, ἔτυχε τῆς βασιλείας, 4.
Ἀγησιλάου ἀρετῆς, 1.
Ἀγις βασιλεὺς, 3.
Ἀγλυκίστερον, 104.
Ἀγρὰ μισὴ, 16.
Ἀγρὰν, *scil.* αὐτὴ τὰ ὤνια, 9.
Ἀγραν ἀνπαιρποάλουσιν, 188.
Ἀγῶνα καθιστάναι περὶ τῆς Ασίας, 6.
Ἀγωνιάρμυοι, 17.
Ἀγωνίσματι καλλίστῳ, 161.
Ἀδεῶς, 21.
Ἀδήωτον, χώραν περέχων, 23.
Ἀδιαπαύστως, 3.
Ἀδικεῖν, *lædere*, 35.
Ἀδόλως ἄξειν απονδὰς, 7.
Αἴνημον, 12.
Αζήμιος, 65.
Ἀήττητος 84.
Ἀθηναῖοι τῆς ἀρχῆς ἔληξαν, 25.
Ἀθηναίων πολιτεία, 229.
Ἀθληταὶ, 125.
Ἀθλίους καὶ εὐδαίμονας, 112.
Ἀθρυοῆτόπαθον, 65.
Ἀθροίζειν, 75.
Ἀθυμότερα, 22.
Αἴδια ἀγαθὰ ἔχει ἡ χώρα, 267.
Αἴδιον οἴκησιν, 93.

INDEX.

Αἰνιᾶνας, 29.
Αἰολεῦσι, 9.
Αἰσθήσεις σαφεστέρας, 97.
Αἰσχροκέρδειαν ἀποφεύγοι, 54.
Αἰσχρολογίαν, 189.
Αἰσχρουργίαν, 189.
Αἰχμαλώτοις, 13.
Ακφεραναίαν, 39.
Ακαταφρόνητον, 65.
Ακήρατον ἀμῶμον, 120.
Ακμάζων, 92.
Ακμαῖς τῶν σωμάτων 169.
Ακτὴ περέχουσα, 250.
Αλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι, 32.
Αλισκόμβοι εὐμενεῖς ἐγίγνοντο, 13.
Αλογον εἶναι, 85.
Αμαξης ἀγωγῆς, 196.
Αμαυροῦν, 91.
Αμεμπτον φίλον, 178.
Αμύκλας, 76.
Αμφιθάλασσον, 269.
Αναγραφήσεσθαι, 277.
Αναθορεῖν, 173.
Ανακηρύττων, 162.
Αναλώτων τειχῶν, 13.
Αναλύσιμα εἰς τὴν πόλιν, 159.
Αναμνήσεις, 49.
Αναμφιλόγως, 34.
Ανανδρείας, 202.
Αναπαύεσθαι τῶν ὅπλων. 216.
Αναπετάσας τῆς Πελοπον. πύλας, 38.
Αναστροφὴν, 28.
Ανδραγαθίας, 80.
Ανδραποδίζεσθαι, 69.
Ανδραποδώδεις, 129.
Ανδρείας ἀγὼν, 82.
Ανδριαντοποιῶν, 88.
Ανεκπληκτότατον, 65.
Ανελεύθερον, 197.
Ανεπικλητότερον εἶναι Αγησίλαον, 4.
Ανεπτυγμένα, 113.
Ανεπιφθόνως, 142.
Ανήκεστόν τι, 137.
Ανήκοοι λοιδορίας 101.
Ανθρακίων ἐπὶ τῷ ὄρει 29.

INDEX.

Ανάπλως 132.
Ανταγωνιστὴς, 90.
Αντεμέτωπος, 34.
Αντεξάγειν, 274.
Αντεξέδραμον, 33.
Αντεξῄει (in Lexicis non comparet) 21.
Αντεπαρεταξαντο, 19.
Αντεσκευάσατο, τὸν οἶκον, 75.
Αντέσπασται, 124.
Αντέχειν, 164.
Ανπδιαβῆναι ἐπ᾽ αὐτὸν, 5.
Αντίπαλοι, 249.
Ανπποιῦνται, 170.
Αντιπρατιομένους ἀποκτένη, 118.
Ανπποῖκα τὰ πάντα ἐπωλεῖτο, scil. *vili pretio.* 11.
Ανπτερωτον τοῖς ἐναντίοις, 212.
Ανλιτεταγμένους ἱππέας, 19.
Άντίτυπα, 151.
Ανυπόδησία, 173.
Ανυπόπτως, 266.
Ανυσὸν, 167.
Αξιάγαστον, 203.
Αξιοπρεπέστεροι, 204.
Απάγξασθαι, 144.
Απαλλασσομένους, 137.
Απαλύνουσιν πόθους. 174.
Απαντα, *scil.* χρήματα, 54.
Απδειλιάσαντες, 181.
Απεκτονέναι, 117.
Απέτεμεν αὐτῷ τὴν κεφαλήν. 22.
Απιστεῖσθαι ὑπὸ τινων, 179.
Απιστον πᾶσιν ἐποίησεν, 7.
Αποθῦσαι δεκάτην τῷ θεῷ, 22.
Αποκαθίστησιν, 193.
Απόλιδες, 273.
Απολύσεις, 106.
Απομνημονεύεται ὁποσὸς ἀφ᾽ Ηρακλέους ἐγένετο. 2.
Αποπαύσας, 169.
Αποστήσεται, 70.
Αποστερῶντων, 205.
Αποτιστέον ζημίαν, 202.
Απραγμόνως, 175.
Απραγμονέστερον, 53.
Απροσδοκήτως, 10.
Απροφασίστους φίλους, 63.

INDEX.

Αργέιως, 29.
Αργίας, 56.
Αργυρίτις, πολλαπλάσια ἀναφαίνεται, 281.
Αρετὴν πολιτικὴν, 206.
Αρήξωσι, 185.
Αρισταὶ σωμάτων ἔχει, 15.
Αριστόδημος, ὁ Ηρακλέως, 75.
Αριστοποιεῖσθαι, 216.
Αρμαθοτροφίαν, 160.
Αρματοτροφεῖν, *idem ac* ἱπποτροφεῖν, sic Latini *curſus* pro equis curru junctis. 80.
Αρτέμιδι τὰς στεφάνους ἀναλιθέντας, 16.
Αρχὰς δοκιμάσαι, 259.
Αρχεσθαι νόμιμα, 37.
Αρχίδαμος, 4.
Αρχων εὐώνυμος, 212.
Ασπόησωσι, 259.
Ασιτήσαντας ἐπιπονῆσαι, 174.
Ασφαλεῖ ἐγένοντο, 36.
Ασφαλίσασθαι, 34.
Ασχολίαν, 5.
Ασωσιν εἰς τὰς θεὰς, 216.
Ατείχιστον, ſcil. *Spartam*, 43.
Ατλικῆς τὴν φύσιν, 266.
Απίμητος ἦσαν, 154.
Ατιμίας παρέχειν μεθίεσθαι, 270.
Αὐλητὰς, 220.
Αυτάμυνε, 7.
Αὐτόμολοι, 11.
Αὐτόματα ἀγαθὰ, 120.
Αὐτοις μᾶλλον πιστεύειν, ἢ ἀλλοδαποῖς, 271.
Αὐτονόμους, 6.
Αὐτοσχεδιαστὰς, 219.
Αὐτοφυέσιν ἀγαθοῖς, 270.
Αφανιοῦμεν, 69.
Αφιππος, ſcil. χωρὶς ἵππων, 9.
Αφίσασθαι, 74.
Αφορίαις καρπῶν, 283.
Αφροδίσια, 96.
Αφρόνως ἐφέποντο, 27.
Αφυλαξίαν, 132.
Αχώριστος περιγίγνεται, 202.

B.

Βάθην ἀπεχώρουν στρέψαντες, 27.
Βαρβάρους γυμνὰς πωλεῖν, 17.

INDEX.

Βάρβαρος βάλεται πολεμεῖν, 5.
Βαρβάρων πολλῶν ἡγεμῶν Ἀγησίλαος, 23.
Βασιλέα Αἰγυπτίων, 46.
Βασιλεῖ ἱερεῖ τὰ πρὸς τὰς θεὰς εἶναι, στρατηγῷ τὰ πρὸς ἀνθρώπους, 222.
Βασιλεία συνεχής, 3.
Βασιλοῦς θύει πρὸ τῆ πόλεως, ὡς ἀπὸ τῆ θεῆ ὤν, 225.
Βασιλεῦσιν οὐ βασιλέων, 2.
Βασιλέων δύναμις κὴ τιμὴ, 217.
Βασιλέως ἀξιέπαινα, 24.
Βέλτιον ἐναντίον τῇ δημοκρατίᾳ, 232.
Βελτίστοις σὺν, ἀκριβεία πλείστη, 232.
Βιστεύει ἀσφαλῶς, 124.
Βίᾳ ἀτιμᾶ κὴ ἐπονειδίστου, 203.
Βιώσεαλ ἀλύπως, 79.
Βλακεύων, 177.
Βλασταίνοιεν, 169.
Βοιωτοῖς Φαρσαλίοι σύμμαχοι, 26.
Βοιωτῶν ὅρια, 29.
Βουλὴν βουλεύεαλ, 257.
Βωμοὶ κάλλιστοι, 267.
Βωμῶν ἱκέτας ἀποσπᾶν, 85.

Γ.

Γαυρῶνται, 117.
Γένος σύντιμότατον, 2.
Γεωργεῖ, 194.
Γεωργία, 152.
Γῆ (σπειρομένη δὲ φέρει καρπὸν, ὀρυσσομένη τρέφει πολλαπλασίως) 267.
Γῆρας σύντιμότερον ῥώμης, 204.
Γνώμη φιλοπονῆ, 190.
Γοργοτέρως φαίνεαλ, 209.
Γραφὰς, 257.
Γραφεῖς, vel γναφεῖς, 16.
Γύλον τὸν πολέμαρχον, 36.
Γυμνάσια μεσὰ τῶ ἀνδρῶν, 15.
Γυμνικοὺς ἀγῶνας, 183.
Γυναιξὶ μάχεσθαι, 17.

Δ.

Δαίλοχος, 108.
Δακτυλῶντα, 6.
Δεισιδαίμων ἦν, 88.
Δελφοῖς δεκάτην ἀποθῦσαι, 22.
Δεξιὰν πέμποντι, *dextram mittenti*, 50.
Δεσμὸς ἀντιπαράχοι, 144.
Δημοκρατία, 231.

INDEX.

Δῆμος ἄρχων τὰς ἀρχὰς, 264.
Δημόσιον κατοικοδομεῖ, 258.
Δήμῳ ἀμαθία πλείστη, καὶ ἀταξία, καὶ πονηρία, 232.
Διαβόλους, *calumniatores*, 87.
Διαβὰς τὸς Ελλήσποντον, 26.
Διαδικάζειν, 258.
Διαθήσεται, 249.
Διαθρύπλωσι, 172.
Διαιρεῖν τὰ ἀμφίλογα, 274.
Διαιτᾶσθαι τάξας, 195.
Διάκτοροι, 169.
Διαλαθεῖν κακῷ ὄντι, 255.
Διαπλατύνασαν, 174.
Διαπεάξασθαι, 6.
Διασαφηνίζων, 184.
Διασιωπήσας, 59.
Διατεθρυμμένας ἀσπίδας, 36.
Διατελέσαι πόλεις εὐδαίμονας, 25.
Διεβίβασε εἰς Καρίαν, 18.
Διεφθαρμένους τυράννους, 121.
Διηγήσομαι, 4.
Διήκουσεν, 143.
Διημερεύειν ἥδιον, 72.
Διὶ ἀγήτορι καλλιερήσῃ, 218.
Δίκαιος, *oppon.* ἐλεύθερίῳ, 88.
Δίκας, 257.
Διμοιρίαν, 56.
Διμοιρίᾳ ἐπὶ τῷ δείπνῳ ἐτίμησεν, 226.
Διονύσια, 258.
Διπλασιασθῆναι, 56.
Διχιλίους Νεοδαμώδεις, 5.
Δόκιμον ἄνδρα, 14.
Δόξης ἄξιον, 1.
Δορυφόροις, 130.
Δορυφόρουσι, 123.
Δρεπανηφόροι, 104.
Δρόμῳ ἐφέροντο, 32.
Δύναμιν, *scil.* χρημάτων, 50.
Δύσελπις εἰμὶ, 276.
Δυσεξαπάτητος, 90.
Δυσπιθούλυτόπατον, 65.
Δυσεύρετόν τι ἐξεύρηκας, 285.
Δύσιππα ἀφίκεσθαι, 10.
Δυσπρόσοδος, 77.
Δυσχεραίνει, 148.

Εαρ

INDEX.

E.

Εαρ ὑπέφαινει, 15.
Εγζυητῶν, 279.
Εγκαλεῖν πατξίσιν, 129.
Εγκρατὲς χρημάτων, 54.
Εγκρατέστεροι ἄνδρες, 180.
Εγκωμίων, 83.
Εδέσματα, 104.
Εδίωκεν, 49.
Εζήλωσας ἡμᾶς, 135.
Εθέλησας, *forsan*, ἐθελήσαντος, 74.
Εθελουσίως ἀποθνοῦντας, 163.
Εθοινάζειν ἐν θυσίαις, 75.
Εικάζων, 60.
Εικάσεις, 75.
Εικόνα σώματος κτήσασθαι, 88.
Εισεκίζοιντο, 275.
Εκαλλωπίζετο, 90.
Εκτησαν ἐρρωμενέστερα, 168.
Εκθυμίας τ᾽ ἡδονῶν ἰσχυροτάτας, 181.
Εκπλέω, 102.
Ελαυνούσας, *scil.* ἵππους, 28.
Ελευθερίας ὀρεχόμενοι, 23.
Ελλάδι ἐνδοξοτάτη πόλις, 2.
Ελπίδων πάντας ἐνέπλησεν, 31.
Εμβαλεῖν ῥώμην πρὸς τὸ μάχεσθαι, 17.
Εμπεδοῦντα ὅρκους, 7.
Εμπειρίας τῶν γεραιτέρων, 189.
Εμπορίᾳ ἀρχῇ, 274.
Εμπορεύματα λυσιτελέστερα, 152.
Εμπορεύμασιν ἀξιολόγοις, 275.
Εμφερὲς, 190.
Εμφῦσαι, 181.
Εναντιοῦνται, 179.
Ενδεῶς τι ποιοῦσιν, 151.
Ενδιδομένης τῆς πόλεως, 38.
Ενδιδοῖτο ἡ πόλις, 69.
Ενδον κατεσκεύην, 75.
Ενέδρας ἐφυλάττετο, 87.
Ενεκάλεσεν, 52.
Ενέκλιναν, 20.
Ενέμεινε ἐν σπονδαῖς, 7.
Ενεχείριζον, 50.
Ενομοθέτησεν, 187.
Ενωμοτίαρχος ἑκκαίδεκα, 209.

INDEX.

Εξαλίξας, 34.
Ἐξαμείψας Μακεδονίαν, 26.
Εξαπατωμένους ὑπὸ φίλων, 86.
Εξίσωτο αὐτῷ, 14.
Εξισράτευσεν, 70.
Εξέπασις, 216.
Εορτᾶσαι ἑορτὰς, 257.
Επαίνων μειόνων, 1.
Επαναλήψομαι, 217.
Επελάθετο τῆ ἡλίᾳ, 35.
Επενόησαν, 266.
Επερρώθη, 16.
Επίδοσιν, 103.
Επιθυμήματα ψυχῆς, 105.
Επίκαιρα φυλάσσονλες, 157.
Επικουρᾶν ζας, 175.
Επινοεῖτε, 111.
Επισκοπῶν, *considerans*, 200.
Επιστολὴ, 73.
Επιτιθῆναι, 174.
Επιτηδεύμαλα τῆς Σπαρτῆς, 207.
Επιτήδευμα κάλλιστον, 160.
Επιτιθέμενοι Θετταλοὶ, 27.
Επιτοπολὺ, 253.
Επίτειτον, 277.
Επιτυχόσης τῆς πόλεως, 2.
Επιχώριον, 189.
Ερασὰς τῆς φιλίας ἐποιήσαλο, 11.
Ερασήριον πολέμα, 16.
Ερημίας (δι' ἐρημίας πολεμίων, *per loca in quibus nulli erant hostes*) 18.
Ερμηνεῖν ἀξιῶσι, 167.
Ερις πολιτικωτάτη, 184.
—— φιλοφιλεσάτη, 184.
Ερρωμένον κὴ ἐνεργὸν, 15.
Ερῶο ὑπ' ἀνθρώπων. 163.
Ερως ἐπαίνε ἐμφυῆ, 139.
Εσθῆτα πολυτελῆ, 283.
Εσέσειτο, 49.
Εσπερμένους καθ' ἁρπαγὴν 19.
Εσπερινῶν γυμνασίων, 216.
Εστέφανεν τὸν Αγησίλαον 33.
Ετοιμότεροι πρὸς αὐθαιρεσίαν, 157.
Ετξέπονλο, ὥσπερ εἰκὸς, ἐφ' ἁρπαγὴν, 20.
Εὐνοίας, 29.

Εὐγνα-

INDEX.

Εὐγνωμόνως χρῆσθαι ἑαυτῷ, 43.
Εὐγενία, 169.
Εὐδαιμῶν ὁ φθονεθήσῃ, 165.
Εὔελπις, 72.
Εὐεξίᾳ σώματος κοσμοῦνται, 195.
Εὐεργετήκει, 46.
Εὐθαρσὴς, 90.
Εὔθυμος, 72.
Εὐθύνας ἐκδικάζειν, 257.
Εὔκλεια ἕπεται τῇ ἀρετῇ, 201.
Εὐλαβούμενος, 137.
Εὐμαθεῖ, 132.
Εὐνουστέρους ποιεῖσθαι, 272.
Εὐόπλου, 160.
Εὐπαίδειαν, 78.
Εὐπαραπιστότατος, 91.
Εὐπορωτέραν, 78.
Εὐπρόσοδος, 77.
Εὐρρωστους ἱππέας, 28.
Εὐσαρκοι, 190.
Εὔτεκνον, 170.
Εὐτόνως διὰ φιλονεικίαν ἀσκεῖσθαι, 152.
Εὐτυχίη, 85.
Εὔχαρι, *suavitatem Ingenii*, 71.
Εὔχροοι, 190.
Εφαρμόσας τὰς δαπανὰς ταῖς προσόδοις, 76.
Εφεσον συστρατοσυμμῦες, 9.
Εφείδετο, 66.
Εφορείας δύναμιν, 198.
Εφοροι, 184.
Εφορικῶν δίφρων, 227.
Εχώρευν, 34.
Εωθοῦντο, 34.

Z.

Ζημιοῦται ὁ ἔχων χρυσίον, 196.

H.

Ηδώντων μαστιγοφόρους, 172.
Ηλάθησαν, 5.
Ηγεμόνων ἡγεμονεύουσι, 2.
Ηδυπαθέας, 195.
Ηπόρηκεν ἔργου, 280.
Ηρακλέους ἀφ' ἑλκύστο, 2.
Ηρεμιζούσας, 167.
Ηρεμοῦντες, 68.
Ηριππίδας, 33.

Ησκει,

INDEX.

Ησκει, 86.
Ησκηκὼς τὸς πόδας 173.
Ησπάζετο, 86.
Ηὐδαιμόνησαν, 166.
Ηὐξηκέναι, 117.
Ηφαίστεια, 258.
Ηχθραινε, 87.

Θ.

Θάκοις, 202.
Θαλασσοκράτορες, 250.
Θάλαττα παμφορωτάτη, 267.
Θαλίαις, 131.
Θαργήλια, 258.
Θιάσοις τῆς ὀψέως, 99.
Θεῖν ὁμόσε αὐτῷ, 20.
Θεὸν ἐπήρατο Λυκοῦργος, 199.
Θεοσεβῆ, 82.
Θεοφιλεστάτη ἔρις, 184.
Θεραπευτικὸν τῶν φίλων, 72.
Θετταλοὶ, 27.
Θεωρήσουσι πορεύεσθαι, 162.
Θῆλη, 168.
Θηρίων βίον μιμούμενον, 79.
Θοίνασις, 56.
Θρέμμα (*cura equorum* εἰς ἁρματηλασίαν τρεφομένων.) 80.
Θρῆνον, 83.
Θυσίαν πάρεισι Πολέμαρχοι, Λοχαγοὶ, Πεντηκοστῆρες, &c. 218.

I.

Ιατροὶ, 220.
Ιεροσύλους, 85.
Ιέρωνα τὸν τύραννον, 94.
Ικανωτάτων ἀνδρῶν, 98.
Ικέτας θεῶν, 84.
Ιππαγρέται, 184.
Ιππέαν Φαρναβάζου (συλληπτικῶς ἐπὶ τῶν ἱππέων λέγεται) 14.
Ιππεῖς ἀθυρδυνώμους, 220.
Ιππέων ἱππαζομένων, 15.
Ιππόδρομον (*de loco ipso, in quo cursu equestri certatum est, vocem usurpant auctores. Vid. Hutch.* K. Π. p. 85.) 15.
Ιπποκομεῖν ἀπὸ τὰς ὁπλίτας, 27.
Ιπποτροφεῖν πλουσιωτάτους τῶν πόλεων κατέλεξε, 14.
Ιππους πολεμιστηρίους, 80.
Ιππους ἀμφέροντας ἀρετῇ, 112.
Ισημερίας φάλαγγας, 32.

INDEX.

Ισοπληθεῖς, 32.
Ισοτελέια, 285.
Ιχυρὰ, *vel* ἰχυρὰ, 64.
Ιχυρότερον εἰς τὸ σωφρονεῖν, 182.
Ιωσι ἐπεξειλε, 9.

K.

Καθιστάναι ἐν ἀσφαλείᾳ, 115.
Καιρὸν ὑπὲρ, *immodicè*, 56.
Κακαλλωπισμένην οἰκίαν, *domum superfluè ornatam*, 159.
Κακοδαιμονεῖν, 113.
Κακοδαιμονίαν, 201.
Κακόδοξος, 52.
Κακουργίαι, 153.
Κακοῦργοι ἐν πόλεσιν, 156.
Κακῶς κλέπτουσι, 176.
Καλεῖσθαι ἐπὶ ξενίᾳ, 275.
Καναδρὸς πολίτης, 76.
Καρίαν ἐπὶ τραπεζόμου, 9.
Καταγελῶσι, 161.
Καταδουλῶσι, 78.
Κατακαίνυσι, 42.
Καταλῦσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, 3.
Καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τὰς Ελληνας, 10.
Καταπεπληγμένης ὑπὸ φόβου, 133.
Καταπλήξειν, 198.
Καταρχωσι, 198.
Κατασκέπτεσθαι τὰς πόλεις, 10.
Κατέπτη εἰς τὸν πατέρα, 192.
Κατήνυσεν ἐν μηνὶ, 26.
Κατορύττοντες, 283.
Κεκαλλιερηκότες, 216.
Κερδαλεωτάτη ἡ πόλις, 273.
Κηφισσὸς, 32.
Κλέπτων, 64.
Κλωπεύειν, 175.
Κοιμηθῆναι ἀσμένως, 79.
Κοινῆς ἐπιθυμίας, 131.
Κοινοβουλῶσιν, 217.
Κοινωνίαν θηρεύοντες κυνῶν, 192.
Κολαζομένων πόλεων, 205.
Κομᾷν ἐφῆκε, 208.
Κόραις παιδεύεσθαι, 167.
Κότυς, 44.
Κουλεῶν, 36.
Κουφότερος, 90.

Κρα-

INDEX.

Κεραμώνιοι, 26.
Κρίσιν τῆς γερουσίας, 203.
Κρυψινόους, 87.
Κτῆμα μακαριώτατον, 165.
Κτήνεσιν, 156.
Κτῶ αὐτῃ συμμάχους, 164.
Κύνας θηρευτικὰς, 80.
Κυνίσκαν ἀδελφὴν (Αγησ.) 80.
Κυρείων, 33.
Κωμῳδεῖν, 253.
Κωμῳδοῦντα τ δημοτικῶν, 254.
Κωρονείαν, 32.

Λ.

Λακεδαιμονίους μόνους τεχνίτας τῶν πολεμικῶν, 219.
Λακεδαιμονίων μηδένα ἀστεφάνωτον εἶναι, 221.
Λακεδαιμονίων βασιλεῖς ὡς Ηρωας τεθεπεμήκασιν, 228.
Λακωνικὴν τάξιν, 209.
Λαρισσαῖοι, 26.
Λαυρεύων, 67.
Λάφυρα, 55.
Λαφυροπώλας, 11.
Λεηλασίαι, 109.
Λεωτυχίδα, 3.
Λίθος ἄφθονος, 267.
Λιχνείας, 188.
Λοκροὺς ἀμφοτέρους, 29.
Λοχαγοὺς τέσσαρας, 209.
Λυκῦργ@ κ τὰς Ηρακλείδας λέγεται γλυέσθαι, 206.
Λυκύργου νόμοι ἀκίνητοι, 223.
Λυμαντῆρας, 120.
Λυμεὼν, 133.
Λυπερὰ ἔχει, 97.
Λωδᾶσθαι, 250.
Λῷον καὶ ἄμεινον, 200.

M.

Μακαριζοίλο, 83.
Μανίας, 56.
Μανικὸν, *egregium*, (Latinis itidem *insanum* est nonnunquam *magnum*. vid. Virgil. Æn. l. 2. v. 776.) 58.
Μάντεις, 220.
Μαστεύειν, (hoc verbo ποιητικωτέρῳ sæpè usus est *Xenophon*) 14.
Μαύσωλος, 45.
Μάχη κ Κορώνειαν, 32.
Μάχῃ ἀγλιτύπῳ, *pertinaci pugnâ*, 61.

Μεγά-

INDEX.

Μεγάλαυχον, 71.
Μεγαληγορεῖν, 72.
Μεγαλόγνωμον, 80.
Μεθέξουσιν, 276.
Μέθην, 132.
Μεῖζον καὶ κάλλιον εἰπεῖν, 2.
Μειοῖ τὸ γαληνιῶμον, 118.
Μειονεκτοῦσιν οἱ τύραννοι, 120.
Μειρακιεύεσθαι σκῶμμασι, 180.
Μελετᾶν πειθαρχίαν, 16.
Μετὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι, 17.
Μεταβολαῖς, 172.
Μεταδιδόντες ἀλλήλοις, 193.
Μεταδώσεις, 163.
Μεταστρατοπεδεύοιτο, 12.
Μετεπέμπετο, 7.
Μετοικοφύλακας, 272.
Μετρίως δαπανωμένων, 103.
Μετριωπάτῳ, 167.
Μηδετέρῳ συλλήψοισθε, 47.
Μήκιστον τοῦ αἰῶνος ἔχων, 92.
Μῆκος, 174.
Μηχανήματα, 104.
Μισαφόνῳ, 123.
Μισθοφορίας, 231.
Μισθοφόρων, 155.
Μισεῖσθ' ὑπ' αὐτῶν, 155.
Μισοπέρσην εἶναι, 70.
Μόραν Λακεδαιμονίων, 30.
Μορῶν Πολέμαρχον, 209.
Μοχθῆσαι, 57.

N.

Ναυκληρεῖ, 194.
Ναῷ, scil. *Minervæ*, 35.
Νεοδαμώδεις διχιλίους, 5.
Νεωρίων ἐπιμεληθῆναι, 257.
Νηποινὰ, 120.
Νικήφορος, 81.
Νομίζων, *supple* τραπὰν, 31.
Νόμισμα κατεσήσατο, 196.
Νομίσμασι ὑ χρησίμοις, 274.
Νόμοις Πυθοχρήστοις, 200.
Νόμοις ὅτε Λυκόργου, ὅτε θεῷ (*scil.* Apollini) πειθομένοι, 225.
Νόμων Λυκόργου πεπαιδευμένοις, 211.
Νοσούσῃσι πόλεις ἀφορίαις καρπῶν, 283.

INDEX.

Π.

Πενηλασίας, 223.
Πενωθῆναι, 74.
Πυγεσίαι ἡδεῖαι, 122.

Ο.

Οδὸν ἐνιαυσίαν, 26.
Οδῶν παραχωρῆσι, 138.
Οἰκίας μεγαλοπρεπεστάτας, 112.
Οἰκτείρει, 127.
Οἰνοφλυγίας, 188.
Οκνῶν ἤνυτο, 85.
Ολιγαρχίαι, 3.
Ολιγαρχυμένας πόλεσιν, 252.
Ομμάτιαι μεταστρέψας, 182.
Ομνυμι πάντας τὰς θεὰς (eâdem *Ellipsi utuntur* Latini, *Juro sidera*, i. e. per *sidera*. Virg.) 59.
Ομοῖοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοι εἰσι, 262.
Ομοίαν εἶναι, 206.
Ομονόως πολιδυσμένας, 25.
Ονομαστότερον, 80.
Οπλοις τοῖς ἐπαγλοτάταις, 159.
Οπλομάχοις, 201.
Οπλοφόρους, 114.
Ορθὰ δὲ βαίνειν, 173.
Ορθίας πάρ, 176.
Ορκος τῇ πόλει, 228.
Ορκος τῷ βασιλεῖ, 227
Ορφανοφύλακας, 272.
Ορφανὸς δοκιμάσαι, 259.
Ορφνη, 189.
Ορχομενίους μόνους, 30.
Ορῶσιν τι σφαλερόμενον, 119.
Οσμῶν πολυτελῶν, 105.
Οτιπλείστους ἀνθρώπους, 284.
Οὐρὰ εὐώνομος γένεται, 212.
Οχήματα δεδεδεὶς, 193.
Οχημάτων, 17.
Οψιαίτατα λήγει, 267.

Π.

Πάθημα, 129.
Παιᾶνα συνεπετέλει, 38.
Παιδαγωγὸς ἱεροφάντους, 171.
Παῖδας αὐδημονεστέρους, 177.
Παιδάρια μικρὰ ἐπώλουν, 12.
Παιδεῖαι Λακων. καὶ Ελλην. 180.

INDEX.

Παιδικῶν λόγων (scil. *sermones puerilem simplicitatem præ se ferentes*) 72.
Παιδονόμος, 172.
Πακτωλὸν πόταμον, 18.
Παμπληθῆ χρήματα, 11.
Παναθήναια, 258.
Παννυχίδες, 99.
Παραδειγμα, 82.
Παρακαθεδρεύειν ἀποδρᾶναι, 99.
Παρακαθεδρεύειν φυλάττειν, 54.
Παραλογα, 188.
Παρανομῶντά τι, 199.
Παραπαιοντὸν παῖδειν, 51.
Παρασταῖσι, 159.
Παρεγχυήσεως, 209.
Παρθένος σωφρονεστάτη, 64.
Παρθένων ἐν τοῖς θαλάμοις, 182.
Παροινίαν, 189.
Παρὼν δυναμέως, 71.
Πασσυδὶ, 39.
Πεζὸν πολὺ πρότερον, 5.
Πειραίᾳ, 38.
Πελτασταῖς, 20.
Πελτοφόρους, 51.
Πενία ἐπὶ τὰ αἰσχρὰ ἄγει, 232.
Πεντηκοστῆρας ἐκτὰ, 209.
Περαίνοιτο, 153.
Περιάψεις, 164.
Περίαλκτος ὢν, 162.
Περιεστρατοπεδεύσατο, 21.
Περιοικίδων, 43.
Περίῤῥυτος, 269.
Περὶ τὰ πλεῖστα, 112.
Περιτιθεὶς δυνάμιν τῇ πόλει, 230.
Περὶ τῶν ἱκάνων, 103.
Πέρσαι ἀλκιζονέαι, 77.
Περσῶν ὁ βασιλεὺς, 4.
Πεφυρμένῳ αἵματι, 36.
Πίονας καὶ ἀπόνους, 17.
Πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους, 28.
Πλαισίῳ ἐν, 27.
Πλέθρων, 33.
Πλεονεκτεῖτε τῆς ἀκοῆς, 100.
Πλησιάζειν, 72.
Πλησιάζοντας, 105.

INDEX.

Πλῆτος σπερδαστέος, 195.
Ποθεινοτέρως, 169.
Πόλεις ἀγχατερμόνας, 157.
Πολεμικωτέρως, 175.
Πόλεμον πολεμῆ, 114.
Πολέμω ἀνάπαυσις, 115.
Πολεμώσης τῆς πατρίδος, 71.
Πόλιν Ἀτθικῆς ἀμφὶ μέσα Ἑλλάδος ἐ τ οἰκεμένης, 268.
Πολιτικὰ ὕτω περαίνεθαι, 151.
Πολυδάπανος, 188.
Πολυεραστότατος, 65.
Πολυπαινότατος, 65.
Πολύχαρμος ἀποθνήσκει, 28.
Πολυχρονιώτατον, 277.
Πόνοις ἀντέχων, 89.
Πόσεις ὧν ἀναγκαίας, 188.
Πρᾶγμα ἀχαλέον, 132.
Πρᾳότατος, 89.
Πρισσοεία, 44.
Πρίσσοις, 8.
Πρισσοῦτης, 44.
Προθύνοις, 2.
Προεπιστεύθησαν (*in Lexicis deest*) 54.
Προέχυσαν, 167.
Προῖσθαι τὰ χρήματα, 11.
Προῖοι νύκτως, 214.
Προμάχυς, 163.
Προμήθεια, 258.
Προνοίαι (*Ageſilai*) 74.
Προνοῆσι τῶν πολιτῶν, 158.
Προορᾶεν, 214.
Προπιτῶς φέρεθαι, 138.
Προπονεῖν, 157.
Προσάγεσθαι πραότητι, 12.
Προσθάλλειν, *adoriri*, 69.
Προσδικῆσαι, 168.
Προστθίζεσθαι, 173.
Προσειληφότας Κόρινθον, 37.
Προστλάσαντες, 35.
Προστφέρετο, 67.
Προσήκοντα λαμπάνειν, 53.
Προστάδας παρεχέσθαι, 266.
Πρόσχεσιν, 146.
Προστάται ὁποῖοι ὦσι, 265.
Προσφάσεις, 253.

INDEX.

Προσφέρει, 59.
Προσωφελητέον εἶναι, 88.
Προτελέσωσιν, 277.
Προφασίζετο, 66.
Πρωϊαίτατα ἄρχεται, 267.
Πρῶτος Πολέμαρχος, 216.
Πύθιοι καλῶνται, 227.
Πυκτεύσει, 185.
Πῦρ λαοῖσιν ἔπεστι ἀποσβέννυμενον, 218.
Πυρφόρος, 218.

P.

Ραδινὰ, 174.
Ραδιεργῶσιν, 149.
Ραιστώνην, 57.
Ρέπειν πλεῖστον ἀγαθὸν, 183.

Σ.

Σάρδεις ἐπὶ, 21.
Σαρδιανὸν τόπον, 18.
Σαυτεάπας, 47.
Σαφηνίσαι, 171.
Σήμαντρα, 193.
Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς, 94.
Σίνεσθ τὰς πολεμίας, 215.
Σιτίων, 190.
Σκιλῶν, 191.
Σκυθοφορικὰ ἄρχοντες, 219.
Σκυθοφόρων, 18.
Σκίψις ἀρχαῖος, 153.
Σκιρτῶν, 214.
Σκηψιακοῖοι, 26.
Σκῶλον, 41.
Σκώμμασιν, 90.
Σοφισμάτων, 105.
Σπανίζεσθε ἐπαίνου, 101.
Σπάρτη ἀμφέρει τὸ πόλεων ἀρετῇ, 205.
Σπειρατῶν τριακοντα, 5.
Σπουδὰς ἄξειν ἀδόλως, 7.
Στασιάσαι, 251.
Στασιάζοντες, 47.
Στενὰ εἰς Κόρινθον, 38.
Στερηθῶσι τῆς ἀρχῆς, 100.
Στεφανῶσι, scil. κήρυκες, 62.
Στίχος ἑκάστος ἐξελίπετο, 211.

INDEX.

Στόλῳ παμπληθεῖ, 26.
Στρυφνὰ, 104.
Συγκομίζοιντο, 13.
Συγκαθίσησι, 48.
Συελκύσαντες, 36.
Συλᾶν ἀδίκως, 127.
Συμβολαίοις, 152.
Συμμαχίας, 252.
Συμπαρέπεσθαι ἄνδρι ἄρχοντι, 147.
Συμπαρομαρτοῖ σὺν τῇ ἀχολίᾳ, 153.
Συμπερᾶσθαι, 114.
Συμφορᾷ 67.
Συνεκδραμόντων, 33.
Συνελκυστέον, 79.
Συνελόντι, 57.
Συνέπεσεν ἀλλήλοις, 36.
Συνεπικυρῶσι, 119.
Συνέῤῥαξε, 34.
Συνεστάδαζε, 72.
Συνεχώρει, 170.
Συνήδονται, 119.
Συνηναγκασμένων νόμῳ, 122.
Συνθήκας, 7.
Συνκαταμιγνῦσαι, 131.
Συνκινδυνεύοντες, 91.
Συνοικεῖν, 170.
Συνόντας ταῖς γυναιξὶ, 168.
Συντεθραυσμένα δόρατα, 36.
Συντείνει, 66.
Συντίθεσθαι ἑαυτῷ, 8.
Συντομωτάτῳ, *supple* ὁδῷ, 17.
Συνχωρῶ, 102.
Συσκευάζεσθαι, 9.
Συσκήνια, 187.
Σύσκηνοι τῶν ὁμοίων, 220.
Σφαγιασάρμος, 19.
Σφάλματα, 41.
Σφάλλεσθαι ὑπὸ οἴνου, 189.
Σφάλλουσι σώματα, 188.
——γνώμας, 188.
Σωμασκεῖν ἔταξεν, 168.
Σωροὶ 280.
Σωφρονίζειν, *ad ſanam mentem reducere*, 69.
Σωφρονῶσιν οἱ Ἕλληνες, *frugi eſſent Græci*, 68.

INDEX.

T.

Τάξεις τῦ φόρυ, 259.
Τείχη ἀνάλωτα, 76.
Τεκμηρίων πρόσδεῖται, 4.
Τεκνοποιήσασθαι, 170.
Τεκνοποιΐας, 167.
Τέκνων ἀξιολόγων, 170.
Τέλος πραξέων ἐν τῇ Ασίᾳ, 25.
Τέρματι τῦ βίυ, 92.
Τετραγώνυ, 213.
Τετρωμένος Αγησίλαος, 35.
Τέως, 27.
Τιθρωύσιω, 22.
Τιμᾶσθαι προθεδείαις, 274.
Τιμὴ μέγα τι, 138.
Τιμωρήσασθαι τὲς ἀδικήσαντας, 100.
Τισαφέρνιω παῖδα ἀπέδειξε, 10.
Τισαφέρνιω ἐπίορκον, 7.
Τισαφέρνης ὤμοσεν Αγησιλάῳ, 6.
Τοχισμὲς, 282.
Τόπος δρυερώδης, 280.
Τοιώτατον τῆς ἴλης, 178.
Τυγχάνομεν, 134.
Τυρὲς, 176.

Υ.

Υδρυν ἐπιπολάζυσαν, 181.
Υμεινοτέρως ἀφίγειν, 174.
Υπάρχυρος θεία μοῖρα, 268.
Υπεξαίρωνται, 228.
Υπεραύχων, (*Lexicogr. non agnoscunt*) 90.
Υπεροαλλόντως, (*in Steph. thes. deest*) 23.
Υπερδεξίοις τόποις, 43.
Υπέρειν ἴνια λέγειν, 134.
Υπεριδεῖν, 73.
Υπερπληρῦσθαι, 187.
Υπηρετῦσι τῷ εὐεργέτῃ, 54.
Υπιχνεῖσθαι, 72.
Υπιχνύμφυ, 46.
Υπνον κοιμῶ, 133.
Υποδήμασιν, 172.
Υποδοχὰς καλλίστας ναῦς ἔχει, 273.
Υποζυγίω, 208.
Υπολαμβάνυσι, *falsa suspicantur*, 59.
Υπομνήσεως, 95.
Υποπτύσῃ, 118.

INDEX.

Ὑποσπόνδυς, 37.
Ὑπεργημάτων, 148.
Ὑπεργίαν ἀντιφιλέντων, 140.
Ὑποφέρειν πόνους φρατιωτικούς, 186.
Ὑστερήσεις, 26.
Ὑφηγεῖσθαι δρόμῳ, 20.

Φαιδρῷ προσώπῳ, 8.
Φάλαγξα, 19.
Φανὸς, 190.
Φαρναβάζῳ ἱππέων, 14.
Φαρσάλιοι, 26.
Φεῦ ὦ Ἑλλὰς, 69.
Φθίνων, 63.
Φθίας ὄρη, 29.
Φιλανθρωπίᾳ τῇ, 13.
Φιλέλλην, 48.
Φιλέλληνα εἶναι, 68.
Φιλεταιρέια, *præ amicorum ſtudio, (in Lexicis reperitur modò* φιλεταιρία) 40.
Φιλία μέγιστον ἀγαθὸν, 119.
Φιλίαν πλάσαι, 25.
Φιλικῶς προσεπάτω, 146.
Φιλίτιον, *vel* φιδίτιον, 182.
Φιλίτιοις. 189.
Φιλοκηδεμόνα *(in Lexicis deeſt)* 91.
Φιλονεικίαν ἐνέβαλε, 31.
Φιλόπονος, 78.
Φιλόσοφον, 71.
Φιλοτιμία, 139.
Φλέψ ἀρτηρίτιδος, 268.
Φοίνικα φαινέσθαι, 31.
Φοινικίδα στολὴν, 208.
Φόρημα τοῖς πολίταις, 149.
Φρόνημα μέγιστον ἐμφυόμενον, 181.
Φρονηματίας, 14.
Φρονήματος, 31.
Φυγάδες, 26.
Φυγὴ ἐξαισία, 2.
Φύλακας δεσμωτῶν ποιεῖσθαι, 259.
Φύσις ἐραθεῖσα, *(Sic* Latini *naturam adhibent pro adfectione animi in hominibus inſitâ)* 58.
Φωκέας, 30.

Χαλκί-

INDEX.

X.

Χαλκότυποι, 16.
Χαρίζεσθαι, 145.
Χάριτες, beneficia, 53.
Χειροθυία, 230.
Χίμαιραι σφαγιάζονται ὀρόντων τῶ πολεμίων, 221.
Χοροποιῶ, 38.
Χορὸς ἐξεπικροαίνωτάτης, 183.
Χρήματα ἀφροιτέον, 195.
Χρηματίζονται, 194.
Χρηματίσαι τῇ βουλῇ, 256.
Χώρα ἐρημουρδίη, 12.
Χώρας λέαι κὴ ἄξυλος, 249.
Χώρας ἐπινειδίσους, 202.

Ψ.

Ψέγω, 61.
Ψηφίσματα φιλάνθρωπα. 275.
Ψυχῆς μνημεῖα ἀλαπονύμφος, 88.

Ω.

Ωνῆνται ἄθλων, 154.
Ωρίχθησαν, 3.
Ωφελήμασι, 67.
Ωφελήματα παρεχῶν. 156.

FINIS.

MVSEVM BRITANNICVM

P. 15. lin. 7. pro μόσιων lege σωμάτων.